

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ (ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΝΑΒΑΣΙΣ
(ΕΚΛΟΓΑΙ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

17359

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ξενοφώντος.

Ο Ξενοφῶν, υἱὸς τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας, ἔγεννήθη ἐν Ἀθήναις τὸ 434 π. Χ. Κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς καὶ εὐπόρου οἰκογενείας. Ὁτε ἦτο νέος, ὑπῆρχε πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, ἐκ τῆς διδασκαλίας τοῦ ὅποιου πλεῖστον ὠφελήθη.

Τὸ 401 π. Χ. ἀφῆκε τὰς Ἀθήνας καὶ ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς τὰς Σάρδεις τῆς Λυδίας πρὸς τὸν νεώτερον Κῦρον, δτε οὕτος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου, βασιλέως τότε τοῦ περσικοῦ κράτους. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἡκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἴδιώτης. Μετὰ τὸν θάνατον δύμως τοῦ Κύρου ἐν τῇ παρὰ τὰ Κούναξα μάχῃ καὶ τὴν δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἔξελέχθη στρατηγὸς καὶ κατώρθωσε μὲ μεγίστους κόπους καὶ κινδύνους νὰ δδὴγησῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὗξεινον πόντον καὶ ἀπὸ ἐκεὶ εἰς τὴν Θράκην. Ἐν Θράκῃ ἔβοιθησε τὸν ἥγεμόνα αὐτῆς Σεύθην καὶ ἡτοιμάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλοι οἱ φίλοι του προσελθόντες τὸν ἐπεισαν νὰ προσέλθῃ μὲ τὸν στρατὸν του εἰς τὸν σπαρτιατικὸν στρατόν, δ ὅποιος τότε ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Θίβρωνος ἐπολέμει ἐν Μ. Ἀσίᾳ πρὸς Πέρσας. Ὁτε δὲ τὸ 396 π. Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, δ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Ἀγησίλαος, διὰ νὰ ἔξαπολούθησῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, δ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖον του καὶ ἔγινε στενὸς τοῦ Ἀγησίλαου φίλος.

Ἀφοῦ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν ἐλληνικῶν πόλεων, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἡκολούθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ ἐπολέμησε μετ' αὐτοῦ ἐν Κορωνείᾳ

(394 π. Χ.) κατὰ τῶν συμπολιτῶν του, οἱ δρῦοι τότε ἦσαν σύμμαχοι τῶν Θηβαίων.

⁹Επειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μὲ τοὺς Σπαρτιάτας, τοὺς ἔχθροὺς τῆς πατρίδος του, οἱ μὲν Ἀθηναῖοι τὸν ἔξωρισαν, οἱ δὲ Σπαρτιάται τοῦ ἔδωκαν ὡς δῶρον ἐν κτῆμα παρὰ τὸν Σκιλλοῦντα τῆς Ἡλίδος πλησίον τῆς Ὀλυμπίας. Ἐκεῖ ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ εἰκοσι καὶ πλέον ἔτη μὲ τὴν σύζυγόν του Φιλησίαν καὶ τοὺς δύο γιούς του, τὸν Γρύλλον καὶ τὸν Διόδωρον, ἀσχολούμενος εἰς τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφήν.

Αλλὰ μετά τὴν ἐν Λευκτροῖς μάχην, κατὰ τὴν δόπιαν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἔνικήθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐξεδιώχθη ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (370 π. Χ.) καὶ κατέφυγεν εἰς τὴν Κόρινθον. Ὄτε διέμενεν ἐν Κορίνθῳ, οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἀνεκάλεσαν ἐκ τῆς ἐξορίας· ἀλλ᾽ ὁ Σενοφῶν δὲν ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀπέθανε δὲν Κορίνθῳ τὸ 355 π. Χ. εἰς ἡλικίαν 80 περίπου ἐτῶν.

2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.

‘Ο Εενοφῶν συνέγραψε πολλὰ συγγράμματα· ἐν ἐκ τούτων εἶναι
ἡ Κύρου Ἀνάβασις διηγημένη εἰς 7 βιβλία. Ἐν τῷ συγγράμματι
τούτῳ ἔξιστορεῖται ἡ ἐκστρατεία τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του
Ἀρταξέρξου καὶ κυρίως ἡ κάθισδος (ἢ ἐπιστροφὴ) τῶν Μυρίων.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑΣ ΣΑΡΔΕΙΣ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ

(ΜΑΡΤΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 π. Χ.)

SIBYLINE UPTON

ΕΡΓΑΙΟΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΥΝΙΑΖΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΑ

ΜΑΤΙΩΝ - ΕΠΙΤΕΛΜΑΤΩΝ ΤΟΥ Χ.

Το Σύνολο αποτελείται από την παρακάτω σειρά
1. Κύριο Αναβάσις διαδικασίας που περιλαμβάνει την παραγωγή
των Ματιών και την παραγωγή των Επιτελμάτων.
Διαδικασία αυτή θα γίνεται σε δύο φάσεις:

Α) Η παραγωγή των Ματιών σε μεταλλικές βάσεις.

Β) Η παραγωγή των Επιτελμάτων σε μεταλλικές βάσεις.

**Α'. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρ-
ξου καὶ προπαρασκευαὶ δι' αὐτήν.**

(1, 1 - 11)

Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος γίγνονται παῖδες δύο, πρεσβύ-
τερος μὲν Ἀρταξέρξης, νεώτερος δὲ Κῦρος· ἐπεὶ δὲ ἡσθένει
Δαρεῖος καὶ ὑπώπτευε τελευτὴν τοῦ βίου, ἐβούλετο τὸ παῖδες
ἀμφοτέρῳ παρεῖναι. Ὁ μὲν οὖν πρεσβύτερος παρὸν ἔτυγχανε·
Κῦρον δὲ μεταπέμπεται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς, ἵς αὐτὸν σατράπην
ἐποίησε, καὶ στρατηγὸν δὲ αὐτὸν ἀπέδειξε πάντων, δοῖοι εἰς
Καστωλοῦ πεδίον ἀθροίζονται. Ἀναβαίνει οὖν ὁ Κῦρος λα-
βὼν Τισσαφέρνην ὡς φίλον, καὶ τῶν Ἑλλήνων ἔχων ὄπλιτας
τριακοσίους, ἀρχοντα δὲ αὐτῶν Ξενίαν Παρδάσιον.

Ἐπεὶ δὲ ἐτελεύτησε Δαρεῖος καὶ κατέστη εἰς τὴν βασι-
λείαν Ἀρταξέρξης, Τισσαφέρνης διαβάλλει τὸν Κῦρον πρὸς
τὸν ἀδελφόν, ὡς ἐπιβουλεύοι αὐτῷ. Ὁ δὲ πείθεται καὶ συλ-
λαμβάνει Κῦρον ὡς ἀποκτενῶν· ἡ δὲ μῆτηρ ἔξαιτησαμένη
αὐτὸν ἀποπέμπει πάλιν εἰς τὴν ἀρχήν.

Δός δ' ὡς ἀπῆλθε κινδυνεύσας καὶ ἀτιμασθείς, βουλεύεται,
ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ, ἀλλά, ἢν δύνηται, βα-
σιλεύσει ἀντ' ἐκείνουν. Παρύσατις μὲν δὴ ἡ μῆτηρ ὑπῆρχε τῷ
Κύρῳ φιλοῦσα αὐτὸν μᾶλλον ἢ τὸν βασιλεύοντα Ἀρταξέρ-
ξην. Οοτὶς δὲ τῶν παρὰ βασιλεῖ ἀφικνοῖτο πρὸς αὐτόν, πάν-
τας οὗτον διατιθεὶς ἀπεπέμπετο, ὥστε αὐτῷ μᾶλλον φίλους
εἶναι ἢ βασιλεῖ. Καὶ τῶν παρ' ἔαυτῷ δὲ βαρβάρων ἐπεμε-
λεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἴκανοὶ εἰεῖν καὶ εὔνοϊκῶς ἔχοιεν αὐτῷ.

Τὴν δὲ Ἑλληνικὴν δύναμιν ἥθροιζεν ὡς μάλιστα ἐδύνατο
ἐπικρυπτόμενος, ὅπως διτὶ ἀπαρασκευότατον λάβοι βασιλέα.
Ωδε οὖν ἐποιεῖτο τὴν συλλογήν· διπόσας εἶχε φυλακὰς ἐν ταῖς

πόλεσι, παρήγγειλε τοῖς φρουράρχοις ἑκάστοις λαμβάνειν ἄνδρας Πελοποννησίους δτὶ πλείστους καὶ βελτίστους, ὡς ἐπιβουλεύοντος Τισσαφέροντος ταῖς πόλεσι. Καὶ γὰρ ἦσαν αἱ Ἰωνικαὶ πόλεις Τισσαφέροντος τὸ ἀρχαῖον, ἐκ βασιλέως δεδομέναι, τότε δὲ ἀφειστήκεσαν πρὸς Κῦρον πᾶσαι πλὴν Μιλήτου· ἐν Μιλήτῳ δὲ Τισσαφέροντος προαισθόμενος τὰ αὐτὰ ταῦτα βουλευομένους, τοὺς μὲν ἀπέκτεινε, τοὺς δ' ἔξέβαλεν. Οὐ δὲ Κῦρος ὑπολαβὼν τοὺς φεύγοντας συλλέξας στρατευμα ἐποιιόρκει Μίλητον καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν καὶ ἐπειρᾶτο κατάγειν τοὺς ἐκπεπτωκότας. Καὶ αὗτη αὖ ἄλλη πρόφασις ἦν αὐτῷ τοῦ ἀθροίζειν στρατευμα.

§ 8 Πρὸς δὲ βασιλέα πέμπων ἥξιον, ἀδελφὸς ὁν αὐτοῦ, δοθῆναι οἱ ταύτας τὰς πόλεις μᾶλλον ἡ Τισσαφέροντη ἄρχειν αὐτῶν, καὶ ἡ μῆτηρ συνέπραττεν αὐτῷ ταῦτα· ὥστε βασιλεὺς τὴν μὲν πρὸς ἕαυτὸν ἐπιβουλὴν οὐκ ἥσθανετο, Τισσαφέροντει δὲ ἐνόμιζε πολεμοῦντα αὐτὸν ἀμφὶ τὰ στρατεύματα δαπανᾶν· ὥστε οὐδὲν ἥχθετο αὐτῶν πολεμούντων. Καὶ γὰρ δὲ Κῦρος ἀπέπειπε τοὺς γιγνομένους δασμοὺς βασιλεῖ ἐκ τῶν πόλεων, ὁν Τισσαφέροντης ἐτύγχανεν ἔχων.

§ 9 Ἀλλο δὲ στρατευμα αὐτῷ συνελέγετο ἐν Χερρονήσῳ τῇ καταντιπέραν Ἀβύδου τόνδε τὸν τρόπον. Κλέαρχος Λακεδαιμόνιος φυγὰς ἦν· τούτῳ συγγενόμενος δὲ Κῦρος ἥγασθη τε αὐτὸν καὶ δίδωσιν αὐτῷ μυρίους δαρεικούς. Οὐ δὲ λαβὼν τὸ χρυσίον στρατευμα συνέλεξεν ἀπὸ τούτων τῶν χρημάτων καὶ ἐπολέμει, ἐκ Χερρονήσου δρμώμενος, τοῖς Θραξὶ τοῖς ὑπὲρ Ἑλλήσποντον οἰκοῦσι καὶ ὀφέλει τοὺς Ἑλληνας· ὥστε καὶ χοήματα συνεβάλλοντο αὐτῷ εἰς τὴν τροφὴν τῶν στρατιωτῶν αἱ Ἑλλησποντιακαὶ πόλεις ἔκουσαι. Τοῦτο δὲ αὖ οὕτω τρεφόμενον ἐλάνθανεν αὐτῷ τὸ στρατευμα.

§ 10 Ἀρίστιππος δὲ δὲ οἱ Θειταλδὶς ἔνος ὁν ἐτύγχανεν αὐτῷ, καὶ

πιεζόμενος ὑπὸ τῶν οἴκοι ἀντιστασιωτῶν ἔρχεται πρὸς τὸν Κῦρον καὶ αἰτεῖ αὐτὸν εἰς δισχιλίους ἔνους καὶ τριῶν μηνῶν μισθὸν νομίζων οὕτως ἢν περιγενέσθαι τῶν ἀντιστασιωτῶν. Ὁ δὲ Κῦρος δίδωσιν αὐτῷ εἰς τετρακισχιλίους καὶ ἐξ μηνῶν μισθὸν καὶ δεῖται αὐτοῦ μὴ πρόσθεν καταλῦσαι πρὸς τοὺς ἀντιστασιώτας, πρὸν ἢν αὐτῷ συμβουλεύσηται. Οὕτω δὲ αὕτη ἐν Θετταλίᾳ ἐλάνθανεν αὐτῷ τρεφόμενον στράτευμα.

Πρόξενον δὲ τὸν Βοιωτιον ἔνον δῆτα ἐκέλευσε λαβόντα § 11 ἄνδρας ὅτι πλείστους παραγενέσθαι, ώς εἰς Πισίδας βουλόμενος στρατεύεσθαι, ώς πράγματα παρεχόντων τῶν Πισιδῶν τῇ ἑαυτοῦ χώρᾳ. Σοφαίνετον δὲ τὸν Στυμφάλιον καὶ Σωκράτην τὸν Ἀχαιόν, ἔνους δῆτας καὶ τούτους, ἐκέλευσεν ἄνδρας λαβόντας ἐλθεῖν διτοι πλείστους, ώς πολεμήσων Τισσαφέροντες σὺν τοῖς φυγάσι τοῖς Μιλησίων. Καὶ ἐποίουν οὕτως οὕτοι.

Β'. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς
Σάρδεις. Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν
Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας
καὶ Φρυγίας.

(2, 1 - 18)

Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει αὐτῷ ἥδη πορεύεσθαι ἄνω, τὴν μὲν πρό- § 1 φασιν ἐποιεῖτο, ώς Πισίδας βουλόμενος ἐκβαλεῖν παντάπα- σιν ἐκ τῆς χώρας· καὶ ἀθροίζει ώς ἐπὶ τούτους τό τε βαρβα- ρικὸν καὶ τὸ Ἑλληνικόν. Καὶ παραγγέλλει τῷ τε Κλεάρχῳ λαβόντι ἥκειν ὅσον ἦν αὐτῷ στράτευμα, καὶ τῷ Ἀριστίππῳ συναλλαγέντι πρὸς τοὺς οἴκοι ἀπολέμψαι πρὸς ἑαυτόν, ὃ εἶχε στράτευμα· καὶ Ξενίᾳ τῷ Ἀρκάδι, ὃς αὐτῷ προειστήκει τοῦ ἐν ταῖς πόλεσι ξενικοῦ, ἥκειν παραγγέλλει λαβόντα τοὺς ἄλλους, πλὴν ὅποσοι ἴκανοί ἦσαν τὰς ἀκροπόλεις φυλάττειν.

§ 2-3 Ἐκάλεσε δὲ καὶ τοὺς Μίλητον πολιορκοῦντας καὶ τοὺς φυγάδας ἐκέλευσε σὺν αὐτῷ στρατεύεσθαι, ὑποσχόμενος αὐτοῖς, εἰ καλῶς καταπράξειεν, ἐφ' ἂν ἐστρατεύετο, μὴ πρόσθεν παύσεσθαι, πρὸν αὐτοὺς καταγάγοι οἴκαδε. Οἱ δὲ ήδεως ἐπείθοντο· ἐπίστευον γὰρ αὐτῷ καὶ λαβόντες τὰ διπλα παρῆσαν εἰς Σάρδεις. Ξενίας μὲν δὴ τοὺς ἐν ταῖς πόλεσι λαβὼν παρεγένετο εἰς Σάρδεις διπλίτας εἰς τετρακισχιλίους, Πρόξενος δὲ παρῆν ἔχων διπλίτας μὲν εἰς πεντακοσίους καὶ χιλίους, γυμνῆτας δὲ πεντακοσίους, Σοφαίνετος δὲ διπλίτας ἔχων χιλίους, Σωκράτης δὲ διπλίτας ἔχων ὡς πεντακοσίους, Πασίων δὲ διπλίτας ἔχων παρεγένετο· ἦν δὲ καὶ οὗτος καὶ διπλίτης τῶν ἀμφὶ Μίλητον στρατευομένων. Οὗτοι μὲν εἰς Σάρδεις αὐτῷ ἀφίκοντο.

§ 4 Τισσαφέροντος δὲ κατανοήσας ταῦτα καὶ μεῖζονα ἡγησάμενος εἶναι ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας τὴν παρασκευήν, πορεύεται ὡς βασιλέα, ἢ ἐδύνατο τάχιστα, ἵππεας ἔχων ὡς πεντακοσίους. Καὶ βασιλεὺς μὲν δή, ἐπεὶ ἥκουσε Τισσαφέροντος τὸν Κύρου στόλον, ἀντιπαρεσκευάζετο.

§ 5-6 Κῦρος δὲ ἔχων, οὓς εἴρηκα, ὠρμᾶτο ἀπὸ Σάρδεων· καὶ ἔξελαύνει διὰ τῆς Λυδίας σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσι καὶ δύο ἐπὶ τὸν Μαιάνδρον ποταμόν. Τούτου τὸ εὔρος δύο πλέθρα· γέφυρα δὲ ἐπῆν ἑπτὰ ἔξευγμένη πλοίοις. Τοῦτον διαβὸς ἔξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἕνα παρασάγγας δικτὸν εἰς Κολοσσάς, πόλιν οἰκουμένην, εὐδαιμονα καὶ μεγάλην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά· καὶ ἥκε Μένων δι Θετταλὸς διπλίτας ἔχων χιλίους καὶ πελταστὰς πεντακοσίους, Δόλοπας καὶ Αἰνιᾶνας καὶ Ὀλυνθίους.

§ 7-8 Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας εἴκοσιν εἰς Κελαινάς, τῆς Φρυγίας πόλιν οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐ-

δαίμονα. Ἐνταῦθα Κύρῳ βασίλεια ἦν καὶ παράδεισος μέγας ἀγρίων θηρίων πλήρης, ἢ ἐκεῖνος ἐθήρευεν ἀπὸ ἵππου, δόπτες γυμνάσαι βούλοιτο ἑαυτόν τε καὶ τοὺς ἵππους. Διὰ μέσου δὲ τοῦ παραδείσου ὁ Μαίανδρος ποταμός· αἱ δὲ πηγαὶ αὐτοῦ εἰσιν ἐκ τῶν βασιλείων· ὁ δὲ καὶ διὰ τῆς Κελαινῶν πόλεως. Ἐστι δὲ καὶ μεγάλου βασιλέως βασίλεια ἐν Κελαιναῖς ἐρυμνὰ ἐπὶ ταῖς πηγαῖς τοῦ Μαρσύου ποταμοῦ ὑπὸ τῇ ἀκροπόλει· ὁ δὲ καὶ οὗτος διὰ τῆς πόλεως καὶ ἐμβάλλει εἰς τὸν Μαίανδρον· τοῦ δὲ Μαρσύου τὸ εὔρος ἐστιν εἴκοσι καὶ πέντε ποδῶν.

Ἐνταῦθα ἔμεινε Κῦρος ἡμέρας τριάκοντα· καὶ ἦκε Κλέαρχος ἔχων δόπλίτας χιλίους καὶ πελταστὰς Θρᾷκας ὀκτακοσίους καὶ τοξότας Κορῆτας διακοσίους. Ἄμα δὲ καὶ Σῶσις παρῆν δὲ Συρακούσιος ἔχων δόπλίτας τριακοσίους, καὶ Ἀγίας δὲ Ἀρκάς ἔχων δόπλίτας χιλίους. Καὶ ἐνταῦθα Κῦρος ἔξέτασιν καὶ ἀριθμὸν τῶν. Ἐλλήνων ἐποίησεν ἐν τῷ παραδείσῳ, καὶ ἐγένοντο οἱ σύμπαντες δόπλιται μὲν μύριοι καὶ χιλιοι, πελτασταὶ δὲ ἀμφὶ τοὺς δισχιλίους. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Πέλτας, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς· ἐν αἷς Ξενίας δὲ Ἀρκάς τὰ Λύκαια ἔθυσε καὶ ἀγῶνα ἔθηκε· τὰ δὲ ἀθλα ἦσαν στλεγγίδες χρυσάται· ἔθεώρει δὲ τὸν ἀγῶνα καὶ Κῦρος. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δώδεκα εἰς Κεράμων ἀγοράν, πόλιν οἰκουμένην, ἔσχάτην πρὸς τῇ Μυσίᾳ χώρα.

Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας τριάκοντα εἰς Καῦστρου πεδίον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας πέντε· καὶ τοῖς στρατιώταις ὥφειλετο μισθὸς πλέον ἢ τοιῶν μηνῶν, καὶ πολλάκις ἴόντες ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήγτουν. Οἱ δὲ ἐλπίδας λέγων διῆγε καὶ δῆλος ἦν ἀνιώμενος· οὐ γάρ ἦν πρὸς τοῦ Κύρου τρόπου ἔχοντα μὴ ἀποδιδόναι. Ἐνταῦθα ἀφικνεῖται Ἐπύαξα ἡ Συεννέσιος γυνὴ τοῦ Κιλίκων βασιλέως παρὰ

Κῦρον· καὶ ἐλέγετο Κύρῳ δοῦναι χρήματα πολλά. Τῇ δ' οὖν στρατιῷ τότε ἀπέδωκε Κῦρος μισθὸν τεττάρων μηνῶν. Εἶχε δὲ ἡ Κίλισσα καὶ φυλακὴν περὶ αὐτῆν, Κίλικας καὶ Ἀσπενδίους. Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Θύμβιον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἦν παρὰ τὴν ὁδὸν κορήνη ἡ Μίδου καλουμένη, τοῦ Φρυγῶν βασιλέως.

§ 14 - 16 Ἐντεῦθεν ἔξελαύνει σταθμοὺς δύο παρασάγγας δέκα εἰς Τυριάειον, πόλιν οἰκουμένην. Ἐνταῦθα ἔμεινεν ἡμέρας τρεῖς. Καὶ λέγεται δεηθῆναι ἡ Κίλισσα Κύρου ἐπιδεῖξαι τὸ στράτευμα αὐτῇ· βουλόμενος οὖν ἐπιδεῖξαι ἔξετασιν ποιεῖται ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων. Ἐκέλευσε δὲ τοὺς Ἑλληνας, ὃς νόμος αὐτοῖς εἰς μάχην, οὕτω ταχθῆναι καὶ στῆναι, συντάξαι δ' ἔκαστον τοὺς ἑαυτοῦ. Ἐτάχθησαν οὖν ἐπὶ τεττάρων· εἶχε δὲ τὸ μὲν δεξιὸν Μένων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, τὸ δὲ εὐώνυμον Κλέαρχος καὶ οἱ ἔκείνουν, τὸ δὲ μέσον οἱ ἄλλοι στρατηγοί. Ἐθεώρει οὖν ὁ Κῦρος πρῶτον μὲν τοὺς βαρβάρους· οἱ δὲ παρήλαυνον τεταγμένοι κατὰ ἵλας καὶ κατὰ τάξεις· εἶτα δὲ τοὺς Ἑλληνας, παρελαύνων ἐφ' ἄρματος καὶ ἡ Κίλισσα ἐφ' ἄρματα· Εἶχον δὲ πάντες κοράνη χαλκᾶ καὶ χιτῶνας φοινικοῦς καὶ κνημῖδας καὶ τὰς ἀσπίδας ἐκκεκαλυμμένας.

§ 17 - 18 Ἐπειδὴ δὲ πάντας παρήλασε, στίσας τὸ ἄρμα πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης, πέμψας Πίγρητα τὸν ἐρμηνέα παρὰ τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐκέλευσε προβαλέσθαι τὰ ὅπλα καὶ ἐπιχωρῆσαι ὅλην τὴν φάλαγγα. Οἱ δὲ ταῦτα προεπον τοῖς στρατιώταις· καὶ ἐπεὶ ἐσάλπιγξ, προβαλόμενοι τὰ ὅπλα ἐπῆσαν. Ἐκ δὲ τούτου, τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων σὺν κραυγῇ, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς ἐπὶ τὰς σκηνάς, τῶν δὲ βαρβάρων φόβος πολύς, καὶ ἦ τε Κίλισσα ἔφυγεν ἐπὶ τῆς ἄρματα· Εἶχον δὲ Ελληνες σὺν γέλωτι ἐπὶ τὰς σκηνὰς ἥλθον. Ἡ δὲ Κίλισσα

ἰδοῦσα τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν τάξιν τοῦ στρατεύματος ἔθαύμασε. Κῦρος δὲ ἥσθη τὸν ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἰς τοὺς βαρ-βάρους φόβον ἰδών.

Γ' Απὸ τὸ Τυριάειον δὲ Κῦρος φθάνει εἰς τὸ Ἰκόνιον, τελευταίαν πόλιν τῆς Φρυγίας· ἀπὸ αὐτὴν προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Λυκαονίας, τὴν ὁποίαν ὡς ἐχθρὸν τῆς σατραπείας τον ἐπιτρέπει εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ διαρράσσον. Ἀπὸ τὴν Λυκαονίαν δὲ Κῦρος ἀποστέλλει μὲ τὸ στρατὸν τοῦ Μένωνος τὴν Ἐπύαξαν εἰς τὴν πατρίδα της, οὐτὸς δὲ μὲ τὸ ὑπόλοιπον στρατεύμα προχωρεῖ διὰ μέσου τῆς Καππαδοκίας εἰς τοὺς Ταρ-σούς, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κιλικίας.

Οἱ βασιλεὺς αὐτῆς Συέννεσις ἀκούσας, ὅτι δὲ πεζικὸς καὶ ραντικὸς στρατὸς τοῦ Κύρου ἐπλησίαζεν, ἐγκαταλείπει τὴν πρωτεύουσάν του καὶ καταφεύγει εἰς μέρος δχυρὸν ἐπάνω εἰς τὰ ὅρη. Ἄλλα μετ' ὀλίγον πει-σθεῖς ἀπὸ τὴν σύζυγόν του Ἐπύαξαν προσέρχεται πρὸς τὸν Κῦρον, γίνεται φίλος του καὶ τοῦ δίδει χρήματα πολλὰ διὰ τὸ στρατεύμα· εἰς ἀνταμοιβὴν δὲ δὲ Κῦρος τὸν τιμῆ μὲ πολύτιμα δῶρα.

Εἰς τὴν Κιλικίαν μένει δὲ Κῦρος εἴκοσιν ἡμέρας· διότι οἱ Ἑλληνες ὑπώπτευον πλέον, ὅτι βαδίζουν ἐναρτίον τοῦ μεγάλου βασιλέως· διὰ τοῦτο καὶ ἀγροῦνται νὰ ἔξακολουθήσουν τὴν πορείαν. Ὁ Κλέσσος τότε κατα-φεύγει εἰς πανοργίαν. Προσκαλεῖ εἰς ουνέλευσιν τοὺς στρατιώτας καὶ ἐκφράζει μὲ δάκρυα τὴν λύπην του, διότι, ἐνῷ εὐηγειήθη ὑπὸ τοῦ Κύρου διὰ πολλῶν χρημάτων, τὰ δποῖα ἐδαπανήθησαν εἰς τὸ στρατεύμα, καὶ ἐνῷ ὑπεσχέθη νὰ τοῦ φανῇ χρήσιμος, ἀναγκάζεται τώρα νὰ φανῇ πρὸς αὐτὸν ἀχάριστος καὶ φεύστης· διαβεβαιώνει δμως, διότι οὐδέποτε θὰ ἐγκα-ταλείψῃ τοὺς Ἑλληνας χάριν ξένου ἡγεμόνος, ἄλλα δὲ ἀκολουθήσῃ αὐτούς, δπου καὶ ἄν πορευθοῦν.

Μετὰ ταῦτα προσκαλεῖ πάλιν τοὺς στρατιώτας εἰς ουνέλευσιν καὶ καταδεικνύει τὴν δύσκολον καὶ ἐπικίνδυνον θέσιν τῶν Ἑλλήνων, ἀφοῦ φαρερῶς πλέον ἡρνήθησαν νὰ συμμορφωθοῦν πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ Κύρου. Ἀφοῦ εἶπον πολλοὶ τὰς γνώμας των, ἀποφασίζεται τέλος τὰ σταλῇ πρεσβεία πρὸς τὸν Κῦρον, ἡ δποία νὰ ἐρωτήσῃ αὐτὸν, εἰς τί σκέπτεται νὰ χρησιμοποιήσῃ τοὺς Ἑλληνας. Ὁ Κῦρος ἀποκρίνεται, διότι ἐπιθυμεῖ νὰ τιμωρήσῃ πλησίον τοῦ Εὑφράτου ποταμοῦ τὸν ἐχθρόν

τον Ἀβραούμαν, σατράπην τῆς Φουνίκης, καὶ ὑπόσχεται αὐξησιν μισθοῦ.

Οἱ στρατῖται δέχονται ταῦτα καὶ ἀποφασίζουν νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κῦρον, ἢν καὶ ὑπώπτευον, ὅτι οὗτος σκοπεύει νὰ τὸν διδηγήσῃ κατὰ τοῦ μεγάλου βασιλέως.

Ἄπὸ τὸν Ταρρούς δὲ Κῦρος, ἀφοῦ διέβη τὴν πεδιάδα τῆς Κιλικίας καὶ τὸν ποταμὸν Ψάρον καὶ Πόραμον, φθάνει εἰς Ἰσσούς, τελευταίαν πόλιν τῆς Κιλικίας, ὥπου καταπλέει ὁ στόλος τοῦ Κύρου καὶ ὁ συμμαχικὸς τῶν Λακεδαιμονίων καὶ μαζὶ μὲ αὐτὸν ὁ Χειρίσοφος ὁ Λακεδαιμόνιος μὲ 700 ὀπλίτας. Ἀπὸ τὸν Ἰσσούς, ἀφοῦ διῆλθε τὰς πύλας τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας, φθάνει εἰς Μυρίανδον, πόλιν παράλιον καὶ ἐμπορικήν.

Μετὰ πορείαν δώδεκα ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν Θάψακον, πόλιν κειμένην πλησίον τοῦ Εὐφράτου. Ἐδῶ ὁ Κῦρος φανερώνει εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ἐκστρατείας καὶ προτρέπει αὐτὸν νὰ πείσουν τὸν στρατιώτας μὲ κάθε τρόπον νὰ τὸν ἀκολουθήσουν. Οἱ στρατῖται δυσαρεστοῦνται κατὰ τῶν στρατηγῶν, διότι ἐνόμιζον, ὅτι οὗτοι τὸν ἀπέκρυπτον πρὸ πολλοῦ τὴν ἀλήθειαν ἀλλ᾽ ἐπὶ τέλους δέχονται νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Κῦρον, ὑπὸ τὸν δρον τὰ αὐξηθῆ διοικήσις των. Ὁ Κῦρος ὑπόσχεται αὐξησιν τοῦ μισθοῦ καὶ μεγάλας ἀμοιβάς, ἐὰν εἰσέλθουν εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Καὶ οὕτω διαβαίνοντες πεζοὶ τὸν Εὐφράτην καὶ ἔξακολουθοῦντες τὴν πορείαν διὰ τῆς Συρίας φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀράξην.

Ἄπὸ τὸν Ἀράξην εἰσέρχονται εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ πορευθέντες διὰ μέσου μεγάλης, δυμαλῆς καὶ ἐρήμου πεδιάδος φθάνουν εἰς τὸν Μάσκαν ποταμὸν καὶ τὴν πόλιν Κορσωτήν, ὥπου μέρουν ἡμέρας τρεῖς, διὰ νὰ προμηθευθοῦν τροφάς. Ἐπειτα δὲ πάλιν πορεύονται διὰ μέσου ἐρήμου πεδιάδος δεκατρεῖς ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς τὰς Βαβυλωνίας πύλας, ἀφοῦ ὑπέμειναν πολλὰς κακουνχίας δι᾽ ἔλλειψιν τροφίμων ταῦτα τέλος προμηθεύονται ἀπὸ τὴν Χαρομάνδην, πόλιν κειμένην πέραν τοῦ Εὐφράτου, διαβαίνοντες τὸν ποταμὸν μὲ σχεδίας δερματίνας.

Μετὰ πορείαν τριῶν ἡμερῶν διὰ μέσου τῆς Βαβυλωνίας δὲ Κῦρος, ἐπειδὴ ἥπλιζε μάχην, ἐπιθεωρεῖ περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν στρατὸν τον. Κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν ἀριθμηθέντες ενδίσκονται δπλῖται

μὲν Ἐλλῆνες 10.400 καὶ πελτασταὶ 2.500, βάροβαροι δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κύρου 100.000 καὶ ἄρμata δοεπανηφόρα 20. Ὁ δὲ στρατὸς τοῦ βασιλέως — κατὰ τὰς εἰδῆσεis αὐτομόλων — ἀνήρχετο εἰς 1.200.000 ὑπὸ τέσσαρας στρατηγούς, τὸν Ἀβροκόμαν, τὸν Τισσαφέργητ, τὸν Γωβρόναν καὶ τὸν Ἀρθάκην, εἰς δοεπανηφόρα ἄρμata 200 καὶ εἰς 6.000 ἵππεis ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρσην· ἐκ τῶν στρατευμάτων τούτων τοῦ βασιλέως παρενρρέθησαν εἰς τὴν μάχην 900.000 ἄνδρες καὶ δοεπανηφόρα ἄρμata 150.

Μετὰ τὴν ἐπιθεώρησιν τῶν στρατευμάτων κατὰ τὴν προών ὁ Κῦρος συγκαλέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς τῶν Ἐλλήνων ἐνθαρρύνει αὐτοὺς καὶ προτρέπει νὰ φαροῦν ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἔλευθερίας, τὴν δοπίαν ἔχοντες ἔξαιρων δὲ τὸ ἀγαθὸν αὐτῆς λέγει: « τὴν ἔλευθερίαν ἐλοίμην ἀν διντὶ ὅν ἔχω πάντων καὶ ἄλλων πολλαπλασίων ».

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν πορεύεται ἔχων ὅλον τὸν στρατόν του συντεταγμένον, διότι ἐνόμιζεν ἐπικειμένην τὴν ἐπίθεσιν τοῦ βασιλέως· ἀλλ' οὗτος ἀπεσύρθη νοτιώτερον ἀφήσας ἀφύλακτον μίαν μακρὰν καὶ εὑρεῖαν καὶ βαθεῖαν τάφρον, τὴν δοπίαν εἶχε κατασκευάσει ἀντὶ δχυρώματος. Ὁ Κῦρος, ἀφοῦ παρῆλθε τὴν τάφρον αὐτήν, μάτην ἀναμένει τὸν ἀδελφόν· διὰ τοῦτο τὴν ἐπομένην, ἐπειδὴ ἐπίστευεν, ὅτι ἀ βασιλεὺς εἴχεν ἀποφασίσει νὰ μὴ πολεμήσῃ, ἐπορεύετο μὲ ἀταξίαν καὶ δλιγωτέραν προσοχήν.]

Γ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη. Νίκη τῶν Ἐλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου.

(8, 1-27)

Καὶ ἥδη τε ἦν ἀμφὶ ἀγορὰν πλήθουσαν καὶ πλησίον ἦν ὁ στραθμός, ἔνθα ἔμελλε καταλύειν, ἡνίκα Πατηγύας ἀνήρ Πέρσης τῶν ἀμφὶ Κῦρον πιστῶν προφαίνεται ἐλαύνων ἀνὰ κράτος ἴδρουντι τῷ ἵππῳ, καὶ εὐθὺς πᾶσιν, οἵς ἐνετύγχανεν, ἐβόα καὶ βαρβαρικῶς καὶ ἔλληνικῶς, ὅτι βασιλεὺς σὺν στρατεύματι 2

πολλῷ προσέρχεται ώς εἰς μάχην παρεσκευασμένος. Ἐνθα δὴ πολὺς τάραχος ἐγένετο· αὐτίκα γὰρ ἐδόκουν οἱ Ἑλληνες καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀτάκτοις σφίσιν ἐπιπεσεῖσθαι· Κῦρος τε καταπήδησας ἀπὸ τοῦ ἀρματος τὸν θώρακα ἐνέδυ καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν ἵππον τὰ παλτὰ εἰς τὸς χειρος ἔλαβε, τοῖς τε ἄλλοις πᾶσι παρήγγελλεν ἑξοπλίζεσθαι καὶ καθίστασθαι εἰς τὴν ἑαυτοῦ τάξιν ἔκαστον.

§ 4-7   "Ἐνθα δὴ σὺν πολλῇ σπουδῇ καθίσταντο, Κλέαρχος μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων πρὸς τῷ Εὐφράτῃ ποταμῷ, Πρόξενος δὲ ἐχόμενος, οἱ δ' ἄλλοι μετὰ τοῦτον, Μένων δὲ τὸ εὐώνυμον κέρας ἔσχε τοῦ Ἑλληνικοῦ. Τοῦ δὲ βαρβαρικοῦ ἵππεῖς μὲν Παφλαγόνες εἰς χιλίους παρὰ Κλέαρχον ἔστησαν ἐν τῷ δεξιῷ καὶ τὸ Ἑλληνικὸν πελταστικόν, ἐν δὲ τῷ εὐωνύμῳ Ἀριαῖός τε ὁ Κύρου ὑπαρχος καὶ τὸ ἄλλο βαρβαρικόν, Κῦρος δὲ καὶ οἱ ἵππεῖς τούτου δσον ἔξακόσιοι κατὰ τὸ μέσον, ὡπλισμένοι θώραξι μὲν αὐτοὶ καὶ παραμηριδίοις καὶ κράνεσι πάντες πλὴν Κύρου· Κῦρος δὲ ψιλὴν ἔχων τὴν κεφαλὴν εἰς τὴν μάχην καθίστατο. Οἱ δ' ἵπποι πάντες εἶχον καὶ προμετωπίδια καὶ προστερνίδια· εἶχον δὲ καὶ μαχαίρας οἱ ἵππεῖς Ἑλληνικάς.

§ 8-11   Καὶ ἥδη τε ἦν μέσον ἡμέρας καὶ οὕπω καταφανεῖς ἦσαν οἱ πολέμιοι· ἦνίκα δὲ δεῖλη ἐγίγνετο, ἐφάνη κονιορτὸς ὁσπερ νεφέλη λευκῆ, χρόνῳ δὲ συχνῷ ὑστερον ὁσπερ μελανία τις ἐν τῷ πεδίῳ ἐπὶ πολὺ. Ὁτε δὲ ἐγγύτερον ἐγίγνοντο, τάχα δὴ καὶ χαλκός τις ἥστραπτε καὶ αἱ λόγχαι καὶ αἱ τάξεις καταφανεῖς ἐγίγνοντο. Καὶ ἦσαν ἵππεῖς μὲν λευκοθώρακες ἐπὶ τοῦ εὐώνυμου τῶν ἥπολεμίων· Τισσαφέρνης ἐλέγετο τούτων ἄρχειν· ἐχόμενοι δὲ γερροφόροι, ἐχόμενοι δὲ ὅπλῖται σὺν ποδήρεσι ξυλίναις ἀσπίσιν. Αἰγύπτιοι δ' οὗτοι ἐλέγοντο εἶναι· ἄλλοι δ' ἵππεῖς, ἄλλοι τοξόται. Πάντες δ' οὗτοι κατὰ ἔθνη ἐπορεύοντο, ἔκαστον δ' ἔθνος ἐν πλαισίῳ πλήρει ἀνθρώπων. Πρὸ δὲ

αὐτῶν ἄριματα διαλείποντα συχνὸν ἀπ' ἀλλήλων, τὰ δὴ δρεπανηφόρα καλούμενα· εἶχον δὲ τὰ δρέπανα ἐκ τῶν ἀξόνων εἰς πλάγιον ἀποτεταμένα καὶ ὑπὸ τοῖς δίφροις εἰς γῆν βλέποντα, ὡς διακόπτειν, ὅτῳ ἐντυγχάνοιεν.

Καὶ ἐν τούτῳ Κῦρος παρελαύνων αὐτὸς σὺν Πύροι τῷ § 12-13 ἐθυμητεῖ καὶ ἄλλοις τρισὶν ἥ τέτταροι τῷ Κλεάρχῳ ἐβόα ἄγειν τὸ στράτευμα κατὰ μέσον τὸ τῶν πολεμίων, ὅτι ἐκεῖ βασιλεὺς εἴη· «κανὸν τοῦτο», ἔφη, «νικῶμεν, πάνθ' ἡμῖν πεποίηται». Οοῦν δὲ ὁ Κλέαρχος τὸ μέσον στῦφος καὶ ἀκούων Κύρου ἔξω ὅντα τοῦ εὑωνύμου βασιλέα—τοσοῦτον γάρ πλήθει περιῆν βασιλεύς, ὃστε μέσον τῶν ἑαυτοῦ ἔχων τοῦ Κύρου εὑωνύμου ἔξω ἥν—ἄλλ᾽ ὅμως ὁ Κλέαρχος οὐκ ἥθελεν ἀποσπάσαι ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τὸ δεξιὸν κέρας, φοβούμενος μὴ κυκλωθείη ἐκατέρωθεν, τῷ δὲ Κύρῳ ἀπεκρίνατο, ὅτι αὐτῷ μέλοι, ὅπως καλῶς ἔχοι.

Καὶ ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ τὸ μὲν βαρβαρικὸν στράτευμα § 14-16 διμαλῶς προήγει, τὸ δὲ Ἑλληνικόν, ἐτι ἐν τῷ αὐτῷ μένον, συνετάττετο ἐκ τῶν ἔτι προσιόντων. Καὶ ὁ Κῦρος παρελαύνων οὐ πάνυ πρόδος αὐτῷ τῷ στρατεύματι κατεθεᾶτο ἐκατέρωσε ἀποβλέπων εἰς τε τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς φίλους. Ἰδών δὲ αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ξενοφῶντος Ἀθηναῖος, ὑπελάσας ὡς συναντῆσαι ἥρετο, εἴ τι παραγγέλλοι. Ο δὲ ἐπιστήσας εἶπε καὶ λέγειν ἐκέλευε πᾶσιν, ὅτι καὶ τὰ ιερὰ καλὰ καὶ τὰ σφάγια καλά. Ταῦτα δὲ λέγων θορύβου ἥκουσε διὰ τῶν τάξεων ἴοντος καὶ ἥρετο, τίς δὲ θόρυβος εἴη. Ο δὲ εἶπεν, ὅτι τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον ἥδη. Καὶ δις ἐθαύμασε, τίς παραγγέλλει, καὶ ἥρετο, ὅτι εἴη τὸ σύνθημα. Ο δέ ἀπεκρίνατο· «Ζεὺς σωτῆρ καὶ νίκη». Ο δὲ Κῦρος ἀκούσας «Ἄλλὰ δέχομαι τέ», ἔφη, «καὶ τοῦτο ἔστω». Ταῦτα δέ εἰπάντων εἰς τὴν αὐτοῦ χώραν ἀπήλαυνε.

Καὶ οὐκέτι τοίᾳ ἥ τέτταρα στάδια διειχέτην τῷ φάλαγγε § 17-20 ἀπ' ἀλλήλων, ἦνίκα ἐπαιάνιζόν τε οἱ Ἑλληνες καὶ ἥροντο

ἀντίοι ἔνει τοῖς πολεμίοις. Ὡς δὲ πορευομένων ἔξεκύμαινέ τι τῆς φάλαγγος, τὸ ὑπόλειπόμενον ἥρξατο δρόμῳ θεῖν· καὶ ἀμα ἐφθέγξαντο πάντες, οἷον τῷ Ἐνναλίῳ ἐλελίζουσι, καὶ πάντες δὲ ἔθεον. Πρὸν δὲ τόξευμα ἔξικνεῖσθαι, ἐκκλίνουσιν οἱ βάρβαροι καὶ φεύγουσι. Καὶ ἐνταῦθα δὴ ἐδίωκον μὲν κατὰ κοράτος οἱ Ἑλληνες, ἔβόων δὲ ἄλλήλοις μὴ θεῖν δρόμῳ, ἀλλ᾽ ἐν τάξει ἔπεσθαι. Τὰ δὲ ἄρματα ἐφέροντο τὰ μὲν δι' αὐτῶν τῶν πολεμίων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν Ἑλλήνων κενὰ ἡνιόχων. Οἱ δὲ ἐπεὶ προΐδοιεν, διίσταντο· ἔστι δὲ ὅστις καὶ κατελήφθη ὁ σπερδὲ ἐν ἵπποδρόμῳ ἐκπλαγείς καὶ οὐδὲν μέντοι οὐδὲ τοῦτο παθεῖν ἔφασαν, οὐδὲ ἄλλος δὲ τῶν Ἑλλήνων ἐν ταύτῃ τῇ μάχῃ ἔπαθεν οὐδεὶς οὐδέν, πλὴν ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ τοξευθῆναι τις ἐλέγετο.

§ 21 - 24

Κύρος δὲ ὁρῶν τοὺς Ἑλληνας νικῶντας τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ διώκοντας, ἥδομενος καὶ προσκυνούμενος ἥδη ὡς βασιλεὺς ὑπὸ τῶν ἀμφ' αὐτόν, οὐδὲ ὡς ἔξήγθη διώκειν, ἀλλὰ συνεσπειραμένην ἔχων τὴν τῶν σὺν ἑαυτῷ ἔξακοσίων ἵππων τάξιν ἐπεμελεῖτο, διτὶ ποιήσει βασιλεὺς. Καὶ γὰρ οὐδεὶς αὐτόν, διτὶ μέσον ἔχοι τοῦ Περσικοῦ στρατεύματος. Καὶ πάντες δὲ οἱ τῶν βαρβάρων ἀρχοντες μέσον ἔχοντες τὸ αὐτῶν ἱγοῦνται, νομίζοντες οὕτω καὶ ἐν ἀσφαλεστάτῳ εἶναι, ἢν τῇ ἣ ίσχὺς αὐτῶν ἐκατέρωθεν, καὶ εἴ τι παραγγεῖλαι χρήζοιεν, ἐν ἡμίσει ἀντὶ χρόνῳ αἰσθάνεσθαι τὸ στράτευμα. Καὶ βασιλεὺς δὴ τότε μέσον ἔχων τῆς αὐτοῦ στρατιᾶς, διμως ἔξι ἐγένετο τοῦ Κύρου εὐωνύμου κέρατος. Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς αὐτῷ ἐμάχετο ἐκ τοῦ ἀντίου οὐδὲ τοῖς αὐτοῦ τεταγμένοις ἐμπροσθεν, ἐπέκαμπτεν ὡς εἰς κύκλωσιν. Ἔνθα δὴ Κύρος δείσας, μὴ δημιουργεῖν γενόμενος κατακόψῃ τὸ Ἐλληνικόν, ἔλαύνει ἀντίος καὶ ἐμβαλὼν σὺν τοῖς ἔξακοσίοις νικᾷ τοὺς πρὸ βασιλέως τεταγμένους καὶ εἰς φυγὴν ἔτρεψε τοὺς ἔξακισχιλίους καὶ ἀποκτεῖναι λέγεται αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ Ἀρταγέρσην τὸν ἀρχοντα αὐτῶν.

‘Ως δ’ ή τροπὴ ἐγένετο, διασπείρονται καὶ οἱ Κύρου ἔξα- § 25-27
κόσιοι εἰς τὸ διώκειν δρμήσαντες, πλὴν πάνυ ὀλίγοι ἀμφ’ αὐτὸν κατελείφθησαν, σχεδὸν οἱ δμοιράπεζοι καλούμενοι. Σὺν τούτοις δὲ ὅν καθορᾶ βασιλέα καὶ τὸ ἀμφ’ ἐκεῖνον στῖφος καὶ εὐθὺς οὐκ ἡνέσχετο, ἀλλ’ εἰπὼν «Τὸν ἄνδρα δρῶ» ἴετο ἐπ’ αὐτὸν καὶ παίει κατὰ τὸ στέρων καὶ τιτρώσκει διὰ τοῦ θώρακος, ὡς φησι Κτησίας ὁ ιατρός, καὶ λασθαι αὐτὸς τὸ τραῦμά φησι. Παίοντα δ’ αὐτὸν ἀκοντίζει τις παλτῷ ὑπὸ τὸν δόφθαλμὸν βιαίως· καὶ ἐνταῦθα ἐμάχοντο καὶ βασιλεὺς καὶ Κῦρος καὶ οἱ ἀμφ’ αὐτὸὺς ὑπὲρ ἐκατέρου· καὶ δόποσι μὲν τῶν ἀμφὶ βασιλέα ἀπέθνησκον, Κτησίας λέγει· παρ’ ἐκείνῳ γὰρ ἦν· Κῦρος δὲ αὐτός τε ἀπέθανε καὶ ὀκτὼ οἱ ἄριστοι τῶν περὶ αὐτὸν ἔκειντο ἐπ’ αὐτῷ.

[Χαρακτηρισμὸς τοῦ Κύρου: ‘Ο Κῦρος κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν ἦτο σεμνὸς μεταξὺ τῶν συνομηλίκων του, εὐπειθῆς πρὸς τοὺς μεγαλυτέρους του, φιλομαθῆς καὶ μελετηρὸς· ἥγάπτα τὴν ἱππασίαν, τὴν θήραν, τὰς πολεμικὰς ἀσκήσεις καὶ ἦτο πολὺ φιλοκίνδυνος.

‘Οτε ἐνηλικιώθη καὶ ἔγινε σατράπης, ὑπῆρξε φιλαλήθης καὶ πιστὸς εἰς τὰς συναλλαγάς, τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς φιλίας. Ἡγάπα τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν δικαιοσύνην, κατεδίωκε τοὺς κακοὺς καὶ περιεποιεῖτο τοὺς δικαίους πλούτοῦντας καὶ οὐχὶ τοὺς αἰσχροκερδεῖς. Ἡτο εὐγνώμων εἰς τοὺς εὐεργέτας του καὶ μεγαλόδωρος εἰς τὰς εὐεργεσίας του. Δι’ δὲ λα αὐτὰ τόσον εἴλκυσε τὴν ἀγάπην τῶν γνωρίμων του, ὥστε πάντες ἦσαν πρόθυμοι νὰ κινδυνεύσουν ὑπὲρ αὐτοῦ.]

Δ'. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων. (10, 1-19)

Ἐνταῦθα δὴ Κύρου ἀποτέμνεται ἡ κεφαλὴ καὶ ἡ χεὶρ ἡ § 1-4
δεξιά. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διώκων εἰσπίπτει εἰς τὸ Κύ-
ρειον στρατόπεδον· καὶ οἱ μὲν μετὰ Ἀριαίου οὐκέτι ζιτανται,

ἀλλὰ φεύγουσι διὰ τοῦ αὐτῶν στρατοπέδου εἰς τὸν σταθμόν, ἔνθεν ὁρμηντο. Βασιλεὺς δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ διαρπάζουσι πολλά. Ἐνταῦθα διέσχον ἀλλήλων βασιλεὺς τε καὶ οἱ Ἕλληνες ὡς τριάκοντα στάδια, οἱ μὲν διώκοντες τοὺς καθ' αὐτούς, οἱ δὲ ἀρπάζοντες ὡς ἥδη πάντα νικῶντες.

§ 5 Ἔπει δὲ ἥσθοντο οἱ μὲν Ἕλληνες, δτι βασιλεὺς σὺν τῷ στρατεύματι ἐν τοῖς σκευοφόροις εἴη, βασιλεὺς δὲ αὖ ἥκουσε Τισσαφέροντος, δτι οἱ Ἕλληνες νικῶν τὸ καθ' αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ πρόσθεν οἰχονται διώκοντες, ἔνθα δὴ βασιλεὺς μὲν ἀθροίζει τε τοὺς ἑαυτοῦ καὶ συντάττεται, δὲ δὲ Κλέαρχος ἔβουλεύετο Πρόξενον καλέσας, πλησιαίταος γὰρ ἦν, εἰ πέμποιέν τινας ἢ πάντες ἵοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀρήξοντες.

§ 6-8 Ἐν τούτῳ καὶ βασιλεὺς δῆλος ἦν προσιών πάλιν, ὡς ἐδόκει, ὅπισθεν. Καὶ οἱ μὲν Ἕλληνες στραφέντες παρεσκευάζοντο ὡς δεξόμενοι αὐτὸν ταύτη προσιόντα δὲ δὲ βασιλεὺς ταύτη μὲν οὐκ ἥγεν, ἢ δὲ παρῆλθεν ἔξω τοῦ εὔωνύμου κέρατος, ταύτη καὶ ἀπῆγεν, ἀναλαβὼν καὶ τοὺς ἐν τῇ μάχῃ πρὸς τοὺς Ἕλληνας αὐτομολήσαντας καὶ Τισσαφέροντην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. Ο γὰρ Τισσαφέροντος ἐν τῇ πρώτῃ συνόδῳ οὐκ ἔφυγεν, ἀλλὰ διήλασε παρὰ τὸν ποταμὸν κατὰ τοὺς Ἕλληνας πελταστάς διελαύνων δὲ κατέκανε μὲν οὐδένα, διαστάντες δὲ οἱ Ἕλληνες ἔπαιον καὶ ἥκόντιζον αὐτούς. Ἐπισθέντος δὲ Ἀμφιπολίτης ἥρχε τῶν πελταστῶν καὶ ἐλέγετο φρόνιμος γενέσθαι. Ο δὲ οὖν Τισσαφέροντος, ὡς μετον ἔχων ἀπηλλάγη, πάλιν μὲν οὐκ ἀναστρέψει, εἰς δὲ τὸ στρατόπεδον ἀφικόμενος τὸ τῶν Ἑλλήνων ἐκεῖ συντυγχάνει βασιλεῖ, καὶ διοῦ δὴ πάλιν συνταξάμενοι ἐπορεύοντο.

§ 9-10 Ἔπει δὲ ἦσαν κατὰ τὸ εὔώνυμον τῶν Ἑλλήνων κέρας, ἔδεισαν οἱ Ἕλληνες, μὴ προσάγοιεν πρὸς τὸ κέρας καὶ περιπτύξαντες ἀμφοτέρωθεν αὐτοὺς κατακόψειαν καὶ ἐδόκει αὐτοῖς ἀναπτύσσειν τὸ κέρας καὶ ποιήσασθαι ὅπισθεν τὸν ποταμόν.

Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἐβουλεύοντο, καὶ δὴ βασιλεὺς παρελθὼν εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα κατέστησεν ἀντίαν τὴν φάλαγγα, ὥσπερ τὸ πρῶτον μαχούμενος ἦει.

Ως δὲ εἶδον οἱ Ἐλληνες ἐγγύς τε ὅντας καὶ παρατετα- § 11.15 γμένους, αὐθις παιανίσαντες ἐπῆσαν πολὺ ἔτι προθυμότερον ἢ τὸ πρόσθεν. Οἱ δ' αὖ βάρβαροι οὐκέτι ἐδέχοντο, ἀλλὰ ἐκ πλείους ἢ τὸ πρόσθεν ἔφευγον· οἱ δ' ἐπεδίωκον μέχρι πώμης τινός· ἐνταῦθα δ' ἐστησαν οἱ Ἐλληνες· ὑπὲρ γὰρ τῆς πώμης γήλοφος ἦν, ἐφ' οὗ ἀνεστράφησαν οἱ ἀμφὶ βασιλέα, πεζοὶ μὲν οὐκέτι, τῶν δὲ ἵπτεων δὲ λόφος ἐνεπλήσθη, ὥστε τὸ ποιούμενον μὴ γιγνώσκειν. Καὶ τὸ βασίλειον σημεῖον δοῦλον ἔφασαν ἀετόν τινα χρυσοῦν ἐπὶ πέλτης ἀνατεταμένον. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἐνταῦθ' ἔχωρουν οἱ Ἐλληνες, λείπουσι δὴ καὶ τὸν λόφον οἱ ἵπτεῖς· οὐ μὴν ἔτι ἀθρόοι, ἀλλ' ἄλλοι ἄλλοθεν ἐψιλοῦτο δ' ὁ λόφος τῶν ἵπτεων· τέλος δὲ καὶ πάντες ἀπεχώρησαν. Οούν Κλέαρχος οὐκέτι ἀνεβίβαξεν ἐπὶ τὸν λόφον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν στήσας τὸ στράτευμα, πέμπει Λύκιον τὸν Συρακόσιον καὶ ἄλλον ἐπὶ τὸν λόφον καὶ κελεύει κατιδόντας τὰ ὑπὲρ τοῦ λόφου, τί ἐστιν, ἀπαγγεῖλαι. Καὶ δὲ Λύκιος ἤλασέ τε καὶ ἰδὼν ἀπαγγέλλει, ὅτι φεύγουσιν ἀνὰ πράτος. Σχεδὸν δέ, ὅτε ταῦτα ἦν, καὶ ἥλιος ἐδύετο.

Ἐνταῦθα δ' ἐστησαν οἱ Ἐλληνες καὶ θέμενοι τὰ ὅπλα § 16.19 ἀνεπεύοντο· καὶ ἄμα μὲν ἐθαύμαζον, ὅτι οὐδαμοῦ Κῦρος φαίνοιτο οὐδέ τις ἄλλος ἀπ' αὐτοῦ οὐδεὶς παρήγει· οὐ γὰρ ἦδεσαν αὐτὸν τεθνηκότα, ἀλλ' εἴκαζον ἢ διώκοντα οἰχεσθαι ἢ καταληψόμενόν τι προεληλακέναι· ἄμα δὲ ἐβουλεύοντο, εἰ αὐτοῦ μείναντες τὰ σκευοφόρα ἐνταῦθα ἄγοιντο ἢ ἀπίοιεν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Ἔδοξεν αὐτοῖς ἀπιέναι· καὶ ἀφικνοῦνται περὶ δείπνου ὥραν ἐπὶ τὰς σκηνάς. Ταῦτης μὲν τῆς ἡμέρας τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο. Καταλαμβάνουσι δὲ τῶν τε ἄλλων χρημά-

των τὰ πλεῖστα διηρπασμένα καὶ εἴ τι σιτίον ἢ ποτὸν ἦν καὶ τὰς ἀμάξις μεστὰς ἀλεύρων καὶ οἶνου, ἃς παρεσκευάσατο Κῦρος, ἵνα, εἴ ποτε σφοδρὰ τὸ στράτευμα λάβοι ἔνδεια, διαδοίη τοῖς Ἐλλησιν — ἡσαν δ' αὗται τετρακόσιαι ἀμάξαι —, καὶ ταύτας τότε οἱ σὺν βασιλεῖ διήρπασαν. "Ωστε ἄδειπνοι ἡσαν οἱ πλεῖστοι τῶν Ἐλλήνων" ἡσαν δὲ καὶ ἀνάριστοι πολιγάροι δὴ καταλῦσαι τὸ στράτευμα πρὸς ἄριστον, βασιλεὺς ἐφάνη. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα οὕτω διεγένοντο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΥΝΑΞΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ

(**ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 ή. Χ.**)

BIBLION VEYTERPON

ΑΤ ΚΟΥΙΝΑΔΑ ΕΩΣ ΤΟΝ ΣΑΠΑΤΑΝ ΛΟΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΧΤΑΡΕΙΟΣ ΤΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ

**Α'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου
καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου.**

(1, 2 - 23)

Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθόντες οἱ στρατηγοὶ ἔθαύμαζον, § 2-3
ὅτι Κῦρος οὕτε ἄλλον πέμποι σημανοῦντα, διὰ τὸ χρὴ ποιεῖν,
οὕτε αὐτὸς φαίνοιτο. Ἐδοξεν οὖν αὐτοῖς συσκευασμένοις,
ἄντοι εἶχον, καὶ ἔξοπλισμένοις προϊέναι εἰς τὸ πρόσθεν, ὥστε
Κύρῳ συμμείξειαν. Ἡδη δὲ ἐν δῷμῃ ὅντων, ἀμα ἡλίφ ἀνέ-
χοντι ἡλθε Προκλῆς ὁ Τευθρανίας ἄρχων καὶ Γλοῦς ὁ Ταμῶ.
Οὗτοι ἔλεγον, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἄριαῖος δὲ πεφευγὼς
ἐν τῷ σταθμῷ εἴη μετὰ τῶν ἄλλων βαρβάρων, δθεν τῇ προτε-
ραιά ὥρμηντο, καὶ λέγοι, ὅτι ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περι-
μενοῖεν αὐτούς, εἰ μέλλοιεν ἥκειν, τῇ δὲ ἄλλῃ ἀπιέναι φαίη
ἐπὶ Ἰωνίας, δθενπερ ἡλθε.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ ὄλλοι Ἑλληνες § 4-5
πυνθανόμενοι βαρέως ἔφερον. Κλέαρχος δὲ τάδε εἶπεν·
«Ἄλλος ὥφελε μὲν Κῦρος ζῆν ἐπεὶ δὲ τετελεύτηκεν, ἀπαγγέλ-
λετε Ἄριαίῳ, ὅτι ἡμεῖς νικῶμέν τε βασιλέα καί, ὃς δρᾶτε,
οὐδεὶς ἔτι ἡμῖν μάχεται, καί, εἰ μὴ ὑμεῖς ἡλθετε, ἐπορευό-
μεθα ἀν ἐπὶ βασιλέα. Ἐπαγγελλόμεθα δὲ Ἄριαίῳ, ἐὰν ἐνθάδε
ἔλθῃ, εἰς τὸν θρόνον τὸν βασιλείου καθιεῖν αὐτὸν· τῶν γὰρ
μάχη νικώντων καὶ τὸ ἄρχειν ἔστι». Ταῦτα εἰπὼν ἀποστέλλει
τοὺς ἀγγέλους καὶ σὺν αὐτοῖς Χειρίσοφον τὸν Λάκωνα καὶ
Μένωνα τὸν Θετταλόν· καὶ γὰρ αὐτὸς Μένων ἔβούλετο· ἦν
γὰρ φίλος καὶ ξένος Ἄριαίου.

Οἱ μὲν φύοντο, Κλέαρχος δὲ περιέμενε· τὸ δὲ στράτευμα § 6
ἐπορίζετο σῖτον, δπως ἐδύνατο, ἐκ τῶν ὑποζυγίων πόπτοντες
τοὺς βοῦς καὶ ὅνους· ξύλοις δὲ ἔχοντο μικρὸν προϊόντες ἀπὸ

τῆς φάλαγγος, οὗ ἡ μάχη ἐγένετο, τοῖς τε οἰστοῖς πολλοῖς οὖσιν, οὓς ἡ νάγκαζον οἱ Ἑλληνες ἐκβάλλειν τοὺς αὐτομολοῦντας παρὰ βασιλέως, καὶ τοῖς γέρροις καὶ ταῖς ἀσπίσι ταῖς ἔυλίναις ταῖς Αἰγυπτίαις πολλαὶ δὲ καὶ πέλται καὶ ἄμαξαι ἦσαν φέρεσθαι ἔρημοι οἵς πᾶσι χρώμενοι κρέα ἔψοντες ἥσθιον ἐκείνην τὴν ἡμέραν.

§ 7-8 Καὶ ἡδη τε ἦν ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγορὰν καὶ ἔρχονται παρὰ βασιλέως καὶ Τισσαφέροντος κήρυκες, οἱ μὲν ἄλλοι βάρβαροι, εἰς δὲ Ἑλλην, Φαλίνος, ὃς ἐτύγχανε παρὰ Τισσαφέροντος ὧν καὶ ἐντίμως ἔχων καὶ γὰρ προσεποιεῖτο ἐπιστήμων εἶναι τῶν ἀμφὶ τᾶξεις τε καὶ δηλομαχίαν. Οὗτοι δὲ προσελθόντες καὶ καλέσαντες τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀρχοντας λέγουσιν, ὅτι βασιλεὺς κελεύει τοὺς Ἑλληνας, ἐπεὶ νικῶν τυγχάνει καὶ Κῦρον ἀπέκτονε, παραδόντας τὰ δπλα ίόντας ἐπὶ τὰς βασιλέως θύρας εὑρίσκεσθαι, ἃν τι δύνωνται ἀγαθόν.

§ 9-11 Ταῦτα μὲν εἶπον οἱ βασιλέως κήρυκες οἱ δὲ Ἑλληνες βαρέως μὲν ἱκουσαν, ὅμως δὲ Κλέαρχος τοσοῦτον εἶπεν, ὅτι οὐ τῶν νικώντων εἴη τὰ δπλα παραδιδόναι· «ἄλλ», ἔφη, «ὑμεῖς μέν, ὃ ἄνδρες στρατηγοί, τούτοις ἀποκρίνασθε, ὅτι κάλλιστόν τε καὶ ἀριστον ἔχετε· ἐγὼ δὲ αὐτίκα ἥξω». Ἐκάλεσε γάρ τις αὐτὸν τῶν ὑπηρετῶν, δπως ἵδοι τὰ ιερὰ ἔξηρημένα· ἔτυχε γάρ θυόμενος. Ἔνθα δὴ ἀπεκρίνατο Κλεάνωρ ὁ Ἀρκάς πρεσβύτατος ὧν, ὅτι πρόσθεν ἀν ἀποθάνοιεν ἢ τὰ δπλα παραδοῖεν. Πρόξενος δὲ ὁ Θηβαῖος· «Ἄλλ» ἐγώ», ἔφη, «ὦ Φαλίνε, θαυμάζω, πότερα ὡς ιρατῶν βασιλεὺς αἰτεῖ τὰ δπλα ἢ ὡς διὰ φυλίαν δῶρα. Εἰ μὲν γάρ ὡς ιρατῶν, τί δεῖ αὐτὸν αἰτεῖν καὶ οὐ λαβεῖν ἐλθόντα; εἰ δὲ πείσας βιούλεται λαβεῖν, λεγέτω, τί ἔσται τοῖς στρατιώταις, ἐὰν αὐτῷ ταῦτα ιαρίσωνται». Πρὸς ταῦτα Φαλίνος εἶπε· «Βασιλεὺς νικᾶν ἥγεῖται, ἐπεὶ Κῦρον ἀπέκτονε. Τές γάρ αὐτῷ ἔτι τῆς ἀρχῆς ἀντιποιεῖται; νομίζει δὲ καὶ ὑμᾶς

ἔαυτοῦ εἶναι, ᔁχων ἐν μέσῃ τῇ ἔαυτοῦ χώρᾳ καὶ ποταμῶν ἐντὸς ἀδιαβάτων καὶ πλῆθος ἀνθρώπων ἐφ' ὑμᾶς δυνάμενος ἀγαγεῖν, ὅσον οὐδ', εἰ παρέχοι ὑμῖν, δύναισθε ἂν ἀποκτεῖναι».

Μετὰ τοῦτον Θεόπομπος Ἀθηναῖος εἶπεν· «[¶]Ω Φαλίνε, § 12-14 νῦν, ὡς σὺ δῷξ, ἡμῖν οὐδὲν ἔστιν ἀγαθὸν ἄλλο εἰ μὴ ὅπλα καὶ ἀρετή. Ὁπλα μὲν οὖν ᔁχοντες οἰόμεθα ἂν καὶ τῇ ἀρετῇ χρῆσθαι, παραδόντες δ' ἂν ταῦτα καὶ τῶν σωμάτων στερηθῆναι. Μὴ οὖν οἷου τὰ μόνα ἀγαθὰ ἡμῖν ὅντα ὑμῖν παραδώσειν, ἄλλὰ σὺν τούτοις καὶ περὶ τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν μαχούμεθα». Ἀκούσας δὲ ταῦτα δ Φαλίνος ἐγέλασε καὶ εἶπεν· «Ἄλλὰ φιλοσόφῳ μὲν ἔοικας, δὲ νεανίσκε, καὶ λέγεις οὐκ ἀγάριτα· ἵσθι μέντοι ἀνόητος δν, εἰ οἵει τὴν ὑμετέραν ἀρετὴν περιγενέσθαι ἂν τῆς βασιλέως δυνάμεως».

[¶]Ἐν τούτῳ Κλέαρχος ἤκε καὶ ἡρώητησεν, εἰ ἥδη ἀποκεκριμένοι εἰεν. Φαλίνος δὲ ὑπολαβὼν εἶπεν· «Οὗτοι μέν, δ Κλέαρχε, ἄλλος ἄλλα λέγει· σὺ δ' ἡμῖν εἴπε, τί λέγεις». Ο δ' εἶπεν· «Ἐγώ σε, δ Φαλίνε, ἀσμενος ἑόρακα, καὶ οἱ ἄλλοι δέ, οἴμαι, πάντες· σύ τε γὰρ Ἑλληνεὶς καὶ ἡμεῖς τοσοῦτοι ὅντες, ὅσους σὺ δῷξ· ἐν τοιούτοις δὲ ὅντες πράγμασι συμβουλευόμεθά σοι, τί χρὴ ποιεῖν περὶ δν λέγεις. Σὺ οὖν πρὸς θεῶν συμβουλευσον ἡμῖν, δ τι σοι δοκεῖ κάλλιστον καὶ ἄριστον εἶναι, καὶ δ. σοι τιμὴν οἴσει εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον ἀεὶ λεγόμενον, δτι Φαλίνος ποτε πεμφθεὶς παρὰ βασιλέως κελεύσων τοὺς Ἑλλήνας τὰ ὅπλα παραδοῦναι συμβουλευομένοις συνεβούλευσεν αὐτοῖς τάδε. Οἰσθα δέ, δτι ἀνάγκη λέγεσθαι ἐν τῇ Ἑλλάδι, δ ἂν συμβουλεύσῃς». Ο δὲ Κλέαρχος ταῦτα ὑπῆγετο βουλόμενος καὶ αὐτὸν τὸν παρὰ βασιλέως πρεσβεύοντα συμβουλεῦσαι μὴ παραδοῦναι τὰ ὅπλα, δπως εὑέλπιδες μᾶλλον εἶεν οἱ Ἑλληνες.

Φαλίνος δὲ ὑποστρέψας παρὰ τὴν δόξαν αὐτοῦ εἶπεν· § 19 «Ἐγώ, εἰ μὲν τῶν μυρίων ἐλπίδων μία τις ὑμῖν ἐστι σωθῆ-

ναι πολεμοῦντας βασιλεῖ, συμβουλεύω μὴ παραδιδόναι τὰ
ὅπλα· εἰ δὲ δύμως μηδεμία σωτηρίας ἔστιν ἐλπὶς ἀκοντος βα-
σιλέως, συμβουλεύω σφέσθαι ὑμῖν, δπῃ δυνατόν».

§ 20-23 Κλέαρχος δὲ πρὸς ταῦτα εἶπεν· «'Αλλὰ ταῦτα μὲν δὴ σὺ
λέγεις παρ' ἡμῶν δὲ ἀπάγγελλε τάδε, ὅτι ἡμεῖς οἰόμεθα, εἰ
μὲν δέοι βασιλεῖ φίλους εἶναι, πλείονος ἢν ἄξιοι εἶναι φίλοι
ἔχοντες τὰ δῆπλα ἢ παραδόντες ἄλλῳ, εἰ δὲ δέοι πολεμεῖν,
ἄμεινον ἢν πολεμεῖν ἔχοντες τὰ δῆπλα ἢ ἄλλῳ παραδόντες».·
Ο δὲ Φαλίνος εἶπε· «Ταῦτα μὲν δὴ ἀπαγγελοῦμεν ἀλλὰ καὶ
τάδε ὑμῖν εἰπεῖν ἐκέλευσε βασιλεύς, ὅτι μένουσι μὲν ὑμῖν
αὐτοῦ σπονδαὶ εἰσιν, προϊοῦσι δὲ καὶ ἀπιοῦσι πόλεμος. Εἴπατε
οὖν καὶ περὶ τούτου, πότερα μενεῖτε καὶ σπονδαί εἰσιν, ἢ ὡς
πόλεμός ἔστι παρ' ὑμῶν ἀπαγγελῶ». Κλέαρχος δὲ εἶλεξεν·
«'Απάγγελλε τοίνυν καὶ περὶ τούτου, ὅτι καὶ ἡμῖν ταῦτα δο-
κεῖ, ἀπερ οὐ καὶ βασιλεῖ». «Τί οὖν ταῦτά ἔστιν;», ἔφη δὲ Φαλί-
νος. Ἀπεκρίνατο Κλέαρχος· «'Ην μὲν μένωμεν, σπονδαί
εἰσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ προϊοῦσι πόλεμος». Ο δὲ πάλιν ἡρώ-
τησε· «Σπονδὰς ἢ πόλεμον ἀπαγγελῶ;» Κλέαρχος δὲ ταῦτα
πάλιν ἀπεκρίνατο· «Σπονδαὶ μὲν μένουσιν, ἀπιοῦσι δὲ καὶ
προϊοῦσι πόλεμος». Ο, τι δὲ ποιήσοι, οὐ διεσήμηνε.

*[Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Φαλίνου ἐπιστρέψαντες οἱ ἀποστα-
λέντες εἰς τὸν Ἀριαῖον Προκλῆς καὶ Χειρίσσοφος λέγοντες εἰς τοὺς
Ἐλληνας, διτὶ δὲ Ἀριαῖος τὴν μὲν βασιλείαν δὲν δέχεται, περιμένει
δύμως αὐτοὺς νὰ ἐλθουν ταῦτην τὴν ρύκτα, ἢν θέλουν νὲ ἀναχωρή-
σουν. Ο Κλέαρχος δριστικὸν οὐδὲν ἀπαντᾷ· ἀλλὰ μετὰ κοινὴν ἀπό-
φασιν τῶν στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν μετὰ τὸ δεῖπνον προσέρχονται
πρὸς τὸν Ἀριαῖον, καὶ ἐδῶ περὶ τὸ μεσονύκτιον συνάπτουν μὲν αὐτὸν
φίλιαν καὶ συμμαχίαν καὶ δρκίζονται ἀμοιβαίως νὰ μὴ προσδώσουν
ἀλλήλους· οἱ δὲ βάρβαροι ἐπὶ πλέον δρκίζονται νὰ τοὺς δδηγοῦν
χωρὶς δόλον.]*

Μετὰ τοὺς δροκους κατὰ πρότασιν τοῦ Ἀριαίου ἀποφασίζουν νὰ μὴ

ἐπιστρέψουν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ, κατὰ τὴν ὅποιαν θὰ ἔλειπον αἱ τροφαί, ἀλλὰ νὰ προτιμήσουν ἄλλην ὁδὸν μακροτέραν μέν, ἀλλ' ἔχονσαν ἄφθονα τρόφιμα, τὴν πρὸς βορρᾶν διὰ τῆς Βαβυλωνίας πεδιάδος.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν κατὰ τὴν πορείαν φαίνονται μὲν ομεῖα, ὅτι οἱ πολέμιοι δὲν ἀπεῖχον πολὺ, ἀλλὰ περὶ τὴν ἐσπέραν, χωρὶς νὰ γίνῃ συμπλοκή, κατασκηνοῦν μὲ πολὺν ψύχουσαν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὅποιας δὲ βασιλικὸς στρατὸς εἶχε διαρράσει καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἔντα τῶν οἰκιῶν. Ἀπὸ τὴν ψύχουσαν δὲ αὐτὴν κατασκηνώσιν τῶν Ἑλλήνων φορηθέντες οἱ πλησιέστατα αὐτῶν κατασκηνοῦντες πολέμιοι ἀφήνουν τὰς σκηνάς των καὶ φεύγουν ἐπρόμαχε δέ, καθὼς φαίνεται, καὶ αὐτὸς δὲ βασιλεὺς μὲ τὴν προσέλευσιν αὐτὴν τοῦ στρατεύματος.]

B'. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων.

(3, 1 - 14, 17 - 29)

Ο δὲ δὴ ἔγραψα, ὅτι βασιλεὺς ἔξεπλάγη τῇ ἐφόδῳ, τῷδε § 1 - 2 δῆλον ἦν. Τῇ μὲν γὰρ πρόσθεν ἡμέρᾳ πέμπτων τὰ ὅπλα παραδιδόναι ἐκέλευε, τότε δὲ ἄμα ἡλίῳ ἀνατέλλοντι κήρυκας ἔπειμψε περὶ σπονδῶν. Οἱ δέ, ἐπεὶ ἦλθον πρὸς τοὺς προφύλακας, ἔζητον τοὺς ἄρχοντας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπήγγελλον οἱ προφύλακες, Κλέαρχος, τυχὸν τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν, εἴπε τοῖς προφύλακει κελεύειν τοὺς κήρυκας περιμένειν, ἄχρι ἂν σχολάσῃ.

Ἐπεὶ δὲ κατέστησε τὸ στρατευμα, ὥστε δρᾶσθαι πάντῃ φά- § 3 - 5 λαγγα πυκνήν, τῶν ἀόπλων δὲ μηδένα καταφανῆ εἶναι, ἐκάλεσε τοὺς ἀγέλους, καὶ αὐτός τε προῆλθε τούς τε εὐοπλοτάτους ἔχων καὶ εὐειδεστάτους τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν καὶ τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς ταῦτα ἔφρασεν. Ἐπεὶ δὲ ἦν πρὸς τοῖς ἀγγέλοις, ἀνηρώτα, τί βούλοιντο. Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι περὶ σπονδῶν ἥκοιεν ἄνδρες, οἵτινες ἵκανοι ἔσονται τά τε παρὰ βασιλέως τοῖς Ἑλλησιν ἀπαγγεῖλαι καὶ τὰ παρὰ τῶν Ἑλλήνων βασίλει.

‘Ο δὲ ἀπεκρίνατο· «Ἀπαγγέλλετε τοίνυν αὐτῷ, ὅτι μάχης δεῖ πρῶτον’ ἄριστον γὰρ οὐκ ἔστιν οὐδ’ ὁ τολμήσων περὶ σπονδῶν λέγειν τοῖς “Ἐλλησι μὴ πορίσας ἄριστον».

§ 6-7 Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ ἄγγελοι ἀπήλαυνον, καὶ ἦκον ταχύ φ καὶ δῆλον ἦν, ὅτι ἐγγύς που βασιλεὺς ἦν ἢ ἄλλος τις, φ ἐπετέτακτο ταῦτα πράττειν ἔλεγον δέ, ὅτι εἰκότα δοκοῖεν λέγειν βασιλεῖ, καὶ ἦκοιεν ἡγεμόνας ἔχοντες, οἱ αὐτούς, ἐὰν σπονδαὶ γένωνται, ἔξουσιν, ἔνθεν ἔξουσι τὰ ἐπιτήδεια.

§ 8-9 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἶπον, μεταστησάμενος αὐτοὺς ὁ Κλέαρχος ἐβουλεύετο σὺν τοῖς ἄλλοις στρατηγοῖς· καὶ ἐδόκει αὐτοῖς τὰς σπονδὰς ποιεῖσθαι ταχὺ καὶ καθ’ ἡσυχίαν ἐλθεῖν τε ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια καὶ λαβεῖν. ‘Ο δὲ Κλέαρχος εἶπε· «Δοκεῖ μὲν κάμοι ταῦτα· οὐ μέντοι ταχύ γε ἀπαγγελῶ, ἀλλὰ διατρίψω, ἵνας ἀν ὀκνήσωσιν οἱ ἄγγελοι, μὴ ἀποδόξῃ ἡμῖν τὰς σπονδὰς ποιῆσασθαι· οἷμαί γε μέντοι», ἔφη, «καὶ τοῖς ἡμετέροις στρατιώταις τὸν αὐτὸν φόβον παρέσεσθαι». Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει καιρὸς εἶναι, ἀπήγγελλεν, ὅτι σπένδοιτο, καὶ εὐθὺς ἡγεῖσθαι ἐκέλευε πρὸς τάπιτήδεια.

§ 10-14 Καὶ οἱ μὲν ἥγοῦντο, Κλέαρχος δὲ εἶπετο ἔχων τὸ στράτευμα ἐν τάξει. Καὶ ἐνετύγχανον τάφροις καὶ αὐλῶσιν ὕδατος πλήρεσιν, ὡς μὴ δύνασθαι διαβαίνειν ἀνευ γεφυρῶν· ἀλλ’ ἐποιοῦντο διαβάσεις ἐκ τῶν φοινίκων, οὓς ηὗρισκον ἐκπεπτωκότας, ἐνίους δὲ καὶ ἔξεκοπτον. Πορευόμενοι δὲ ἀφίκοντο εἰς κώμας, δθεν ἀπέδειξαν οἱ ἡγεμόνες λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια. Ἐνīν δὲ σῖτος πολὺς καὶ οἶνος φοινίκων καὶ ὅξος ἐψητὸν ἀπὸ τῶν αὐτῶν.

§ 17-20 Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· καὶ παρὰ μεγάλου βασιλέως ἦκε Τισσαφέρνης καὶ ὁ τῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς καὶ ἄλλοι Πέρσαι τρεῖς· δοῦλοι δὲ πολλοὶ εἶποντο. Ἐπεὶ δὲ ἀπήντησαν αὐτοῖς οἱ τῶν Ἐλλήνων στρατηγοί, ἔλεγε πρῶτος

Τισσαφέρνης δι' ἐρμηνέως τοιάδε· «Ἐγώ, ὃ ἄνδρες Ἑλληνες, γείτων οἰκῶ τῇ Ἑλλάδι, καὶ ἐπεὶ ὑμᾶς εἶδον εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα πεπτωκότας, εὔρημα ἐποιησάμην, εἴ πως δυναίμην παρὰ βασιλέως αἰτήσασθαι δοῦναι ἐμοὶ ἀποσῷσαι ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα. Οἶμαι γὰρ οὐκ ἀν ὅχαριστίαν μοι εἶναι οὕτε πρὸς ὑμῶν οὕτε πρὸς τῆς πάσης Ἑλλάδος. Ταῦτα δὲ γνοὺς ἦτούμην βασιλέα, λέγων αὐτῷ, ὅτι δικαίως ἀν μοι χαρίζοιτο, ὅτι αὐτῷ Κῦρον τε ἐπιστρατεύοντα πρῶτος ἥγγειλα καὶ βοήθειαν ἔχων ἀματῇ ἀγγελίᾳ ἀφικόμην, καὶ μόνος τῶν κατὰ τοὺς Ἑλληνας τεταγμένων οὐκ ἔφυγον, ἀλλὰ διήλασα καὶ συνέμειξα βασιλεῖ ἐν τῷ ὑπετέρῳ στρατοπέδῳ. Καὶ περὶ μὲν τούτων ὑπέσχετό μοι βουλεύσεοθαι· ἐρέσθαι δέ με ὑμᾶς ἐκέλευεν ἐλθόντα, τίνος ἔνεκεν ἐστρατεύσατε ἐπ' αὐτόν. Καὶ συμβουλεύω ὑμῖν μετρίως ἀποκρίνασθαι, ἵνα μοι εὐπρακτότερον ἦ, ἐάν τι δύνωμαι ἀγαθὸν ὑμῖν παρ' αὐτοῦ διαπράξασθαι».

Μετὰ ταῦτα μεταστάντες οἱ Ἑλληνες ἐβουλεύοντο· καὶ ἀπεκρίναντο, Κλέαρχος δ' ἔλεγεν· «Ἡμεῖς οὕτε συνήλθομεν ὡς βασιλεῖ πολεμήσοντες οὕτε ἐπορευόμεθα ἐπὶ βασιλέα, ἀλλὰ πολλὰς προφάσεις Κῦρος ηὔρισκεν, ὡς καὶ σὺ εὖ οἶσθα, ἵνα ὑμᾶς τε ἀπαρασκεύουσι λάβοι καὶ ἡμᾶς ἐνθάδε ἀγάγοι. Ἐπεὶ μέντοι ἥδη αὐτὸν ἔωρῶμεν ἐν δεινῷ ὅντα, ἥσχύνθημεν καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους προδοῦναι αὐτόν, ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς εὖ ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ Κῦρος τέθνηκεν, οὕτε βασιλεῖ ἀντιτοιούμεθα τῆς ἀρχῆς οὔτ' ἔστιν, ὅτου ἔνεκα βουλοίμεθα ἀν τὴν βασιλέως χώραν κακῶς ποιεῖν, οὐδὲ αὐτὸν ἀποκτεῖναι ἀν ἐθέλοιμεν, πορευοίμεθα δ' ἀν οἰκαδε, εἴ τις ἡμᾶς μὴ λυποίη· ἀδικοῦντα μέντοι πειρασόμεθα σὺν τοῖς θεοῖς ἀμύνασθαι· ἐὰν μέντοι τις ἡμᾶς καὶ εὖ ποιῶν ὑπάρχῃ, καὶ τούτου εἰς γε δύναμιν οὐχ ἡττησόμεθα εὖ ποιοῦντες».

Ο μὲν οὕτως εἶπεν ἀκούσας δὲ ὁ Τισσαφέρνης, «Ταῦτα», § 24-27

ἔφη, «ἔγώ ἀπαγγελῶ βασιλεῖ καὶ ὑμῖν πάλιν τὰ παρ' ἔκείνου· μέχρι δ' ἂν ἔγὼ ἥκω, αἱ σπονδαὶ μενόντων ἀγορὰν δὲ ἡμεῖς παρέξομεν». Καὶ εἰς μὲν τὴν ὑστεραίαν οὐχ ἥκεν ὕσθ' οἱ Ἑλληνες ἐφορόντιζον τῇ δὲ τρίτῃ ἥκων ἔλεγεν, ὅτι διαπερραγμένος ἥκοι παρὰ βασιλέως δοθῆναι αὐτῷ σφύζειν τοὺς Ἑλληνας, καίπερ πολλῶν ἀντιλεγόντων, ὃς οὐκ ἀξιον εἴη βασιλεῖ ἀφεῖναι τοὺς ἔφ' ἔαυτὸν στρατευσαμένους. Τέλος δὲ εἶπε· «Καὶ νῦν ἔξεστιν ὑμῖν πιστὰ λαβεῖν παρ' ἡμῖν ἥ μὴν φιλίαν παρέξειν ὑμῖν τὴν χώραν καὶ ἀδόλως ἀπάξειν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀγορὰν παρέχοντας· ὅπου δ' ἂν μὴ ἔξῃ προίασθαι, λαμβάνειν ὑμᾶς ἐκ τῆς χώρας ἔάσομεν τὰ ἐπιτήδεια. Υμᾶς δὲ αὖ ὑμῖν δεήσει ὄμοσαι ἥ μὴν πορεύσεσθαι ὡς διὰ φιλίας ἀσινῶς σῆτα καὶ ποτὰ λαμβάνοντας, διόταν μὴ ἀγορὰν παρέχωμεν· ἦν δὲ παρέχωμεν ἀγοράν, ὧνουμένους ἔξειν τὰ ἐπιτήδεια».

§ 28-29 Ταῦτα ἔδοξε, καὶ ὕμοσαν καὶ δεξιὰς ἔδοσαν Τισσαφέροντος καὶ διῆς βασιλέως γυναικὸς ἀδελφὸς τοῖς τῶν Ἑλλήνων στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς καὶ ἔλαθον παρὰ τῶν Ἑλλήνων. Μετὰ δὲ ταῦτα Τισσαφέροντος εἶπε· «Νῦν μὲν δὴ ἀπειμι ὡς βασιλέα ἐπειδὰν δὲ διαπράξωμαι, ἢ δέομαι, ἥξω ὡς ἀπάξων ὑμᾶς εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ αὐτὸς ἀπιών ἐπὶ τὴν ἐμαυτοῦ ἀρχῆν».

ΙΟΙ Ἑλληνες καὶ διοιαῖς πεοιμένουν τὸν Τισσαφέροντην ἐστρατοπεδευμένοι πλησίον ἀλλήλων ἐπὶ 20 καὶ πλέον ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸς ἔρχονται εἰς τὸν Ἀριαῖον οἱ ἀδελφοὶ τους καὶ ἄλλοι ανγγενεῖς καὶ φέρονται εἰς αὐτὸν καὶ εἰς ἄλλους διαβεβαίωσιν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως, ὅτι οὗτος δὲν θὰ φανῇ μυησίκακος πρὸς αὐτοὺς διὰ τὴν ἐκστρατείαν των μετὰ τοῦ Κύρου.

Μετὰ ταῦτα διοιαῖς καὶ οἱ ἀνθρώποι του φέρονται ψυχρῶς πρὸς τοὺς Ἑλληνας· ἔνεκα τούτου καὶ οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἥσαν μαζὶ των δυσηρεστημένοι καὶ προσερχόμενοι εἰς τὸν Κλέαρχον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς ἔλεγον, ὅτι εὐθὺς πρέπει

ν' ἀναχωρήσουν, διότι εἶναι βέβαιοι, ὅτι ὁ βασιλεὺς μὲ κάθε τρόπον θὰ προσπαθήσῃ νὰ τοὺς καταστρέψῃ. Ὁ Κλέαρχος εἰς αὐτούς, ποὺ ἔλεγον αὐτά, ἀποκρίνεται, ὅτι δὲν εἶραι ουμφέρον των νὰ διαλύσουν τὴν συνθήκην.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Τισσαφέροντος καὶ ὁ Ὁρόντας, ὁ γαμβρὸς τοῦ βασιλέως, μαζὶ μὲ τὸν στρατούς των καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ πορεία. Ὁ Ἀριαῖος ἐπορεύετο μὲ τὸ βαρθαρικὸν στράτευμα τοῦ Κύρου μαζὶ μὲ τὸν Τισσαφέροντος καὶ τὸν Ὁρόνταν καὶ ἐστρατοπέδενε μαζὶ μὲ ἑκείνους· οἱ Ἐλληνες ὅμως, ἐπειδὴ ὑπάπτενον αὐτούς, ἐπορεύοντο μόνοι των καὶ ἐστρατοπέδενον μακράν των. Ἀφοῦ δὲ ἔφθασαν εἰς τὸ τεῖχος τῆς Μηδίας καὶ διῆλθον αὐτὸν καὶ δύο διώρυγας, ἔρχονται εἰς τὴν Σιττάκην, πόλιν μεγάλην πλησίον τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ, παρὰ τὴν δύοιαν καὶ ἐστρατοπέδευσαν, ἐνῶ οἱ βάρθαροι προηγμένεις εἶχον διαβῆ τὸν ποταμόν. Ἀφοῦ δὲ διέβησαν ἔπειτα τοῦτον καὶ οἱ Ἐλληνες, φθάνοντες εἰς τὴν πόλιν Ὡπιν.

Ἀπὸ τὴν Ὡπιν πορεύονται εἰς τὰς πλουσίας κώμας τῆς Παροսάποδος, τὰς δύοιας ἐπέτρεψεν ὁ Τισσαφέροντος νὰ διαρράξουν οἱ Ἐλληνες. Μετὰ ταῦτα ἔρχονται εἰς τὰς Καινάς, πόλιν πλουσίαν καὶ μεγάλην παρὰ τὸν Τίγρητα.]

Γ' — α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέρνους.

(5, 1-21, 24-26)

Μετὰ ταῦτα ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸν Ζαπάταν ποταμόν, τὸ § 1-2 εὔρος τεττάρων πλέθρων. Καὶ ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς· ἐν δὲ ταύταις ὑποψίᾳ μὲν ἦσαν, φανερὰ δὲ οὐδεμία ἐφαίνετο ἐπιβουλή. Ἐδοξεν οὖν τῷ Κλεάρχῳ συγγενέσθαι τῷ Τισσαφέρνει, εἴ πως δύνατο παῦσαι τὰς ὑποψίας, πρὸν ἔξ αὐτῶν πόλεμον γενέσθαι· καὶ ἔπειμφε τινα ἔροῦντα, ὅτι συγγενέσθαι αὐτῷ χορήζει. Ὁ δὲ ἐτοίμως ἐκέλευεν ἥκειν.

Ἐπειδὴ δὲ συνῆλθον, λέγει ὁ Κλέαρχος τάδε· «Ἐγώ, ὦ § 3-6

Τισσαφέρνη, οἶδα μὲν ἡμῖν ὅρκους γεγενημένους καὶ δεξιὰς δεδομένας μὴ ἀδικήσειν ἄλλήλους· φυλαττόμενον δὲ σέ τε ὁρῶ ὡς πολεμίους ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς ὁρῶντες ταῦτα ἀντιφυλαττόμεθα· Ἐπεὶ δὲ σκοπῶν οὐδὲν δύναμαι οὔτε σὲ αἰσθέσθαι πειρώμενον ἡμᾶς κακῶς ποιεῖν, ἐγὼ τε σαφῶς οἶδα, διτὶ ἡμεῖς γε οὐδὲ ἐπινοοῦμεν τοιοῦτον οὐδέν, ἔδοξέ μοι εἰς λόγους σοι ἐλθεῖν, δπως, εἰ δυναίμεθα, ἔξέλοιμεν ἄλλήλων τὴν ἀπιστίαν. Καὶ γάρ οἶδα ἡδη ἀνθρώπους, οἵ φοβηθέντες ἄλλήλους οἱ μὲν ἐκ διαβολῆς, οἱ δὲ καὶ ἔξ ψυψίας, φθάσαι βουλόμενοι ποὺν παθεῖν ἐποίησαν ἀνήκεστα κακὰ τοὺς οὔτε μέλλοντας οὕτ' ἀν βουλομένους τοιοῦτον οὐδέν. Τὰς οὖν τοιαύτας ἀγνωμοσύνας νομίζων συνουσίαις μάλιστα ἀν παύεσθαι ἥκω καὶ διδάσκειν σε βούλομαι, δις σὺ ἡμῖν οὐκ ὁρθῶς ἀπιστεῖς.

§ 7   » Πρῶτον μὲν γάρ καὶ μέγιστον οἱ θεῶν ἡμᾶς ὅρκοι κωλύουσι πολεμίους εἶναι ἄλλήλοις· δστις δὲ τούτων σύνοιδεν αὗτῷ παρημεληκώς, τοῦτον ἐγὼ οὕποτ' ἀν εὐδαιμονίσαμι· τὸν γάρ θεῶν πόλεμον οὐκ οἶδα οὕτ' ἀπὸ ποίου ἀν τάχους φεύγων τις ἀποφύγοι οὕτ' εἰς ποῖον ἀν σκότος ἀποδραίη οὕθ' δπως ἀν εἰς ἔχυρὸν χωρίον ἀποσταίη· πάντη γάρ πάντα τοῖς θεοῖς ὑποχείρια καὶ πανταχῇ πάντων ἵσον οἱ θεοὶ κρατοῦσι.

§ 8 - 11   » Περὶ μὲν δὴ τῶν θεῶν τε καὶ τῶν ὅρκων οὕτω γιγνώσκω, παρ' οὓς ἡμεῖς τὴν φιλίαν συνθέμενοι κατεθέμεθα· τῶν δ' ἀνθρωπίνων σὲ ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι νομίζω μέγιστον εἶναι ἡμῖν ἀγαθόν. Σὺν μὲν γάρ σοι πᾶσα μὲν ὀδὸς εὔπορος, πᾶς δὲ ποταμὸς διαβατός, τῶν τε ἐπιτηδείων οὐκ ἀπορία· ἀνευ δὲ σοῦ πᾶσα μὲν διὰ σκότους ἡ ὀδός· οὐδὲν γάρ αὐτῆς ἐπιστάμεθα· πᾶς δὲ παταμὸς δύσπορος, πᾶς δὲ ὄχλος φοβερός, φοβερώτατον δ' ἐρημία· μεστὴ γάρ πολλῆς ἀπορίας ἐστίν. Εἰ δὲ δὴ καὶ μανέντες σε κατακτείναμεν, ἀρ' οὐκ ἀν, τὸν εὐεργέτην κατακτείναντες, πρὸς βασιλέα τὸν μέγιστον ἔφεδρον ἀγωνιζούμεθα; "Οσων δὲ δὴ καὶ

οῖων ἀν ἐλπίδων ἐμαυτὸν στερήσαιμι, εἰ σέ τι κακὸν ἐπιχειρήσαιμι ποιεῖν, ταῦτα λέξω. Ἐγὼ γὰρ Κῦρον ἐπεθύμησά μοι φίλον γενέσθαι, νομίζων τῶν τότε ἴκανώτατον εἶναι εὖ ποιεῖν, δν βιούλοιτο· σὲ δὲ νῦν δῷ τήν τε Κύρου δύναμιν καὶ χώραν ἔχοντα καὶ τὴν σαυτοῦ σφύζοντα, τὴν δὲ βασιλέως δύναμιν, ἥ Κύρος πολεμίᾳ ἔχοητο, σοὶ ταύτην σύμμαχον οὔσαν. Τούτων δὲ τοιούτων ὅντων, τίς οὕτω μαίνεται, ὥστε μὴ βιούλεσθαι σοὶ φίλος εἶναι;

»Ἀλλὰ μὴν ἔδω καὶ ταῦτα, ἔξ ὕν ἔχω ἐλπίδας καὶ σὲ βιούλήσεσθαι φίλον ἡμῖν εἶναι. Οἶδα μὲν γὰρ ὑμῖν Μυσοὺς λυπηροὺς ὄντας, οὓς νομίζω ἀν σὺν τῇ παρούσῃ δυνάμει ταπεινοὺς ὑμῖν παρασχεῖν οἶδα δὲ καὶ Πισίδας· ἀκούω δὲ καὶ ἄλλα ἔθνη πολλὰ τοιαῦτα εἶναι, ἂν οἷμαι ἀν παῦσαι ἐνοχλοῦντα ἀεὶ τῇ ὑμετέρῃ εὐδαιμονίᾳ. Αἰγυπτίους δέ, οἵς μάλιστα ὑμᾶς νῦν οἶδα τεθυμωμένους, οὐχ δῷδω, ποίᾳ δυνάμει συμμάχῳ χοησάμενοι μᾶλλον ἀν κολάσαισθε ἥ τῇ νῦν σὺν ἐμοὶ οὔσῃ. Ἀλλὰ μὴν ἔν γε τοῖς πέριξ οἰκοῦσι σύ, εἰ μὲν βιούλοι τῷ φίλος εἶναι, μέγιστος ἀν εἴης, εἰ δέ τίς σε λυποίη, ὡς δεσπότης ἀν ἀναστρέφοι, ἔχων ἡμᾶς ὑπηρέτας, οἵ σοι οὐκ ἀν τοῦ μισθοῦ ἔνεκα μόνον ὑπηρετοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος, ἣν σωθέντες ὑπὸ σοῦ σοὶ ἀν ἔχοιμεν δικαίως.

»Ἐμοὶ μὲν ταῦτα πάντα ἐνθυμουμένῳ οὕτω δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι τὸ σὲ ἡμῖν ἀπιστεῖν, ὥστε καὶ ἥδιστ' ἀν ἀκούσαιμι, τίς οὕτως ἐστὶ δεινὸς λέγειν, ὥστε σε πεῖσαι λέγων, ὡς ἡμεῖς σοι ἐπιβουλεύομεν».

Κλέαρχος μὲν οὖν τοσαῦτα εἶπε· Τισσαφέρονης δὲ ὕδε ἀπε- § 16-19
κρίνατο· «Ἄλλ' ἥδομαι μέν, ὃ Κλέαρχε, ἀκούων σου φρονίμους λόγους· ταῦτα γὰρ γιγνώσκων, εἴ τι ἐμοὶ κακὸν βιούεσθαις, ἄμα ἀν μοι δοκεῖς καὶ σαυτῷ κακόνους εἶναι. Ἰνα δὲ μάθης, δτι οὐδὲ ἀν ἡμεῖς δικαίως οὔτε βασιλεῖ οὕτ' ἐμοὶ ἀπιστοῖτε, ἀντάκουσσον. Εἰ γὰρ ὑμᾶς ἐβουλόμεθα ἀπολέσαι, ἀρα δοκοῦμέν σοι ἵπ-

πέων πλήθους ἀπορεῖν ἢ πεζῶν ἢ δηλίσεως, ἐν οἷς ὑμᾶς μὲν βλάπτειν ἵκανοι εἶμεν ἄν, ἀντιπάσχειν δὲ οὐδεὶς κίνδυνος; Ἀλλὰ χωρίων ἐπιτηδείων ὑμῖν ἐπιτίθεσθαι ἀπορεῖν ἄν σοι δοκοῦμεν; Οὐ τοσαῦτα μὲν πεδία, ἢ ὑμεῖς φίλια ὅντα σὺν πολλῷ πόνῳ διαπορεύεσθε, τοσαῦτα δὲ δῆρη δρᾶτε, ἢ ἡμῖν ἔξεστι προκαταλαβοῦσιν ἀπορα ὑμῖν παρέχειν, τοσοῦτοι δ' εἰσὶ ποταμοί, ἐφ' ὃν ἔξεστιν ἡμῖν ταμιεύεσθαι, διπόσοις ἄν ὑμῶν βουλώμεθα μάχεσθαι; Ἐνίους δ' αὐτῶν οὐδ' ἄν παντάπασι διαβαῖτε, εἰ μὴ ὑμεῖς ὑμᾶς διαπορεύομεν. Εἰ δ' ἐν πᾶσι τούτοις ἡττόμεθα, ἀλλὰ τό γε τοι πῦρ κρείττον τοῦ καρποῦ ἔστιν· ὃν ὑμεῖς δυναίμεθ ἄν κατακαύσαντες λιμὸν ὑμῖν ἀντιτάξαι, φῶν ὑμεῖς οὐδ' εἰ πάνυ ἀγαθοὶ εἴτε μάχεσθαι ἄν δύναισθε.

§ 20-21

»Πῶς ἄν οὖν ἔχοντες τοσούτους πόρους πρὸς τὸ ὑμῖν πολεμεῖν, καὶ τούτων μηδένα ἡμῖν ἐπικίνδυνον, ἔπειτα ἐκ τούτων πάντων τοῦτον ἄν τὸν τρόπον ἔξελοίμεθα, δις μόνος μὲν πρὸς θεῶν ἀσεβῆς, μόνος δὲ πρὸς ἀνθρώπων αἰσχρός; Παντάπασι δὲ ἀπόρων ἔστι καὶ ἀμηχάνων καὶ ἐν ἀνάγκῃ ἔχομένων, καὶ τούτων πονηρῶν, οἵτινες ἔθέλουσι δι' ἐπιορκίας τε πρὸς θεούς καὶ ἀπιστίας πρὸς ἀνθρώπους πράττειν τι. Οὐχ οὔτως ὑμεῖς, φῶν Κλέαρχε, οὕτε ἀλόγιστοι οὔτε ἡλίθιοι ἔσμεν».

§ 24-26

Ταῦτα εἰπὼν ἔδοξε τῷ Κλεάρχῳ ἀληθῆ λέγειν· καὶ εἶπεν· «Οὐκοῦν οἵτινες, τοιούτων ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπαρχόντων, πειρῶνται διαβάλλοντες ποιῆσαι πολεμίους ἡμᾶς, ἄξιοί εἰσι τὰ ἔσχατα παθεῖν;» «Καὶ ἐγὼ μέν γε», ἔφη δὲ Τισσαφέροντος, «εἰ βούλεσθε μοι οἱ τε στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ ἐλθεῖν, ἐν τῷ ἐμφανεῖ λέξι τοὺς πρὸς ἐμὲ λέγοντας, ὡς σὺ ἐμοὶ ἐπιβουλεύεις καὶ τῇ σὺν ἐμοὶ στρατιᾷ». «Ἐγὼ δέ», ἔφη δὲ Κλέαρχος, «ἄξιος πάντας, καὶ σοὶ αὖ δηλώσω, δθεν ἐγὼ περὶ σου ἀκούω». Ἐκ τούτων δὴ τῶν λόγων δὲ Τισσαφέροντος φιλοφρονούμενος τότε μὲν μένειν τε αὐτὸν ἐκέλευε καὶ σύνδειπνον ἐποιήσατο.

Γ' — β'. Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρνους πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θανάτωσις αὐτῶν.

(5, 27 - 42)

Τῇ δὲ ύστερᾳ ὁ Κλέαρχος ἐλθὼν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον § 27-30 δῆλός τ' ἦν πάνυ φιλικῶς οἰόμενος διακεῖθαι αὐτῷ Τισσαφέρνην, καί, ἂν ἔλεγεν ἐκεῖνος, ἀπήγγελλεν, ἕφη τε χρῆναι ἵεναι παρὰ Τισσαφέρνην, οὓς ἐκέλευε, καί, οἵ ἀν ἐλεγχθῶσι διαβάλλοντες τῶν Ἑλλήνων, ὡς προδότας τούτους καὶ κακόνους τοῖς Ἑλλησιν ὅντας τιμωρηθῆναι. Υπώπτευε δὲ εἶναι τὸν διαβάλλοντα Μένωνα, εἰδὼς αὐτὸν καὶ λάθος συγγεγενημένον Τισσαφέρνει μετ' Ἀριαίου καὶ στασιάζοντα αὐτῷ καὶ ἐπιβουλεύοντα, δῶς τὸ στράτευμα ἄπαν πρὸς αὐτὸν λαβὼν φίλος ἦ Τισσαφέρνει. Ἐβούλετο δὲ καὶ ὁ Κλέαρχος ἄπαν τὸ στράτευμα πρὸς ἑαυτὸν ἔχειν τὴν γνώμην καὶ τοὺς παραλυποῦντας ἐκποδὼν εἶναι. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ὀντέλεγόν τινες αὐτῷ μὴ ἵεναι πάντας τοὺς λοχαγοὺς καὶ στρατηγοὺς μηδὲ πιστεύειν Τισσαφέρνει. Ό δὲ Κλέαρχος ἴσχυρῶς κατέτεινεν, ἔως διεπράξατο πέντε μὲν στρατηγοὺς ἵεναι, εἴκοσι δὲ λοχαγούς· συνηκολούθησαν δὲ ὡς εἰς ἀγορὰν καὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ὡς διακόσιοι.

Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ ταῖς θύραις ταῖς Τισσαφέρνους, οἱ μὲν § 31-34 στρατηγοὶ παρεκλήθησαν εἴσω, Πρόξενος Βοιωτίος, Μένων, Θετταλός, Ἀγίας Ἀρκάς, Κλέαρχος Λάκων, Σωκράτης Ἀχαιός, οἱ δὲ λοχαγοὶ ἐπὶ ταῖς θύραις ἔμενον. Οὐ πολλῷ δ' ὑστερον ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου οἵ τ' ἔνδον συνελαμβάνοντο καὶ οἱ ἔξω κατεκόπησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα τῶν βαρβάρων τινὲς ἵπτεων διὰ τοῦ πεδίου ἐλαύνοντες, φτινι ἐντυγχάνοιεν Ἑλληνι τῇ δούλῳ ἦ ἐλευθέρῳ, πάντας ἔκτεινον. Οἱ δὲ Ἑλληνες τὴν τε ἱππασίαν

ἔθαύμαζον ἐκ τοῦ στρατοπέδου δρῶντες καί, ὅτι ἐποίουν, ἡμφεγνόουν, ποὶν Νίκαιος Ἀρκάς ἦκε φεύγων τετρωμένος εἰς τὴν γαστέρα, καὶ εἶπε πάντα τὰ γεγενημένα. Ἐκ τούτου δὴ οἱ Ἑλληνες ἔθεον ἐπὶ τὰ δπλα πάντες, ἐκπεπληγμένοι καὶ νομίζοντες αὐτίκα ἥξειν αὐτοὺς ἐπὶ τὸ στρατόπεδον.

§ 35-37 Οἱ δὲ πάντες μὲν οὐκ ἥλθον, Ἀριαῖος δὲ καὶ Ἀρτάζος καὶ Μιθραδάτης, οἱ ἥσαν Κύρῳ πιστότατοι· δὲ τῶν Ἑλλήνων ἑομηνεὺς ἔφη καὶ τὸν Τισσαφέροντος ἀδελφὸν σὺν αὐτοῖς δρᾶν καὶ γιγνώσκειν· συνηκολούθουν δὲ καὶ ἄλλοι Περσῶν τεθωρακισμένοι εἰς τριακοσίους. Οὗτοι, ἐπεὶ ἐγγὺς ἦσαν, προσελθεῖν ἔκέλευον, εἴ τις εἴη τῶν Ἑλλήνων στρατηγὸς ἢ λοχαγός, ἵνα ἀπαγγείλωσι τὰ παρὰ βασιλέως. Μετὰ ταῦτα ἔξῆλθον φυλαττόμενοι τῶν Ἑλλήνων στρατηγοὶ μὲν Κλεάνωρ Ὁρχομένιος καὶ Σοφαίνετος Στυμφάλιος, σὺν αὐτοῖς δὲ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, ὅπως μάθοι τὰ περὶ Προξένου· Χειρίσοφος δὲ ἐτύγχανεν ἀπὸν ἐν κώμῃ τινὶ σὺν ἄλλοις ἐπισιτιζόμενος.

§ 38 Ἐπειδὴ δὲ ἔστησαν εἰς ἐπήκοον, εἶπεν Ἀριαῖος τάδε· «Κλέαρχος μέν, ὃ ἄνδρες Ἑλληνες, ἐπεὶ ἐπιορκῶν τε ἐφάνη καὶ τὰς σπονδὰς λύων, ἔχει τὴν δίκην καὶ τέθνηκε, Προόξενος δὲ καὶ Μένων, δτι κατήγγειλαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλήν, ἐν μεγάλῃ τιμῇ εἰσιν. Υμᾶς δὲ βασιλεὺς τὰ δπλα ἀπαιτεῖ ἕαυτοῦ γάρ εἶναί φησιν, ἐπείπερ Κύρου ἦσαν τοῦ ἔκεινου δούλου».

§ 39-42 Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο οἱ Ἑλληνες, ἔλεγε δὲ Κλεάνωρ δὲ Ὁρχομένιος· «Ω κάκιστε ἀνθρώπων Ἀριαῖε καὶ οἱ ἄλλοι, δσοι ἦτε Κύρου φίλοι, οὐκ αἰσχύνεσθε οὔτε θεοὺς οὔτε ἀνθρώπους, οἵτινες δύσσαντες ἡμῖν τοὺς αὐτοὺς φίλους καὶ ἔχθροὺς νομιεῖν, προδόντες ἡμᾶς σὺν Τισσαφέροντι τῷ ἀθεωτάτῳ τε καὶ πανουργοτάτῳ, τούς τε ἄνδρας αὐτούς, οἵς ὡμινυτε, ἀπολωλέκατε καὶ τοὺς ἄλλους ἡμᾶς προδεδωκότες σὺν τοῖς πολεμίοις ἐφ' ἡμᾶς ἔρχεσθε;» Ο δὲ Ἀριαῖος εἶπε· «Κλέαρχος πρόσθεν

ἐπιβουλεύων φανερὸς ἐγένετο Τισσαφέρνει τε καὶ Ὁρόντα καὶ πᾶσιν ἡμῖν τοῖς σὺν τούτοις». Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν τάδε εἶπε· «Κλέαρχος μὲν τοίνυν, εἰ παρὰ τοὺς ὄρκους ἔλυε τὰς σπονδάς, τὴν δίκην ἔχει· δίκαιοιν γάρ ἀπόλλυσθαι τοὺς ἐπιορκοῦντας· Πρόξενος δὲ καὶ Μένων ἐπείπερ εἰσὶν ὑμέτεροι μὲν εὐεργέται, ἡμέτεροι δὲ στρατηγοί, πέμψατε αὐτοὺς δεῦρο· δῆλον γάρ, διτι φύλοι γε ὅντες ἀμφοτέροις πειράσονται καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τὰ βέλτιστα συμβουλεῦσαι». Πρὸς ταῦτα οἱ βάρβαροι πολὺν χρόνον διαλεχθέντες ἀλλήλοις ἀπῆλθον οὐδὲν ἀποκρινάμενοι.

[Χαρακτηρισμὸς τῶν δολοφονηθέντων στρατηγῶν]:

“Ο Κλέαρχος ὑπῆρξεν ἐμπειροπόλεμος καὶ φιλοπόλεμος. Ἐπεξήτει τοὺς πολέμους, καὶ ὅτε ἀκόμη ἦτο δυνατὸν καὶ ὥφειλε νὰ ζῇ ἐν εἰρήνῃ· δχι μόνον δὲν ἀπέφευγε τοὺς κινδύνους, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάρρους ἐξολπίτειο εἰς αὐτούς. Ἡτο τραχὺς καὶ αὐστηρὸς εἰς τὸν στρατιώτας του. Ἐλεγεν, διτι ὁ στρατιώτης πρόπει νὰ φοβῆται περισσότερον τὸν ἀρχηγόν του παρὰ τὸν ἐχθρούς. Δι' αὐτὸν καὶ δλίγον τὸν ἡγάπων οἱ στρατιῶται εἰς τὰς δυσκόλους ὅμις περιστάσεις πάντες ἀπέβλεπον πρὸς αὐτόν. Ἡτο περίπου πεντήκοντα ἔτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

“Ο Πρόξενος ὁ Βοιώτιος ἦτο πεπαιδευμένος καὶ φιλόδοξος. Δὲν ἤθελε τὸ καθετὶ ν' ἀποκιῆσῃ ἀδίκως, ἀλλ' ἐνόμιζεν, διτι ἐπρεπε νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο μὲ δικαιοσύνην καὶ τιμότητα. Νὰ ἄρχῃ χρηστῶν καὶ τιμίων ἀνθρώπων εἰχε τὴν δύναμιν· δὲν ἦτο ὅμις ἵκανὸς οὔτε σεβασμὸν οὔτε φόβον νὰ ἐμπινεύσῃ. Ἀπεναντίας ἐντρέπετο περισσότερον αὐτὸς τὸν στρατιώτας του παρὰ οἱ στρατιῶται του αὐτόν. Οἱ χρηστοὶ καὶ τίμοι τὸν ἡγάπων, ἀλλὰ οἱ κακοὶ τὸν ἐξεμεταλλεύοντο. Ἡτο περίπου τριάκοντα ἔτῶν, ὅτε ἀπέθανεν.

“Ο Μένων ὁ Θεσσαλὸς ἦτο φίλαρχος καὶ φιλόδοξος. Ἐπεξήτει τὴν ὑπεροχὴν διὰ τοῦ ψεύδους, τῆς ἐπιορκίας, τῆς ἀπάτης καὶ τῆς διαβολῆς. Συνεκρότει τὸν στρατιώτας του ἐπιτρέπων εἰς αὐτοὺς νὰ διαπράττουν κάθε ἀδικίαν. Δὲν ἐθαγατώθη· δπως οἱ ἄλλοι στρατηγοὶ

διὸ ἀποκεφαλισμοῦ, δὸς δοῦλος θεωρεῖται τάχιστος θάνατος, ἀλλ' ὡς πακός ἄνθρωπος ἐβασανίσθη διλόκητος ἔτος καὶ ἔτοι εὑρε τὸ τέλος τῆς ζωῆς του.

Ο Ἀγίας δὲ Ἀρκάς καὶ δὲ Σωκράτης δὲ Ἀχαιός ὑπῆρξεν καλοὶ στρατηγοὶ καὶ καλοὶ φίλοι. Ήσαν καὶ οἱ δύο περίπου 35 ἔτῶν, διε ἀπέθανον.]

BIBΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΖΑΠΑΤΑΝ ΠΟΤΑΜΟΝ ΕΩΣ ΤΑ ΟΡΙΑ
ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ

(ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 π.Χ.)

Α' — α'. Αθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρυνσις τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος.

(1, 2 - 25)

'Ἐπεὶ δὲ οἱ στρατηγοὶ συνειλημμένοι ἦσαν καὶ τῶν λοχαγῶν καὶ τῶν στρατιωτῶν οἱ συνεπισπόμενοι ἀπολώλεσαν, ἐν πολλῇ δὴ ἀπορίᾳ ἦσαν οἱ Ἑλληνες ἐννοούμενοι, διὰ ταῖς βασιλέως θύραις ἦσαν, κύκλῳ δὲ αὐτοῖς πάντῃ πολλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις πολέμιαι ἦσαν, ἀγορὰν δὲ οὐδεὶς ἔτι παρέξειν ἔμελλεν, ἀπεῖχον δὲ τῆς Ἑλλάδος οὐ μεῖον ἦ μύρια στάδια, ἥγεμών δ' οὐδεὶς τῆς ὁδοῦ ἦν, ποταμοὶ δὲ διεῖργον ἀδιάβατοι ἐν μέσῳ τῆς οἰκαδες ὁδοῦ, προυσδεδώκεσαν δὲ αὐτοὺς καὶ οἱ σὺν Κύρῳ ἀναβάντες βάρβαροι, μόνοι δὲ καταλειμμένοι ἦσαν οὐδὲ ἵππεα οὐδένα σύμμαχον ἔχοντες, ὅστε εὑδηλον ἦν, διὰ τιναὶ ποταμοὶ μὲν οὐδένα ἀν κατακάνοιεν, ἡτηθέντων δὲ αὐτῶν οὐδεὶς ἀν λειφθείη.

Ταῦτ' ἐννοούμενοι καὶ ἀθύμως ἔχοντες ὀλίγοι μὲν αὐτῶν εἰς τὴν ἐσπέραν σίτου ἐγεύσαντο, ὀλίγοι δὲ πῦρ ἀνέκαυσαν, ἐπὶ δὲ τὰ ὅπλα πολλοὶ οὐκ ἤλθον ταύτην τὴν νύκτα, ἀνεπαύοντο δέ, ὅπου ἐτύγχανεν ἔκαστος, οὐ δυνάμενοι καθεύδειν ὑπὸ λύπης καὶ πόθου πατρίδων, γονέων, γυναικῶν, παίδων, οὓς οὕποτ' ἐνόμιζον ἔτι ὅψεοθαι. Οὕτω μὲν δὴ διακείμενοι πάντες ἀνεπαύοντο.

^{§ 4-5} Ἡν δέ τις ἐν τῇ στρατιᾷ Ξενοφῶν Ἀθηναῖος, διὸ οὔτε στρατηγὸς οὔτε λοχαγὸς οὔτε στρατιώτης ὃν συνηκολούθει, ἀλλὰ Προξένος αὐτὸν μετεπέμψατο οἴκοθεν ξένος ὃν ἀρχαῖος ὑπηρχεῖτο δὲ αὐτῷ, εἰ ἔλθοι, φίλον αὐτὸν Κύρῳ ποιήσειν, διὸ αὐτὸς ἔφη κρείττω ἑαυτῷ νομίζειν τῆς πατρίδος. Οἱ μέντοι Ξενοφῶν ἀναγνοὺς τὴν ἐπιστολὴν ἀνακοινοῦται Σωκράτει τῷ Ἀθηναίῳ περὶ τῆς πορείας. Καὶ δὲ Σωκράτης ὑποπτεύσας, μή τι πρὸς

τῆς πόλεως ὑπαίτιον εἴη τὸ Κύρῳ φίλον γενέσθαι, δτὶ ἐδόκει δὲ Κῦρος προθύμως τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐπὶ τὰς Ἀθήνας συμπολειμῆσαι, συμβουλεύει τῷ Ξενοφῶντι ἐλθόντα εἰς Δελφοὺς ἀνακοινῶσαι τῷ θεῷ περὶ τῆς πορείας.

§ 6-7   'Ἐλθὼν δὲ ὁ Ξενοφῶν ἐπήρετο τὸν Ἀπόλλω, τίνι ἀν θεῶν θύων καὶ εὐχόμενος κάλλιστα καὶ ἄριστα ἔλθοι τὴν ὁδόν, ἦν ἐπινοεῖ, καὶ καλῶς πράξας σωθείη. Καὶ ἀνεῖλεν αὐτῷ δὲ Ἀπόλλων θεούς, οἵς ἔδει θύειν. Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἥλθε, λέγει τὴν μαντείαν τῷ Σωκράτει. 'Ο δὲ ἀκούσας ἥτιατο αὐτόν, δτὶ οὐ τοῦτο πρῶτον ἥρωτα, πότερον λύφον εἴη αὐτῷ πορεύεσθαι ἢ μένειν, ἀλλ' αὐτὸς κρίνας ἵτεον εἶναι τοῦτο ἐπινθάνετο, ὅπως ἀν κάλλιστα πορευθείη. «Ἐπεὶ μέντοι οὗτος ἥρους, ταῦτα», ἔφη, «χρὴ ποιεῖν, ὅσα δὲ θεὸς ἐκέλευσεν».

§ 8-10   'Ο μὲν δὴ Ξενοφῶν οὗτος θυσάμενος, οἵς ἀνεῖλεν δὲ θεός, ἔξεπλει, καὶ καταλαμβάνει ἐν Σάρδεσι Προδέξενον καὶ Κῦρον μέλλοντας ἥδη δρμᾶν τὴν ἄνω ὁδόν, καὶ συνεστάθη Κύρῳ. Προθυμουμένου δὲ τοῦ Προδέξενου μεῖναι αὐτὸν καὶ δὲ Κῦρος συμπροσθυμεῖτο, εἶπε δέ, δτὶ, ἐπειδὰν τάχιστα ἡ στρατεία λήξῃ, εὐθὺς ἀποπέμψει αὐτόν. Ἐλέγετο δὲ δὲ στόλος εἶναι εἰς Πισιδίας. 'Εστρατεύετο μὲν δὴ οὗτος ἔξαπατηθεὶς — οὐχ ὑπὸ Προδέξενου· οὐ γὰρ ἔδει τὴν ἐπὶ βασιλέα δρμὴν οὔδε ἄλλος οὐδεὶς τῶν Ἑλλήνων πλὴν Κλεάρχου· ἐπεὶ μέντοι εἰς Κιλικίαν ἥλθον, σαφὲς πᾶσιν ἥδη ἐδόκει εἶναι, δτὶ δὲ στόλος εἴη ἐπὶ βασιλέα. Φοβούμενοι δὲ τὴν ὁδὸν καὶ ἄκοντες δρμῶς οἱ πολλοὶ δι' αἰσχύνην καὶ ἀλλήλων καὶ Κύρου συνηκολούθησαν· ὃν εἰς καὶ Ξενοφῶν ἤν.

§ 11-12   'Ἐπεὶ δὲ ἀπορία ἦν, ἐλυπεῖτο μὲν σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ οὐκ ἐδύνατο καθεύδειν· μικρὸν δὲ ὑπνου λαχῶν εἶδεν ὄναρ. "Ἐδοξεῖν αὐτῷ, βροντῆς γενομένης, σκηπτὸς πεσεῖν εἰς τὴν πατρῷαν οἰκίαν, καὶ ἐκ τούτου λάμπεσθαι πᾶσα. Περίφοβος δὲ εὐθὺς ἀνη-

γέρθη, καὶ τὸ ὄναρ τῇ μὲν ἔκρινεν ἀγαθόν, δτι ἐν πόνοις ὥν καὶ κινδύνοις φῶς μέγα ἐκ Διὸς ἰδεῖν ἔδοξε· τῇ δὲ καὶ ἐφοβεῖτο, δτι ἀπὸ Διὸς μὲν βασιλέως τὸ ὄναρ ἐδόκει αὐτῷ εἶναι, κύκλῳ δὲ ἐδόκει λάμπεσθαι τὸ πῦρ, μὴ οὐ δύναιτο ἐκ τῆς χώρας ἔξελθεῖν τῆς βασιλέως, ἀλλ’ εἰδογοιτο πάντοθεν ὑπὸ τινων ἀποριῶν.

Ὅποιόν τι μὲν δή ἔστι τὸ τοιοῦτον ὄναρ ἰδεῖν, ἔξεστι σκοπεῖν ἐκ τῶν συμβάντων μετὰ τὸ ὄναρ. Γίγνεται γὰρ τάδε. Εὔθὺς ἐπειδὴ ἀνηγέρθη, πρῶτον μὲν ἔννοια αὐτῷ ἐμπίπτει· «τί κατακείμαι; ή νῦν προβαίνει· ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ εἰκὸς τοὺς πολεμίους ἥξειν. Εἰ δὲ γενησόμεθα ἐπὶ βασιλεῖ, τί ἐμποδὼν πάντα μὲν τὰ χαλεπώτατα ἐπιδόντας, πάντα δὲ τὰ δεινότατα παθόντας μὴ οὐχὶ ὑβριζομένους ἀποθανεῖν; Ὁπως δ' ἀμυνούμεθα, οὐδεὶς παρασκευάζεται οὐδὲ ἐπιμελεῖται, ἀλλὰ κατακείμεθα, ὥσπερ ἔξὸν ἡσυχίαν ἄγειν. Ἐγὼ οὖν τὸν ἐκ ποίας πόλεως στρατηγὸν προσδοκῶ ταῦτα πράξειν; ποίαν δ' ἡλικίαν ἐμαυτῷ ἐλθεῖν ἀναμένω; Οὐ γὰρ ἔγωγ' ἔτι πρεσβύτερος ἐσομαι, ἐὰν σήμερον προδῶ ἐμαυτὸν τοῖς πολεμίοις».

Ἐκ τούτου ἀνίσταται καὶ συγκαλεῖ τοὺς Προξένου πρῶτον λοχαγούς. Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἔλεξεν· «Ἐγώ, ὃ ἄνδρες λοχαγοί, οὗτε καθεύδειν δύναμαι, ὥσπερ, οἶμαι, οὐδὲ ὑμεῖς, οὕτε κατακεῖσθαι ἔτι, δρῶν ἐν οἷοις πράγμασιν ἐσμεν. Οἱ μὲν γὰρ πολέμιοι δῆλον δτι οὐ πρότερον πρὸς ἡμᾶς τὸν πόλεμον ἔξεφηναν, ποὶν ἐνόμισαν καλῶς τὰ ἔαυτῶν παρασκευάσασθαι, ἡμῶν δ' οὐδεὶς οὐδὲν ἀντεπιμελεῖται, δπως ὡς κάλλιστα ἀγωνιούμεθα. Καὶ μὴν εἰ ὑφησόμεθα καὶ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, τί οἰόμεθα πείσεσθαι; δς καὶ τοῦ ὁμοιητρίου ἀδελφοῦ, καὶ τεθνηκότος ἦδη, ἀποτεμῶν τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα ἀνεσταύρωσεν· ἡμεῖς δέ, οἵ κηδεμόνα μὲν οὐδένα ἔχομεν, ἐστρατεύσαμεν δὲ ἐπ' αὐτὸν ὡς δοῦλον ἀντὶ βασιλέως ποιήσοντες καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα, τί ἂν οἰόμεθα παθεῖν; Ἄρ' οὐκ ἄν ἐπὶ πᾶν ἐλθοι,

ώς ήμας τὰ ἔσχατα αἰκισάμενος πᾶσιν ἀνθρώποις φόβον παράσχοι τοῦ στρατεῦσαί ποτε ἐπ' αὐτόν; Ἀλλ' ὅπως τοι μὴ ἐπ' ἔκεινῳ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

§ 19-20   »Ἐγὼ μὲν οὖν, ἔως μὲν αἱ σπονδαὶ ἥσαν, οὕποτε ἐπαυσόμην ήμας μὲν οἰκτίων, βασιλέα δὲ καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μακαρίων, διαθεώμενος αὐτῶν, δῆσην μὲν χώραν καὶ οἴλαν ἔχοιεν, ὃς δὲ ἄφθονα τὰ ἐπιτήδεια, δῆσους δὲ θεράποντας, δῆσα δὲ κτήνη, δῆσον δὲ χρυσόν, δῆσην δὲ ἐσθῆτα· τὰ δ' αὖταν στρατιωτῶν δπότε ἐνθυμούμην, δτι τῶν μὲν ἀγαθῶν τούτων οὐδενὸς μετέχοιμεν, εἰ μὴ πριαίμεθα, χοήματα δέ, ὡν ὠνησόμεθα, ἥδειν ἔτι δλίγους ἔχοντας, ἄλλως δέ πως πορίζεσθαι τὰ ἐπιτήδεια ἥ ὠνουμένους δρους ἥδειν κωλύοντας ήμας ταῦτ' οὖν λογιζόμενος τὰς σπονδὰς μᾶλλον ἐφοβούμην ἥ νῦν τὸν πόλεμον.

§ 21-23   »Ἐπεὶ μέντοι ἔκεινοι ἔλυσαν τὰς σπονδάς, λελύσθαι μοι δοκεῖ καὶ ἡ ἔκεινων ὑβρις καὶ ἡ ἡμετέρα ἀσάφεια. Ἐν μέσῳ γὰρ ἥδη κεῖται ταῦτα τὰ ἀγαθὰ ἄθλα, δπότεροι ἀν ἡμῶν ἄνδρες ἀμείνονες δσιν, ἀγωνοθέται δ' οἵ θεοί εἰσιν, οἵ σὺν ἡμῖν, ὃς εἰκός, ἔσονται. Οὗτοι μὲν γὰρ αὐτοὺς ἐπιωρκήκασιν· ἡμεῖς δὲ πολλὰ δρῶντες ἀγαθὰ στερρῶς αὐτῶν ἀπειχόμεθα διὰ τοὺς τῶν θεῶν δρους· δστε ἔξειναί μοι δοκεῖ ἵέναι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα πολὺ σὺν φρονήματι μεῖζονι ἥ τούτοις. Ἐτι δ' ἔχομεν σώματα ἴκανώτερα τούτων καὶ ψύχη καὶ θάλπη καὶ πόνους φέρειν· ἔχομεν δὲ καὶ ψυχὰς σὺν τοῖς θεοῖς ἀμείνονας· οἵ δὲ ἄνδρες καὶ τρωτοὶ καὶ θνητοὶ μᾶλλον ήμῶν, ἥν οἱ θεοὶ δσπερ δὲ πρόσθεν νίκην ήμῖν διδῶσιν.

§ 24-25   »Ἀλλ' ἵσως γὰρ καὶ ἄλλοι ταῦτα ἐνθυμοῦνται, πρὸς τῶν θεῶν μὴ ἀναμένωμεν ἄλλους ἐφ' ήμας ἔλθεῖν παρακαλοῦντας ἐπὶ τὰ κάλλιστα ἔργα, ἄλλοι· ἡμεῖς ἀρξωμεν τοῦ ἔξιομῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ τὴν ἀρετὴν φάνητε τῶν λοχαγῶν ἄριστοι καὶ τῶν στρατηγῶν ἀξιοστρατηγότεροι. Κάγὼ δέ, εἰ μὲν ὑμεῖς ἔθε-

λετε ἔξορμᾶν ἐπὶ ταῦτα, ἐπεσθαι ὑμῖν βούλομαι, εἰ δὲ ὑμεῖς τάττετέ με ἡγεῖσθαι, οὐδὲν προφασίζομαι τὴν ἥλικίαν, ἀλλὰ καὶ ἀκμάζειν ἥγοῦμαι ἀποτρέπειν ἀπ' ἐμαυτοῦ τὰ κακά».

Α'.—β'. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν.

(1, 32 - 47)

‘Ο μὲν ταῦτ’ ἔλεξεν, οἵ δὲ λοχαγοὶ ἀκούσαντες ἡγεῖσθαι § 32 ἔκέλευσον πάντες. Παρὰ δὲ τὰς τάξεις ιόντες, ὅπου μὲν στρατηγὸς σῶος εἴη, τὸν στρατηγὸν παρεκάλουν, διότιν δὲ οὔχιοιτο, τὸν ὑποστράτηγον, ὅπου δὲ αὖ λοχαγὸς σῶος εἴη, τὸν λοχαγόν.

Ἐπεὶ δὲ πάντες συνῆλθον, εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἐκα- § 33 - 34 θέζοντο καὶ ἐγένοντο οἱ συνελθόντες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀμφὶ τοὺς ἑκατόν. Ὁτε δὲ ταῦτα ἦν, σχεδὸν μέσαι ἥσαν νύκτες. Ἐνταῦθα Ιερώνυμος Ἡλεῖος πρεσβύτατος ὥν τῶν Προξένουν λοχαγῶν ἥρχετο λέγειν ὥδε· «Ἡμῖν, ὃ ἄνδρες στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί, δρῶσι τὰ παρόντα ἔδοξε καὶ αὐτοῖς συνελθεῖν καὶ ὑμᾶς παρακαλέσαι, δπως βουλευεσαίμεθα, εἴ τι δυναίμεθα ἀγαθόν. Λέξον δέ», ἔφη, «καὶ σύ, δὲ Ξενοφῶν, ἀπερ καὶ πρὸς ὑμᾶς». § 35 - 36

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφῶν· «Ἀλλὰ ταῦτα μὲν δὴ πάντες ἐπιστάμεθα, δτι βασιλεὺς καὶ Τισσαφέροντς, οὓς μὲν ἔδυνήθησαν συνειλήφασιν ὑμῶν, τοῖς δὲ ἄλλοις δῆλον δτι ἐπιβουλεύουσιν, ὡς, ἦν δύνωνται, ἀπολέσωσιν. Ἡμῖν δέ γε, οἶμαι, πάντα ποιητέα, ὡς μήποτε ἐπὶ τοῖς βαρβάροις γενώμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον ἔκεῖνοι ἐφ' ὑμῖν. Εὗ τοίνυν ἐπίστασθε, δτι ὑμεῖς τοσοῦτοι ὄντες, δσοι νῦν συνεληλύθατε, μέγιστον ἔχετε καιρόν. Οἱ γὰρ στρατιῶται οὔτοι πάντες πρὸς ὑμᾶς βλέπουσι, καν

μὲν ὑμᾶς ὁρῶσιν ἀθυμοῦντας, πάντες κακοὶ ἔσονται, ἦν δὲ ὑμεῖς αὐτοί τε παρασκευαζόμενοι φανεροὶ ἦτε ἐπὶ τοὺς πολεμίους καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλῆτε, εὗ ἵστε, ὅτι ἔψονται ὑμῖν καὶ πειράσονται μιμεῖσθαι.

§ 37-38   »Ἔσως δέ τοι καὶ δίκαιον ἔστιν ὑμᾶς διαφέρειν τι τούτων. Υμεῖς γάρ ἔστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε καὶ νῦν τοίνυν, ἐπεὶ πόλεμος ἔστιν, ἀξιοῦν δεῖ αὐτοὺς ὑμᾶς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβούλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἦν που δέῃ. Καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἴομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ωφελῆσαι τὸ στρατευμα, εἰ ἐπιμελήθείτε, ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοί καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. Ἀνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὕτε καλὸν οὕτε ἀγαθὸν γένοιτο, ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν, οὐδαμοῦ, ἐν δὲ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασιν. Ἡ μὲν γὰρ εὐταξία σφόζειν δοκεῖ, ἡ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἥδη ἀπολώλεκεν.

§ 39-42   »Ἐπειδὰν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἀρχοντας, ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἷμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. Νῦν γὰρ ἵσως καὶ ὑμεῖς αἱσθάνεσθε, ὡς ἀθύμως μὲν ἥλθον ἐπὶ τὰ ὅπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἔχόντων τῶν στρατιωτῶν οὐκ οἶδα, ὅτι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας. Ἡν δέ τις τρέψῃ αὐτῶν τὰς γνώμας, ὡς μὴ τοῦτο μόνον ἐννοῶνται, τί πείσονται, ἀλλὰ καὶ τί ποιήσουσι, πολὺ εὐθυμότεροι ἔσονται. Ἐπίστασθε γὰρ δή, ὅτι οὕτε πλῆθος ἔστιν οὕτε ἴσχὺς ἡ ἐν τῷ πολέμῳ τὰς νίκας ποιοῦσα, ἀλλ' ὅπότεροι ἂν σὺν τοῖς θεοῖς ταῖς ψυχαῖς ἐρρωμενέστεροι ἴωσιν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, τούτους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀντίοι οὐ δέχονται.

§ 43-44   »Ἐντεθύμημαι δ' ἔγωγε, ὃ ἄνδρες, καὶ τοῦτο, ὅτι, δύποσοι μὲν πειρῶνται ζῆν ἐκ παντὸς τρόπου ἐν τοῖς πολέμοις, οὗτοι

μὲν κακῶς τε καὶ αἰσχρῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποθνήσκουσιν, ὅπόσοι δὲ τὸν μὲν θάνατον ἔγνώκασι πᾶσι κοινὸν εἶναι καὶ ἀναγκαῖον ἀνθρώποις, περὶ δὲ τοῦ καλῶς ἀποθνήσκειν ἀγωνίζονται, τούτους δρῶ μᾶλλον πως εἰς τὸ γῆρας ἀφικνουμένους καί, ἔως ἂν ζῶσιν, εὐδαιμονέστερον διάγοντας. "Α καὶ ἡμᾶς δεῖ νῦν καταμαθόντας, ἐν τοιούτῳ γὰρ καιρῷ ἐσμεν, αὐτούς τε ἄνδρας ἀγαθοὺς εἶναι καὶ τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν». Ό μὲν ταῦτα εἰπὼν ἐπαύσατο.

Μετὰ δὲ τοῦτον εἶπε Χειρίσοφος· «'Αλλὰ πρόσθεν μέν, § 45-47
δὸ Ξενοφῶν, τοσοῦτον μόνον σε ἐγίγνωσκον, ὃσον ἦκουον
Ἀθηναῖον εἶναι, νῦν δὲ καὶ ἐπαινῶ σε, ἐφ' οὓς λέγεις τε καὶ
πράττεις, καὶ βουλοίμην ἂν ὅτι πλείστους εἶναι τοιούτους·
κοινὸν γὰρ ἂν εἴη τὸ ἀγαθόν. Καὶ νῦν», ἔφη, «μὴ μέλλωμεν,
ὦ ἄνδρες, ἀλλ' ἀπελθόντες ἥδη αἰρεῖσθε οἱ δεόμενοι ἀρχοντας,
καὶ ἑλόμενοι ἥκετε εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου καὶ
τοὺς αἰρεθέντας ἀγετε· ἔπειτ' ἔκει συγκαλοῦμεν τοὺς ἄλλους
στρατιώτας. Παρέστω δ' ἡμῖν», ἔφη, «καὶ Τολμίδης δὲ κη-
ρυξ». Καὶ ἄμα ταῦτ' εἰπὼν ἀνέστη, ὡς μὴ μέλλοιτο, ἀλλὰ
περαίνοιτο τὰ δέοντα. Ἐκ τούτου ἥρεθησαν ἀρχοντες ἀντὶ
μὲν Κλεάρχου Τιμασίων Δαρδανεύς, ἀντὶ δὲ Σωκράτους
Ξανθικλῆς Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Ἀγίου Κλεάνωρ Ἀρκάς, ἀντὶ δὲ
Μένωνος Φιλήσιος Ἀχαιός, ἀντὶ δὲ Προξένου Ξενοφῶν
Ἀθηναῖος.

Β'. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις.

(2, 1 - 39)

α'. Λόγοι Χειρισόφου καὶ Κλεάνοδος.

(2, 1 - 6)

§ 1-3   'Επεὶ δὲ ἥρηντο, ἡμέρα τε σχεδὸν ὑπέφαινε καὶ εἰς τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου ἤκον οἱ ἄρχοντες· καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς προφύλακας καταστήσαντας συγκαλεῖν τοὺς στρατιώτας. 'Επεὶ δὲ οἱ στρατιῶται συνῆλθον, ἀνέστη πρῶτος μὲν Χειρίσοφος δὲ Λακεδαιμόνιος καὶ ἔλεξεν ὅδε· «'Ανδρες στρατιῶται, χαλεπὰ μὲν τὰ παρόντα, δπότε ἀνδρῶν στρατηγῶν τοιούτων στερδόμεθα καὶ λοχαγῶν καὶ στρατιωτῶν, πρὸς δὲ ἔτι καὶ οἱ ἀμφὶ Ἀριαῖνον οἱ πρόσθεν σύμμαχοι ὅντες προδεδώκασιν ἡμᾶς. δῆμος δὲ δεῖ ἐν τῷ παρόντι ἀνδρας ἀγαθοὺς γίγνεσθαι καὶ μὴ ὑφίεσθαι, ἀλλὰ πειρᾶσθαι, ὅπως, ἦν μὲν δυνώμεθα, καλῶς νικῶντες σφιζώμεθα· εἰ δὲ μή, καλῶς γε ἀποθνήσκωμεν, ὑποχείριοι δὲ μηδέποτε γενώμεθα ζῶντες τοῖς πολεμίοις. Οἴομαι γὰρ ἂν ἡμᾶς τοιαῦτα παθεῖν, οἷα τοὺς ἔχθρούς οἱ θεοὶ ποιήσειαν».

§ 4-6   Μετὰ τοῦτον Κλεάνωρ δὲ Ὁροχομένιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν ὅδε· «'Αλλ' ὁρᾶτε μέν, ὃ ἀνδρες, τὴν βασιλέως ἐπιορκίαν καὶ ἀσέβειαν, ὁρᾶτε δὲ τὴν Τισσαφέροντος ἀπιστίαν, ὅστις λέγων, ώς γείτων τε εἴη τῆς Ἑλλάδος καὶ περὶ πλείστου ἀν ποιήσαιτο σφῆσαι ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τούτοις αὐτὸς ὁμόσας ἡμῖν καὶ αὐτὸς δεξιὰς δούς, αὐτὸς ἔξαπατήσας συνέλαβε τοὺς στρατηγοὺς καὶ οὐδὲ Δία ξένιον ἥδεσθη, ἀλλὰ Κλεάρχῳ καὶ ὁμοτράπεζος γενόμενος, αὐτοῖς τούτοις ἔξαπατήσας τοὺς ἀνδρας ἀπολώλεκεν. Ἀριαῖος δέ, διὸ ἡμεῖς ἡθέλομεν βασιλέα καθιστάναι, καὶ ἔδωκαμεν καὶ ἐλάβομεν πιστὰ μὴ προδώσειν ἀλλήλους, καὶ οὗτος οὕτε τοὺς θεοὺς δείσας οὕτε Κῦρον τεθνηκότα αἰδεσθείς, τιμώ-

μενος μάλιστα ὑπὸ Κύρου ζῶντος, νῦν πρὸς τοὺς ἐκείνουν ἔχθιστους ἀποστάς, ἡμᾶς τοὺς Κύρου φίλους κακῶς ποιεῖν πειρᾶται. Ἀλλὰ τούτους μὲν οἱ θεοὶ ἀποτείσαιντο· ἡμᾶς δὲ δεῖ ταῦτα ὁρῶντας μήποτε ἔξαπατηθῆναι ἔτι ὑπὸ τούτων, ἀλλὰ μαχομένους, ὡς ἂν δυνώμεθα κράτιστα, τοῦτο, διτι ἄν δοκῇ τοῖς θεοῖς, πάσχειν».

β'. Λόγος Ξενοφῶντος.

(2, 7-32)

Ἐκ τούτου Ξενοφῶν ἀνίσταται ἐσταλμένος ἐπὶ πόλεμον, § 7 ως ἐδύνατο κάλλιστα, νομίζων, εἴτε νίκην διδοῖεν οἱ θεοί, τὸν κάλλιστον κόσμον τῷ νικᾶν πρέπειν, εἴτε τελευτᾶν δέοι, ὁρθῶς ἔχειν τῶν καλλίστων ἑαυτὸν ἀξιώσαντα, ἐν τούτοις τῆς τελευτῆς τυγχάνειν· τοῦ λόγου δὲ ἥρχετο ὅδε·

«Τὴν μὲν τῶν βαρβάρων ἐπιορκίαν τε καὶ ἀπιστίαν λέγει § 8 μὲν Κλεάνωρ, ἐπίστασθε δὲ καὶ ὑμεῖς, οἶμαι. Εἰ μὲν οὖν βουλόμεθα πάλιν αὐτοῖς φιλικῶς χρῆσθαι, ἀνάγκη ἡμᾶς πολλὴν ἀθυμίαν ἔχειν ὁρῶντας καὶ τοὺς στρατηγούς, οἱ διὰ πίστεως αὐτοῖς ἑαυτοὺς ἐνεχείρισαν, οἷα πεπόνθασιν εἰ μέντοι διανοούμεθα σὸν τοῖς ὅπλοις ὃν τε πεποιήκασι δίκην ἐπιθεῖναι αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν ἐκ παντὸς τρόπου πολεμεῖν αὐτοῖς, σὸν τοῖς θεοῖς πολλαὶ ἡμῖν καὶ καλαὶ ἐπίδεις εἰσὶ σωτηρίας».

Τοῦτο δὲ λέγοντος αὐτοῦ πτάρνυταί τις ἀκούσαντες δ' οἱ § 9 στρατιῶται πάντες μιᾷ ὁρμῇ προσεκύνησαν τὸν θεόν, καὶ ὁ Ξενοφῶν εἶπε· «Δοκεῖ μοι, ὃ ἄνδρες, ἐπεὶ περὶ σωτηρίας ἡμῶν λεγόντων οἰωνὸς τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος ἐφάνη, εὔξασθαι τῷ θεῷ τούτῳ θύσειν σωτήρια, ὅπου ἂν πρῶτον εἰς φιλίαν χώραν ἀφικώμεθα, συνεπεύξασθαι δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς θύσειν κατὰ δύναμιν. Καὶ δτῷ δοκεῖ ταῦτ», ἔφη, «ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». Καὶ ἀνέτειναν ἀπαντες. Ἐκ τούτου ηὕξαντο καὶ ἐπαίάνισαν.

§ 10 Ἐπεὶ δὲ τὰ τῶν θεῶν καλῶς εἶχεν, ἥρχετο πάλιν ὅδε «Ἐτύγχανον λέγων, δτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰεν σωτηρίας. Πρῶτον μὲν γὰρ ἡμεῖς μὲν ἐμπεδοῦμεν τοὺς τῶν θεῶν δρκους, οἵ δὲ πολέμιοι ἐπιωρκήκασι τε καὶ τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς δρκους λελύκασιν. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, εἴκὸς τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίους εἶναι τοὺς θεούς, ἡμῖν δὲ συμμάχους, οἵπερ ἵκανοί εἰσι καὶ τοὺς μεγάλους ταχὺ μικρούς ποιεῖν καὶ τοὺς μικρούς, κἄν ἐν δεινοῖς ὕσι, σφέζειν εὐπετῶς, δταν βούλωνται.

§ 11 - 13 »Ἐπειτα δὲ ἀναμνήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς τῶν προγόνων τῶν ἡμετέρων κινδύνους, ἵνα εἰδῆτε, ὡς ἀγαθοῖς τε ὑμῖν προσήκει εἶναι σφέζονται τε σὸν τοῖς θεοῖς καὶ ἐκ πάνυ δεινῶν οἱ ἀγαθοί. Ἐλθόντων μὲν γὰρ Περσῶν καὶ τῶν σὸν αὐτοῖς παμπληθεῖ στόλῳ φῶς ἀφανιούντων τὰς Ἀθήνας, ἀντιστῆναι αὐτοῖς Ἀθηναῖοι τολμήσαντες, ἐνίκησαν αὐτούς. Καὶ εὐξάμενοι τῇ Ἀρτέμιδι, δπόσους κατακάνοιεν τῶν πολεμίων, τοσαύτας χιμαίρας καταθύσειν τῇ θεῷ, ἐπεὶ οὐκ εῖχον ἵκανὰς εὑρεῖν, ἐψηφίσαντο κατ' ἐνιαυτὸν πεντακοσίας θύειν καὶ ἔτι νῦν ἀποθύουσιν. Ἐπειτα, δτε Ξέρξης ὕστερον ἀγείρας τὴν ἀναρίθμητον στρατιὰν ἥλθεν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, καὶ τότε ἐνίκων οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι τοὺς τούτων προγόνους καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν. Ὡν ἔστι μὲν τεκμήρια δρᾶν τὰ τρόπαια, μέγιστον δὲ μαρτυρίουν ἡ ἐλευθερία τῶν πόλεων, ἐν αἷς ὑμεῖς ἐγένεσθε καὶ ἐτράφητε· οὐδένα γὰρ ἄνθρωπον δεσπότην, ἀλλὰ τοὺς θεούς προσκυνεῖτε. Τοιούτων μέν ἔστε προγόνων.

§ 14 - 16 »Οὐκ ἔρω δ' ὅμως τοῦτο, ὃς ὑμεῖς καταισχύνετε αὐτούς· ἀλλ' οὕπω πολλαὶ ἡμέραι, ἀφ' οὗ ἀντιταξάμενοι τούτοις τοῖς ἐκείνων ἐκγόνοις πολλαπλασίους ὑμῶν ἐνικᾶτε σὸν τοῖς θεοῖς. Καὶ τότε μὲν δὴ περὶ τῆς Κύρου βασιλείας μαχόμενοι ἄνδρες ἦτε ἀγαθοί· νῦν δ', ὀπότε περὶ τῆς ὑμετέρας σωτηρίας δ ἀγών

ἐστι, πολὺ δήπου ὑμᾶς προσήκει καὶ ἀμείνονας καὶ προθυμοτέρους εἶναι. Ἀλλὰ μὴν καὶ θαρραλεωτέρους νῦν πρέπει εἶναι πρὸς τοὺς πολεμίους. Τότε μὲν γὰρ ἀπειροὶ ὄντες αὐτῶν, τό τε πλῆθος ἀμετρον ὁρῶντες, δικιας ἐτολμήσατε σύν τῷ πατρίῳ φρονήματι ιέναι ἐπ' αὐτούς· νῦν δέ, ὅπότε καὶ πεῖραν ἡδη ἔχετε αὐτῶν, δτι οὐδέλουσι καίπερ πολλαπλάσιοι ὄντες δέχεσθαι ὑμᾶς, τί ἔτι ὑμῖν προσήκει τούτους φοβεῖσθαι;

» Μηδὲ μέντοι τοῦτο μεῖον δόξῃτε ἔχειν, δτι οἱ Ἀριαίου § 17 πρόσθεν σύν ἡμῖν ταττόμενοι νῦν ἀφεστήκασιν. Ἐτι γὰρ οὗτοι κακίονές εἰσι τῶν ὑφ' ἡμῶν ἡττημένων ἔφυγον γοῦν πρὸς ἔκεινους καταλιπόντες ἡμᾶς. Τοὺς δὲ θέλοντας φυγῆς ἄρχειν πολὺ κρείττον σύν τοῖς πολεμίοις ταττομένους ἢ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ τάξει ὁρᾶν.

» Εἰ δέ τις ὑμῶν ἀθυμεῖ, δτι ἡμῖν μὲν οὐκ εἰσὶν ἵππεῖς, τοῖς § 18-19 δὲ πολεμίοις πολλοὶ πάρεισν, ἐνθυμηθῆτε, δτι οἱ μύριοι ἵππεῖς οὐδὲν ἄλλο ἢ μύριοί εἰσιν ἀνθρωποι· ὑπὸ μὲν γὰρ ἵππου ἐν μάχῃ οὐδεὶς πώποτε οὕτε διηχθεὶς οὕτε λακτισθεὶς ἀπέθανεν, οἱ δὲ ἀνδρες εἰσὶν οἱ ποιοῦντες, δτι ἀν ἐν ταῖς μάχαις γίγνηται. Οὐκοῦν τῶν ἵππων πολὺ ἡμεῖς ἐπ' ἀσφαλεστέρους ὅχηματός ἔσμεν· οἱ μὲν γὰρ ἐφ' ἵππων κρέμανται φοβούμενοι οὐχ ἡμᾶς μόνον, ἄλλὰ καὶ τὸ καταπεσεῖν ἡμεῖς δ' ἐπὶ γῆς βεβηκότες πολὺ μὲν ἰσχυρότερον παίσομεν, ἦν τις προσίη, πολὺ δὲ μᾶλλον, δτου ἀν βουλώμεθα, τευξόμεθα. Ἐνὶ δὲ μόνῳ προέχουσιν οἱ ἵππεῖς· φεύγειν αὐτοῖς ἀσφαλέστερόν ἐστιν ἢ ἡμῖν.

» Εἰ δὲ τὰς μὲν μάχας θαρρεῖτε, τοῦτο δὲ ἀχθεσθε, δτι οὐκέτι § 20-21 ἡμῖν Τισσαφέρνης ἡγήσεται οὐδὲ βασιλεὺς ἀγορὰν παρέξει, σκέψασθε, πότερον κρείττον Τισσαφέρνην ἡγεμόνα ἔχειν, ὃς ἐπιβουλεύων ἡμῖν φανερός ἐστιν, ἢ οὓς ἀν ἡμεῖς ἀνδρας λαβόντες ἡγεῖσθαι κελεύωμεν, οἱ εἰσονται, δτι, ἦν τι περὶ ἡμᾶς ἀμαρτάνωσι, περὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς καὶ σώματα ἀμαρτήσον-

ται. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πότερον ὠνεῖσθαι κρείττον ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἡς οὗτοι παρεῖχον, μικρὰ μέτρα πολλοῦ ἀργυρίου, μηδὲ τοῦτο ἔτι ἔχοντας, ἡ ἡμᾶς αὐτοὺς λαμβάνειν, ἥνπερ κρατῶμεν, μέτρῳ χρωμένους, δπόσῳ ἀν ἔκαστος βούληται;

§ 22   »Εἰ δὲ ταῦτα μὲν γιγνώσκετε, ὅτι κρείττονα, τοὺς δὲ ποταμοὺς ἄπορον νομίζετε εἶναι καὶ μεγάλως ἥγεῖσθε ἔξαπατηθῆναι διαβάντες, σκέψασθε, εἰ ἄρα τοῦτο ἔστι τὸ μωρότατον, ὃν πεποιήκασιν οἱ βάρβαροι. Πάντες γὰρ ποταμοί, ἥν καὶ πρόσω τῶν πηγῶν ἄποροι ὅσι, προϊοῦσι πρὸς τὰς πηγὰς διαβατοὶ γίγνονται οὐδὲ τὸ γόνυ βρέχοντες.

§ 23-24   »Εἰ δὲ μήθ’ οἱ ποταμοὶ διήσουσιν ἥγεμών τε μηδεὶς ἡμῖν φανεῖται, οὐδὲ ἐπὶ τούτῳ ἡμῖν γε ἀθυμητέον. Ἐπιστάμεθα μὲν γὰρ Μυσούς, οὓς οὐκ ἀν ἡμῶν φαῖμεν βελτίους εἶναι, ὅτι ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ πολλάς τε καὶ εὐδαιμονας καὶ μεγάλας πόλεις οἰκοῦσιν, ἐπιστάμεθα δὲ Πισίδας ὁσαύτως, Λυκάονας δὲ καὶ αὐτὸὶ εἴδομεν, ὅτι ἐν τοῖς πεδίοις τὰ ἐρυμνὰ καταλαβόντες τὴν βασιλέως χώραν καρποῦνται· καὶ ἡμᾶς δ’ ἀν ἔφην ἔγωγε χρῆναι μήπω φανεροὺς εἶναι οἴκαδε ὡρμημένους, ἀλλὰ κατασκευάζεσθαι ὡς αὐτοῦ που οἰκήσοντας. Οἶδα γάρ, ὅτι καὶ Μυσοῖς βασιλεὺς πολλοὺς μὲν ἥγεμόνας ἀν δοίη, πολλοὺς δὲ ὅμιρούς τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν, καὶ δόποιησειέ γ’ ἀν αὐτοῖς, καὶ εἰ σὺν τεθρίπτοις βούλοιντο ἀπιέναι. Καὶ ἡμῖν γε οἶδα, ὅτι τρισάσμενος ταῦτ’ ἀν ἐποίει, εἰ ἔώρα ἡμᾶς μένειν κατασκευαζομένους.

§ 25-26   »Ἀλλὰ γὰρ δέδοικα, μή, ἀν ἀπαξ μάθωμεν ἀργοὶ ζῆν καὶ ἐν ἀφρόνοις βιοτεύειν, ἐπιλαθώμεθα τῆς οἴκαδε ὁδοῦ. Δοκεῖ οὖν μοι εἰκὸς καὶ δίκαιον εἶναι πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ πρὸς τοὺς οἰκείους πειρᾶσθαι ἀφικνεῖσθαι καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς Ἑλλησιν, ὅτι ἐκόντες πένονται, ἔξὸν αὐτοῖς τοὺς νῦν σκληρῶς ἐκεῖ βιοτεύοντας ἐνθάδε κομισαμένους πλουσίους ὁρᾶν.

§ 27-28   »Ἀλλὰ γάρ, ὃ ἀνδρες, πάντα ταῦτα τάγαθὰ δῆλον, ὅτι τῶν

κρατούντων ἐστί· τοῦτο δὲ δεῖ λέγειν, ὅπως ἀν πορευοίμεθά τε
ώς ἀσφαλέστατα καί, εἰ μάχεσθαι δέοι, ώς κράτιστα μαχοίμεθα.
Πρῶτον μὲν τοίνυν», ἔφη, «δοκεῖ μοι κατακαῦσαι τὰς ἀμάξας,
ὅς ἔχομεν, ἵνα μὴ τὰ ζεύγη ἡμῶν στρατηγῷ, ἀλλὰ πορευόμε-
θα, ὅπῃ ἀν τῇ στρατιᾷ συμφέρῃ· ἔπειτα καὶ τὰς σκηνὰς συγ-
κατακαῦσαι. Αὗται γὰρ αὖ ὅχλον μὲν παρέχουσιν ἄγειν, συνω-
φελοῦσι δ' οὐδὲν οὔτε εἰς τὸ μάχεσθαι οὔτε εἰς τὸ τὰ ἐπιτήδεια
ἔχειν. »Ετι δὲ καὶ τῶν ἀλλων σκευῶν τὰ περιττὰ ἀπαλλάξωμεν,
πλὴν ὅσα πολέμου ἔνεκεν ἢ σίτων ἢ ποτῶν ἔχομεν, ἵνα ὡς πλεῖ-
στοι μὲν ἡμῶν ἐν τοῖς ὅπλοις ὕσιν, ώς ἐλάχιστοι δὲ σκευοφορῶσι.
Κρατουμένων μὲν γὰρ ἐπίστασθε, ὅτι πάντα ἀλλότρια· ἥν δὲ κρα-
τῶμεν, καὶ τοὺς πολεμίους δεῖ σκευοφόρους ἡμετέρους νομίζειν.

»Λοιπόν μοι εἴπειν, ὅπερ καὶ μέγιστον νομίζω εἶναι. Όρατε § 29-31
καὶ τοὺς πολεμίους, ὅτι οὐ πρόσθεν ἔξενεγκεῖν ἐτόλμησαν πρὸς
ἡμᾶς πόλεμον, πρὸν τοὺς στρατηγοὺς ἡμῶν συνέλαβον, νομίζον-
τες, ὅντων μὲν τῶν ἀρχόντων καὶ ἡμῶν πειθομένων, ἵκανον
εἶναι ἡμᾶς περιγενέσθαι τῷ πολέμῳ, ληφθέντων δὲ τῶν ἀρχόν-
των, ἀναρχίᾳ ἀν καὶ ἀταξίᾳ ἡμᾶς ἀπολέσθαι. Δεῖ οὖν πολὺ μὲν
τοὺς ἀρχοντας ἐπιμελεστέρους γενέσθαι τοὺς νῦν τῶν πρόσθεν,
πολὺ δὲ τοὺς ἀρχομένους εὐτακτοτέρους καὶ πειθομένους μᾶλ-
λον τοῖς ἀρχουσι νῦν ἢ πρόσθεν· ἥν δέ τις ἀπειθῇ, ψηφίσασθαι
τὸν ἀεὶ ὑμῶν ἐντυγχάνοντα σύν τῷ ἀρχοντι κολάζειν· οὔτε
οἱ πολέμιοι πλεῖστον ἐψευσμένοι ἔσονται· τῇδε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ
μυρίους ὅψονται ἀνθ' ἐνδὸς Κλεάρχους τοὺς οὐδενὶ ἐπιτρέ-
ψοντας κακῷ εἶναι.

»Ἀλλὰ γὰρ καὶ περαίνειν ἥδη ὥρα· ἵσως γὰρ οἱ πολέμιοι § 32
αὐτίκα παρέσονται. »Οτφ οὖν ταῦτα δοκεῖ καλῶς ἔχειν, ἐπι-
κυρωσάτω ώς τάχιστα, ἵνα ἔργῳ περαίνηται· εἰ δέ τι ἄλλο
βέλτιον δοκεῖ ἢ τοῦτο, τολμάτω καὶ δ ἴδιώτης διδάσκειν· πάν-
τες γὰρ κοινῆς σωτηρίας· δεόμεθα.»

γ'. Προτάσεις Χειρισόφου καὶ Ξενοφῶντος. Ἀποφάσεις τῆς γενικῆς συνελεύσεως τοῦ στρατοῦ. Τελευταῖαι συστάσεις τοῦ Ξενοφῶντος πρὸς τὸ στράτευμα.

(2, 33-39)

§ 33 Μετὰ ταῦτα Χειρίσοφος εἶπεν «Εἰ μέν τινος ἄλλου δεῖ πρὸς τούτοις, οἵς λέγει Ξενοφῶν, καὶ αὐτίκα ἔξεσται σκοπεῖν· ἂν δὲ νῦν εἴρηκε, δοκεῖ μοι ἀριστὸν εἶναι ως τάχιστα ψηφίσασθαι· καὶ ὅτῳ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». Ἀνέτειναν πάντες.

§ 34-36 Ἀναστὰς δὲ πάλιν εἶπε Ξενοφῶν· «Ὥ άνδρες, ἀκούσατε ὃν προσδεῖν δοκεῖ μοι. Δῆλον, ὅτι πορεύεσθαι ἡμᾶς δεῖ, ὅπου ἔξομεν τὰ ἐπιτήδεια· ἀκούω δὲ κώμας εἶναι καλὰς οὐ πλέον εἴκοσι σταδίων ἀπεγούσας· οὐκ ἀν οὖν θαυμάζοιμεν, εἰ οἱ πολέμιοι, ὥσπερ οἱ δειλοὶ κύνες τοὺς μὲν παριόντας διώκουσί τε καὶ δάκνουσιν, ἢν δύνωνται, τοὺς δὲ διώκοντας φεύγουσιν, εἰ καὶ αὐτοὶ ήμιν ἀπιοῦσιν ἐπακολουθοῖεν. Ἰσως οὖν ἀσφαλέστερον ἡμῖν πορεύεσθαι πλαίσιον ποιησαμένους τῶν δπλιτῶν, ἵνα τὰ σκευοφόρα καὶ ὁ πολὺς ὄχλος ἐν ἀσφαλεστέρῳ εἴη. Εἰ οὖν νῦν ἀποδειχθείη, τίνας χρὴ ἡγεῖσθαι τοῦ πλαισίου καὶ τὰ πρόσθεν κοσμεῖν καὶ τίνας ἐπὶ τῶν πλευρῶν ἐκατέρων εἶναι, τίνας δ' ὅπισθιοφυλακεῖν, οὐκ ἀν, δπότε οἱ πολέμιοι ἔλθοιεν, βουλεύεσθαι ἡμᾶς δέοι, ἄλλὰ χρόμεθα ἀν εὐθὺς τοῖς στρατιώταις τεταγμένοις.

§ 37-38 »Εἰ μὲν οὖν ἄλλος τις βέλτιον ὁρᾷ, ἄλλως ἔχετω· εἰ δὲ μή, Χειρίσοφος μὲν ἡγείσθω, ἐπειδὴ καὶ Λακεδαιμόνιός ἐστι· τῶν δὲ πλευρῶν ἐκατέρων δύο τῶν πρεσβυτάτων στρατηγῶν ἐπιμελεῖσθων· ὅπισθιοφυλακῶμεν δ' ἡμεῖς οἱ νεώτατοι, ἐγὼ καὶ Τιμασίων, τὸ νῦν εἶναι. Τὸ δὲ λοιπὸν πειρώμενοι ταῦτης τῆς τάξις βουλευσόμεθα, διτι ἀεὶ κράτιστον δοκῇ εἶναι. Εἰ δέ τις ἄλλο ὁρᾷ βέλτιον, λεξάτω». Ἐπεὶ δ' οὐδεὶς ἀντέλεγεν, εἶπεν· «Οτῷ δοκεῖ ταῦτα, ἀνατεινάτω τὴν χεῖρα». Ἐδοξε ταῦτα.

« Νῦν τοίνυν », ἔφη, « ἀπιόντας ποιεῖν δεῖ τὰ δεδογμένα. § 39
 Καὶ ὅστις τε ὑμῶν τοὺς οἰκείους ἐπιθυμεῖ ἵδεῖν, μεμνήσθω ἀνὴρ
 ἀγαθὸς εἶναι· οὐ γὰρ ἔστιν ἄλλως τούτου τυχεῖν· ὅστις τε ζῆν
 ἐπιθυμεῖ, πειράσθω νικᾶν· τῶν μὲν γὰρ νικώντων τὸ κατακαι-
 νεῖν, τῶν δὲ ἡττωμένων τὸ ἀποθνήσκειν ἔστι· καὶ εἴ τις δὲ
 χρημάτων ἐπιθυμεῖ, κρατεῖν πειράσθω· τῶν γὰρ νικώντων ἔστι
 καὶ τὰ ἑαυτῶν σφίζειν καὶ τὰ τῶν ἡττωμένων λαμβάνειν».

Οἱ Ἐλλῆνες ἥρχισαν νὰ ἐκτελοῦν τὰ ἀποφασισθέντα εἰς τὸ προη-
 γόνυμενον κεφάλαιον, δτε προσέρχεται δ Πέρσης Μιθραδάτης, δ δποῖος
 προσποιεῖται φιλίαν πρὸς τὸν Ἐλλῆνας καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ τὸν σκο-
 πούς των. Οἱ Ἐλλῆνες δμως ἐννοήσαντες, δτι οὗτος είχεν ἀποσταλῆ
 ἀπὸ τὸν Πέρσας, δπως κατασκοπεύσῃ αὐτούς, ἀποφασίζουν νὰ ἔχουν
 πόλεμον, χωρὶς νὰ δέχωνται διαπραγματεύσεις.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ διέβησαν τὸν Ζαπάταν, ἐμφανίζεται πάλιν
 δ Μιθραδάτης μὲ ίππεῖς, τοξότας καὶ σφενδονήτας, οἱ δποῖοι επιτίθενται
 κατὰ τῶν Ἐλλήνων καὶ τραυματίζουν πολλοὺς ἐξ αὐτῶν. Οἱ Ἐλλῆνες
 στενοχωροῦνται διὰ τοῦτο καὶ κατὰ προτασιν τοῦ Ξενοφῶντος καταρτί-
 ζουν καὶ αὐτοὶ σφενδονήτας καὶ ίππεῖς.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, ἀφοῦ διέβησαν ἐπικίνδυνον χαράδραν,
 προσβάλλονται πάλιν ὑπὸ τοῦ Μιθραδάτου, ἀλλὰ ἀποκρούονται τὴν προσ-
 βολὴν μὲ τὸν σφενδονήτας καὶ ίππεῖς, τὸν δποίον είχον παρασκευά-
 σει τὴν προηγούμενην ἡμέραν. Ἀνενόχλητοι φθάνουν εἰς τὴν παρὰ τὸν
 Τίγρητα μεγάλην πόλιν Λάρισαν καὶ ἀπὸ ἐκεῖ τὴν ἐπομένην εἰς τὴν
 πόλιν Μέσουλα.

Τὴν τρίτην ἡμέραν, ἐνῷ ἐπορεύοντο, ἐμφανίζεται δ Τισσαφέροντος
 μὲ πολνάριθμον στρατόν· ἐπειδὴ δὲ παρηγωχοῦντο ὑπὸ αὐτοῦ, μετα-
 βάλλον τὴν παράταξιν τοῦ στρατοῦ, διὰ νὰ γίνεται ἡ πορεία των ἀσφα-
 λεστέρα· οὕτω πορεύονται τέσσαρας ἡμέρας.

Τὴν πέμπτην ἡμέραν πορευόμενοι διὰ μέσου ὑψηλῶν λόφων στε-
 νοχωροῦνται ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ μὲ δυσκολίαν φθάνουν εἰς κώ-
 μας, δπου μένουν τρεῖς ἡμέρας· τὴν δὲ τετάρτην ἡμέραν, ἐπειδὴ πά-
 λιν ἐνεφανίσθη δ Τισσαφέροντος εἰς τὴν πεδιάδα, καταφεύγουν εἰς κώ-

μην καὶ ἀναμένουν ἐκεῖ τοὺς πολεμίους· οὗτοι δὲ ἀποκρουσθέντες στρατοπεδεύοντες εἰς πολὺ μακρὰν ἀπόστασιν, διὰ ν' ἀποφύγοντες τὴν συμπλοκὴν κατὰ τὴν νύκτα. Οἱ δὲ Ἕλληνες, ἀφοῦ ἐβεβαιώθησαν περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν βαρβάρων, ἀναχωροῦν καὶ αὐτοὶ καὶ πορεύονται τόσον μακράν, ὥστε τὰς δύο ἐπομένας ἡμέρας δὲν φαίνονται οἱ πολέμιοι.

Τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν οἱ βάρβαροι καταλαμβάνουν θέσιν τινὰ ὑψηλοτέραν τοῦ μέρους, ἀπὸ τὸ δυοῖν τοῦ ἐσκόπευον νὰ διαβοῦν οἱ Ἕλληνες, δηλ. προεξοχῆν τινα δρονοῦς, ὑπὸ τὴν δύοιαν ἥτο η ἄγονα πρὸς τὴν πεδιάδα δδός. Ὁ Χειρίσοφος παρετήρησε τοῦτο καὶ δὲν ἤξενε, τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ξενοφῶν δμως ἀγακαλύπτει κορυφὴν τινα τοῦ δρονοῦς ὑψηλοτέραν τῆς προεξοχῆς καὶ ἀναβαίνει μὲ πελταστάς, διὰ νὰ καταλάβῃ αὐτήν τοῦτο δτε εἰδον οἱ ἐπὶ τῆς προεξοχῆς πολέμιοι, δρομοῦν καὶ αὐτοὶ εἰς τὴν κορυφὴν ἀλλ' οἱ Ἕλληνες δμιλλώμενοι προκαταλαμβάνουν αὐτήν.]

Γ'. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι τῇ μεταξὺ τοῦ
Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὁρέων.
'Απόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαίτέρω πορείας.

(5, 1-18)

Η τ.

§ 1-3   Ἐνθα δὴ οἱ μὲν βάρβαροι στραφέντες ἔφευγον, η ἔκαστος ἐδύνατο, οἱ δὲ Ἕλληνες κατεῖχον τὸ ἄκρον. Οἱ δὲ ἀμφὶ Τισσαφέρονην καὶ Ἀριαίον ἀποτραπάμενοι ἄλλην ὅδὸν φύοντο. Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσοφον καταβάντες εἰς τὸ πεδίον ἐστρατοπεδεύοντο ἐν κώμῃ μεστῇ πολλῶν ἐπιτηδείων. Ἡσαν δὲ καὶ ἄλλαι κῶμαι πολλαὶ πλήρεις πολλῶν ἐπιτηδείων ἐν τούτῳ τῷ πεδίῳ παρὰ τὸν Τίγρητα ποταμόν. Ἡνίκα δ' ἦν δεῖλη, ἔξαίφνης οἱ πολέμιοι ἐπιφράνονται ἐν τῷ πεδίῳ, καὶ τῶν Ἑλλήνων κατέκοψάν τινας τῶν ἐσκεδασμένων ἐν τῷ πεδίῳ εἰς ἀρπαγήν καὶ γὰρ νομαὶ πολλαὶ βισκημάτων διαβιβαζόμεναι εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ κατελήφθησαν. Ἐνταῦθα Τισσαφέρονης καὶ οἱ σὺν αὐτῷ καίειν ἐπεχεί-

ρησαν τὰς κώμας. Καὶ τῶν Ἑλλήνων μάλα ἡθύμησάν τινες φοβούμενοι, μὴ οὐκ ἔχοιεν, δόποθεν λαμβάνοιεν τὰ ἐπιτήδεια, εἰ οἱ πολέμιοι καιίοιεν.

Ο δὲ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἀπὸ τοῦ ἄκρου κατέβη, παρελαύνων § 4-6 τὰς τάξεις ἔλεγεν· «Ορᾶτε, ὃ ἄνδρες Ἐλληνες, τοὺς πολεμίους ἔῶντας τὴν χώραν ἥδη ἡμετέραν εἶναι; Ἄ γάρ, ὅτε ἐσπένδοντο, διεπράττοντο, μὴ καίειν ἡμᾶς τὴν βασιλέως χώραν, ταῦτα νῦν αὐτοὶ ποιοῦσι καίοντες ὡς ἀλλοτρίαν. Ἀλλ' ἔάν που καταλίπωσί γε αὐτοῖς τὰ ἐπιτήδεια, ὅψονται καὶ ἡμᾶς αὐτόσε πορευομένους. Ἀλλ', ὃ Χειρίσοφε», ἔφη, «δοκεῖ μοι ἐπιέναι ἐπὶ τοὺς καίοντας». Ο δὲ Χειρίσοφος εἶπεν· «Οὕκουν ἔμοιγε δοκεῖ ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς», ἔφη, «καίωμεν, καὶ οὕτω θᾶττον παύσονται».

Ἐπει δὲ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἀπῆλθον, οἱ μὲν ἄλλοι περὶ τὰ § 7 ἐπιτήδεια ἤσαν, στρατηγοὶ δὲ καὶ λοχαγοὶ συνῆσαν. Καὶ ἐνταῦθα πολλὴ ἀπορία ἦν. «Ἐνθεν μὲν γάρ ὅρη ἦν ὑπερούψηλα, ἐνθεν δὲ ὁ ποταμὸς τοσοῦτος τὸ βάθος, ὥστε μηδὲ τὰ δόρατα ὑπερέχειν πειρωμένοις τοῦ βάθους.

Ἀπορουμένοις δ' αὐτοῖς προσελθών τις ἀνὴρ Ῥόδιος εἶπεν· § 8-11 «Ἐγὼ θέλω, ὃ ἄνδρες, διαβιβάσαι ὑμᾶς ἀνὰ τετρακισχιλίους δόπλιτας, ἐὰν ἔμοι, ὃν δέομαι, παράσχητε καὶ τάλαντον μισθὸν πορίστε». Ἐρωτώμενος δέ, ὅτου δέοιτο· «Ἀσκῶν», ἔφη, «δισχιλίων δεήσομαι· πολλὰ δ' ὁρῶ πρόβατα καὶ αἴγας καὶ βοῦς καὶ ὄνους, ἂν ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ὁρδίως ἢν παρέχοι τὴν διάβασιν. Δεήσομαι δὲ καὶ τῶν δεσμῶν, οἵς χρῆσθε περὶ τὰ ὑποζύγια· τούτοις ζεύξας τοὺς ἀσκοὺς πρὸς ἀλλήλους, δρμίσας ἔκαστον ἀσκὸν λίθους ἀρτήσας καὶ ἀφεὶς ὥσπερ ἀγκύρας εἰς τὸ ὄδωρ, διαγαγὸν καὶ ἀμφοτέρωθεν δήσας ἐπιβαλῶ ὑλην καὶ γῆν ἐπιφορήσω· ὅτι μὲν οὖν οὐ καταδύσεσθε, αὐτίκα μάλα εἰσεσθε· πᾶς γάρ ἀσκὸς δύο ἄνδρας ἔξει τοῦ μὴ καταδῦναι· ὥστε δὲ μὴ ὀλισθάνειν, ἡ ὑλη καὶ ἡ γῆ σγήσει».

§ 12 Ἀκούσασι ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς τὸ μὲν ἐνθύμημα χαρίεν ἔδόκει εἶναι, τὸ δὲ ἔργον ἀδύνατον· ἵσαν γὰρ οἱ κωλύσοντες πέραν τοῦ ποταμοῦ πολλοὶ ἴππεῖς, οἵ εὐθὺς τοῖς πρώτοις οὐδὲν ἄν ἐπέτρεπον τούτων ποιεῖν.

§ 13 - 14 Ἐνταῦθα τὴν μὲν ὑστεραίαν ἐπανεχώρουν εἰς τοῦμπαλιν εἰς τὰς ἀκαύστους κώμας κατακαύσαντες ἔνθεν ἐξῆσαν· ὅστε οἱ πολέμιοι οὐ προσήλαυνον, ἀλλ' ἐθεῶντο καὶ ὅμοιοι ἥσαν θαυμάζουσιν, ὅποι ποτὲ τρέψονται οἵ Ἑλληνες καὶ τί ἐν νῷ ἔχοιεν. Ἐνταῦθα οἵ μὲν ἄλλοι στρατιῶται ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἥσαν· οἵ δὲ στρατηγοὶ πάλιν συνῆλθον, καὶ συναγαγόντες τοὺς ἑαλοκότας ἥλεγχον τὴν κύκλῳ πᾶσαν χώραν, τίς ἐκάστη εἴη.

§ 15 - 16 Οἱ δὲ ἔλεγον, ὅτι ἡ μὲν πρὸς μεσημβρίαν ἐπὶ Βασυλῶνα καὶ Μηδίαν φέροι, ἡ δὲ πρὸς ἔω ἐπὶ Σοῦσά τε καὶ Ἐκβάτανα, ἔνθα θερίζειν λέγεται βασιλεύς, ἡ δὲ πρὸς ἑσπέραν ἐπὶ Λυδίαν καὶ Ἰωνίαν, ἡ δὲ διὰ τῶν ὁρέων καὶ πρὸς ἄρκτον τετραμένη εἰς Καρδούχους. Τούτους δὲ ἔφασαν οἰκεῖν ἀνὰ τὰ δόῃ καὶ πολεμικοὺς εἶναι καὶ βασιλεῖ οὐ πειθαρχεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐμβαλεῖν ποτε εἰς αὐτοὺς βασιλικὴν στρατιὰν δώδεκα μυριάδας· τούτων δὲ οὐδένα ἀπονοστῆσαι διὰ τὴν δυσχωρίαν.

§ 17 - 18 Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ στρατηγοὶ ἐκάθισαν χωρὶς τοὺς φάσκοντας εἰδέναι τὴν ἑκασταχόσε δόδὸν οὐδὲν δῆλον ποιήσαντες, ὅποι πορεύεσθαι ἔμελλον. Ἐδόκει δὲ τοῖς στρατηγοῖς ἀναγκαῖον εἶναι διὰ τῶν ὁρέων εἰς Καρδούχους ἐμβάλλειν· τούτους γὰρ διελθόντας ἔφασαν ἥξειν εἰς Ἀρμενίαν, χώραν μεγάλην καὶ εὐδαιμονα, ἡς Ὁρόντας ἥρχεν. Ἐντεῦθεν δὲ εὔπορον ἔφασαν εἶναι, ὅποι τις ἔθέλοι, πορεύεσθαι. Ἐπὶ τούτοις ἐθύσαντο, ἵνα, διπηνίκα δοκοίη, τὴν πορείαν ποιοῦντο· τὴν γὰρ ὑπερβολὴν τῶν ὁρέων ἐδεδοίκεσαν, μὴ προκαταληφθείη· καὶ παρήγγειλαν, ἐπειδὴ δειπνήσειαν, συσκευασαμένους πάντας ἀναπαύεσθαι, καὶ ἐπεσθαι, ἥνικ' ἄν τις παραγγέλλῃ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

**ΔΙΑ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΩΝ ΚΑΡΔΟΥΧΩΝ, ΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΩΝ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΓΕΙΤΟΝΙΚΩΝ ΛΑΩΝ ΕΩΣ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ**

(ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 401 - ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ ΤΟΥ 400 π. Χ.)

Α'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων δρέων.

(1, 5 - 28)

‘Ηνίκα δ’ ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακὴν καὶ ἐλείπετο § 5-7 τῆς νυκτός, ὅσον σκοταίους διελθεῖν τὸ πεδίον, τηνικαῦτα ἀναστάντες ἀπὸ παραγγέλσεως πορευόμενοι ἀφικοῦνται ἅμα τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸ ὅρος. Ἔνθα δὴ Χειρίσοφος μὲν ἥγεῖτο τοῦ στρατεύματος λαβὼν τὸ ἀμφ’ αὐτὸν καὶ τοὺς γυμνῆτας πάντας, Ξενοφῶν δὲ σὺν τοῖς δπισθοφύλαξιν δπλίταις εἶπετο οὐδένα ἔχων γυμνῆτα· οὐδεὶς γὰρ κίνδυνος ἐδόκει εἶναι, μή τις ἄνω πορευομένων ἐκ τοῦ δπισθεντος ἐπίσποιτο. Καὶ ἐπὶ μὲν τὸ ἄκρον ἀναβαίνει Χειρίσοφος, πρὸν τινας αἰσθέσθαι τῶν πολεμίων ἔπειτα δ’ ὑφηγεῖτο ἐφείπετο δὲ ἀεὶ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ στρατεύματος εἰς τὰς κώμας τὰς ἐν τοῖς ἄγκεσί τε καὶ μυχοῖς τῶν δρέων.

‘Ἐνθα δὴ οἱ μὲν Καρδοῦχοι ἐκλιπόντες τὰς οἰκίας ἔχοντες § 8-9 καὶ γυναῖκας καὶ παῖδας ἐφευγον ἐπὶ τὰ δρη. Τὰ δὲ ἐπιτήδεια πολλὰ ἔξῆν λαμβάνειν, ἥσαν δὲ καὶ χαλκώμασι παμπόλλοις κατεσκευασμέναι αἱ οἰκίαι, ὃν οὐδὲν ἐφερον οἱ Ἑλληνες, οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἐδίωκον ὑποφειδόμενοι, εἴ πως ἐθελήσειαν οἱ Καρδοῦχοι διεναι αὐτοὺς ὡς διὰ φιλίας τῆς χώρας, ἐπείπερ βασιλεῖ πολέμιοι ἥσαν· τὰ μέντοι ἐπιτήδεια, δπου τις ἐπιτυγχάνοι, ἐλάμβανον ἀνάγκη γὰρ ἦν. Οἱ δὲ Καρδοῦχοι οὔτε καλούντων ὑπήκουον οὔτε ἄλλο φιλικὸν οὐδὲν ἐποίουν.

‘Ἐπει δὲ οἱ τελευταῖοι τῶν Ἑλλήνων κατέβαινον εἰς τὰς § 10-11 κώμας ἀπὸ τοῦ ἄκρου ἥδη σκοταῖοι — διὰ γὰρ τὸ στενὴν εἶναι τὴν ὁδὸν ὅλην τὴν ἡμέραν ἡ ἀνάβασις αὐτοῖς ἐγένετο καὶ κατάβασις —, τότε δὴ συλλεγέντες τινὲς τῶν Καρδοῦχων τοῖς τελευταῖοις ἐπειθεντο, καὶ ἀπέκτεινάν τινας καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασι κατέτρωσαν ὀλίγοι ὄντες· ἐξ ἀπροσδοκήτου γὰρ αὐτοῖς

ἐπέπεσε τὸ Ἑλληνικόν. Εἰ μέντοι τότε πλείους συνελέγησαν, ἐκινδύνευσεν [άν διαφθαρῆναι πολὺ τοῦ στρατεύματος. Καὶ ταύτην μὲν τὴν νύκτα οὕτως ἐν ταῖς κώμαις ηὔλισθησαν· οἱ δὲ Καρδοῦχοι πυρὰ πολλὰ ἔκαιον κύκλῳ ἐπὶ τῶν ὁρέων καὶ συνερῶν ἀλλήλους.

§ 12 - 14 Ἀμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ συνελθοῦσι τοῖς στρατηγοῖς καὶ λοχαγοῖς τῶν Ἑλλήνων ἔδοξε τῶν τε ὑποζυγίων τὰ ἀναγκαῖα καὶ δυνατώτατα ἔχοντας πορεύεσθαι, καταλιπόντις τᾶλλα, καὶ δσα ἦν νεωστὶ αἰχμάλωτα ἀνδράποδα ἐν τῇ στρατιᾷ, πάντα ἀφεῖναι. Σχολαίαν γὰρ ἐποίουν τὴν πορείαν πολλὰ ὄντα τὰ ὑποζύγια καὶ τὰ αἰχμάλωτα, πολλοὶ δὲ οἱ ἐπὶ τούτοις ὄντες ἀπόμαχοι ἦσαν, διπλάσιά τε ἐπιτήδεια ἔδει πορεύεσθαι καὶ φέρεσθαι, πολλῶν τῶν ἀνθρώπων ὄντων. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα ἔδοξεν, ἐκήρυξαν οὕτω ποιεῖν. Ἐπεὶ δὲ ἀριστήσαντες ἐπορεύοντο, ὑποστήσαντές τινας ἐν τῷ στενῷ οἱ στρατηγοί, εἴ τι εὑρίσκοιεν τῶν εἰρημένων μὴ ἀφειμένον, ἀφηροῦντο, οἱ δὲ στρατιῶται ἐπείθοντο. Καὶ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν οὕτως ἐπορεύθησαν, τὰ μὲν μαχόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἀναπαυόμενοι.

§ 15 - 18 Εἰς δὲ τὴν ὑστεραίαν γίγνεται χειμῶν πολύς, ἀναγκαῖον δ' ἦν πορεύεσθαι· οὐ γὰρ ἦν ἴκανὰ τάπιτήδεια. Καὶ ἡγεῖτο μὲν Χειρίσοφος, εἶπετο δὲ σὺν τοῖς ὀπισθοφύλαξι Ξενοφῶν. Καὶ οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπετίθεντο, καὶ στενῶν ὄντων τῶν χωρίων, ἐγγὺς προσιόντες ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων· ὥστε ἡναγκάζοντο οἱ Ἑλληνες, ἐπιδιώκοντες καὶ πάλιν ἀναγάζοντες, σχολῇ πορεύεσθαι· καὶ θαμινὰ παρήγγελλεν δι Ξενοφῶν ὑπομένειν, ὅτε οἱ πολέμιοι ἰσχυρῶς ἐπιτιθεῖντο. Ἐνταῦθα δι Χειρίσοφος ἄλλοτε μέν, ὅτε παρεγγυῆτο, ὑπέμενε, τότε δὲ οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ' ἦγε ταχέως καὶ παρηγγύα ἐπεσθαι, ὥστε δῆλον ἦν, ὅτι πρᾶγμά τι εἴη· σχολῆ δ' οὐκ ἦν τῷ Ξενοφῶντι παρελθεῖν καὶ ἵδεῖν τὸ αἴτιον τῆς σπουδῆς· ὥστε ἡ πορεία δμοία φυγῇ ἐγίγνετο τοῖς ὀπισθοφύλαξι. Καὶ

ἐνταῦθα ἀποθνήσκει ἀνὴρ ἀγαθὸς Λακωνικὸς Κλεώνυμος τοξευθεὶς διὰ τῆς ἀσπίδος καὶ τῆς σπολάδος εἰς τὰς πλευράς, καὶ Βασίας Ἄρκας διαμπερὲς εἰς τὴν κεφαλήν.

Ἐπει δὲ ἀφίκοντο ἐπὶ στιθμόν, εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, δὲ Ξενοφῶν ἐλθὼν πρὸς τὸν Χειρίσοφον ἡγιατὸν αὐτόν, δτι οὐχ ὑπέμενεν, ἀλλ ἡναγκάζοντο φεύγοντες ἄμα μάχεσθαι. «Καὶ νῦν δύο καλώ τε καὶ ἀγαθώ ἄνδρες τέθνατον καὶ οὕτε ἀνελέσθαι οὕτε θάψαι ἔδυναμεθα». Ἀποκρίνεται δὲ Χειρίσοφος: «Βλέψον», ἔφη, «πρὸς τὰ ὅρη καὶ ἵδε, ὃς ἄβατα πάντα ἔστι μία δ' ὁδός ἔστιν αὐτῇ, ἣν δοῆς, δρθία, καὶ ἐπὶ ταύτῃ ἀνθρώπων ὁδῶν ἔξεστί σοι ὅχλον τοσοῦτον, οἵ κατειληφότες φυλάττουσι τὴν ἔκβασιν. Διὰ ταῦτ' ἐγὼ ἔσπευδον καὶ διὰ τοῦτο σε οὐχ ὑπέμενον, εἴ πως δυναίμην φθάσαι, πὸν κατειληφθαι τὴν ὑπερβολήν· οἱ δ' ἡγεμόνες, οὓς ἔχομεν, οὓς φασιν εἶναι ἄλλην ὁδόν». Ο δὲ Ξενοφῶν λέγει: «Ἄλλ' ἐγὼ ἔχω δύο ἄνδρας. Ἐπεὶ γὰρ οἱ Καρδοῦχοι ἡμῖν πράγματα παρεῖχον, ἐνηδρεύσαμεν, δπερ ἡμᾶς καὶ ἀναπνεῦσαι ἐποίησε, καὶ ἀπεκτείναμέν τινας αὐτῶν, καὶ ζῶντας προύθυμήθημεν λαβεῖν αὐτοῦ τούτου ἔνεκα, δτις ἡγεμόσιν εἰδόσι τὴν χώραν χρησαίμεθα».

Καὶ εὐθὺς ἀγαγόντες τοὺς ἀνθρώπους ἥλεγχον διαλαβόντες, εἴ τινα εἰδεῖεν ἄλλην ὁδὸν ἢ τὴν φανεράν. Ο μὲν οὖν ἔτερος οὐκ ἔφη, μάλα πολλῶν φόβων προσαγομένων· ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ὠφέλιμον ἔλεγεν, δρῶντος τοῦ ἐιέρου κατεσφάγη. Ο δὲ λοιπὸς ἔλεξεν, δτι οὗτος μὲν οὐ φαίη διὰ ταῦτα εἰδέναι, δτι αὐτῷ ἐτύγχανε θυγάτηρ ἐκεῖ παρ' ἄνδρι ἐκδεδομένη· αὐτὸς δ' ἔφη ἡγήσεσθαι δυνατὴν καὶ ὑποζυγίοις πορεύεσθαι ὁδόν. Ἐρωτώμενος δ', εἰ εἴη τι ἐν αὐτῇ δυσπάριτον χωρίον, ἔφη εἶναι ἄκρον, δ εἰ μή τις προκαταλήψοιτο, ἀδύνατον ἔσεσθαι παρελθεῖν.

Ἐνταῦθα δ' ἐδόκει συγκαλέσαντας τοὺς λοχαγοὺς τῶν ὁπλιτῶν καὶ τοὺς ταξιάρχους τῶν πελιαστῶν λέγειν τε τὰ παρόντα

καὶ ἐρωτᾶν, εἰ τις αὐτῶν ἔστιν, ὅστις ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐθέλοι ἀν γε-
νέσθαι καὶ ὑποστὰς ἐθελοντῆς πορεύεσθαι. Υφίσταται τῶν μὲν
ὄπλιτῶν Ἀριστώνυμος Μεθυδριεὺς καὶ Ἄγασίας Στυμφάλιος,
ἀντιστασιάζων δὲ αὐτοῖς Καλλίμαχος Παρράσιος ἐφη ἐθέλειν
πορεύεσθαι προσλαβὼν ἐθελοντὰς ἐκ παντὸς τοῦ στρατεύμα-
τος «ἐγὼ γάρ», ἐφη, «οἴδα, ὅτι ἔψονται πολλοὶ τῶν νέων ἐμοῦ
ἡγουμένου». Ἐκ τούτου ἐρωτῶσιν, εἰ τις καὶ τῶν γυμνήτων τα-
ξίαρχος ἐθέλοι συμπορεύεσθαι. Υφίσταται Ἀριστέας Χῖος,
ὅς πολλαχοῦ πολλοῦ ἄξιος τῇ στρατιᾷ εἰς τὰ τοιαῦτα ἐγένετο.

**Β'. Περικύκλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης
διόδου καὶ ἀλωσις αὐτῆς. Ἀγῶνες τῶν ὑπὸ¹
τὸν Ξενοφῶντα ὁπισθοφυλάκων.**

(2, 1 - 23)

§ 1-2 Καὶ ἦν μὲν δεῖλη, Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος ἐκέλευνον
τοὺς ἐθελοντὰς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆ-
σαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα,
ἥν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ
τῇ σάλπιγγι σημαίνειν² καὶ τοὺς μὲν ὅντας ἵέναι ἐπὶ τοὺς
κατέχοντας τὴν φανερὰν ἐκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν
ἀναβαίνοντες, ὡς ἀν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι
οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι³ καὶ ὅδωρ πολὺ ἦν ἔξ
οὐρανοῦ. Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὁπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς
τὴν φανερὰν ἐκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμιοι προσέ-
χοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν τούτους οἱ περιόντες.

§ 3-4 Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρῳ οἱ ὁπισθοφύλακες, ἦν ἔδει δια-
βάντας πρὸς τὸ ὅρθιον ἀναβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκυλίνδουν οἱ
βάρβαροι ὀλοιτρόχους ἀμαξιαίους, οἱ φερόμενοι, πρὸς τὰς πέ-
τρας πταίοντες, διεσφενδονῶντο⁴ καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι

οἶόν τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. "Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιντο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν, μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ φοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίόντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὅντες. Οἱ μέντοι πολέμιοι οὐδὲν ἐπαύσαντο δι' ὅλης τῆς νυκτὸς κυλινδοῦντες τοὺς λίθους· τεκμαίρεσθαι δ' ἔξῆν τῷ ψόφῳ.

Οἱ δ' ἔχοντες τὸν ἡγεμόνα κύκλῳ περιόντες καταλαμβάνουσι τοὺς φύλακας ἀμφὶ πῦρ καθημένους· καὶ τοὺς μὲν κατακανόντες, τοὺς δὲ καταδιώξαντες αὐτὸι ἐνταῦθ' ἔμενον οἰόμενοι τὸ ἄκρον κατέχειν. Οὓς μέντοι κατεῖχον, ἄλλὰ μαστὸς ἦν ὑπὲρ αὐτῶν, παρ' ὃν ἦν ἡ στενὴ αὐτῇ ὁδός, ἐφ' οὗ ἐκάθηντο οἱ φύλακες. "Ἐφοδος δ' ὅμως αὐτόθεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἦν, οἵ ἐπὶ τῇ φανερῷ ὁδῷ ἐκάθηντο.

Καὶ τὴν μὲν νύκτα ἐνταῦθα διήγαγον· ἐπεὶ δ' ἡμέρα ὑπέ-
φαινεν, ἐπορεύοντο σιγῇ συντεταγμένοι ἐπὶ τοὺς πολεμίους·
καὶ γὰρ διμήλη ἐγένετο, ὥστε ἔλαθον ἐγγὺς προσελθόντες. Ἐπεὶ
δὲ εἶδον ἄλλήλους, ἡ τε σάλπιγξ ἐφθέγξατο καὶ ἀλαλάξαντες
ἴεντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἵ δὲ οὐκ ἐδέξαντο, ἄλλὰ λιπόντες
τὴν ὁδὸν φεύγουσιν· ὀλίγοι δὲ ἀπέθνησκον· εὔζωνοι γὰρ ἤσαν.
Οἱ δὲ ἀμφὶ Χειρίσιοφον ἀκούσαντες τῆς σάλπιγγος εὐθὺς οἴεντο
ἄνω κατὰ τὴν φανερὰν ὁδόν· ἄλλοι δὲ τῶν στρατηγῶν κατὰ
ἀτριβεῖς ὁδοὺς ἐπορεύοντο, ἥτις τούς ἔκαστοι ὅντες, καὶ ἀναβάντες,
ώς ἐδύναντο, ἀνείλκον ἄλλήλους τοῖς δόρασι. Καὶ
οὗτοι πρῶτοι συνέμειξαν τοῖς προκαταλαβοῦσι τὴν ἔκβασιν.

Ξενοφῶν δὲ ἔχων τῶν δπισθοφυλάκων τοὺς ἡμίσεις ἐπορεύετο ταύτῃ τῇ ὁδῷ, ἥπερ οἱ τὸν ἡγεμόνα ἔχοντες· εὐδοκιάτη γὰν ἦν τοῖς ὑποζυγίοις· τοὺς δὲ ἡμίσεις δπισθεν τῶν ὑποζυγίων
ἔταξε. Προρεύόμενοι δ' ἐντυγχάνουσι λόφῳ ὑπὲρ τῆς ὁδοῦ κατειλημμένῳ ὑπὸ τῶν πολεμίων, οὓς ἡ ἀποκόψαι ἦν ἀνάγκη ἥ διεζεῦχθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἄν ἐπορεύθη-

σαν, ἥπερ οἱ ἄλλοι, τὰ δὲ ὑποζύγια οὐχ οἶόν τ' ἦν ἄλλῃ ἢ ταύτῃ ἀναβῆναι. Ἐνθα δὴ παρακελευσάμενοι ἄλλήλοις προσβάλλουσι πρὸς τὸν λόφον ὁρθίοις τοῖς λόχοις, οὐκ κύκλῳ, ἀλλὰ καταλιπόντες ἄφοδον τοῖς πολεμίοις, εἰ βιούλοιντο φεύγειν. Καὶ ἔως μὲν αὐτοὶ ἀνέβαινον, δῆπεν ἐδύνατο ἔκαστος, οἱ βάρβαροι ἐτόξευον καὶ λίθοις ἔβαλλον, ἐπεὶ δὲ ἐγγὺς ἐγένοντο, οὐδέχονται αὐτούς, ἀλλὰ φυγῇ λείπουσι τὸν λόφον. Καὶ τοῦτον τε παρεληλύθεσαν οἱ Ἑλληνες καὶ ἐτερον δρῶσιν ἐμπροσθεν λόφον κατεχόμενον· ἐπὶ τοῦτον αὖθις ἐδόκει πορεύεσθαι.

§ 13 Φοβηθεὶς δ' ὁ Ξενοφῶν, μή, εἰ ἔρημον καταλίποι τὸν ἔαλωκότα λόφον, πάλιν λαβόντες οἱ πολέμιοι ἐπιθεῖντο τοῖς ὑποζυγίοις παριοῦσιν — ἐπὶ πολὺ δ' ἦν τὰ ὑποζύγια ἄτε διὰ στενῆς τῆς ὁδοῦ πορευόμενα —, καταλείπει ἐπὶ τοῦ λόφου λοχαγοὺς Κηφισόδωρον Κηφισοφῶντος Ἀθηναῖον καὶ Ἀμφιράτην Ἀμφιδήμου Ἀθηναῖον καὶ Ἀρχαγόραν Ἀργεῖον φυγάδα, αὐτὸς δὲ σὺν τοῖς λοιποῖς ἐπορεύετο ἐπὶ τὸν δεύτερον λόφον, καὶ τῷ αὐτῷ τρόπῳ καὶ τοῦτον αἰροῦσιν.

§ 14-16 Ἔτι δ' αὐτοῖς τρίτος μαστὸς λοιπὸς ἦν πολὺ ὁρθιώτατος ὁ ὑπὲρ τῆς φυλακῆς, ἥ κατελήφθη τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῷ πυρὶ ὑπὸ τῶν ἐθελοντῶν. Ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἐγένοντο οἱ Ἑλληνες, λείπουσιν οἱ βάρβαροι ἀμαχητὶ τὸν μαστόν, ὅστε θαυμαστὸν πᾶσι γενέσθαι καὶ ὑπώπτευον δείσαντας αὐτούς, μὴ κυκλωθέντες πολιορκοῦντο, ἀπολιπεῖν. Οἱ δ' ἄρα ἀπὸ τοῦ ἄκρου καθιορῶντες τὰ ὅπισθεν γιγνόμενα πάντες ἐπὶ τοὺς ὅπισθοφύλακας ἔχώρουν. Καὶ Ξενοφῶν μὲν σὺν τοῖς νεωτάτοις ἀνέβαινεν ἐπὶ τὸ ἄκρον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐκέλευσεν ὑπάγειν, δπως οἱ τελευταῖοι λόχοι προσμεῖξειν, καὶ προελθόντας κατὰ τὴν δδὸν ἐν τῷ διμαλῷ θέσθαι τὰ ὅπλα.

§ 17-18 Καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ἦλθεν Ἀρχαγόρας δ' Ἀργεῖος πεφευγὼς καὶ λέγει, ὡς ἀπεδιώχθησαν ἀπὸ τοῦ λόφου καὶ ὅτι τεθνᾶσι

Κηφισόδωρος καὶ Ἀμφικράτης καὶ οἱ ἄλλοι, ὅσοι μὴ ἀλάμενοι κατὰ τῆς πέτρας πρὸς τοὺς διπισθιοφύλακας ἀφίκοντο. Ταῦτα δὲ διαπραξάμενοι οἱ βάρβαροι ἥκον ἐπ' ἀντίποδον λόφον τῷ μαστῷ· καὶ ὁ Ξενοφῶν διελέγετο αὐτοῖς δι' ἔρμηνέως περὶ σπονδῶν καὶ τοὺς νεκροὺς ἀπήτει. Οἱ δὲ ἔφασαν ἀποδώσειν ἐφ' ᾧ μὴ καίειν τὰς οἰκίας. Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν.

'Ἐν ᾧ δὲ τὸ μὲν ἄλλο στράτευμα παρήι, οἱ δὲ ταῦτα διελέ- § 19-21 γοντο, πάντες οἱ ἐκ τούτου τοῦ τόπου πολέμιοι συνερρύησαν ἐνταῦθα. Καὶ ἐπεὶ ἥρξαντο καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ μαστοῦ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἔνθα τὰ δπλα ἔκειτο, ἵεντο δὴ οἱ πολέμιοι πολλῷ πλήθει καὶ θορύβῳ· καὶ ἐπεὶ ἐγένοντο ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ μαστοῦ, ἀφ' οὗ Ξενοφῶν κατέβαινεν, ἔκυλίνδουν πέτρους· καὶ ἐνὸς μὲν κατέαξαν τὸ σκέλος, Ξενοφῶντα δὲ ὁ ὑπασπιστὴς ὁ ἔχων τὴν ἀσπίδα ἀπέλιπεν· ὁ δπλίτης δ' Εὐρύλοχος ὁ Λουσιεὺς προσέδραμεν αὐτῷ καὶ πρὸ ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα ἀπεχώρει· καὶ οἱ ἄλλοι πρὸς τοὺς ἐν τῷ διμαλῷ συντεταγμένους ἀπῆλθον.

'Ἐκ δὲ τούτου πᾶν δμοῦ ἐγένετο τὸ Ἐλληνικὸν καὶ ἐσκήνη- § 22-23 σαν αὐτοῦ ἐν πολλαῖς καὶ καλαῖς οἰκίαις καὶ ἐπιτηδείοις δαψιλέσι· καὶ γὰρ οἶνος πολὺς ἦν, ὃστε ἐν λάκκοις κονιατοῖς εἶχον. Ξενοφῶν δὲ καὶ Χειρίσοφος διεπράξαντο, ὃστε λαβεῖν τοὺς νεκροὺς ἀποδόντες τὸν ἡγεμόνα· καὶ πάντα ἐποίησαν τοῖς ἀποθανοῦσιν ἐκ τῶν δυνατῶν, ὃσπερ νομίζεται ἀνδράσιν ἀγαθοῖς.

Γ'. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ.

(3, 1 - 23)

Ταύτην δ' αὖ τὴν ἡμέραν ηὔλισθησαν ἐν ταῖς κώμαις ταῖς § 1-2 ὑπὲρ πεδίου παρὰ τὸν Κεντρίτην ποταμόν, ὃς δρίζει τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν τῶν Καρδούχων χώραν. Καὶ οἱ Ἐλληνες ἐνταῦθα ἀνέπνευσαν ἀσμενοι ἰδόντες πεδίον· ἀπεῖχε δὲ τῶν ὁρέων τῶν

Καρδούχων ὁ ποταμὸς ἔξ ἦ ἐπτὰ στάδια. Τότε μὲν οὖν ηὐλίσθησαν μάλα ἡδέως καὶ τάπιτήδεια ἔχοντες πολλὰ καὶ τῶν παρεληλυθότων πόνων μνημονεύοντες· ἐπτὰ γὰρ ἡμέρας, ὅσασπερ ἐπορεύθησαν διὰ τῶν Καρδούχων, πάσας μαχόμενοι διετέλεσαν καὶ ἔπαθον κακά, ὅσα οὐδὲ τὰ σύμπαντα ὑπὸ βασιλέως καὶ Τισαφέροντος. Ὡς οὖν ἀπῆλλαγμένοι τούτων ἡδέως ἔκοιμηθησαν.

§ 3-5   Ἄμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ὅρῶσιν ἵπτεας που πέραν τοῦ ποταμοῦ ἔξωπλισμένους ὡς κωλύσοντας διαβαίνειν, πεζοὺς δ' ἐπὶ ταῖς ὅχθαις παρατεταγμένους ἄνω τῶν ἵπτεων ὡς κωλύσοντας εἰς τὴν Ἀρμενίαν ἔκβαίνειν. Ἡσαν δ' οὗτοι Ὁρόντα καὶ Ἀρτούχα· Ἀρμένιοι καὶ Μάρδοι καὶ Χαλδαῖοι μισθοφόροι. Ἐλέγοντο δὲ οἱ Χαλδαῖοι ἔλευθεροί τε καὶ ἀλκιμοὶ εἶναι· ὅπλα δ' εἴχον γέροντα μακρὰ καὶ λόγχας. Αἱ δὲ ὅχθαι αὔται, ἐφ' ὃν παρατεταγμένοι οὗτοι ἦσαν, τρία ἥ τέτταρα πλέθρα ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἀπεῖχον· ὅδὸς δὲ μία ἥ ὅρωμένη ἦν ἄγουσα ἄνω ὥσπερ χειροποίητος· ταύτῃ ἐπειρῶντο διαβαίνειν οἱ Ἑλληνες.

§ 6-7   Ἐπεὶ δὲ πειρωμένοις τό τε ὕδωρ ὑπὲρ τῶν μαστῶν ἐφαίνετο καὶ τραχὺς ἦν ὁ ποταμὸς μεγάλοις λίθοις καὶ ὀλισθηροῖς καὶ οὕτ' ἐν τῷ ὕδατι τὰ ὅπλα ἔξην ᔁχειν — εἰ δὲ μή, ἥρπαζεν ὁ ποταμός· ἐπί τε τῆς κεφαλῆς τὰ ὅπλα εἴ τις φέροι, γυμνοὶ ἐγίγνοντο πρὸς τὰ τοξεύματα καὶ τᾶλλα βέλη —, ἀνεχώρησαν καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο παρὰ τὸν ποταμόν. Ἐνθα δὲ αὐτοὶ τὴν πρόσθεν νύκτα ἦσαν ἐπὶ τοῦ ὅρους, ἐώρων τοὺς Καρδούχους πολλοὺς συνειλεγμένους ἐν τοῖς ὅπλοις. Ἐνταῦθα δὴ πολλὴ ἀθυμία ἦν τοῖς Ἑλλησιν, ὅρῶσι μὲν τοῦ ποταμοῦ τὴν δυσπορίαν, ὅρῶσι δὲ τοὺς διαβαίνειν κωλύσοντας, ὅρῶσι δὲ τοῖς διαβαίνουσιν ἐπικεισομένους τοὺς Καρδούχους ὅπισθεν.

§ 8-9   Ταύτην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ νύκτα ἔμειναν ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ὅντες. Ξενοφῶν δὲ ὅναρ εἶδεν· ἔδοξεν ἐν πέδαις δεδέσθαι, αὔται δὲ αὐτῷ αὐτόμαται περιρρυῆναι, ὥστε λυθῆναι καὶ δια-

βαίνειν, δπόσον ἐβούλετο. Ἐπεὶ δὲ ὅρθος ἦν, ἔρχεται πρὸς τὸν Χειρίσοφον καὶ λέγει, ὅτι ἐλπίδας ἔχει καλῶς ἔσεσθαι, καὶ διηγεῖται αὐτῷ τὸ ὄναρ. Ὁ δὲ ἡδετό τε καί, ὡς τάχιστα ἔως ὑπέφαινεν, ἐθύνοντο πάντες παρόντες οἱ στρατηγοί καὶ τὰ ίερὰ καλὰ ἦν εὐθὺς ἐπὶ τοῦ πρώτου ιερείου. Καὶ ἀπιόντες ἀπὸ τῶν ιερῶν οἱ στρατηγοὶ παρήγγελλον τῇ στρατιᾷ ἀριστοποιεῖσθαι.

Καὶ ἀριστῶντι τῷ Ξενοφῶντι προσέτρεχον δύο νεανίσκοι· § 10-12 ἥδεσαν γὰρ πάντες, ὅτι ἔξειν προσελθεῖν αὐτῷ καὶ ἀριστῶντι καὶ δειπνοῦντι καί, εἰ καθεύδοι, ἐπεγέραντα εἰπεῖν, εἴ τις τι ἔχοι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον. Καὶ τότε ἔλεγον, ὅτι τυγχάνοιεν φορύγανα συλλέγοντες ὡς ἐπὶ πῦρ, κάπειτα κατίδοιεν ἐν τῷ πέροαν ἐν πέτραις καθηκούσαις ἐπ' αὐτὸν τὸν ποταμὸν γέροντά τε καὶ γυναῖκα καὶ παιδίσκας ὥσπερ μαρσίπους ἴματίων κατατιθεμένους ἐν πέτρᾳ ἀντρῷδει. Ἰδοῦσι δὲ σφίσι δόξαι ἀσφαλὲς εἶναι διαβῆναι οὐδὲ γὰρ τοῖς πολεμίοις ἵππεῦσι προσβατὸν εἶναι κατὰ τοῦτο. Ἐκδύντες δ' ἔφασαν ἔχοντες τὰ ἐγχειρίδια γυμνοὶ ὡς νευσόμενοι διαβάίνειν· πορευόμενοι δὲ πρόσθεν διαβῆναι, πρὶν βρέξαι τὴν κοιλίαν· καὶ διαβάντες λαβόντες τὰ ἴματια πάλιν ἥκειν.

Ἐύθὺς οὖν ὁ Ξενοφῶν αὐτός τε ἔσπενδε καὶ τοῖς νεανίσκοις ἐγχεῖν ἐκέλευε καὶ εὔχεσθαι τοῖς φῆνασι θεοῖς τά τε ὄνειρατα καὶ τὸν πόρον ἐπιτελέσαι καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθά. Σπείσας δ' εὐθὺς ἦγε τοὺς νεανίσκους παρὰ τὸν Χειρίσοφον καὶ διηγοῦνται ταῦτα. Ἀκούσας δὲ ὁ Χειρίσοφος σπονδὰς ἐποίει· σπείσαντες δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις παρήγγελλον συσκευάζεσθαι, αὐτοὶ δὲ συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς ἐβουλεύοντο, ὅπως ἀν κάλλιστα διαβαῖνεν καὶ τούς τε ἔμπροσθεν νικῶν καὶ ὑπὸ τῶν ὅπισθεν μηδὲν πάσχοιεν κακόν. Καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς Χειρίσοφον μὲν ἥγεισθαι καὶ διαβάίνειν ἔχοντα τὸ ἥμισυ τοῦ στρατεύματος, τὸ δ' ἥμισυ ἔτι ὑπομένειν σὺν Ξενοφῶντι,

τὰ δέ υποζύγια καὶ τὸν ὄχλον ἐν μέσῳ τούτων διαβαίνειν.

§ 16 - 19 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα καλῶς είχεν, ἐπορεύοντο — ἡγοῦντο δ' οἱ νεανίσκοι — ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντες τὸν ποταμόν. Ὁδὸς δ' ἦν ἐπὶ τὴν διάβασιν ὃς τέτταρες στάδιοι. Πορευομένων δ' αὐτῶν ἀντιπαρῆσαν αἱ τάξεις τῶν ἵππεων. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν κατὰ τὴν διάβασιν, ἔθεντο τὰ ὄπλα, καὶ αὐτὸς πρῶτος Χειρίσοφος στεφανωσάμενος καὶ ἀποδὺς ἑλάμβανε τὰ ὄπλα καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι παρηγγελλε, καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἐκέλευεν ἀγειν τοὺς λόχους ὁρθίους, τοὺς μὲν ἐν ἀριστερᾷ, τοὺς δ' ἐν δεξιᾷ ἑαυτοῦ. Καὶ οἱ μὲν μάντεις ἐσφαγιάζοντο εἰς τὸν ποταμόν· οἱ δὲ πολέμιοι ἐτόξευον καὶ ἐσφενδόνων ἀλλ' οὕπω ἔξικνοντο· ἐπεὶ δὲ καλὰ ἦν τὰ σφάγια, ἐπαιάνιζον πάντες οἱ στρατιῶται καὶ ἀνηλάλαζον.

§ 20 - 22 Καὶ Χειρίσοφος μὲν ἐνέβαινεν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ οἱ σὺν ἐκείνῳ δὲ Ξενοφῶν τῶν δπισθιοφυλάκων λαβὼν τοὺς εὔχωνοτάτους ἔθει ἀνὰ κράτος πάλιν ἐπὶ τὸν πόρον τὸν κατὰ τὴν ὄδον τὴν εἰς τὰ τῶν Ἀρμενίων ὅρη, προσποιούμενος ταύτῃ διαβάς ἀποκλείσειν τοὺς παρὰ τὸν ποταμὸν ἵππεας. Οἱ δὲ πολέμιοι ὅρῶντες μὲν τοὺς ἀμφὶ Χειρίσοφον εὐπετῶς τὸ ὄδωρ περῶντας, ὅρῶντες δὲ τοὺς ἀμφὶ Ξενοφῶντα θέοντας εἰς τοῦμπαλιν, δεισαντες μὴ ἀποκλεισθείσαν, φεύγουσιν ἀνὰ κράτος πρὸς τὴν ἄνω τοῦ ποταμοῦ ὄδον. Ἐπεὶ δὲ εἰς αὐτὴν ἀφίκοντο, ἔτεινον ἄνω πρὸς τὸ ὅρος. Λύκιος δ' ὁ τὴν τάξιν ἔχων τῶν ἵππεων καὶ Αἰσχίνης ὁ τὴν τάξιν τῶν πελταστῶν τῶν ἀμφὶ Χειρίσοφον ἐπεὶ ἐώρων ἀνὰ κράτος φεύγοντας, εἴποντο· οἱ δὲ στρατιῶται ἐβόων μὴ ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ συναναβαίνειν ἐπὶ τὸ ὅρος.

§ 23 Χειρίσοφος δ' αὖ ἐπεὶ διέβη, τοὺς μὲν ἵππεας οὓς ἐδίωκεν, εὐθὺς δὲ ἀναβαίνων κατὰ τὰς καθηκούσας ἐπὶ τὸν ποταμὸν ὄχθας ἐπήσει ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους. Οἱ δὲ ἄνω, ὅρῶντες μὲν τοὺς ἑαυτῶν ἵππεας φεύγοντας, δορῶντες δ' ὅπλίτας ἑαυτοῖς ἐπιόντας, ἐκλείπουσι τὰ ὑπὲρ τοῦ ποταμοῦ ἄκρα.

[Ο Ξενοφῶν, ἀφοῦ εἶδεν, ὅτι τὰ πέραν τοῦ ποταμοῦ ἐξειλίσσοντο καλῶς, τρέχει πρὸς τὸ ἐνκολοδιάβατον πέρασμα. Οἱ Καρδοῦχοι βλέποντες, δὺι οἱ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφύλακες εἶχον μείνει ἐντεῦθεν τοῦ ποταμοῦ καὶ ὅτι ἡσαν ὀλίγοι, ὁρμοῦν καὶ ἀντὸν ἀλλ' ὁ Ξενοφῶν ἀποκρούει αὐτὸὺς καὶ διαβαίνει καὶ αὐτὸς τὸν Κεντρίτην μὲ πληγωμένους ὀλίγονς.]

Δ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας.
Εἰρηνικὴ καὶ ἔχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ
ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου.

(4, 1 - 22)

Ἐπεὶ δὲ διέβησαν, συνταξάμενοι ἀμφὶ μέσον ἡμέρας ἐπο- § 1-3
ρεύθησαν διὰ τῆς Ἀρμενίας πεδίον ἄπαν καὶ λείους γηλόφους
οὐ μεῖον ἥ πέντε παρασάγγας· οὐ γὰρ ἡσαν ἐγγὺς τοῦ ποτα-
μοῦ κῶμαι διὰ τοὺς πολέμους τοὺς πρὸς τοὺς Καρδοῦχους.
Ἡ δὲ κώμη, εἰς ἣν ἀφίκοντο, μεγάλη τε ἣν καὶ βασίλειον εἶχε
τῷ σατράπῃ καὶ ἐπὶ ταῖς πλείσταις οἰκίαις τύρσεις ἐπῆσαν·
ἐπιτήδεια δ' ἦν δαψιλῆ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς
δύο παρασάγγας δέκα, μέχρι ὑπερῷλθον τὰς πηγὰς τοῦ Τί-
γρητος ποταμοῦ. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς
παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Τηλεβόαν ποταμόν. Οὗτος
δ' ἦν καλὸς μέν, μέγας δ' οὐ κῶμαι δὲ πολλαὶ περὶ τὸν πο-
ταμὸν ἦσαν.

Ο δὲ τόπος οὗτος Ἀρμενία ἐκαλεῖτο ἡ πρὸς ἐσπέραν. § 4-6
Ὑπαρχος δ' ἦν αὐτῆς Τιριβάζος, ὁ καὶ βασιλεῖ φίλος ὁν, καὶ
ὅποτε παρείη, οὐδεὶς ἄλλος βασιλέα ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλλεν.
Οὗτος προσῆλασεν ἵππεας ἔχων, καὶ προπέμψας ἐρμηνέα εἰ-
πεν, ὅτι βούλοιτο διαλεχθῆναι τοῖς ἄρχοντι. Τοῖς δὲ στρα-
τηγοῖς ἔδοξεν ἀκοῦσαι· καὶ προσελθόντες εἰς ἐπήκοον ἡρώτων,
τί θέλει. Ο δὲ εἶπεν, ὅτι στείσασθαι βούλοιτο, ἐφ' ὃ μήτε
αὐτὸς τοὺς Ἑλληνας ἀδικεῖν μήτε ἐκείνους καίειν τὰς οἰ-

κίας, λαμβάνειν τε τάπιτήδεια, ὅσων δέοιντο. Ἔδοξε ταῦτα τοῖς στρατηγοῖς καὶ ἐσπείσαντο ἐπὶ τούτοις.

§ 7-9 Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς διὰ πεδίου παρασάγγας πεντεκαίδεκα· καὶ Τιρίβαζος παρηκολούθει σὺν τῇ ἔαυτοῦ δυνάμει ἀπέχων ὡς δέκα σταδίους· καὶ ἀφίκοντο εἰς βασίλεια καὶ κώμας πέριξ πολλὰς πολλῶν τῶν ἐπιτηδείων μεστάς. Στρατοπεδευομένων δ' αὐτῶν γίγνεται τῆς νυκτὸς χιῶν πολλή· καὶ ἔωθεν ἔδοξε διασκηνῆσαι τὰς τάξεις καὶ τοὺς στρατηγοὺς κατὰ τὰς κώμας· οὐ γὰρ ἔώρων πολέμιον οὐδένα καὶ ἀσφαλὲς ἔδόκει εἶναι διὰ τὸ πλῆθος τῆς χιόνος. Ἐνταῦθα εἴχον, ὅσα ἐστὶν ἀγαθά, ιερεῖα, σῖτον, οἰνους παλαιοὺς εὐώδεις, ἀσταφίδας, ὅσπρια παντοδαπά. Τῶν δὲ ἀποσκεδαννυμένων τινὲς ἀπὸ τοῦ στρατοπέδου ἔλεγον, ὅτι κατίδοιεν νύκτωρ πολλὰ πυρὰ φαίνοντα.

§ 10-14 Ἐδόκει δὴ τοῖς στρατηγοῖς οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι διασκηνοῦν, ἀλλὰ συναγαγεῖν τὸ στράτευμα πάλιν. Ἐντεῦθεν συνῆλθον· καὶ γὰρ ἔδόκει διαιθριάζειν. Νυκτερευόντων δ' αὐτῶν ἐνταῦθα, ἐπιπίπτει χιῶν ἀπλετος, ὥστε ἀπέκρυψε καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς ἀνθρώπους κατακειμένους· καὶ τὰ ὑποζύγια συνεπόδισεν ἡ χιῶν· καὶ πολὺς ὄκνος ἦν ἀνίστασθαι· κατακειμένοις γὰρ αὐτοῖς ἀλεεινὸν ἦν ἡ χιῶν ἐπιπεπτωκυῖα, εἰ μὴ παραρρυείη. Ἐπεὶ δὲ Ξενοφῶν ἐτόλμησε γυμνὸς ἀναστὰς σχίζειν ἔγκλια, τάχ' ἀναστὰς καὶ ἄλλος τις, ἐκείνου ἀφελόμενος τὴν ἀξίνην, ἔσχιζεν. Ἐκ δὲ τούτου καὶ ἄλλοι ἀναστάντες πῦρ ἔκαιον καὶ ἐχρίοντο· πολὺ γὰρ ἐνταῦθα ηὑρίσκετο χρῖμα, φῶντος ἀντ' ἐλαίου, σύειον καὶ σησάμινον καὶ ἀμυγδάλινον καὶ τερμίνθινον. Ἐκ δὲ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ μύρον ηὑρίσκετο. Μετὰ ταῦτα ἔδόκει πάλιν διασκηνητέον εἶναι εἰς οἰκίας. Ἐνθα δὴ οἱ στρατιῶται σὺν πολλῇ κραυγῇ καὶ ἥδονῇ ἥσαν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ τὰς ἐπιτήδειας· ὅσοι δέ, δτε τὸ πρότερον ἀπῆσαν, τὰς οἰκίας ἐνέ-

πρησαν ὑπὸ ἀτασθαλίας, δίκην ἐδίδοσαν κακῶς σκηνοῦντες.

Ἐντεῦθεν ἔπειμψαν νυκτὸς Δημοκράτην Τημνίτην ἄνδρας § 15-18 δόντες ἐπὶ τὰ ὅρη, ἔνθα ἔφασαν οἱ ἀποσκεδαννύμενοι καθοδῶν τὰ πυρά· οὗτος γάρ ἐδόκει καὶ πρότερον πολλὰ ἥδη ἀληθεῦσαι τοιαῦτα. Πορευθεὶς δὲ τὰ μὲν πυρὰ οὐκ ἔφη ἰδεῖν, ἄνδρα δὲ συλλαβὼν ἤκειν ἄγων ἔχοντα τόξον Περσικὸν καὶ φαρέτραν καὶ σάγαριν, οἶσανπερ καὶ αἱ Ἀμαζόνες ἔχουσιν. Ἐρωτώμενος δὲ ποδαπὸς εἴη, Πέρσης μὲν ἔφη εἶναι, πορεύεσθαι δ' ἀπὸ τοῦ Τιριβάζου στρατοπέδου, δπως ἐπιτήδεια λάβοι. Οἱ δὲ ἡρώτων αὐτὸν τὸ στρατευμα, δπόσον τε εἴη καὶ ἐπὶ τίνι συνειλεγμένον. Ὁ δὲ εἶπεν, δτι Τιριβάζος εἴη ἔχων τὴν τε ἑαυτοῦ δύναμιν καὶ μισθοφόρους Χάλυβας καὶ Ταόχους· παρεσκευάσθαι δὲ αὐτὸν ἔφη ὡς ἐπιθησόμενον τοῖς Ἑλλησιν ἐπὶ τῇ ὑπερβολῇ τοῦ ὅρους ἐν τοῖς στενοῖς, ἥπερ μοναχῇ εἴη πορεία.

Ἀκούσασι τοῖς στρατηγοῖς ταῦτα ἔδοξε τὸ στρατευμα συν- § 19-22 αγαγεῖν· καὶ εὐθὺς φύλακας ἐν τῷ στρατοπέδῳ καταλιπόντες καὶ στρατηγὸν ἐπὶ τοῖς μένουσι Σοφαίνετον Στυμφάλιον ἐπορεύοντο ἔχοντες ἡγεμόνα τὸν ἀλόντα ἄνθρωπον. Ἐπειδὴ δὲ ὑπερέβαλλον τὰ ὅρη, οἱ πελτασταὶ προϊόντες καὶ κατιδόντες τὸ στρατόπεδον τῶν πολεμίων οὐχ ἔμειναν τοὺς δπλίτας, ἀλλ ἀνακραγόντες ἔθεον ἐπὶ τὸ στρατόπεδον. Οἱ δὲ βάρβαροι ἀκούσαντες τὸν θόρυβον οὐχ ὑπέμειναν, ἀλλ ἔφευγον· δμως δὲ καὶ ἀπέθανόν τινες τῶν βαρβάρων καὶ ἵπποι ἑάλωσαν εἰς εἴκοσι καὶ ἡ σκηνὴ ἡ Τιριβάζου ἔάλω καὶ ἐν αὐτῇ κλῖναι ἀργυρόποδες καὶ ἔκπομπα καὶ οἱ φάσκοντες εἶναι ἀρτοκόποι καὶ οἰνοχόοι. Ἐπειδὴ δὲ ἐπύθοντο ταῦτα οἱ τῶν δπλιτῶν στρατηγοί, ἐδόκει αὐτοῖς ἀπιέναι τὴν ταχίστην ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, μή τις ἐπίθεσις γένοιτο τοῖς καταλειμμένοις. Καὶ εὐθὺς ἀνακαλεσάμενοι τῇ σάλπιγγι ἀπῆσαν καὶ ἀφίκοντο αὐθημερὸν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Ε'—α'. Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας.

(5, 1 - 22)

§ 1-2 **Τῇ δ' ὑστεραιά ἐδόκει πορευτέον εἶναι, δῆπε δύναιντο τάχιστα, πρὸν συλλεγῆναι τὸ στράτευμα τῶν πολεμίων πάλιν καὶ καταλαβεῖν τὰ στενά. Συσκευασάμενοι δ' εὐθὺς ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς ἡγεμόνας ἔχοντες πολλούς· καὶ αὐθημερὸν ὑπερβαλόντες τὸ ἄκρον, ἐφ' ᾧ ἔμελλεν ἐπιτίθεσθαι Τιρίβαζος, κατεστρατοπεδεύσαντο. Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας πεντεκαίδεκα ἐπὶ τὸν Εὐφράτην ποταμὸν καὶ διέβαινον αὐτὸν βρεχόμενοι πρὸς τὸν ὄμφαλόν· Ἐλέγοντο δ' οὐδὲν αἱ πηγαὶ πρόσω περιείναι.**

§ 3-6 **Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ χιόνος πολλῆς καὶ πεδίου σταθμοὺς τρεῖς παρασάγγας δέκα. Οἱ δὲ τρίτος σταθμὸς ἐγένετο χαλεπός, καὶ ἀνεμος βιρρᾶς ἐναντίος ἔπειται παντάπασιν ἀποκαίων πάντα καὶ πηγνὺς τοὺς ἀνθρώπους. Ἐνθα δὴ τῶν μάντεων τις εἶπε σφαγιάσασθαι τῷ ἀνέμῳ, καὶ σφαγιάζεται· καὶ πᾶσι δὴ περιφανῶς ἔδοξε λῆξαι τὸ χαλεπὸν τοῦ πνεύματος. Ἡν δὲ τῆς χιόνος τὸ βάθος δογμιά· ὥστε καὶ τῶν ὑποξυγίων καὶ τῶν ἀνδραπόδων πολλὰ ἀπώλετο καὶ τῶν στρατιωτῶν ὡς τριάκοντα. Διεγένοντο δὲ τὴν γύκτα πῦρ καίοντες· ξύλα δ' ἦν ἐν τῷ σταθμῷ πολλά· οἱ δὲ ὁψὲ προσιόντες ξύλα οὐκ εἰχον. Οἱ οὖν πάλαι ἥκοντες καὶ πῦρ καίοντες οὐ προσίεσαν πρὸς τὸ πῦρ τοὺς ὅψιζοντας, εἰ μὴ μεταδοῖεν αὐτοῖς πυροὺς ἢ ἄλλο εἴ τι ἔχοιεν βρωτόν. Ἐνθα δὴ μετεδίδοσαν ἀλλήλοις, ὥν εἶχον ἔκαστοι. Ἐνθα δὲ τὸ πῦρ ἔκαίετο, διατηκομένης τῆς χιόνος, βόθροι ἐγίγνοντο μεγάλοι ἔως ἐπὶ τὸ δάπεδον· καὶ ἐνταῦθα δὴ ἔξην μετρεῖν τὸ βάθος τῆς χιόνος.**

§ 7-8 **Ἐντεῦθεν δὲ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ὅλην ἐπορεύοντο διὰ χιόνος, καὶ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐβουλιμίασαν. Ξενοφῶν**

δ' ὅπισθιοφυλακῶν καὶ καταλαμβάνων τοὺς πέπτοντας τῶν ἀνθρώπων ἥγνόει, διτὶ τὸ πάθος εἴη. Ἐπειδὴ δὲ εἰπέ τις αὐτῷ τῶν ἐμπείρων, διτὶ σαφῶς βουλιμιῶσι, καν τι φάγωσιν, ἀναστήσονται, περιῶν περὶ τὰ ὑποξύγια, εἰς πού τι ὁρῷ βιωτόν, διεδίδου τοῖς βουλιμιῶσιν. Ἐπειδὴ δέ τι ἐμφάγοιεν, ἀνισταντο καὶ ἐπορεύοντο.

Πορευομένων δὲ Χειρίσοφος μὲν ἀμφὶ κνέφας πρὸς οὐκ-^{§ 9-11} μην ἀφικνεῖται καὶ πρὸς τῇ κρήνῃ ἔμπροσθεν τοῦ ἐρύματος καταλαμβάνει γυναῖκας καὶ κόρας τῆς κώμης ὑδροφορούσας. Αὗται ἡρώτων αὐτούς, τίνες εἴεν. 'Ο δ' ἐρωτηνεὺς εἶπε περσιστί, διτὶ παρὰ βασιλέως πορεύονται πρὸς τὸν σατράπην. Αἱ δὲ ἀπεκρίναντο, διτὶ ωὐκ ἐνταῦθα εἴη, ἀλλ' ἀπέχει ὅσον παρασάγγην. Οἱ δ', ἐπεὶ ὅψε ἦν, πρὸς τὸν κωμάρχην συνεισέρχονται εἰς τὴν κώμην σὺν ταῖς ὑδροφόροις. Χειρίσοφος μὲν οὖν καὶ δοι ἐδυνήθησαν τοῦ στρατεύματος ἐνταῦθα ἐστρατοπεδεύσαντο, τῶν δ' ἄλλων στρατιωτῶν οἱ μὴ δυνάμενοι διατελέσαι τὴν ὄδον ἐνυκτέρευσαν ἀστοι καὶ ἀνευ πυρός· καὶ ἐνταῦθά τινες ἀπώλοντο τῶν στρατιωτῶν.

'Ἐφείποντο δὲ τῶν πολεμίων συνειλεγμένοι τινὲς καὶ τὰ μὴ δυνάμενα τῶν ὑποξυγίων πορεύεσθαι ἥρπαξον καὶ ἀλλήλοις ἐμάχοντο περὶ αὐτῶν. Ἐλείποντο δὲ τῶν στρατιωτῶν οἵ τε διεφθαρμένοι ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὄφθαλμοὺς οἵ τε ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν ἀποσεσηπότες. Ἡν δὲ τοῖς μὲν ὄφθαλμοῖς ἐπικούρημα τῆς χιόνος, εἰς τις μέλαν τι ἔχων πρὸ τῶν ὄφθαλμῶν ἐπορεύετο, τοῖς δὲ ποσίν, εἰς τις κινοῦτο καὶ μηδέποτε ἡσυχίαν ᔁχοι καὶ εἰς τὴν νύκτα ὑπολύοιτο· δοι δὲ ὑποδεδεμένοι ἐκοιμῶντο, εἰσεδύοντο εἰς τοὺς πόδας οἱ ἴμαντες καὶ τὰ ὑποδήματα περιεπήγγυντο· καὶ γὰρ ἦσαν, ἐπειδὴ ἐπέλιπε τὰ ἀρχαῖα ὑποδήματα, καρβάτιναι πεποιημέναι ἐκ τῶν νεοδάρτων βιῶν.

Διὰ τὰς τοιαύτας οὖν ἀνάγκας ὑπελείποντό τινες τῶν ^{§ 15-16}

στρατιωτῶν· καὶ ἰδόντες μέλαν τι χωρίον διὰ τὸ ἐκλελοιπέναι
αὐτόθι τὴν χιόνα εἴκαζον τετηκέναι· καὶ ἐτετήκει διὰ κρήνην
τινά, ἥ πλησίον ἦτιςεν ἐν νάπῃ. Ἐνταῦθ' ἐκτραπόμενοι ἐκά-
θηντο καὶ οὐκ ἔφασαν πορεύεσθαι. Ὁ δὲ Ξενοφῶν ἔχων
τοὺς ὀπισθοφύλακας ὡς ἥσθετο, ἐδεῖτο αὐτῶν πάσῃ τέχνῃ
καὶ μηχανῇ μὴ ὑπολείπεσθαι λέγων, ὅτι ἔπονται πολλοὶ πολέ-
μιοι συνειλεγμένοι, καὶ τελευτῶν ἔχαλέπαινεν. Οἱ δὲ σφάττειν
ἔαυτοὺς ἐκέλευον· οὐ γὰρ ἂν δύνασθαι πορευθῆναι.

§ 17 - 18 Ἐνταῦθα ἐδοξεῖ κράτιστον εἶναι τοὺς ἐπομένους πολεμίους
φοβῆσαι, εἰ τις δύναιτο, ἵνα μὴ ἐπίοιεν τοῖς κάμνουσι. Καὶ ἦν
μὲν σκότος ἥδη, οἱ δὲ προσῆσαν πολλῷ θιρύβῳ περὶ ὃν ἥρπα-
σαν διαφερόμενοι. Ἐνθα δὴ οἱ ὀπισθοφύλακες, ἄτε ὑγιαίνον-
τες, ἔξαναστάντες ἐδραμον ἐπὶ τοὺς πολεμίους· οἱ δὲ κάμνοντες
ἀνακραγόντες, ὅσον ἐδύναντο μέγιστον, τὰς ἀσπίδας πρὸς τὰ
δόρατα ἔκρουσαν. Οἱ δὲ πολέμιοι δείσαντες ἥκαν ἔαυτοὺς κατὰ
τῆς χιόνος εἰς τὴν νάπην καὶ οὐδεὶς ἔτι οὐδαμοῦ ἐφθέγξατο.

§ 19 - 20 Καὶ Ξενοφῶν μὲν καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰπόντες τοῖς ἀσθενοῦσιν,
ὅτι τῇ ὑστεροαίᾳ ἥξουσί τινες ἐπ' αὐτούς, πορευόμενοι, πρὸν τέ-
ταρα στάδια διελθεῖν, ἐντυγχάνουσιν ἐν τῇ ὁδῷ ἀναπαυομένοις
ἐπὶ τῆς χιόνος τοῖς στρατιώταις ἔγκεκαλυμμένοις, καὶ οὐδὲ φυ-
λακὴ οὐδεμίᾳ καθειστήκει· καὶ ἀνίστασαν αὐτούς. Οἱ δὲ ἔλεγον,
ὅτι οἱ ἔμπροσθεν οὐ προΐοιεν. Ὁ δὲ παριὼν καὶ παραπέμπων
τῶν πελταστῶν τοὺς ἴσχυροτάτους ἐκέλευε σκέψασθαι, τί εἴη
τὸ κωλῦον. Οἱ δὲ ἀπήγγελλον, ὅτι δλον οὐτως ἀναπαύοιτο
τὸ στρατευμα. Ἐνταῦθα καὶ οἱ περὶ Ξενοφῶντα ηὐλίσθησαν
αὐτοῦ ἄνευ πυρὸς καὶ ἀδειπνοι, φυλακάς οἵας ἐδύναντο κα-
ταστησάμενοι.

§ 21 - 22 Ἐπεὶ δὲ πρὸς ἡμέραν ἦν, ὁ μὲν Ξενοφῶν, πέμψας πρὸς τοὺς
ἀσθενοῦντας τοὺς νεωτάτους, ἀναστήσαντας ἐκέλευεν ἀναγκά-
ζειν προϊέναι. Ἐν δὲ τούτῳ Χειρίσοφος πέμπει τῶν ἐκ τῆς κώ-

μης σκεψιμένους, πῶς ἔχοιεν οἱ τελευταῖοι. Οἱ δὲ ἄσμενοι ἵδοντες τοὺς μὲν ἀσθενοῦντας τούτοις παρέδοσαν κομίζειν ἐπὶ τὸ στρατόπεδον, αὐτοὶ δὲ ἐπορεύοντο, καί, ποὶν εἴκοσι στάδια διεληλυθέναι, ἥσαν πρὸς τῇ κώμῃ, ἐνθα Χειρίσοφος ηὔλιζετο.

Ε'—β'. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κώμας τῆς Ἀρμενίας.

(5, 23 - 36)

Ἐπεὶ δὲ συνεγένοντο ἀλλήλοις, ἔδοξε κατὰ τὰς κώμας § 23-24 ἀσφαλὲς εἶναι τὰς τάξεις σκηνοῦν. Καὶ Χειρίσοφος μὲν αὐτοῦ ἔμενεν, οἱ δὲ ἄλλοι διαλαχόντες, ἀς ἔώρων κώμας, ἐπορεύοντο ἔκαστοι τοὺς ἑαυτῶν ἔχοντες. Ἔνθα δὴ Πολυκράτης Ἀθηναῖος λογαργὸς ἐκέλευσεν ἀφίεναι ἑαυτόν· καὶ λαβὼν τοὺς εὐζώνους, θέων ἐπὶ τὴν κώμην, ἦν εἰλήχει Ξενοφῶν, καταλαμβάνει πάντας ἔνδον τοὺς κωμῆτας καὶ τὸν κωμάρχην καὶ πώλους εἰς δασμὸν βασιλεῖ τρεφομένους ἐπτακαίδεκα καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ κωμάρχου ἐνάτην ἡμέραν ἐκδεδομένην· δ' ὁ ἀνὴρ αὐτῆς λαγώς φέρετο θηράσων καὶ οὐχ ἔάλω ἐν τῇ κώμῃ.

Αἱ δ' οἰκίαι ἥσαν κατάγειοι, τὸ μὲν στόμα ὅσπερ φρέατος, § 25-27 κάτω δ' εύρειαι· αἱ δὲ εἰσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δὲ ἀνθρωποι κατέβαινον ἐπὶ κλίμακος. Ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἥσαν αἴγες, οἰες, βόες, δρυνθες καὶ τὰ ἔκγονα τούτων· τὰ δὲ κτήνη πάντα χιλῷ ἔνδον ἐτρέφοντο. Ἡσαν δὲ καὶ πυροὶ καὶ κοιθαὶ καὶ ὅσπρια καὶ οἶνος κρίθινος ἐν κρατῆρσιν. Ἐνησαν δὲ καὶ αὐταὶ αἱ κοιθαὶ ἴσοχειλεῖς καὶ κάλαμοι ἐνέκειντο, οἱ μὲν μείζους, οἱ δὲ ἐλάττους, γόνατα οὐκ ἔχοντες· τούτους ἔδει, ὅπότε τις διψφῆ, λαβόντα εἰς τὸ στόμα μύζειν. Καὶ πάνυ ἄκρατος ἦν ὁ κρίθινος οἶνος, εἰ μή τις ὕδωρ ἐπιχέοι· καὶ πάνυ ἡδὺ τῷ συμμαθόντι τὸ πῶμα ἦν.

§ 28-29 Ὁ δὲ Ξενοφῶν τὸν ἄρχοντα τῆς κώμης ταύτης σύνδειπνον ἐποιήσατο καὶ θαρρεῖν αὐτὸν ἐκέλευε λέγων, ὅτι οὕτε τῶν τέκνων στερήσοιτο τήν τε οἰκίαν αὐτοῦ ἀντεμπλήσαντες τῶν ἐπιτηδείων ἀπίασιν, ἦν ἀγαθόν τι τῷ στρατεύματι ἔξηγηςάμενος φαίνηται, ἵνας ἂν ἐν ἀλλῷ ἔθνει γένωνται. Ὁ δὲ ταῦτα ὑπισχνεῖτο καὶ φιλοφρονούμενος οἶνον ἔφρασεν, ἔνθα ἦν κατορωρυγμένος. Ταύτην μὲν οὖν τὴν νύκτα διασκηνήσαντες κατὰ τὰς κώμας οὕτως ἐκοιμήθησαν ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις πάντες οἱ στρατιῶται, ἐν φυλακῇ ἔχοντες τὸν κωμάρχην καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ δμοῦ ἐν ὀφθαλμοῖς.

§ 30-32 Τῇ δ' ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ Ξενοφῶν λαβὼν τὸν κωμάρχην πρὸς Χειρίσοφον ἐπορεύετο· ὅπου δὲ παρίοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις καὶ κατελάμβανε πανταχοῦ εὐωχούμενους καὶ εὐθυμουμένους καὶ οὐδαμόθεν ἀφίεσαν, πρὸν παραθεῖναι αὐτοῖς ἄριστον· πανταχοῦ δὲ παρετίθεσαν ἐπὶ τὴν αὐτὴν τράπεζαν κρέα τριταρία, ἐρίφεια, χοίρεια, μόσχεια, δρνίθεια, σὺν πολλοῖς ἀρτοῖς τοῖς μὲν πυρίνοις, τοῖς δὲ κριθίνοις. Ὁπότε δέ τις φιλοφρονούμενός τῷ βούλοιτο προπιεῖν, εἶλκεν ἐπὶ τὸν πρατήρα, ἔνθεν ἐπικυψαντα ἔδει διοφοῦντα πίνειν ὕσπερ βοῦς. Καὶ τῷ κωμάρχῃ ἐδίδοσαν λαμβάνειν, ὅτι βούλοιτο. Ὁ δὲ ἄλλο μὲν οὐδὲν ἐδέχετο, ὅπου δέ τινα τῶν συγγενῶν ἴδοι, πρὸς ἕαυτὸν ἀεὶ ἐλάμβανεν.

§ 33-34 Ἐπεὶ δ' ἦλθον πρὸς Χειρίσοφον, κατελάμβανον κάκείνους σκηνοῦντας ἐστεφανωμένους τοῦ ἔηροῦ χιλοῦ στεφάνοις καὶ διακονοῦντας Ἀρμενίους παῖδας σὺν ταῖς βαρβαρικαῖς στολαῖς· τοῖς δὲ παισίν ἐδείκνυσαν ὕσπερ ἐνεοῖς, ὅτι δέοι ποιεῖν. Ἐπεὶ δ' ἄλλήλους ἐφιλοφρονήσαντο Χειρίσοφος καὶ Ξενοφῶν, κοινῇ δὴ ἀνηρώτων τὸν κωμάρχην διὰ τοῦ περσίζοντος ἐρμηνέως, τίς εἴη ἡ χώρα. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι Ἀρμενία. Καὶ πάλιν ἥρωτων, τίνι οἱ ἵπποι τρέφονται. Ὁ δ' ἔλεγεν, ὅτι βα-

σιλεῖ δασμός· τὴν δὲ πλησίον χώραν ἔφη εἶναι τὴν τῶν Χαλύβων καὶ τὴν ὅδὸν ἔφραζεν, ἦ τοι.

Καὶ αὐτὸν τότε μὲν ὅχετο ἄγων Ξενοφῶν πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ οἰκέτας καὶ ἵππον, ὃν εἰλήφει, παλαίτερον δίδωσι τῷ κωμάρχῃ ἀναθρέψαντι καταθῦσαι, ὅτι ἥκουεν αὐτὸν ἰερὸν εἶναι τοῦ Ἡλίου, δεδιὼς μὴ ἀποθάνῃ· ἐκεκάκωτο γὰρ ὑπὸ τῆς πορείας· αὐτὸς δὲ τῶν πώλων λαμβάνει καὶ τῶν ἄλλων λοχαγῶν ἔδωκεν ἐκάστῳ πῶλον. Ἡσαν δ' οἱ ταύτῃ ἵπποι μείονες μὲν τῶν Περσιῶν, θυμοειδέστεροι δὲ πολύ. Ἐνταῦθα δὴ καὶ διδάσκει ὁ κωμάρχης περὶ τοὺς πόδας τῶν ἵππων καὶ τῶν ὑποζυγίων σακία περιτιθέναι, ὅταν διὰ τῆς χιόνος ἄγωσιν· ἀνευ γὰρ τῶν σακίων κατεδύοντο μέχρι τῆς γαστρός.

Γ. Ἀφοῦ διέμειραν οἱ Ἑλληνες ἐπτὰ ἡμέρας εἰς τὰς κώμας τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας, ἐξακολουθῶν τὴν πορείαν των διὰ μέσου δρευῆς χιονοσκεποῦς χώρας ἔχοντες δδηγὸν τὸν κωμάρχην καὶ διευθυνόμενοι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας πρὸς τὰ ΒΑ· τὴν δὲ τρίτην ἡμέραν ὁ Χειρίσσοφος ἐξοργισθεὶς κατὰ τοῦ κωμάρχου, διότι δὲν τοὺς ὀδηγήσειν εἰς κώμας, τὸν κακοποιεῖ· διὰ τοῦτο οὕτος δραπετεύει τὴν νύκτα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἑλληνες ἀνευ ὀδηγοῦ βαδίζοντες ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέρας φθάνουν εἰς τὸν Φᾶσιν ποταμὸν τοῦτον ἀφοῦ διέβησαν, μετὰ πορείαν δύο ἡμερῶν ενρίσκονται ἐνώπιον δρούς καὶ βλέποντ, ὅτι Χάλυβες καὶ Τάοχοι καὶ Φασιανοὶ κατεῖχον τὴν διάβασιν αὐτοῦ. Οἱ Ἑλληνες μετὰ τολμηρὰς καὶ ἐπιπόνους ἐπιθέσεις τρέπουν αὐτοὺς εἰς φυγὴν καὶ ἀφοῦ ὑπερέβησαν τὸ δρός καταβαίνοντας εἰς κώμας γεμάτας ἀπὸ πολλὰ τρόφιμα.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἑλληνες εἰσέρχονται εἰς τὴν χώραν τῶν Ταόχων. Πορευόμενοι δὲ ἐπὶ πέντε ἡμέρας κατηνάλωσαν τὰ τρόφιμα καὶ δὲν ἥδυναντο νὰ πορισθῶν ἀλλὰ διότι οἱ Τάοχοι συσσωρεύσαντες αὐτὰ εἰς χωρία δύχροδα οὐδὲν παρεῖχον. Διὰ τοῦτο οἱ Ἑλληνες ἀναγκάζονται νὰ ἐπιτεθῶνται κατά τινος τοιούτου χωρίου· κατορθῶν δὲ μετὰ ἐπίμονον ἀγῶνα νὰ κυριεύσουν αὐτό.

Μετὰ ταῦτα διέρχονται ἐπὶ ἐπτὰ ἡμέρας τὴν χώραν τῶν Χαλύβων, λαοῦ γενναιοτάτου, καὶ φθάνουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἀρπασον· τοῦτον

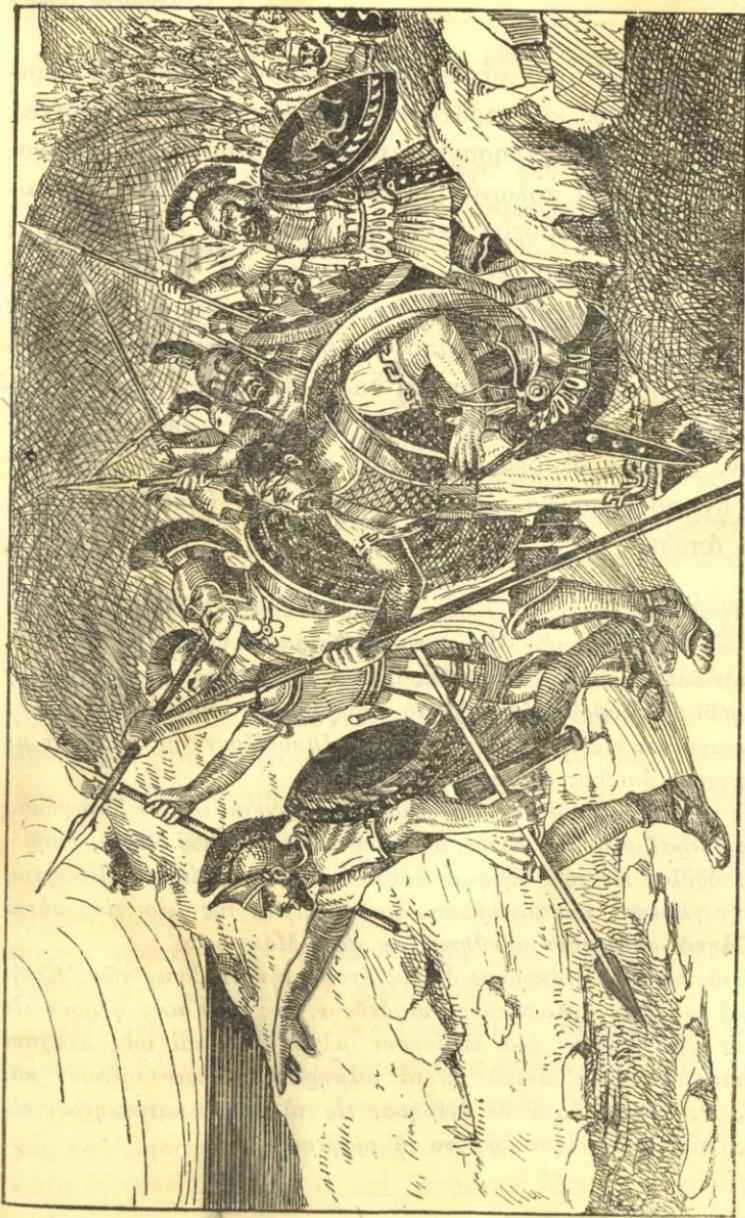
ἀφοῦ διέβησαν, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Σκυθηρῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας καὶ φθάνουν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς δυοῖς ἐπρομηθεύθησαν τροφάς· μετὰ πορείαν ἄλλων τεσσάρων ἡμερῶν φθάνουν εἰς τὴν πόλιν Γυμνιάδα.]

Γ'. "Αφιξις τῶν Ἐλλήνων εἰς τὸ δρος Θήχην καὶ ἡ ἔξ αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης.

(7, 19-27)

§ 19-20 Ό' δὲ ταύτης ἀρχῶν τοῖς Ἐλλησιν ἡγεμόνα πέμπει, ὅπως διὰ τῆς ἑαυτῶν πολεμίας χώρας ἄγοι αὐτούς. Ἐλθὼν δ' ἐκεῖνος λέγει, δτὶ ἄξει αὐτοὺς πέντε ἡμερῶν εἰς δρος, διεν δψονται θάλατταν εἰ δὲ μή, τεθνάναι ἐπηγγείλατο. Καὶ ἡγούμενος, ἐπειδὴ ἐνέβαλεν εἰς τὴν πολεμίαν, παρεκελεύετο καίειν καὶ φθείρειν τὴν χώραν· φὰ καὶ δῆλον ἐγένετο, δτὶ τούτου ἐνεκεν ἔλθοι, οὐ τῆς τῶν Ἐλλήνων εὔνοιάς.

§ 21-24 Καὶ ἀφικνοῦνται ἐπὶ τὸ δρος τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ· ὅνομα δὲ τῷ δρει ἦν Θήχης. Ἐπεὶ δὲ οἱ πρῶτοι ἐγένοντο ἐπὶ τοῦ δρος, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο. Ἀκούσαντες δὲ Ξενοφῶν καὶ οἱ ὁπισθοφύλακες φήθησαν ἐμπροσθεν ἄλλους ἐπιτίθεσθαι πολεμίους· εἴποντο γὰρ ὁπισθεν οἱ ἐκ τῆς καιιμένης χώρας καὶ αὐτῶν οἱ ὁπισθοφύλακες ἀπέκτεινάν τέ τινας καὶ ἐζώγρησαν ἐνέδραν ποιησάμενοι καὶ γέροντα ἔλαβον ὠμοβόεια ἀμφὶ τὰ εἶκοσιν. Ἐπειδὴ δ' ἡ βοὴ πλείων τε ἐγίγνετο καὶ ἐγγύτερον καὶ οἱ ἀεὶ ἐπιόντες ἔθεον δρόμῳ ἐπὶ τοὺς ἀεὶ βιώντας καὶ πολλῷ μεῖζων ἐγίγνετο ἡ βοή, δσφ δὴ πλείους ἐγίγνοντο, ἐδόκει δὴ μεῖζόν τι εἶναι τῷ Ξενοφῶντι, καὶ ἀναβὰς ἐφ' ἵππον καὶ Λύκιον καὶ τοὺς ἵππεας ἀναλαβὼν παρεβοήθει· καὶ τάχα δὴ ἀκούουσι βιώντων τῶν στρατιωτῶν «Θάλαττα, θάλαττα» καὶ παρεγγυώντων. Ἔνθα δὴ ἔθεον πάντες καὶ οἱ ὁπισθοφύλακες καὶ τὰ ὑποζύγια ἥλαύνετο καὶ οἱ ἵπποι.

Θάλαττα ! Θάλαττα !
(Οι στρατιώται τοῦ Σενοφῶντος βλέποντες τὸν Πόντον)

§ 25. 27

Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο πάντες ἐπὶ τὸ ἄκρον, ἐνταῦθα δὴ περιέβαλλον ἀλλήλους καὶ στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς δακρύοντες. Καὶ ἔξαιρνης, παρεγγυήσαντός τινος, οἱ στρατιῶται φέρουσι λίθους καὶ ποιοῦσι κολωνὸν μέγαν. Ἐνταῦθα ἀνετίθεσαν δεομάτων πλῆθος ὡμοβοείων καὶ βακτηρίας καὶ τὰ αἰχμάλωτα γέρρα, καὶ ὁ ἡγεμὼν αὐτός τε κατέτεινε τὰ γέρρα καὶ τοῖς ἄλλοις διεκελεύετο. Μετὰ ταῦτα τὸν ἡγεμόνα οἱ Ἕλληνες ἀποπέμπουσι δῶρα δόντες ἀπὸ κοινοῦ ἵππον καὶ φιάλην ἀργυρᾶν καὶ σκευὴν Περσικὴν καὶ δαρεικοὺς δέκα· ἢτε δὲ μάλιστα τοὺς δακτυλίους, καὶ ἔλαβε πολλοὺς παρὰ τῶν στρατιωτῶν. Κόμην δὲ δεῖξας αὐτοῖς, οὗ σκηνήσουσι, καὶ τὴν ὁδόν, ἦν πορεύονται εἰς Μάκρωνας, ἐπεὶ ἐσπέρα ἐγένετο, φέρετο ἀπιών.

Γ' Ἀφοῦ κατέβησαν οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τὸ δρός Θήγηρ, πορεύονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Μάκρωνων ἐδῶ ἀπαγοῦν χωρίον δυσκολοδιάβατον καὶ ποταμὸν μὲ τὰς ὅχθας του καταφύτους ἀπὸ δένδρων· τοῦτον ἐπιχειροῦν τὰ διαβοῦν ἀλλὰ δὲν τὸ κατορθώνουν· διότι οἱ Μάκρωνες παρατεταγμένοι εἰς τὴν ἀπέναντι ὅχθην ἐμποδίζουν τὴν διάβασιν μὲ λίθους, τοὺς δποίους ἔρριπτον κατ' αὐτῶν.

Εἰς τὴν δύσκολον αὐτὴν περίστασιν προσέρχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα κάποιος στρατιώτης πελταστής, δὲ δποῖος ἄλλοις, καθὼς ἔλεγεν, ὑπηρέτει ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ δὲ δποῖος ἐβεβαίωνεν, διτὶ ἐγγώριζε τὴν γλῶσσαν τῶν ἀνθρώπων τούτων. Διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ οἱ Ἕλληνες συνάπτουν συνθήκας μὲ τοὺς Μάκρωνας.

Μετὰ ταῦτα οἱ Μάκρωνες διευκολύνοντι τὴν διάβασιν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τοὺς συνοδεύοντιν, ἔως δτον τοὺς φέροντιν εἰς τὰ δρια τῶν Κόλχων ἐδῶ ενδίσκουν μέγα δρός καὶ τοὺς Κόλχους παρατεταγμένους ἐπ' αὐτοῦ. Μετὰ τολμηρὰν ἐπίθεσιν τρέποντιν καὶ αὐτοὺς εἰς φυγὴν ἀφοῦ δὲ ἀνέβησαν εἰς τὸ δρός, κατασκηνοῦν εἰς κώμας, αἱ δποῖαι εἶχον ἄφθονα τὰ τρόφιμα.]

Ζ'. "Αφιξις τῶν Ἐλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα.

(8, 22-28)

Ἐντεῦθεν δ' ἐπορεύθησαν δύο σταθμοὺς παρασάγγας § 22-24 ἐπτὰ καὶ ἥλθον ἐπὶ θάλατταν εἰς Τραπεζοῦντα, πόλιν Ἐλληνίδα οἰκουμένην παρὰ τὸν Εὔξεινον Πόντον, Σιναπέων ἀποικίαν ἐν τῇ Κόλχῳ χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας ἀμφὶ τὰς τριάκοντα ἐν ταῖς τῶν Κόλχων κώμαις· κάντεῦθεν δῷμώμενοι ἐλῆγζοντο τὴν Κολχίδα. Ἄγορὰν δὲ παρεῖχον τῷ στρατοπέδῳ Τραπεζούντιοι καὶ ἐδέξαντό τε τοὺς Ἐλληνας καὶ ἔνια ἔδοσαν βοῦς καὶ ἄλφιτα καὶ οἶνον. Συνδιεπράττοντο δὲ καὶ ὑπὲρ τῶν πλησίον Κόλχων τῶν ἐν τῷ πεδίῳ μάλιστα οἰκούντων καὶ ἔνια καὶ παρ' ἐκείνων ἥλθον βόες.

Μετὰ δὲ τοῦτο τὴν θυσίαν, ἣν ηὕξαντο, παρεσκευάζοντο § 25-26 ἥλθον δ' αὐτοῖς ἵκανοι βόες ἀποθῆσαι τῷ Διὶ σωτήριᾳ καὶ τῷ Ἡρακλεῖ ἡγεμόσυνα καὶ τοῖς ἄλλοις θεοῖς, ἀ· ηὕξαντο. Ἐποίησαν δὲ καὶ ἀγῶνα γυμνικὸν ἐν τῷ ὅρει, ἐνθαπερ ἐσκήνουν. Εἴλοντο δὲ Δρακόντιον Σπαρτιάτην δρόμου τ' ἐπιμεληθῆναι καὶ τοῦ ἀγῶνος προστατῆσαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θυσία ἐγένετο, τὰ δέοματα παρέδοσαν τῷ Δρακοντίῳ καὶ ἡγεῖσθαι ἐκέλευον, ὅπου τὸν δρόμον πεποιηκὼς εἴη. Ὁ δὲ δεῖξας, οὕτερος ἐστηκότες ἐτύγχανον, «Οὗτος δὲ λόφος», ἔφη, «κάλλιστος τρέχειν, ὅπου ἂν τις βούληται». «Πῶς οὖν», ἔφασαν, «δυνήσονται παλαίειν ἐν οὗτῳ σκληρῷ καὶ δασεῖ;» Ὁ δὲ εἶπε· «Μᾶλλόν τι ἀνιάσεται δὲ καταπεσών».

Ἡγωνίζοντο δὲ στάδιον μὲν παῖδες τῶν αἰχμαλώτων οἱ § 27-28 πλεῖστοι, δόλιχον δὲ Κρῆτες πλείους ἢ ἔξηρχοντα, πάλην δὲ καὶ πυγμὴν καὶ παγκράτιον ἔτεροι· καὶ καλὴ θέα ἐγένετο· πολλοὶ γάρ κατέβησαν καί, ὅτε θεωμένων τῶν ἐταίρων, πολλὴ φιλονικία ἐγίγνετο. Ἔθεον δὲ καὶ ἵπποι· καὶ ἔδει τοὺς ἵππεας κατὰ

τοῦ πρανοῦς ἐλάσαντας καὶ παρὰ τὴν θάλατταν ὑποστρέψαν-
τας πάλιν ἄνω πρὸς τὸν βωμὸν ἀγειν τοὺς ἵππους. Καὶ κάτω
μὲν οἱ πολλοὶ ἐκυλινδοῦντο ἄνω δὲ πρὸς τὸ ἴσχυρῶς ὅρθιον
μόλις βάδην ἐπορεύοντο οἱ ἵπποι· ἔνθα πολλὴ κραυγὴ καὶ
γέλως καὶ παρακέλευσις ἐγίγνετο.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΗΝ ΤΡΑΠΕΖΟΥΝΤΑ ΕΩΣ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ

(ΜΑΡΤΙΟΣ - ΜΑΪΟΣ ΤΟΥ 400 π. χ.)

ΙΩΣΗΠ ΝΟΛΑΙΑ

ΑΡΧΟΥΣ ΑΤ ΤΟΣ ΑΤΙΝΟΣ ΕΦΑΡΧΟΥ ΜΗ ΟΠΑ
ΕΙΣ ΣΩΗ ΤΟΣ ΣΟΛΛΗΝ ΣΟΛΛΑΚΟΥ

[Μετὰ τὰς θυσίας καὶ τὸν ἄγῶνας οἱ Ἑλληνες οὐνελθόντες συσκέπτονται περὶ τῆς λοιπῆς πορείας τοῦ στρατεύματος· κατὰ τὴν σύσκεψιν αὐτὴν ἀποφασίζεται νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Ἑλλάδα διὰ θαλάσσης καὶ ἀποστέλλεται δὲ Χειρίσοφος πρὸς τὸν ἐν Βυζαντίῳ ταύαρχον τῶν Λακεδαιμονίων Ἀναξίβιον, διὰ νὰ προμηθεύσῃ μεταγωγικὰ πλοῖα. Ἄλλὰ μέχρις ὅτου ταῦτα ἔλθουν, συμβουλεύει δὲ Ξενοφῶν νὰ λάβουν μέτρα, πῶς νὰ προμηθεύσωνται τρόφιμα ἐκ τῆς πολεμίας χώρας καὶ πῶς νὰ γίνωνται ἀσφαλῶς αἱ τοιαῦται ἐκδρομαί, προσέτι δὲ πῶς νὰ ἐξασφαλίσουν τὸ στρατόπεδον ἀπὸ ἐνδεχομένης ἐπιθέσεως τῶν πολεμίων. "Ἄν δὲ τυχὸν δὲ Χειρίσοφος ἔλθῃ χωρὶς πλοῖα, συμβουλεύει νὰ παρασκευάσουν ἀπὸ ἔδω ἀρκετά πλοῖα μεταγωγικά. Ἐν ἀποτυχίᾳ δὲ τούτου προτείνει νὰ παραγγέλλουν εἰς τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπιδιορθώσουν τὰς ἐν τῷ μεταξὺ δυσκολοδιαβάτους ὁδοὺς πρὸς εὐκολωτέραν ὁδοιπορίαν τοῦ στρατεύματος.

Καὶ τὰ μὲν ἄλλα ψηφίζονται· τὸ δὲ περὶ δόδοιπορίας δὲν δέχονται οἱ στρατιῶται, διότι ἀπεστρέφοντο τὴν δόδοιπορίαν· κρυφίως δμως δὲ Ξενοφῶν καταπείθει τὰς παραλιακὰς πόλεις νὰ ἐπισκευάσουν τὰς δόδοις. Μετὰ ταῦτα καταπλέοντα πλοῖα τυρα εἰς τὴν Τραπεζοῦντα.

"Ἐπειδὴ τὰ τρόφιμα ἥρχισαν νὰ ἐξαντλοῦνται, εἰσβάλλονταν οἱ Ἑλληνες εἰς τὴν πλησίον ὁρεινὴν χώραν τῶν Δριλῶν. Οἱ Δρίλαι, ἀφοῦ ἔκαναν δῆλα τὰ εὐκολοκυρίεντα χωρία των, συρρέουν δῆλοι μὲ τὰ ὑπάρχοντά των εἰς χωρίον τι δχνδρόν, τὸ δποῖον ἦτο ἡ πρωτεύοντα των. Ταύτην οἱ Ἑλληνες μετὰ μακρὰν μάχην κυριεύουν καὶ πυροπολοῦν τὴν δὲ ἐπομένην ἐπανέρχονται εἰς τὴν Τραπεζοῦντα κομίζοντες τροφάς.]

A'. "Αφιξεις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις
ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς
παραδοθέντων εἰς αὐτὸν χρημάτων.

(3, 1 - 13)

"Ἐπεὶ δὲ οὔτε Χειρίσοφος ἤκεν οὔτε πλοῖα ἴκανὰ ἦν οὔτε § 1-3 τὰ ἐπιτήδεια ἔξην λαμβάνειν ἔτι, ἐδόκει ἀπιτέον εἶναι. Καὶ

εἰς μὲν τὰ πλοῖα τούς τε ἀσθενοῦντας ἐνεβίβασαν καὶ τοὺς ὑπὲρ τετταράκοντα ἔτη καὶ παῖδας καὶ γυναικας καὶ τῶν σκευῶν, ὅσα μὴ ἀνάγκη ἦν ἔχειν. Καὶ Φιλήσιον καὶ Σοφαίνετον τοὺς πρεσβυτάτους τῶν στρατηγῶν εἰσβιβάσαντες τούτων ἐκέλευσον ἐπιμελεῖσθαι· οἵ δὲ ἄλλοι ἐπορεύοντο· ἡ δὲ ὁδὸς ὠδοποιημένη ἦν. Καὶ ἀφικνοῦνται πορευόμενοι εἰς Κερασοῦντα τριταῖοι, πόλιν Ἑλληνίδα ἐπὶ θαλάττῃ, Σινωπέων ἄποικον ἐν τῇ Κολχίδι χώρᾳ. Ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας δέκα· καὶ ἔξετασις σύν τοῖς ὅπλοις ἐγίγνετο καὶ ἀριθμός. Καὶ ἐγένοντο ὀκτακισχίλιοι καὶ ἔξακόσιοι. Οὗτοι ἐσώθησαν. Οἱ δὲ ἄλλοι ἀπώλοντο ὑπό τε τῶν πολεμίων καὶ χιόνος καὶ εἴ τις νόσῳ.

§ 4-6 Ἐνταῦθα καὶ διαλαμβάνουσι τὸ ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἀργύριον γενόμενον. Καὶ τὴν δεκάτην, ἦν τῷ Ἀπόλλωνι ἔξειλον καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ Ἀρτέμιδι, διέλαβον οἱ στρατηγοὶ τὸ μέρος ἔκαστος φυλάττειν τοῖς θεοῖς· ἀντὶ δὲ Χειρισόφου Νέων ὁ Ἀστιναῖος ἔλαβε. Ξενοφῶν οὖν τὸ μὲν τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος ἀνάθημα ποιησάμενος ἀνατίθησιν εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς τῶν Ἀθηναίων θησαυρὸν καὶ ἐπέγραψε τό τε αὐτοῦ ὄνομα καὶ τὸ Προξένου, ὃς σύν Κλεάρχῳ ἀπέθανε· ἔνος γάρ ἦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐφεσίας, ὅτι ἀπήγει σύν τῷ Ἀγγησιλάῳ ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς Βοιωτίαν, καταλείπει παρὰ Μεγαβύζῳ τῷ τῆς Ἀρτέμιδος νεωκόρῳ, ὅτι αὐτὸς κινδυνεύσων ἐδόκει ιέναι, καὶ ἐπέστειλεν, ἦν μὲν αὐτὸς σωθῆ, αὐτῷ ἀποδοῦναι· ἦν δέ τι πάθη, ἀναθεῖναι ποιησάμενον τῇ Ἀρτέμιδι, ὃτι οἶοιτο χαριεῖσθαι τῇ θεῷ.

§ 7-8 Ἐπεὶ δὲ ἔφευγεν δὲ Ξενοφῶν καὶ κατέκει ἥδη ἐν Σκιλλοῦντι παρὰ τὴν Ὄλυμπίαν, ἀφικνεῖται Μεγάβυζος εἰς Ὁλυμπίαν θεωρήσων, καὶ ἀποδίδωσι τὴν παρακαταθήκην αὐτῷ· Ξενοφῶν δὲ λαβὼν χωρίον ὠνεῖται τῇ θεῷ, ὃπου ἀνεῖλεν δ

θεός. Ἐτυχε δὲ διαρρέων διὰ τοῦ χωρίου ποταμὸς Σελινοῦς. Καὶ ἐν Ἐφέσῳ δὲ παρὰ τὸν τῆς Ἀρτέμιδος νεών Σελινοῦς ποταμὸς παραρρεῖ. Καὶ ἵθυνες ἐν ἀμφοτέροις ἔνεισι καὶ κόγχαι· ἐν δὲ τῷ ἐν Σκιλλοῦντι χωρίῳ καὶ θῆραι πάντων τῶν θηρίων, ὅποσα ἔστιν ἀγρευόμενα.

Ἐποίησε δὲ καὶ βωμὸν καὶ ναὸν ἀπὸ τοῦ ἰεροῦ ἀργυρίου § 9 - 10 καὶ τὸ λοιπὸν δὲ ἀεὶ δεκατεύων τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα μυσίαν ἐποίει τῇ θεῷ καὶ πάντες οἱ πολῖται καὶ οἱ πρόσχωροι ἄνδρες καὶ γυναῖκες μετεῖχον τῆς ἑορτῆς. Παρεῖχε δὲ ἡ θεός τοῖς σκηνοῦσιν ἄλφιτα, ἄρτους, οἶνον, τραγήματα, καὶ τῶν θυμούμενων ἀπὸ τῆς ἰερᾶς νομῆς λάχος, καὶ τῶν θηρευομένων δέ. Καὶ γὰρ θήραν ἐποιοῦντο εἰς τὴν ἑορτὴν οἵ τε Ξενοφῶντος παῖδες καὶ οἱ τῶν ἄλλων πολιτῶν, καὶ ἄνδρες δὲ οἱ βουλόμενοι συνεθήρων· καὶ ἥλισκετο τὰ μὲν ἔξ αὐτοῦ τοῦ ἰεροῦ χώρου, τὰ δὲ καὶ ἐκ τῆς Φολόης, σύες καὶ δορκάδες καὶ ἔλαφοι.

Ἔστι δὲ τὸ χωρίον, ἢ ἐκ Λακεδαιμονίου εἰς Ὀλυμπίαν πορεύονται, ὃς εἴκοσι στάδιοι ἀπὸ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Διὸς ἰεροῦ. § 11 - 13 Ἔνι δ' ἐν τῷ ἰερῷ χώρῳ καὶ λειμῶν καὶ δῷρον δένδρων μεστά, ἵκανὰ σῦς καὶ αἴγας καὶ βοῦς τρέφειν καὶ ἵππους, ὥστε καὶ τὰ τῶν εἰς τὴν ἑορτὴν ἴόντων ὑποζύγια εὐωχεῖσθαι. Περὶ δὲ αὐτὸν τὸν ναὸν ἄλσος ἡμέρων δένδρων ἐφυτεύθη. Οὐ δὲ ναός, ὃς μικρὸς μεγάλῳ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ εἴκασται, καὶ τὸ ξόανον ἔσικεν, ὃς κυπαρίττινον χρυσῷ, τῷ ἐν Ἐφέσῳ. Καὶ στήλῃ ἔστηκε παρὰ τὸν ναὸν γράμματα ἔχουσα· ΙΕΡΟΣ Ο ΧΩΡΟΣ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ. ΤΟΝ EXONTA KAI KAPPOΥΜΕΝΟΝ THN MEN ΔΕΚΑΤΗΝ ΚΑΤΑΘΥΕΙΝ ΕΚΑΣΤΟΥ ΕΤΟΥΣ. ΕΚ ΔΕ ΤΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ ΤΟΝ ΝΑΟΝ ΕΠΙΣΚΕΥΑΖΕΙΝ. ΑΝ ΔΕ ΤΙΣ ΜΗ ΠΟΙΗ ΤΑΥΤΑ ΤΗ ΘΕΩ ΜΕΛΗΣΕΙ.

[Από τὴν Κερασοῦντα οἱ Ἑλληνες ἐξακολουθοῦντες τὴν πορείαν φθάνοντι εἰς τὰ δόρια τῆς χώρας τῶν Μοσσυνοίκων. Οὗτοι, ἐπειδὴ εἶχον μεγάλην πεποίθησιν εἰς τὴν δύχυροτηταν τῆς χώρας των, δὲν ἥθελον νὰ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ διέλθουν δι' αὐτῆς. Τότε οἱ Ἑλληνες διὰ τῆς μεσοτείας ἑνὸς Τραπεζοντίου συμμαχοῦν μὲ τοὺς δυτικοὺς Μοσσυνοίκους, οἵ δποῖοι ἦσαν ἔχθροι τῶν ἀγατολικῶν, τῶν ἐμποδιζόντων τὴν δίοδον. Μετὰ τὴν συμμαχίαν αὐτὴν οἱ Ἑλληνες ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν Μοσσυνοίκων, νικοῦν αὐτοὺς καὶ τὴν χώραν παραδίδοντι εἰς τοὺς συμμάχους των.

Απὸ τὴν χώραν τῶν Μοσσυνοίκων εἰσέρχονται διὰ μέσου τῆς χώρας τῶν Χαλύβων εἰς τὴν χώραν τῶν Τιβαρηγῶν καὶ ταύτην ἀφοῦ διηλθοῦ εἰρηνικῶς φθάνοντι μετὰ δύο ἡμέρας εἰς τὴν ἐλληνικὴν πόλιν Κοτύρωα, ἀποικίαν τῶν Σινωπέων. Ἐδῶ διαμένοντι τεσσαράκοντα πέντε ἡμέρας· κατὰ τὸ διάστημα αὐτὸν προσφέροντι θυσίας εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τελοῦν ιερὰς τελετὰς καὶ γυμνικοὺς ἀγῶνας· τὰ δὲ τρόφιμα ἐλάμβανον διὰ τῆς βίας ἄλλα μὲν ἐκ τῆς Παφλαγονίας, ἄλλα δὲ ἐκ τῶν περιχώρων τῶν Κοτυρωτῶν διότι οἱ Κοτυρωτοὶ οὐτε τροφὰς πρὸς ἀγορὰν παρεῖχον εἰς τοὺς Ἑλληνας οὔτε ἐδέχοντο εἰς τὴν πόλιν των τοὺς ἀσθενεῖς.]

Β'. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέσβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων.

(5, 7 - 25)

§ 7-9 Ἐν τούτῳ ἔρχονται ἐκ Σινώπης πρέσβεις, φοβούμενοι περὶ τῶν Κοτυρωτῶν τῆς τε πόλεως — ἣν γὰρ ἀποικία ἐκείνων καὶ φόρον ἔκείνοις ἔφερε — καὶ περὶ τῆς χώρας, ὅτι ἥκουσον δησμένην. Καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων ἔλεγον· προηγόρει δὲ Ἐκατόνυμος, δεινὸς νομιζόμενος εἶναι λέγειν· «Ἐπειμφεν ἡμᾶς, ὃ ἄνδρες στρατιῶται, ἡ τῶν Σινωπέων πόλις ἔπαινέσοντάς τε ὑμᾶς, ὅτι νικᾶτε, Ἑλληνες ὅντες, βαρβάρους, ἔπειτα δὲ καὶ συνησθησομένους, ὅτι διὰ πολλῶν τε καὶ δεινῶν,

ώς ήμεῖς ἡκούσαμεν, πραγμάτων σεσφισμένοι παρεγένεσθε. Ἄξιοῦμεν δέ, "Ἐλληνες ὅντες καὶ αὐτοί, ὑφ' ὑμῶν ὅντων Ἐλλήνων ἀγαθὸν μέν τι πάσχειν, κακὸν δὲ μηδέν· οὐδὲ γὰρ ήμεῖς ὑμᾶς οὐδὲν πώποτε ὑπῆρξαμεν κακῶς ποιοῦντες.

»Κοτυωρῆται δὲ οὗτοί εἰσιν ήμέτεροι ἄποικοι, καὶ τὴν § 10-12 χώραν ήμεῖς αὐτοῖς ταύτην παραδεδώκαμεν βαρβάρους ἀφελόμενοι· διὸ καὶ δασμὸν ήμῖν φέρουσιν οὗτοι τεταγμένον καὶ Κερασούντιοι καὶ Τραπεζούντιοι· ὥστε, διτι ἀν τούτους κακὸν ποιήσητε, ἡ Σινωπέων πόλις νομίζει πάσχειν. Νῦν δὲ ἀκούομεν ὑμᾶς εἰς τε τὴν πόλιν βίᾳ εἰσελθηλυθότας σκηνοῦν ἐν ταῖς οἰκίαις καὶ ἐκ τῶν χωρίων βίᾳ λαμβάνειν, ὃν ἀν δέησθε, οὐ πείθοντας. Ταῦτ' οὖν οὐκ ἀξιοῦμεν· εἰ δὲ ταῦτα ποιήσετε, ἀνάγκη ήμῖν καὶ Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας καὶ ἄλλον, ὅντινα ἀν δυνάμεθα, φίλον ποιεῖσθαι».

Πρὸς ταῦτα ἀναστὰς Ξενοφῶν ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν εἰ- § 13-15 πεν· «'Αλλ' ήμεῖς, διὰνδρες Σινωπεῖς, ἡκομεν ἀγαπῶντες, διτι τὰ σώματα διεσφάμεθα καὶ τὰ δπλα· οὐ γὰρ ἦν δυνατὸν ἄμα τε χρήματα ἀγειν καὶ φέρειν καὶ τοῖς πολεμίοις μάχεσθαι. Καὶ νῦν, ἐπεὶ εἰς τὰς Ἐλληνίδας πόλεις ἥλθομεν, ἐν Τραπεζοῦντι μέν, παρεῖχον γὰρ ήμῖν ἀγοράν, ὧνούμενοι εἴχομεν τὰ ἐπιτήδεια, καὶ ἀνθ' ὃν ἐτίμησαν ήμᾶς καὶ ξένια ἔδωκαν τῇ στρατιᾷ, ἀντετιμῶμεν αὐτούς, καὶ εἰ τις τῶν βαρβάρων αὐτοῖς φίλοις ἦν, τούτων ἀπειχόμεθα· τοὺς δὲ πολεμίους αὐτῶν, ἐφ' οὓς αὐτοὶ ἡγοῖντο, κακῶς ἐποιοῦμεν, δσον ἔδυνάμεθα. Ἔρωτᾶτε δὲ αὐτούς, διοπίων τινῶν ήμῶν ἔτυχον· πάρεισι γὰρ ἐνθάδε, οὓς ήμῖν ἡγεμόνας διὰ φιλίαν ἡ πόλις συνέπεμψεν.

»Οποι δ' ἀν ἐλθόντες ἀγορὰν μὴ ἔχωμεν, ἀν τε εἰς βάρβα- § 16-19 ρον γῆν ἀντε εἰς Ἐλληνίδα, οὐχ ὑβρει ὅλλα ἀνάγκη λαμβάνομεν τὰ ἐπιτήδεια. Καὶ Καρδούχους καὶ Ταόχους καὶ Χαλδαίους, καίπερ βασιλέως οὐχ ὑπηκόους ὅντας, δμως, καὶ μάλα φοβεροὺς

δντας, πολεμίους ἐκτησάμεθα διὰ τὸ ἀνάγκην εἶναι λαμβάνειν τὰ ἐπιτήδεια, ἐπεὶ ἀγορὰν οὐ παρεῖχον. Μάκρωνας δέ, παίπερ βαρβάρους δντας, ἐπεὶ ἀγοράν, οἶαν ἐδύναντο, παρεῖχον, φίλους τε ἐνομίζομεν εἶναι καὶ βίᾳ οὐδὲν ἐλαμβάνομεν τῶν ἔκεινων. Κοτυωρίτας δέ, οὓς ὑμετέρους φατὲ εἶναι, εἴ τι αὐτῶν εἰλήφαμεν, αὐτοὶ αἴτιοί εἰσιν· οὐ γὰρ ὡς φίλοι προσεφέροντο ἡμῖν, ἀλλὰ κλείσαντες τὰς πύλας οὔτε εἰσώ ἐδέχοντο οὔτε ἔξω ἀγορὰν ἐπεμπον· ἥτιῶντο δὲ τὸν παρ' ὑμῶν ἀρμοστὴν τούτων αἴτιον εἶναι.

§ 20 - 21   » "Ο δὲ λέγεις βίᾳ εἰσελθόντας σκηνοῦν, εὖ ἵσθι, δι τι ἡμεῖς ἡξιοῦμεν τοὺς κάμνοντας εἰς τὰς οἰκίας δέξασθαι· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀνέῳγον τὰς πύλας, ἢ ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον, ταύτῃ εἰσελθόντες ἄλλο μὲν οὐδὲν βίαιον ἐποιήσαμεν, σκηνοῦσι δ' ἐν ταῖς οἰκίαις οἱ κάμνοντες τὰ αὐτῶν δαπανῶντες, καὶ τὰς πύλας φρουροῦμεν, δπως μὴ ἐπὶ τῷ ὑμετέρῳ ἀρμοστῇ ὥσιν οἱ κάμνοντες ἡμῶν, ἀλλ' ἐφ' ἡμῖν ἢ κομίσασθαι αὐτούς, δταν βουλώμεθα. Οἱ δ' ἄλλοι, ὡς δρᾶτε, σκηνοῦμεν ὑπαίθριοι ἐν τῇ τάξει, παρεσκευασμένοι, ἀν μέν τις εὖ ποιῆ, ἀντευποιεῖν, ἀν δὲ κακῶς, ἀλέξασθαι.

§ 22 - 23   » "Α δὲ ἡπείρησας, ὡς, ἦν ὑμῖν δοκῆ, Κορύλαν καὶ Παφλαγόνας συμμάχους ποιήσεσθε ἐφ' ἡμᾶς, εὖ ἵσθι, δι τι ἡμεῖς, ἦν μὲν ἀνάγκη ἢ, πολεμήσομεν καὶ ἀμφοτέροις· ἡδη γὰρ καὶ ἄλλοις πολλαπλασίοις ὑμῶν ἐπολεμήσαμεν· ἀν δὲ δοκῆ ἡμῖν καὶ φίλον ποιεῖσθαι τὸν Παφλαγόνα — ἀκούομεν δὲ αὐτὸν καὶ ἐπιθυμεῖν τῆς ὑμετέρας πόλεως καὶ χωρίων τῶν ἐπιθαλαττίων —, πειρασόμεθα συμπράττοντες αὐτῷ, ὃν ἐπιθυμεῖ, φίλοι γίγνεσθαι».

§ 24 - 25   'Ἐκ τούτου μάλα μὲν δῆλοι ἡσαν οἱ συμπρέσθεις τῷ 'Ἐκατωνύμῳ χαλεπαίνοντες τοῖς εἰρημένοις, παρελθὼν δ' αὐτῶν ἄλλος εἰπεν, δι τι οὐ πόλεμον ποιησόμενοι ἡκοιεν, ἀλλὰ ἐπιδείξοντες, δι τι φίλοι εἰσί. «Καὶ ξενίοις, ἦν μὲν ἔλθητε πρὸς τὴν Σινωπέων πόλιν, ἐκεῖ δεξόμεθα, νῦν δὲ τοὺς ἐνθάδε κελεύσο-

μεν διδόναι, ἂ δύνανται· δρῶμεν γὰρ πάντα ἀληθῆ ὅντα, ἄ λέγετε». Ἐκ τούτου ξένιά τε ἔπειμπον οἱ Κοτυωρῖται, καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἔξενίζον τοὺς τῶν Σινωπέων πρέσβεις, καὶ πρὸς ἀλλήλους πολλά τε καὶ φιλικὰ διελέγοντο τά τε ἄλλα καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πορείας ἀνεπυνθάνοντο.

[Τὴν ἐπομένην συγκαλοῦν οἱ στρατηγοὶ τὸν στρατὸν εἰς συνέλευσιν καὶ τὸν πρέσβεις τῶν Σινωπέων, ἵνα συσκεφθῶν περὶ τῆς περαιτέρῳ πορείας, ἂν πρέπει νὰ κάμουν τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης. Ἀποφασίζοντας γίνη ἡ πορεία διὰ θαλάσσης καὶ οἱ Σινωπεῖς ἀναλαμβάνοντας χορηγήσουν τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τοῦτο πλοῖα.]

Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ Ξενοφῶν κατηγορηθείς, ὅτι ἐκτύπησέ τινας καὶ ἐφέρετο ὑβριστικῶς, ἀπολογεῖται καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι, δοσάκις ἡραγκάσθη νὰ κτυπήσῃ τινὰ καὶ νὰ μεταχειρισθῇ βίαν, τὸ ἔκαμε πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ στρατεύματος καὶ διατήρησιν τῆς πειθαρχίας· οὕτω π. χ. λέγει, ὅτι ἐκτύπησε στρατιώτας τινάς, διότι οὗτοι ἀφήνοντες τὰς τάξεις των καὶ τρέχοντες ἔμπροσθεν ἥθελον νὰ ἀρπάζουν λάφυρα καὶ νὰ πλεονεκτοῦν. Ἀναφέρει δὲ καὶ ἄλλας περιστάσεις, κατὰ τὰς δροῖας δικαίως μετεχειρίσθη βίαν. Τέλος ἐκφράζει τὸ παρόπονον, ὅτι τὰ μὲν κακά, δοσα ἔπαθον ἀπ' αὐτόν, ἐνθυμοῦνται, τὰ δὲ καλά, τὰ δροῖα ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, λησμονοῦν. «Ἄλλα μήν», λέγει, «καλόν γε καὶ δεκαῖον καὶ δσιον καὶ ἥδιον τῶν ἀγαθῶν μᾶλλον ἢ τῶν κακῶν μεμνῆσθαι».]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

ΑΠΟ ΤΑ ΚΟΤΥΩΡΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΣΟΠΟΛΙΝ

(ΜΑΪΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 400 π. Χ.)

BIBLION EKTION
ΑΔΑ ΤΑ ΚΟΥΤΟΒΑ ΕΩΣ ΤΗΝ ΧΡΥΖΟΥΛΙΝ
(ΜΑΪΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 1989 Α.Χ.)

τοις πολεμούσι δὲ τούτοις γάρ ὁ λεόπαρδος
Συνθήκαι τῶν Ἐλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων. "Αφιξις
εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἐκλογὴ ἐνὸς ἀρχοντος.

(1, 1 - 22, 24 - 33)

"Ἐκ τούτου δὲ ἐν τῇ διατριβῇ οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἔζων, § 1-3
οἱ δὲ καὶ λῃζόμενοι ἐκ τῆς Παφλαγονίας. "Ἐκλώπευον δὲ καὶ
οἱ Παφλαγόνες εὖ μάλα τοὺς ἀποσκεδαννυμένους καὶ τῆς
νυκτὸς τοὺς πρόσω ποιηνοῦντας ἐπειρῶντο κακουργεῖν· καὶ
πολεμικῶτατα πρὸς ἄλλήλους εἶχον ἐκ τούτων. "Ο δὲ Κορύ-
λας, ὃς ἐτύγχανε τότε Παφλαγονίας ἀρχῶν, πέμπει παρὰ τοὺς
"Ἐλληνας πρόσβεις ἔχοντας ἵππους καὶ στολὰς καλάς, λέγον-
τας, ὅτι Κορύλας ἔτοιμος εἴη τοὺς "Ἐλληνας μήτε ἀδικεῖν μήτε
ἀδικεῖσθαι. Οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπεκρίναντο, ὅτι περὶ μὲν τού-
των σὺν τῇ σιρατὶ βουλεύσοιντο, ἐπὶ ξένια δὲ ἐδέχοντο
αὐτούς· παρεκάλεσαν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν, οὓς ἐδόκουν
δικαιοτάτους εἶναι.

Θύσαντες δὲ βοῦς τῶν αἰχμαλώτων καὶ ἄλλα ἱερεῖα εὐω- § 4-6
χίαν μὲν ἀρκοῦσαν παρεῖχον, κατακείμενοι δὲ ἐν σκίμποσιν
ἔδειπνουν καὶ ἔπινον ἐκ κερατίνων ποτηρίων, οἵς ἐνετύγχανον
ἐν τῇ χώρᾳ. "Επεὶ δὲ σπονδαί τε ἐγένοντο καὶ ἐπαιάνισαν,
ἀνέστησαν πρῶτον μὲν Θρᾷκες καὶ πρὸς αὐλὸν ὥρχήσαντο
σὺν τοῖς ὅπλοις καὶ ἥλλοντο ὑψηλά τε καὶ κούφως καὶ ταῖς
μαχαίραις ἔχοντο· τέλος δὲ ὁ ἐτερος τὸν ἐτερον παίει, ὡς
πᾶσιν ἐδόκει· ὁ δ' ἔπεισε τεχνικῶς πως. Καὶ ἀνέκραγον οἱ
Παφλαγόνες. Καὶ ὁ μὲν σκυλεύσας τὰ ὅπλα τοῦ ἐτέρου ἐξῆρε
ἄδων τὸν Σιτάλκαν· ἄλλοι δὲ τῶν Θρᾳκῶν τὸν ἐτερον ἐξέ-
φερον ὡς τεθνηκότα· ὁ δὲ οὐδὲν ἐπεπόνθει.

Μετὰ τοῦτο Αἰνιᾶνες καὶ Μάγγητες ἀνέστησαν, οἱ ὥρχοῦν- § 7-8
το τὴν καρπαίαν καλουμένην ἐν τοῖς ὅπλοις. "Ο δὲ τρόπος τῆς

δρχήσεως ἦν ὅδε· ὁ μὲν παραθέμενος τὰ ὄπλα σπείρει καὶ ζευγηλατεῖ πυκνὰ στρεφόμενος ὡς φοβούμενος, ληστῆς δὲ προσέρχεται· ὁ δ' ἐπειδὴν προΐδῃ, ἀπαντᾷ ἀρπάσας τὰ ὄπλα καὶ μάχεται πρὸ τοῦ ζεύγους· καὶ οὗτοι ταῦτ' ἐποίουν ἐν ὁμοίῳ πρὸς τὸν αὐλόν· καὶ τέλος ὁ ληστῆς, δῆσας τὸν ἄνδρα, καὶ τὸ ζεῦγος ἀπάγει· ἐνίστε δὲ καὶ ὁ ζευγηλάτης τὸν ληστήν· εἴτα παρὰ τὸν βοῦς ζεύξας ὅπισθι τῷ χεῖρε δεδεμένον ἔλαύνει.

§ 9-11 Μετὰ τοῦτο Μυσὸς εἰσῆλθεν ἐν ἑκατέρᾳ τῇ χειρὶ ἔχων πέλτην καὶ τοτὲ μέν, ὡς δύο ἀντιταπομένων, μιμούμενος ὠρχεῖτο, τοτὲ δὲ ὡς πρὸς ἓνα ἔχορητο ταῖς πέλταις, τοτὲ δ' ἐδινεῖτο καὶ ἔξεκυβίστα ἔχων τὰς πέλτας, διστε ὅψιν καλὴν φαίνεσθαι. Τέλος δὲ τὸ περσικὸν ὠρχεῖτο κρούων τὰς πέλτας καὶ ὕκλαζε καὶ ἔξανίστατο· καὶ ταῦτα πάντα ἐν ὁμοίῳ ἐποίει πρὸς τὸν αὐλόν. Μετὰ δὲ τοῦτον οἱ Μαντινεῖς καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν Ἀρκάδων ἀναστάντες ἔξοπλισάμενοι, ὡς ἐδύναντο κάλλιστα, ἥσαν τε ἐν ὁμοίῳ πρὸς τὸν ἐνόπλιον ὁμοίῳν αὐλούμενοι καὶ ἐπαιάνισαν καὶ ὠρχήσαντο, δισπερ ἐν ταῖς πρὸς τὸν θεοὺς προσόδοις.

§ 12-13 Ορῶντες δὲ οἱ Παφλαγόνες δεινὰ ἐποιοῦντο πάσας τὰς δρχήσεις ἐν δπλοῖς εἶναι. Ἐπὶ τούτοις δρῶν ὁ Μυσὸς ἐκπεπληγμένους αὐτοὺς δρχηστρίδα εἰσάγει ἐνσκευάσας, ὡς ἐδύνατο κάλλιστα, καὶ ἀσπίδα δοὺς κούφην αὐτῇ. Ἡ δὲ ὠρχήσατο πυροίχην ἐλαφρῶς. Ἐνταῦθα κρότος ἦν πολὺς. Τῇ μὲν νυκτὶ ταῦτη τοῦτο τὸ τέλος ἐγένετο.

§ 14-16 Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ προσῆγον τοὺς πρέσβεις εἰς τὸ στράτευμα· καὶ ἔδιξε τοῖς στρατιώταις μήτε ἀδικεῖν Παφλαγόνας μήτε ἀδικεῖσθαι. Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν πρέσβεις φέροντο· οἱ δὲ Ἐλληνες, ἐπειδὴ πλοῖα ἵκανα ἐδόκει παρεῖναι, ἀναβάντες ἐπλεον ἥμέραν καὶ νύκτα πνεύματι καλῷ ἐν ἀριστερῷ ἔχοντες τὴν Παφλαγονίαν. Τῇ δ' ἄλλῃ ἀφικνοῦνται εἰς Σινώπην καὶ

ώρμίσαντο εἰς Ἀρμήνην τῆς Σινώπης. Σινωπεῖς δὲ οἰκοῦσι μὲν ἐν τῇ Παφλαγονικῇ, Μιλησίων δὲ ἀποικοὶ εἰσιν. Οὗτοι δὲ ξένια πέμπουσι τοῖς Ἑλλησιν ἀλφίτων μὲν μεδίμνους τρισχιλίους, οἴνου δὲ κεράμια χίλια καὶ πεντακόσια. Καὶ Χειρίσοφος ἐνταῦθα ἥλθε τριήρη ἔχων. Καὶ οἱ μὲν στρατιῶται προσεδόκων ἄγοντά τι σφίσιν ἦκειν· ὁ δὲ ἥγε μὲν οὐδέν, ἀπῆγγελλε δέ, διὰ ἐπαινοίη αὐτοὺς καὶ Ἀναξίβιος ὁ ναύαρχος καὶ οἱ ἄλλοι καὶ διὰ ὑπισχνεῖτο Ἀναξίβιος, εἰ ἀφίκοιντο ἔξω τοῦ Πόντου, μισθοφορὰν αὐτοῖς ἔσεσθαι.

Καὶ ἐν ταύτῃ τῇ Ἀρμήνῃ ἔμειναν οἱ στρατιῶται ἡμέρας § 17 18 πέντε. Ως δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐδόκουν ἐγγὺς γίγνεσθαι, ἥδη μᾶλλον ἦ πρόσθεν εἰσήγει αὐτούς, ὅπως ἂν καὶ ἔχοντές τι οἴκαδε ἀφίκοιντο. Ἡγήσαντο οὖν, εἰ ἔνα ἔλοιντο ἀρχοντα, μᾶλλον ἄν, ἦ πολυαρχίας οὕσης, δύνασθαι τὸν ἔνα χρῆσθαι τῷ στρατεύματι καὶ νυκτὸς καὶ ἡμέρας, καί, εἰ τι δέοι λανθάνειν, μᾶλλον ἂν κρύπτεσθαι, καί, εἰ τι αὖ δέοι φθάνειν, ἥττον ἂν ὑστερίζειν οὐ γάρ ἂν λόγων δεῖν πρὸς ἄλλήλους, ἀλλὰ τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ περαίνεσθαι ἄν· τὸν δὲ ἔμπροσθεν χρόνον ἐκ τῆς νικώσης ἔπραττον πάντα οἱ στρατηγοί.

Ως δὲ ταῦτα διενοοῦντο, ἐτράποντο ἐπὶ τὸν Ξενοφῶντα· § 19 21 καὶ οἱ λοχαγοὶ ἔτεγον προσιόντες αὐτῷ, διὰ ἡ στρατιὰ οὔτω γιγνώσκει καὶ εὔνοιαν ἐνδεικνύμενος ἔκαστος ἔπειθεν αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν ἀρχήν. Ὁ δὲ Ξενοφῶν τῇ μὲν ἐβούλετο ταῦτα, νομίζων καὶ τὴν τιμὴν μείζω οὕτως ἔσαυτῷ γίγνεσθαι παρὰ τοῖς φίλοις καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸ αὐτοῦ δόνομα μεῖζον ἀφίξεσθαι, ἵσως δὲ καὶ ἀγαθοῦ τινος ἂν αἵτιος τῇ στρατιᾷ γενέσθαι. Τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα ἐνθυμήματα ἐπῆρεν αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτοκράτορα γεγέσθαι ἀρχοντα. Ὁπότε δὲ αὖ ἐνθυμοῖτο, διὰ ἀδηλον μὲν παντὶ ἀνθρώπῳ, δημητρίῳ τὸ μέλλον ἔξει, διὰ τοῦτο δὲ καὶ κίνδυνος εἶη καὶ τὴν προειργασμένην δόξαν ἀποβαλεῖν, ἥπορεῖτο.

§ 22, 24 Ἀπορουμένῳ δὲ αὐτῷ ἔδοξε κράτιστον εἶναι τοῖς θεοῖς ἀνακοινῶσαι· καὶ παραστησάμενος δύο οἱρεῖα ἐθύετο τῷ Δίᾳ τῷ βασιλεῖ. Θυομένῳ δὲ αὐτῷ διαφανῶς ὁ θεὸς σημαίνει μήτε προσδεῖσθαι τῆς ἀρχῆς μήτε, εἰ αἰροῖντο, ἀποδέχεσθαι. Τοῦτο μὲν δὴ οὕτως ἐγένετο.

§ 25 - 28 Ἡ δὲ στρατιὰ συνῆλθε καὶ πάντες ἔλεγον ἔνα αἰρεῖσθαι· καὶ ἐπεὶ τοῦτο ἔδοξε, προυβάλλοντο αὐτόν. Ἐπεὶ δὲ ἐδόκει δῆλον εἶναι, ὅτι αἰρήσονται αὐτόν, εἴ τις ἐπιψηφίζοι, ἀνέστη καὶ ἔλεξε τάδε· «Ἐγώ, ὃ ἄνδρες, ἥδομαι μὲν ὑφ' ὑμῶν τιμώμενος, εἴπερ ἄνθρωπός εἰμι, καὶ χάριν ἔχω καὶ εὔχομαι δοῦναί μοι τοὺς θεοὺς αἰτιόν τινος ὑμῖν ἀγαθοῦ γενέσθαι· τὸ μέντοι ἐμὲ προκριθῆναι ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα, Λακεδαιμονίου ἀνδρὸς παρόντος, οὕτε ὑμῖν μοι δοκεῖ συμφέρον εἶναι, ἀλλ' ἡττον ἂν διὰ τοῦτο τυγχάνειν, εἴ τι δέοισθε παρ' αὐτῶν ἐμοί τε αὖ πάντι τι νομίζω ἀσφαλές εἶναι τοῦτο· οἶδα γάρ, ὅτι καὶ τῇ πατρίδι μοι οὐ πρόσθεν ἐπαύσαντο πολεμοῦντες, πρὶν ἐποίησαν πᾶσαν τὴν πόλιν ὅμολογεῖν Λακεδαιμονίους καὶ αὐτῶν ἡγεμόνας εἶναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ὠμολόγησαν, εὐθὺς ἐπαύσαντο πολεμοῦντες καὶ οὐκέτι πέρα ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν. Εἰ οὖν ταῦτα εἰδότς ἐγὼ δοκοίην, ὅπου δυναίμην, ἐνταῦθ' ἄκυρον ποιεῖν τὸ ἐκείνων ἀξίωμα, ἐκείνο φοβοῦμαι, μὴ λίαν ἂν ταχὺ σωφρονισθείην.

§ 29 »Ο δὲ ὑμεῖς ἐννοεῖτε, ὅτι ἡττον ἂν στάσις εἴη, ἐνὸς ἄρχοντος ἢ πολλῶν, εὐ ἵστε, ὅτι ἄλλον μὲν ἐλόμενοι οὐχ εὑρήσετε ἐμὲ στασιάζοντα· νομίζω γάρ, ὅστις ἐν πολέμῳ ὃν στασιάζει πρὸς ἄρχοντα, τοῦτον πρὸς τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν στασιάζειν· ἐάν δὲ ἐμὲ ἔλησθε, οὐκ ἂν θαυμάσαιμι, εἴ τινα εὔροιτε καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ ἀχθόμενον».

§ 30 - 31 Ἐπεὶ δὲ ταῦτα εἴπε, πολὺ πλείονες ἀνίσταντο λέγοντες, ὡς δέοι αὐτὸν ἄρχειν. Ἄγασίας δὲ Στυμφάλιος εἶπεν, ὅτι

γελοῖον εἴη, εἰ οὗτος ἔχοι· «ἢ ὁργιοῦνται Λακεδαιμόνιοι καὶ ἔὰν σύνδειπνοι συνελθόντες μὴ Λακεδαιμόνιον συμποσίαρχον αἰρῶνται; ἐπεὶ, εἰ οὗτο γε τοῦτο ἔχει», ἔφη, «οὐδὲ λοχαγεῖν ἡμῖν ἔξεστιν, ώς ἔοικεν, δτι Ἀρκάδες ἔσμέν». Ἐνταῦθα δὴ ως εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου ἀνεθορύβησαν. Καὶ ὁ Ξενοφῶν ἐπεὶ ἔώρα πλείονος ἐνδέον, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ’, ὃ ἄνδρες», ἔφη, «ώς πάνυ εἰδῆτε, ὅμνύω ὑμῖν θεοὺς πάντας καὶ πάσας, ἢ μὴν ἔγώ, ἐπεὶ τὴν ὑμετέραν γνώμην ἥσθανόμην, ἔθυόμην, εἰ βέλτιον εἴη ὑμῖν τε ἔμοι ἐπιτρέψαι ταῦτην τὴν ἀρχὴν καὶ ἔμοι ὑποστῆναι· καί μοι οἱ θεοὶ οὗτοι ἔν τοῖς ἱεροῖς ἔσήμηναν, ὅστε καὶ ἴδιώτην ἄν γνῶναι, δτι τῆς μοναρχίας ἀπέχεσθαί με δεῖ.

Οὗτο δὴ Χειρίσοφρον αἰροῦνται. Χειρίσοφρος δ’ ἐπεὶ ἥρε- § 32-33
θη, παρελθὼν εἶπεν· «Ἄλλ’, ὃ ἄνδρες, τοῦτο μὲν ἵστε, δτι οὐδ’ ἄν ἔγωγε ἔστασίαζον, εἰ ἄλλον εἴλεσθε. Ἐπεὶ μέντοι ἔμε εἴλεσθε», ἔφη, «καὶ ἔγὼ πειράσομαι, δτι ἄν δύνωμαι, ὑμᾶς ἀγαθὸν ποιεῖν. Καὶ ὑμεῖς παρασκευάζεσθε ως αὔριον, ἔὰν πλοῦς ἥ, ἀναξόμενοι· δὲ πλοῦς ἔσται εἰς Ἡράκλειαν· ἀπαντας οὖν δεῖ ἐκεῖσε πειρᾶσθαι κατασχεῖν τὰ δ’ ἄλλα, ἐπειδὰν ἐκεῖσε ἐλθωμεν, βουλευσόμεθα».

[Ἀπὸ τὴν Σινώπην μετὰ διήμερον πλοῦν φθάνοντες οἱ Ἑλλῆνες εἰς τὴν ἐλληνικὴν πόλιν Ἡράκλειαν ἐδῶ ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας, οἱ δοῦοι προδύμως τοὺς ἐφιλοξένησαν, ζητοῦν χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ δ Χειρίσοφρος καὶ δ Ξενοφῶν ἥροντο νὰ ἔξαναγκάσουν πόλιν ἐλληνικὴν νὰ δώσῃ χρήματα, γίνεται στάσις εἰς τὸ στράτευμα καὶ διαιρεσίς αὐτοῦ. Οἱ Ἀρκάδες καὶ οἱ Ἀχαιοί, οἱ δοῦοι ἥσαν περὶ τοὺς 4.500, ἐκλέγοντες δέκα στρατηγὸνς καὶ λαβόντες πλοῖα ἀπὸ τοὺς Ἡρακλεώτας ἀποπλέοντες εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, δ Χειρίσοφρος μὲ 2.100 στρατιώτας πορεύεται διὰ ξηρᾶς ἀνὰ τὴν παραλλαγὴν καὶ δ Ξενοφῶν μὲ 2.100 ἀποβιβάζεται

εἰς τὰ δρια τῆς Θράκης καὶ τῆς Ἡρακλεώτιδος καὶ ἐξακολουθεῖ τὴν πορείαν διὰ ξηρᾶς.

Οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί, εὐθὺς ὡς ἀπεβιβάσθησαν τὴν νύκτα εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης, βαδίζοντες εἰς τὰς πλησίους κειμένας θρακικὰς κώμας· τὴν ἐπομένην δὲ προώνταν ἐπιτίθενται κατ' αὐτῶν πρὸς λαφυραγωγίαν καὶ κατορθοῦν νὰ λάβονταν πολλὰ λάφυρα· ἀλλ᾽ οἱ Θρᾷκες συναθροισθέντες καταδιώκουν αὐτὸνς καί, ἀφοῦ ἐφόνευσαν πολλούς, ἀναγκάζονταν τοὺς λοιποὺς νὰ ὑποχωρήσουν εἰς τινα λόφον καὶ ἔδω τοὺς πολιορκοῦν.

Τὴν πολιορκίαν τῶν Ἀρκάδων καὶ Ἀχαιῶν μαθὼν δὲ Ξενοφῶν συναθροίζει τοὺς στρατιώτας τους καὶ προτρέπει αὐτοὺς νὰ σπεύσουν εἰς βοήθειαν τῶν πολιορκουμένων. Οἱ Θρᾷκες ἀντιληφθέντες τὴν βοήθειαν φεύγονταν τὴν νύκτα καὶ οὕτως οἱ Ἀρκάδες καὶ Ἀχαιοί ἀποσσοδοκήτως ἀπαλλαγήτες ἀπὸ τὴν πολιορκίαν τρέπονται πρὸς τὴν Κάλπην, διόπου συναντοῦν τὸν Χειρίσοφον μετ' ὀλίγον δὲ καταφθάνει ἔδω καὶ δὲ Ξενοφῶν καὶ χαίροντας ὅλοι διὰ τὴν συνάντησιν καὶ συνένωσιν.

Συνενωθέντες πάλιν οἱ Ἑλληνες στρατοπεδεύονταν ταύτην τὴν ἡμέραν πλησίον τοῦ λιμένος τῆς Κάλπης. Τὴν δὲ ἐπομένην ἐξέρχονται εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς κώρας, διὰ νὰ εὑροῦν τροφὰς καὶ διὰ νὰ θάψουν τοὺς νεκρούς. Ἀφοῦ δὲ ἔθαψαν αὐτούς, τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν συναθροισθέντες οἱ στρατιώται ποῶτον μὲν ἀποφασίζουν νὰ θανατώσουν πάντα, δοτις εἰς τὸ ἐξῆς ἥθελε κάμει λόγον περὶ διαιρέσεως τοῦ στρατοῦ, ἔπειτα δὲ ἐκλέγοντας καὶ πάλιν ὡς ἀρχοντας τοὺς παλαιοὺς στρατηγούς, ἀντὶ δὲ τοῦ Χειρίσοφου, δὲ δποῖος είχεν ἀποδάνει, τὸν Νέωνα.

Οἱ Νέωνοι βλέπων τοὺς στρατιώτας εἰς κακὴν κατάστασιν διετίθενται τροφίμων ἐξάγει δισχιλίους στρατιώτας πρὸς λαφυραγωγίαν ἀλλ᾽ οἱ Βιθυνοὶ Θρᾷκες βοηθοῦμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰππικοῦ τοῦ Φαρναβάζου τρέπονταν αὐτούς εἰς φυγὴν καὶ φονεύονταν περὶ τοὺς 500.

Τὴν ἐπομένην ἡναγκάσθησαν οἱ Ἑλληνες νὰ ἀποσυρθοῦν εἰς δχυρὰν θέσιν καὶ ἔδω δχυροῦνται διὰ τάφους καὶ καρακώματος· ἀφοῦ δὲ ἀφῆκαν εἰς τὸ ὠχυρωμένον στρατόπεδον τὸν Νέωνα μαζὶ μὲ τοὺς πρεσβυτέρους, ἐρχονται οἱ λοιποὶ ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα εἰς τὸν τόπον τῆς συμπλοκῆς καὶ θάπτουν τοὺς νεκρούς. Ἀλλὰ βλέπονταν ἀπέναντί των ἐπί τινων λόφων συντεταγμένους τοὺς Βιθυνοὺς καὶ τοὺς Ἰππεῖς τοῦ Φαρναβάζου· ἐνθαρρυνθέντες ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος δρομοῦν κατέβαντος καὶ

τοὺς τρέπουν εἰς φυγήν. Μετὰ τοῦτο περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἀφοῦ ἔστησαν τρόπαιον, ἐπιστρέψουν εἰς τὸ στρατόπεδον.

Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἔξησφαλίσθησαν ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις τῶν Βιθυνῶν, διαμένουν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κάλπης· ἔξερχόμενοι δὲ εἰς τὰ πέριξ ἐλεηλάτουν αὐτὰ καὶ ἔφερον εἰς τὸ στρατόπεδον ἀρθρόντους τροφάς· ἄλλοτε δὲ ἐπρομηθεύοντο τροφάς ἀγοράζοντες ἀπὸ τὰ καταπλέοντα εἰς τὸν λιμένα πλοῖα.

*Ἐν τῷ μεταξὺ ἔρχεται ὁ Κλέανδρος, ὁ ἀρμοστὴς τοῦ Βυζαντίου, ὃς τις ὑπόσχεται, ἐὰν οἱ θεοὶ τὸ ἐπιτρέψουν, νὰ δὸηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας εἰς τὴν Ἐλλάδα. Ἐπειδὴ ὅμως ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας θυσιάζων διὰ τὴν πορείαν δὲν είχε τὰς θυσίας εὐνοϊκὰς δι' αὐτήν, ἀποφεύγει νὰ δὸηγήσῃ τοὺς Ἕλληνας ὑποσχεθεὶς νὰ ὑποδεχθῇ αὐτούς, ὃσον δύναται καλύτερα, διὰν φθάσοντα εἰς τὸ Βυζάντιον. Καὶ οὕτος μὲν ἀνεχώρησεν. Οἱ δὲ Ἕλληνες πεζῇ διὰ τῆς Βιθυνίας πορευόμενοι μετὰ ἔξημέρας φθάσουν εἰς τὴν Χρυσόπολιν.]

ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

**ΕΙΣ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ. ΑΠΟ ΤΟ ΒΥΖΑΝΤΙΟΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ
ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΝ ΘΡΑΚΗΝ ΠΑΛΙΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΣΙΑΝ**

(ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ ΤΟΥ 400 - ΜΑΡΤΙΟΣ ΤΟΥ 399 π.Χ.)

BIBLION EBDOMON

EIS TO BYZANTION APO TO BYZANTION EIS THN OPRAKHN
KAI APO THN OPRAKHN UPAN EIS THN AIZAN
EOKTOMON TOY 188 MARTIOS 1888

Α'. Οι "Ελληνες ἐν Βυζαντίῳ.

(1, 2 - 32)

Ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος φοβούμενος τὸ στράτευμα, § 2-4 μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ χώραν στρατεύται, πέμψας πρέσβεις πρὸς Ἀναξίβιον τὸν ναύαρχον — δ' ἔτυχεν ἐν Βυζαντίῳ ὃν — ἐδεῖτο διαβιβάσαι τὸ στράτευμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσειν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Καὶ δὲ Ἀναξίβιος μετεπέμψατο τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγοὺς εἰς Βυζάντιον καὶ ὑπισχνεῖτο, εἰ διαβαῖεν, μισθοφορὰν ἔσεσθαι τοῖς στρατιώταις. Οἱ μὲν δὴ ἄλλοι ἔφασαν βουλευσάμενοι ἀπαγγελεῖν, Ξενοφῶν δὲ εἶπεν αὐτῷ, ὅτι ἀπαλλάξοιτο ἥδη ἀπὸ τῆς στρατιᾶς καὶ βούλοιτο ἀποπλεῖν. Ὁ δὲ Ἀναξίβιος ἔκέλευσεν αὐτὸν συνδιαβάντα ἔπειτα οὕτως ἀπαλλάτεσθαι. Ἐφη οὖν ταῦτα ποιήσειν.

Σεύθης δὲ δὲ Θρᾷξ πέμπει Μηδοσάδην καὶ κελεύει Ξενοφῶντα συμπροθυμεῖσθαι, δπως διαβῇ τὸ στράτευμα, καὶ ἔφη οὐ μεταμελήσειν αὐτῷ ταῦτα συμπροθυμηθέντι. Ὁ δὲ εἶπεν· «Ἄλλὰ τὸ μὲν στράτευμα διαβήσεται τούτου ἔνεκα μηδὲν τελείτω μήτε ἔμοι μήτε ἄλλῳ μηδενί ἔπειδάν δὲ διαβῇ, ἐγὼ μὲν ἀπαλλάξομαι, πρὸς δὲ τοὺς διαμένοντας καὶ ἐπικαιρίους δόντας προσφερέσθω, ὡς ἂν αὐτῷ δοκῇ».

Ἐκ τούτου διαβαίνουσι πάντες εἰς τὸ Βυζάντιον οἱ στρατιῶται. Καὶ μισθὸν μὲν οὐκ ἐδίδουν δὲ Ἀναξίβιος, ἐκήρυξε δὲ λαβόντας τὰ δπλα καὶ τὰ σκεύη τοὺς στρατιώτας ἔξεναι, ὡς ἀποέμψων τε ἄμα καὶ ἀριθμὸν ποιήσων. Ἐνταῦθα οἱ στρατιῶται ἥχθοντο, δτι οὐκ εἶχον ἀργύριον ἐπιστίζεσθαι εἰς τὴν πορείαν, καὶ ὀκνηρῶς συνεσκευάζοντο. Καὶ δὲ Ξενοφῶν, Κλεάνδρῳ τῷ ἀριστῇ ἔνεος γεγενημένος, προσελθὼν ἤσπάζετο αὐτὸν ὡς ἀποπλευσόμενος ἥδη. Ὁ δὲ αὐτῷ λέγει· «Μὴ ποιή-

σης ταῦτα· εἰ δὲ μή», ἔφη, «αἴτιαν ἔξεις, ἐπεὶ καὶ νῦν τινὲς
ἡδη σὲ αἰτῶνται, ὅτι οὐ ταχὺ ἔξέρχεται τὸ στράτευμα». Ό δ'
εἶπεν· «Αἴτιος μὲν ἔγωγε οὐκ εἰμὶ τούτου, ἀλλ' οἱ στρατιῶται
αὐτοί, οἱ ἐπισιτισμοῦ δεόμενοι ἀθυμοῦσι πρὸς τὴν ἔξοδον».
«Ἄλλ' ὅμως», ἔφη, «ἔγώ σοι συμβουλεύω ἔξελθεῖν μὲν ὡς
συμπορευεσόμενον, ἐπειδὰν δ' ἔξω γένηται τὸ στράτευμα, τότε
ἀπαλλάττεσθαι». «Ταῦτα τοίνυν», ἔφη ὁ Ξενοφῶν, «ἐλθόν-
τες πρὸς Ἀναξίβιον διαπραξόμεθα». Οὗτος ἐλθόντες ἔλεγον
ταῦτα.

§ 11-14 Ο δὲ ἐκέλευν οὗτος ποιεῖν καὶ ἔξειναι τὴν ταχίστην συ-
σκευασμένους καὶ προσανειπεῖν, ὃς ἂν μὴ παρῇ εἰς τὴν
ἔξετασιν καὶ εἰς τὸν ἀριθμόν, ὅτι αὐτὸς αὐτὸν αἰτιάσεται.
Ἐντεῦθεν ἔξῆσαν οἱ τε στρατηγοὶ πρῶτοι καὶ οἱ ἄλλοι. Καὶ
ἄρδην πάντες πλὴν ὀλίγων ἔξω ἥσαν καὶ Ἐτεόνικος εἰστήκει
παρὰ τὰς πύλας ὡς, διπότε ἔξω γένοιντο πάντες, συγκλείσων
τὰς πύλας καὶ τὸν μοχλὸν ἐμβαλῶν. Ό δὲ Ἀναξίβιος συγκα-
λέσας τοὺς στρατηγοὺς καὶ τοὺς λοχαγοὺς ἔλεξε· «Τὰ μὲν
ἐπιτήδεια», ἔφη, «λαμβάνετε ἐκ τῶν Θρακίων κωμῶν· εἰσὶ δὲ
αὐτόθι πολλαὶ κριθαὶ καὶ πυροὶ καὶ τάλλα ἐπιτήδεια· λαβόν-
τες δὲ πορεύεσθε εἰς Χερρόνησον, ἐκεῖ δὲ Κυνίσκος ὑμῖν
μισθοδοτήσει». Ἐπακούσαντες δέ τινες τῶν στρατιωτῶν ταῦτα
ἢ καὶ τῶν λοχαγῶν τις διαγγέλλει εἰς τὸ στράτευμα. Καὶ
οἱ μὲν στρατηγοὶ ἐπυνθάνοντο περὶ τοῦ Σεύθου, πότερα
πολέμιος εἴη ἢ φίλος, καὶ πότερα διὰ τοῦ Ιεροῦ ὅρους δέοι
πορεύεσθαι ἢ κύκλῳ διὰ μέσης τῆς Θράκης.

§ 15-17 Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα διελέγοντο, οἱ στρατιῶται ἀναρπάσαντες
τὰ δόπλα θέουσι δρόμῳ πρὸς τὰς πύλας, ὡς πάλιν εἰς τὴν πό-
λιν εἰσιόντες. Ό δὲ Ἐτεόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ὡς εἶδον
προσθέοντας τοὺς δόπλιτας, συγκλείοντες τὰς πύλας καὶ τὸν
μοχλὸν ἐμβάλλουσιν. Οἱ δὲ στρατιῶται ἔκοπτον τὰς πύλας

καὶ ἔλεγον, δτι ἀδικώτατα πάσχοιεν ἐκβαλλόμενοι εἰς τοὺς πολεμίους· κατασχίσειν τε τὰς πύλας ἔφασαν, εἰ μὴ ἐκόντες ἀνοῖξουσιν. Ἐλλοι δὲ ἔθεον ἐπὶ θάλατταν καὶ παρὰ τὴν χηλὴν τὸ τεῖχος ὑπερβάντες εἰσέρχονται εἰς τὴν πόλιν, ἄλλοι δέ, οἵ ἔτι ἐτύγχανον ἐνδον ὅντες τῶν στρατιωτῶν, ὡς δρῶσι τὰ ἐπὶ ταῖς πύλαις πράγματα, διακόπτοντες ταῖς ἀξίναις τὸν μοχλόν, ἀναπεταννύσαι τὰς πύλας, οἵ δ' εἰσπίπτουσιν.

Ο δὲ Ξενοφῶν, ὡς εἶδε τὰ γιγνόμενα, δείσας, μὴ ἐφ' ἀρ- § 18-20 παγὴν τράποιτο τὸ στράτευμα καὶ ἀνήκεστα κακὰ γένοιτο τῇ πόλει καὶ ἔαυτῷ καὶ τοῖς στρατιώταις, ἔθει καὶ συνεισπίπτει εἴσω τῶν πυλῶν σὺν τῷ ὅχλῳ. Οἱ δὲ Βυζάντιοι, ὡς εἶδον τὸ στράτευμα βίᾳ εἰσπίπτον, φεύγουσιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς, οἵ μὲν εἰς τὰ πλοῖα, οἵ δὲ οἴκαδε, δσοι δὲ ἐνδον ἐτύγχανον ὅντες, ἔξω, οἵ δὲ καθεῖλκον τὰς τριήρεις, ὡς ἐν ταῖς τριήρεσι σφέζοιντο, πάντες δὲ φοντο ἀπολωλέναι, ὡς ἔαλωκυίας τῆς πόλεως. Ο δὲ Ἐτεόνικος εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀποφεύγει. Ο δὲ Ἀναξβίος καταδραμὼν ἐπὶ θάλατταν ἐν ἀλιευτικῷ πλοίῳ περιέπλει εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ εὐθὺς μεταπέμπεται ἐκ Καλχηδόνος φρουρούς οὐ γὰρ ἴκανοι ἐδόκουν εἶναι οἵ ἐν τῇ ἀκροπόλει σχεῖν τοὺς ἄνδρας.

Οἱ δὲ στρατιώται, ὡς εἶδον Ξενοφῶντα, προσπίπτουσι § 21-24 πολλοὶ αὐτῷ καὶ λέγουσι· «Νῦν σοι ἔξεστιν, ὥς Ξενοφῶν, ἀνδρὶ γενέσθαι. Ἐχεις πόλιν, ἔχεις τριήρεις, ἔχεις χοήματα, ἔχεις ἄνδρας τοσούτους. Νῦν ἀν, εἰ βιόλοιο, σύ τε ἡμᾶς ὀνήσαις καὶ ἡμεῖς σὲ μέγαν ποιήσαιμεν». Ο δ' ἀπεκρίνατο· «Ἄλλ' εὖ γε λέγετε καὶ ποιήσω ταῦτα· εἰ δὲ τούτων ἐπιθυμεῖτε, θέσθε τὰ ὅπλα ἐν ταξει ὡς τάχιστα». Καὶ αὐτός τε παρηγγύα ταῦτα καὶ τοὺς ἄλλους ἐκέλευε παρεγγυᾶν. Οἱ δὲ αὐτοὶ ὑφ' ἔαυτῶν ταττόμενοι οἵ τε ὅπλῖται ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς ὀκτὼ ἔγενοντο καὶ οἵ πελτασταὶ ἐπὶ τὸ κέρας ἐκάτερον

παρεδεδραμήκεσαν. Τὸ δὲ χωρίον, τὸ Θράκιον καλούμενον, ὃς κάλλιστον ἐκτάξασθαι ἔστι, ἔρημον οἰκιῶν καὶ πεδινόν.

§ 25 Ἐπει δὲ ἔκειτο τὰ ὅπλα καὶ κατηρεμίσθησαν, συγκαλεῖ ὁ Ξενοφῶν τὴν στρατιὰν καὶ λέγει τάδε· «Οτι μὲν ὁργίζεσθε, ὃ ἄνδρες στρατιῶται, καὶ νομίζετε δεινὰ πάσχειν ἐξαπατώμενοι, οὐ θαυμάζω. » Ήν δὲ τῷ θυμῷ χαριζόμεθα καὶ Λακεδαιμονίους τε τοὺς παρόντας τῆς ἐξαπάτης τιμωρησόμεθα καὶ τὴν πόλιν τὴν οὐδὲν αἰτίαν διαρράσωμεν, ἐνθυμεῖσθε, ἂν ἔσται ἐντεῦθεν.

§ 26 - 27 »Πολέμιοι μὲν ἐσόμεθα ἀποδεδειγμένοι Λακεδαιμονίοις καὶ τοῖς συμμάχοις. Οἶος δ' ὁ πόλεμος ἀν γένοιτο, εἰκάζειν δὴ ἔξεστιν ἀναμνησθέντας τὰ νῦν δὴ γεγενημένα. Ἡμεῖς γὰρ οἱ Ἀθηναῖοι ἥλθομεν εἰς τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους καὶ τοὺς συμμάχους ἔχοντες τριήρεις τὰς μὲν ἐν θαλάττῃ, τὰς δ' ἐν τοῖς νεωρίοις οὐκ ἐλάττους τριακοσίων, ὑπαρχόντων δὲ πολλῶν χρημάτων ἐν τῇ ἀκροπόλει καὶ προσόδουν οὕσης κατ' ἔνιαυτὸν ἀπό τε τῶν ἐνδήμων καὶ τῆς ὑπερορίας οὐ μεῖον χιλίων ταλάντων ἀρχοντες δὲ τῶν νήσων ἀπασῶν καὶ ἐν τῃ Ἀσίᾳ πολλὰς ἔχοντες πόλεις καὶ ἐν τῇ Εὐρώπῃ ἄλλας τε πολλὰς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ Βυζάντιον, ὅπου νῦν ἐσμεν, ἔχοντες κατεπολεμήθημεν οὕτως, ὃς πάντες ὑμεῖς ἐπίστασθε.

§ 28 »Νῦν δὲ δὴ τί ἀν οἰόμεθα παθεῖν, Λακεδαιμονίων μὲν καὶ τοὺς ἀρχαίους συμμάχους ἔχόντων, Ἀθηναίων δὲ καὶ τῶν ἔκείνοις τότε συμμάχων πάντων Λακεδαιμονίοις προσγεγενημένων, Τισσαφέροντος δὲ καὶ τῶν ἐπὶ θαλάττῃ ἄλλων βαρβάρων πάντων πολεμίων ἡμῖν ὅντων, πολεμιωτάτου δὲ αὐτοῦ τοῦ ἄνω βασιλέως, δην ἥλθομεν ἀφαιρησόμενοι τὴν ἀρχὴν καὶ ἀποκτενοῦντες, εἰ δυναίμεθα; Τούτων δὴ πάντων

ὅμοιū ὅντων, ἔστι τις οὕτως ἄφρων, ὅστις οἴεται ἂν ἡμᾶς περιγενέσθαι;

»Μὴ πρὸς θεῶν μαινόμεθα μηδ' αἰσχρῶς ἀπολόμεθα § 29-31 πολέμιοι ὅντες καὶ ταῖς πατρίσι καὶ τοῖς ἡμετέροις φίλοις τε καὶ οἰκείοις. Πάντες γὰρ οὗτοι ἐν ταῖς πόλεσίν εἰσι ταῖς ἐφ' ἡμᾶς στρατευσομέναις, καὶ δικαίως, εἰ βάροβαρον μὲν πόλιν οὐδεμίαν ἥθελήσαμεν κατασχεῖν, καὶ ταῦτα κρατοῦντες, Ἑλληνίδα δὲ πόλιν πρώτην, εἰς ἣν ἥλθομεν, ἐκπορθήσομεν. Ἐγὼ μὲν τοίνυν εὔχομαι, πρὸν ταῦτα ἐπιδεῖν ύφ' ὑμῶν γενόμενα, μυρίας κατὰ τῆς γῆς ὁργυίας γενέσθαι. Καὶ ὑμῖν δὲ συμβουλεύω Ἑλληνας ὅντας τοῖς τῶν Ἑλλήνων προεστηκόσι πειθομένους πειρᾶσθαι τῶν δικαίων τυγχάνειν. Ἐὰν δὲ μὴ δύνησθε ταῦτα, ἡμᾶς δεῖ ἀδικουμένους τῆς γοῦν Ἑλλάδος μὴ στέρεσθαι.. Καὶ νῦν μοι δοκεῖ πέμψαντας Ἀναξιβίῳ πρέσβεις εἰπεῖν, ὅτι ἡμεῖς οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες εἰσεληλύθαμεν εἰς τὴν πόλιν, ἀλλ' εὐρησόμενοι, ἣν δυνώμεθα, παρ' ὑμῶν ἀγαθόν τι, εἰ δὲ μή, δηλώσοντές γε, ὅτι οὐκ ἔξαπατόμενοι, ἀλλὰ πειθόμενοι ἔξερχόμεθα.«

Ταῦτα ἔδοξε καὶ πέμπουσιν Ἱερώνυμόν τε Ἡλεῖον ἐ- § 32 οὐντα ταῦτα καὶ Εὐρύλοχον Ἀρκάδα καὶ Φιλήσιον Ἀχαιόν. Οἱ μὲν ταῦτα φέροντο ἔροῦντες.

Ι Μετὰ ταῦτα ὁ Ξενοφῶν ἀποχωρεῖ ἀπὸ τὸ στράτευμα, παρουσιάζεται δὲ εἰς αὐτὸν κάποιος Θηβαῖος τυχοδιώκητης, δὲ Κοιρατάδας, δὲ δποῖος ὑπόσχεται νὰ διδηγήσῃ τὸν Ἑλληνας εἰς τὸ Δέλτα τῆς Θράκης, παρέχων εἰς αὐτὸν ἄφρονα τὰ τρόφιμα· οἱ Ἑλληνες, ἐπειδὴ δὲ Ἀναξιβίος οὐδὲν δρισμένον ἀπήντησε, δέχονται τὸν Κοιρατάδαν ὡς στρατηγὸν καὶ ἔξερχονται ἐκ τοῦ Βυζαντίου· ἀλλ' δὲ Κοιρατάδας, ἐπειδὴ δὲν ἤδύνατο νὰ παρέχῃ τροφὰς δι' ὅλον τὸ στράτευμα, παραιτεῖται ἀπὸ τὴν στρατηγίαν καὶ ἀναχωρεῖ.

Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κοιρατάδα τὸ στράτευμα διέμενεν εἰς

πώμας τῆς Θράκης κειμένας πέριξ τοῦ Βυζαντίου καὶ δὲν ἔγνωριζεν, εἰς ποῖον μέρος νὰ διευθυνθῇ. Οἱ στρατηγοὶ ἐδιχονόσουν, διότι ἄλλος μὲν ἤθελε νὰ διηγήσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Σεύθην, τὸν ἡγεμόνα τῆς Θράκης, ἄλλος δὲ εἰς τὴν Θρακικὴν Χερσόνησον, ἄλλος δὲ ἤθελε νὰ διαβιβασθῇ πάλιν εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει εἰς τὸ Βυζάντιον ὁ ἀρμοστής Ἀρίσταρχος φς διάδοχος τοῦ Κλεάνδρου καὶ ὁ ταύαρχος Πῶλος ὡς διάδοχος τοῦ Ἀραξίβιου· τῇ συμβουλῇ τοῦ τελενταίου πωλεῖ ὁ Ἀρίσταρχος 400 ὑπολειφθέντας εἰς τὸ Βυζάντιον στρατιώτας τοῦ Κύρου. Ὁ δὲ Ἀραξίβιος, ἀφοῦ ἔπλευσεν εἰς τὸ Πάριον μαζὶ μὲ τὸν Ξενοφῶντα, ἀποστέλλει εἰς τὸν Φαρνάβαζον ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ τοῦ ὑπενθυμίσῃ διὰ τοῦ εἰχεν ὑποσχεθῆ. Ἄλλος δὲ Φαρνάβαζος, ἀφοῦ ἔμαθεν, διὰ ἥλθεν ἄλλος ἀρμοστής εἰς τὸ Βυζάντιον, δὲ Ἀρίσταρχος, καὶ διὰ δὲ Ἀραξίβιος δὲν ἥτο πλέον ταύαρχος, οὐδὲν μὲν ἀποκοίνωται εἰς τὸν Ἀραξίβιον, διεξάγει δὲ μὲ τὸν Ἀρίσταρχον διαπραγματεύσεις περὶ τοῦ Κυρείου στρατεύματος. Τότε δὲ Ἀραξίβιος, διὰ νὰ ἐκδικηθῇ, παρακινεῖ τὸν Ξενοφῶντα νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ στράτευμα καὶ, ἀφοῦ διηγήσῃ δοσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους εἰς τὴν Πέρινθον, νὰ διαβιβάσῃ αὐτοὺς εἰς τὴν Ἀσίαν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ Φαρνάβαζου.

Οἱ Ξενοφῶν ἐπιστρέψει εἰς τὸ στράτευμα, οἱ δὲ στρατιῶται τὸν ὑποδέχονται μὲ μεγάλην των χαρὰν καὶ εὐθὺς τὸν ἀκολουθοῦν, προδυμότατοι νὰ διαβιβασθοῦν ἐκ τῆς Θράκης εἰς τὴν Ἀσίαν. Ἄλλος δὲ νέος ἀρμοστής Ἀρίσταρχος, δπως εὐχαριστήσῃ τὸν Φαρνάβαζον, ἔμποδίζει αὐτοὺς νὰ διαβιβασθοῦν.

Εἰς τοιαύτην ἀμηχανίαν εὑρεθεὶς δὲ Ξενοφῶν μεταβαίνει μαζὶ μὲ ἄλλους στρατιώτας εἰς τὸν Σεύθην, ἀπὸ τὸν δρόπον ἐπανειλημμένως εἰχε παρακληθῆ νὰ φέρῃ εἰς αὐτὸν τὸ στράτευμα. Οἱ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐπεδύμει νὰ ἀποκτήσῃ τὴν πατρικήν του ἀρχήν, τὴν δρόπιαν εἰχε στερηθῆ, ὑπόσχεται εἰς τὸν Ξενοφῶντα, διὰ καὶ μεγάλους μισθοὺς καὶ χώραν καὶ ἄλλα ὅλα δώσῃ εἰς τὸν στρατιώτας, ἐὰν τὸν βοηθήσουν πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ του.]

**Β'. Προσχώρησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην
καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον.**

(3, 1 - 33)

‘Ακούσαντες ταῦτα καὶ δεξιὰς δόντες καὶ λαβόντες ἀπή- § 1-2
λαυνον· καὶ πρὸ ἡμέρας ἐγένοντο ἐπὶ στρατοπέδῳ καὶ ἀπῆγ-
γειλαν ἔκαστοι τοῖς πέμψασιν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, διὰ μὲν
Ἀρίσταρχος πάλιν ἐκάλει τοὺς στρατηγοὺς καὶ λοχαγούς·
τοῖς δ' ἔδοξε τὴν μὲν πρὸς Ἀρίσταρχον δόδον ἔᾶσαι, τὸ δὲ
στράτευμα συγκαλέσαι. Καὶ συνῆλθον πάντες πλὴν οἵ Νέω-
νος· οὗτοι δὲ ἀπεῖρον ὡς δέκα στάδια.

Ἐπεὶ δὲ συνῆλθον, ἀναστὰς Ξενοφῶν εἶπε τάδε· « Ἀν- § 3-6
δρες, διαπλεῖν μέν, ἔνθα βουλόμεθα, Ἀρίσταρχος τῷηρεις
ἔχων κωλύει· ὅστε εἰς πλοῖα οὐκ ἀσφαλὲς ἐμβαίνειν· οὗτος δὲ
αὐτὸς κελεύει εἰς Χερρόνησον βίᾳ διὰ τοῦ Τεροῦ δρους πο-
ρεύεσθαι· ἦν δὲ κρατήσαντες τούτου ἐκεῖσε ἔλθωμεν, οὕτε
πωλήσειν· ἔτι ὑμᾶς φησιν, ὥσπερ ἐν Βυζαντίῳ, οὕτε ἔξαπατή-
σεσθαι· ἔτι ὑμᾶς, ἀλλὰ λήψεσθαι μισθόν, οὕτε περιόψεσθαι
ἔτι, ὥσπερ νυνί, δεομένους τῶν ἐπιτηδείων. Οὗτος μὲν ταῦτα
λέγει· Σεύθης δέ φησιν, ἂν πρὸς ἐκεῖνον ἵητε, εὖ ποιήσειν
ὑμᾶς. Νῦν οὖν σκέψασθε, πότερον ἐνθάδε μένοντες τοῦτο
βουλεύεσθε ἢ εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐπανελθόντες. Ἐμοὶ μὲν οὖν
δοκεῖ, ἐπεὶ ἐνθάδε οὔτε ἀργύριον ἔχομεν, ὅστε ἀγοράζειν,
οὔτε ἄνευ ἀργυρίου ἔῶσι λαμβάνειν, ἐπανελθόντας εἰς τὰς κώ-
μας, δῆθεν οἱ ἥιτους ἔῶσι λαμβάνειν, ἐκεῖ, ἔχοντας τὰ ἐπιτή-
δεια, ἀκούοντας, διὰ τις ἡμῶν δεῖται, αἰρεῖσθαι, διὰ τις ἡμῖν
δοκῇ κράτιστον εἶναι. Καὶ διφη», ἔφη, « ταῦτα δοκεῖ, ἀράτω τὴν
χεῖρα ». Ἀνέτειναν ἀπαντες. « Ἀπιόντες τοίνυν », ἔφη, « συ-
σκευάζεσθε, καὶ ἐπειδὰν παραγγέλῃ τις, ἐπεσθε τῷ ἡγουμένῳ ».

Μετὰ ταῦτα Ξενοφῶν μὲν ἥγειτο, οἱ δὲ εἶποντο. Νέων δὲ § 7-9

καὶ παρ' Ἀριστάρχου ὅγειροι ἔπειθον ἀπορέπεσθαι· οἱ δὲ οὐχ ὑπήκουον. Ἐπεὶ δὲ ὅσον τοιάκοντα σταδίους προεληλύθεσαν, ἀπαντᾷ Σεύθης. Καὶ δὲ Ξενοφῶν ἵδων αὐτὸν προσελάσαι ἐκέλευσεν, διως, διτὶ πλείστων ἀκουόντων, εἴποι αὐτῷ, ὃ ἐδόκει συμφέρειν. Ἐπεὶ δὲ προσῆλθεν, εἶπε Ξενοφῶν· «Ἡμεῖς πορευόμεθα, ὅπου μέλλει ἔξειν τὸ στρατευμα τροφήν· ἐκεῖ δὲ ἀκούοντες καὶ σοῦ καὶ τῶν ἀγγέλων τοῦ Ἀριστάρχου αἰρησόμεθα, ὃ ἂν κράτιστα δοκῇ εἶναι. Ἡν οὖν ἡμῖν ἥγήσῃ, ὅπου πλεῖστά ἔστιν ἐπιτήδεια, ὑπὸ σοῦ νομιοῦμεν ξενίζεσθαι». Καὶ δὲ Σεύθης ἔφη· «Ἀλλὰ οἶδα κώμας πολλὰς ἀθρόας καὶ πάντα ἔχούσας τὰ ἐπιτήδεια ἀπεχούσας ἡμῶν οὐ πολύ». «Ἡγοῦ τοίνυν», ἔφη δὲ Ξενοφῶν.

§ 10-12 Ἐπεὶ δὲ ἀφίκοντο εἰς αὐτὰς τῆς δείλης, συνῆλθον οἱ στρατιῶται, καὶ εἶπε Σεύθης τοιάδε· «Ἐγώ, ὃ ἄνδρες, δέομαι ὑμῶν στρατεύεσθαι σύν ἐμοὶ καὶ ὑπισχνοῦμαι ὑμῖν δώσειν τοῖς στρατιώταις κυνικηνόν, λοχαγοῖς δὲ καὶ στρατηγοῖς τὰ νομιζόμενα· ἔξω δὲ τούτων τὸν ἄξιον τιμήσω. Σιτία δὲ καὶ ποτά, ὥσπερ καὶ νῦν, ἐκ τῆς χώρας λαμβάνοντες ἔξετε· δπόσα δὲ ἂν ἀλίσκηται, ἀξιώσω αὐτὸς ἔχειν, ἵνα ταῦτα διατιθέμενος ὑμῖν τὸν μισθὸν πορίζω. Καὶ τὰ μὲν φεύγοντα καὶ ἀποδιδόάσκοντα ἡμεῖς ἕκανοι ἔσόμεθα διώκειν καὶ ἀναζητεῖν· ἂν δέ τις ἀνθιστῆται, σύν ὑμῖν πειρασόμεθα χειροῦσθαι». Ἐπήρετο δὲ Ξενοφῶν· «Πόσον δὲ ἀπὸ θαλάττης ἀξιώσεις συνέπεσθαι· σοι τὸ στρατευμα;» Ό δὲ ἀπεκρίνατο· «Οὐδαμῇ πλεῖον ἐπτὰ ἡμερῶν, μεῖον δὲ πολλαχῇ».

§ 13-14 Μετὰ ταῦτα ἐδίδοτο λέγειν τῷ βουλομένῳ· καὶ ἔλεγον πολλοὶ κατὰ ταῦτα, διτὶ παντὸς ἄξια λέγει Σεύθης· χειμῶν γὰρ ἦν καὶ οὕτε οἶκαδε ἀποπλεῖν τῷ τοῦτο βουλομένῳ δυνατὸν ἦν, διαγενέσθαι τε ἐν φιλίᾳ οὐχ οἰόν τε, εἰ δέοι ὧνουμένους ζῆν, ἐν δὲ τῇ πολεμίᾳ διατρίβειν καὶ τρέφεσθαι ἀσφαλέστερον μετὰ Σεύθου ἢ μόνους. Ὁντων δὲ ἀγαθῶν τοσούτων, εἰ μισθὸν

προσλήψοιντο, εὗρημα ἐδόκει εἶναι. Μετὰ ταῦτα εἶπεν ὁ Ξενοφῶν· «Εἴ τις ἀντιλέγει, λεγέτω· εἰ δὲ μῆ, ἐπιψηφιῶ ἐγὼ ταῦτα». Ἐπεὶ δὲ οὐδεὶς ἀντέλεγεν, ἐπεψήφισε, καὶ ἔδοξε ταῦτα. Εὐθὺς δὲ Σεύθη εἶπεν, ὅτι συστρατεύσοιντο αὐτῷ.

Μετὰ τοῦτο οἱ μὲν ἄλλοι κατὰ τάξεις ἐσκήνησαν, στρατηγοὺς δὲ καὶ λοχαγοὺς ἐπὶ δεῖπνον Σεύθης ἐκάλεσε, πλησίον κώμην ἔχων. Ἐπεὶ δ' ἐπὶ θύραις ἥσαν ώς ἐπὶ δεῖπνον παριόντες, Ἡρακλείδης τις Μαρωνείτης, ὃς ἦν ἐκεῖ, προσιὼν ἐνὶ ἐκάστῳ, οὗστινας φέτο ἔχειν τι δοῦναι Σεύθη, πρῶτον μὲν πρὸς Παριανούς τινας, οἵ παρησαν φιλίαν διαπρᾶξόμενοι πρὸς Μήδοκον, τὸν Ὄδουσῶν βασιλέα, καὶ δῶρα ἀγοντες αὐτῷ τε καὶ τῇ γυναικὶ, ἔλεγεν, ὅτι Μήδοκος μὲν ἀνω εἴη δώδεκα ἡμερῶν ἀπὸ θαλάττης ὁδόν, Σεύθης δ', ἐπεὶ τὸ στράτευμα τοῦτο εὔληφεν, ἀρχων ἔσοιτο ἐπὶ θαλάττῃ. «Γείτων οὖν ὃν ἵκανώτατος ἔσται ὑμᾶς καὶ εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν. Ἡν οὖν σωφρονήτε, τούτῳ δώσετε, δ. τι ἀν ἀγητέ· καὶ ἀμεινον ὑμῖν διακείσεται ἢ ἐὰν Μήδοκῷ, τῷ πρόσω οἰκουντι, διδῶτε». Τούτους μὲν οὕτως ἐπειθεν.

ΑἽθις δὲ Τιμασίωνι τῷ Δαρδανεῖ προσελθών, ἐπεὶ ἦκουσεν αὐτῷ εἶναι καὶ ἐκπόματα καὶ τάπιδας βαρβαριάς, ἔλεγεν, ὅτι νομίζοιτο, δόποτε ἐπὶ δεῖπνον καλέσαι Σεύθης, δωρεῖσθαι αὐτῷ τοὺς κληθέντας. «Οὗτος δ' ἦν μέγας ἐνθάδε γένηται, ἵκανὸς ἔσται σε καὶ οἰκαδε καταγαγεῖν καὶ ἐνθάδε πλούσιον ποιῆσαι». Τοιαῦτα παρήγει ἐκάστῳ προσιών. Προσελθών δὲ καὶ Ξενοφῶντι ἔλεγε· «Σὺ καὶ πόλεως μεγίστης εἶ καὶ παρὰ Σεύθη τὸ σὸν δνομα μέγιστόν ἔστι, καὶ ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ ἵσως ἀξιώσεις καὶ τείχη λαμβάνειν, ὥσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων ἔλαβον, καὶ χώραν ἀξιον οὖν σοι καὶ μεγαλοπρεπέστατα τιμῆσαι Σεύθην. Εὗνους δέ σοι ὃν παραινῶ· εὖ οἶδα γάρ, δτι, δσω ἀν μεῖζω τούτῳ δωρήσῃ, τοσούτῳ μεῖζω ὑπὸ τούτου ἀγαθὰ πείσει». Ἀκούων ταῦτα Ξενοφῶν ἡπόρει· διε-

βεβήκει γάρ ἐκ Παρίου οὐκ ἔχων, εἰ μὴ παῖδα καὶ ἐφόδιον.

§ 21-22 ^{πλ. 22} Ἐπεὶ δὲ εἰσῆλθον τῶν τε Θρακῶν οἱ κράτιστοι τῶν παρόντων καὶ οἱ στρατηγοὶ καὶ οἱ λοχαγοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ οἱ πρέσβεις, ὅσοι παρῆσαν ἀπὸ πόλεως, ἐκαθέζοντο μὲν κύκλῳ ἐπὶ τὸ δεῖπνον ἔπειτα δὲ τρίποδες εἰσηγέχθησαν πᾶσιν· οὗτοι δ' ἦσαν κρεῶν μεστοὶ νενεμημένων, καὶ ἄρτοι ζυμῖται μεγάλοι προσπερονημένοι ἦσαν πρὸς τοῖς κρέασι. Μάλιστα δ' αἱ τράπεζαι κατὰ τοὺς ξένους ἀεὶ ἐτίθεντο· νόμος γάρ ἦν. Καὶ πρῶτος τόδε ἐποίει Σεύθης ἀνελόμενος τοὺς ἑαυτῷ παρακειμένους ἄρτους διέκλα κατὰ μικρὸν καὶ ἐρρίπτει, οἷς αὐτῷ ἐδόκει, καὶ τὰ κρέα ὡσαύτως, ὅσον μόνον γεύσασθαι ἑαυτῷ καταλιπών. Καὶ οἱ ἄλλοι δὲ κατὰ ταῦτα ἐποίουν, καθ' οὓς αἱ τράπεζαι ἔκειντο.

§ 23-25 ^{πλ. 23} Ἀρκάς δέ τις, Ἀρύστας ὄνομα, φαγεῖν δεινός, τὸ μὲν διαρριπτεῖν εἴα χαίρειν, λαβὼν δὲ εἰς τὴν χεῖρα ὅσον τριχούνικον ἄρτον καὶ κρέα θέμενος ἐπὶ τὰ γόνατα ἐδέίπνει. Κέρατα δὲ οἶνου περιέφερον, καὶ πάντες ἐδέχοντο· δ' ὁ δ' Ἀρύστας, ἐπεὶ παρ' αὐτὸν φέρων τὸ κέρας δ' οἰνοχόος ἤκεν, εἶπεν Ἰδὼν τὸν Ξενοφῶντα οὐκέτι δειπνοῦντα, «Ἐκείνῳ», ἔφη, «δός σχολάζει γάρ ἥδη, ἐγὼ δὲ οὐδέπω». Ἀκούσας Σεύθης τὴν φωνὴν ἥρωτα τὸν οἰνοχόον, τί λέγει. Οὐ δὲ οἰνοχόος εἶπεν· ἐλληνίζειν γάρ ἥπιστατο. Ἐνταῦθα μὲν δὴ γέλως ἐγένετο.

§ 26-28 ^{πλ. 26} Ἐπεὶ δὲ προυχώρει δ' πότος, εἰσῆλθεν ἀνὴρ Θρᾷξ Ἰππον ἔχων λευκόν, καὶ λαβὼν κέρας μεστὸν εἶπε· «Προπίνω σοι, οὐ Σεύθη, καὶ τὸν Ἰππον τοῦτον δωροῦμαι, ἐφ' οὗ καὶ διώκων, διν ἀν ἐθέλῃς, αἰρήσεις καὶ ἀποχωρῶν οὐ φοβήσει τὸν πολέμιον». Ἀλλος παῖδα εἰσαγαγὼν οὕτως ἐδωρήσατο προπίνων, καὶ ἄλλος ἴματια τῇ γυναικί. Καὶ Τιμασίων προπίνων ἐδωρήσατο φιάλην τε ἀργυρᾶν καὶ τάπιδα ἀξίαν δέκα μνῶν. Γνήσιππος δέ τις Ἀθηναῖος ἀναστὰς εἶπεν, ὅτι ἀρχαῖος εἴη νόμος κάλλιστος τοὺς μὲν ἔχοντας διδόναι τῷ βασιλεῖ τιμῆς

ἔνεκα, τοῖς δὲ μὴ ἔχουσι διδόναι τὸν βασιλέα «ἴνα καὶ ἔγώ», ἔφη, «ἔχω σοι δωρεῖσθαι καὶ τιμᾶν».

Ο δὲ Ξενοφῶν ἥπορεῖτο, τί ποιήσει· καὶ γὰρ ἐτύγχανεν § 29-31 ὡς τιμώμενος ἐν τῷ πλησιατάτῳ δίφρῳ Σεύθῃ καθῆμενος. Ο δὲ Ἡρακλείδης ἐκέλευεν αὐτῷ τὸ κέρας δρέξαι τὸν οἰνοχόον. Ο δὲ Ξενοφῶν ἀνέστη δεξάμενος τὸ κέρας καὶ εἶπεν· «Ἐγὼ δέ σοι, δὲ Σεύθη, δίδωμι ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἐμοὺς τούτους ἑταίρους φίλους εἶναι πιστούς, καὶ οὐδένα ἄκοντα, ἀλλὰ πάντας μᾶλλον ἔτι ἐμοῦ σοι βουλομένους φίλους εἶναι. Καὶ νῦν πάρεισιν οὐδέν σε προσαιτοῦντες, ἀλλὰ καὶ προϊέμενοι καὶ πονεῖν ὑπὲρ σοῦ καὶ προκινδυνεύειν ἐθέλοντες· μεθ' ὅν, ἂν οἱ θεοὶ θέλωσι, πολλὴν χώραν τὴν μὲν ἀπολήψει πατρῷαν οὖσαν, τὴν δὲ κτήσει, πολλοὺς δὲ ἵππους, πολλοὺς δὲ ἄνδρας καὶ γυναῖκας κατακτήσει, οὓς οὐ λήζεσθαι σε δεήσει, ἀλλ' αὐτοὶ φέροντες παρέσονται πρὸς σὲ δῶρα». Ἀναστὰς δὲ Σεύθης συνεξέπιε τῷ Ξενοφῶντι.

Μετὰ ταῦτα εἰσῆλθον κέρασί τε οἷοις σημαίνουσιν αὐλοῦντες καὶ σάλπιγξιν ὠμοβοείαις ὁρθούσις τε καὶ οίον μαγάδιδι σαλπίζοντες. Καὶ αὐτὸς Σεύθης ἀναστὰς ἀνέκραγέ τε πολεμικὸν καὶ ἔξήλατο, ὥσπερ βέλος φυλαττόμενος, μάλα ἐλαφρῶς. Εἰσῆσαν δὲ καὶ γελωτοποιοί.

Μετὰ τὸ δεῖπνον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου οἱ λοχαγοὶ ἀπέρχονται εἰς τὸ στρατόπεδον· δὲ δὲ Σεύθης καὶ οἱ στρατηγοὶ τῶν Ἑλλήνων ἐπιπλιπούν ἀνελπίστως κατὰ τῶν κωμῶν τῶν πολεμίων καὶ πολλὰ μὲν ἀνδράποδα, πολλὰ δὲ ζῷα συλλαμβάνοντες.

Τὴν ἐπομένην δὲ Σεύθης κατακαίει τὰς κώμας καὶ στρατοπεδεύει εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Θυνῶν· οὗτοι δὲ, ἐπειδὴ ἐφοβήθησαν, ἐγκαταλείπουν τὰς κώμας των καὶ καταφεύγουν εἰς τὰ ὅρη. Μετ' ὅλιγας δὲ ἡμέρας συνάπτοντες εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην καὶ δίδουν δμήδους. Ἀλλὰ κατά τινα σύκτα κατελθόντες ἐκ τοῦ ὅρους οἱ Θυνοὶ ἐπιτίθενται κατά τυνος ὑπ-

αὐτὸν ὑψηλότερον κειμένης κώμης, ὅπου κατεσκήνωντεν ὁ Ξενοφῶν, καὶ πυρπολοῦν αὐτήν.

Τὴν ἐπομένην δὲ Ξενοφῶν μὲ τὸν στρατὸν τον καὶ μὲ τὸν στρατὸν τοῦ Σεύθουν καὶ μὲ πολλοὺς ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν, οἱ δοῦλοι εἰχον προσέλθει εἰς τὸν Σεύθην, ἐκστρατεύει εἰς τὸ δρός, ὅπου εἶχον καταφύγει οἱ Θυννοί. Οὗτοι, ὅτε ἀπὸ τοῦ δρός εἶδον νὰ ἐπέρχεται ἔναντίον των τόσον πολυάριθμος στρατός, φοβηθέντες καταβαίνοντεν καὶ μὲ παρακλήσεις ζητοῦν καὶ συνομολογοῦν εἰρήνην μὲ τὸν Σεύθην.

Οἱ Ἑλλῆνες μὲ τὸν Σεύθην, ἀφοῦ διέβησαν τὰ δρόη, ἔρχονται εἰς τὸ καλούμενον Δέλτα τῆς Θράκης πρὸς τὰ βορειοδυτικὰ τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ γεννῶνται δυσαρέσκειαι μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τοῦ Σεύθουν, διότι δὲ ταμίας τοῦ Σεύθουν Ἡρακλείδης κατεκράτησε μέρος τοῦ μισθοῦ τῶν Ἑλλήνων. Τῇ ἐπειράσει τοῦ Ξενοφῶντος αἱ δυσαρέσκειαι διελύθησαν καὶ ἐκστρατεύοντεν δύοι μαζὶ εἰς τὴν πρὸς βορρᾶν πλησίον τοῦ Ἐνέξεινον Πόντου κειμένην χώραν μέχρι τοῦ Σαλμυνδοσοῦ. Ταῦτην δὲ ἀφοῦ ὑπέταξαν, ἐπιστρέφοντεν καὶ στρατοπεδεύοντεν πλησίον τῆς Σηλυβρίας. Ἐδῶ δὲ Σεύθης, ἐπειδὴ ἐνόμισεν, ὅτι δὲν ἔχειαζετο πλέον τοὺς Ἑλλήνας, ἔπανος νὰ παρέχῃ μισθόν.

Κατ’ ἔκεῖνον τὸν χρόνον ἀποφασίζουν οἱ Λακεδαιμόνιοι νὰ βοηθήσουν τὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐλληνικὰς πόλεις κατὰ τοῦ Τισσαφέροντος καὶ ἀποστέλλοντεν μὲ τὸν σκοπὸν αὐτὸν εἰς τὴν Ἔφεσον τὸν Θίβρωνα. Οὗτοι, ἐπειδὴ δὲν εἶχεν ἀρκετὸν στρατὸν, στέλλει δύο ἄνδρας εἰς τὴν Θράκην, διὰ νὰ μισθώσουν ὑπὲρ τῶν Λακεδαιμονίων τοὺς Ἑλλήνας.

“Οτε ἔμαθον τοῦτο δὲ Ηρακλείδης καὶ δὲ Σεύθης, οἱ δοῦλοι ἐπειδύμοντεν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τοὺς Ἑλλήνας, δόδηγοῦν τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Θίβρωνος εἰς τὸ στρατευμα. Οἱ στρατιῶται μετ’ εὐχαριστήσεως ἀκούοντεν τὰς προτάσεις τῶν ἀπεσταλμένων, μερικοὶ δὲ ἐκ τῶν Ἀρκάδων καὶ κατηγοροῦντεν Ξενοφῶντα, διότι δῆθεν ἐξ αἰτίας του τὸ στράτευμα, ἐνῷ θὰ ἡδύνατο νὰ ενδίσκεται ἐν τῇ Ἀσίᾳ μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων, ἥναγκασθη νὰ ὑπηρετῇ ἐν μέσῳ πολλῶν κακουχῶν τὸν Σεύθην, δοτεῖς αὐτὸν μὲν ἔκαμε πλουσιώτατον, τὸν δὲ μισθὸν τῶν στρατιωτῶν ἀποστερεῖ.

“Οἱ Ξενοφῶν ἀποκρούει τὴν κατηγορίαν αὐτὴν διὰ πειστικωτάτου λόγουν. Κατόπιν διμιοῦν καὶ ἄλλοι ὑπὲρ τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἀπατοῦντεν εἰσπραχθῆ δ μισθός, τὸν δοῦλον κατεκράτει δὲ Σεύθης. Ταῦτα ἀκού-

σαντες δ Ἡρακλείδης καὶ δ Σεύθης ἀπῆλθον ἀπὸ τὸ ἐλληνικὸν στρατόπεδον δ δὲ Σεύθης ματάίως προσεπάθησε διὰ πολλῶν ὑποσχέσεων νὰ κρατήσῃ τὸν Ξενοφῶντα μετὰ χιλίων διπλιτῶν.

Μετὰ ταῦτα οἱ Ἑλληνες κατασκηνώνουν εἰς κώμας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐσκόπευνον, ἀφοῦ προμηθευθεὶς ἀφθονώτατα τὰ πρόσωπα συντήρησίν των, νὰ κατέλθουν εἰς τὴν θάλασσαν· αἱ δὲ κῶμαι αὗται εἶχον δωρηθῆ ἀπὸ τὸν Σεύθην εἰς τὸν Μηδοσάδην. Οὗτος, ἐπειδὴ ἔβλεπεν, διι αἱ κῶμαι του ἐλειγατοῦντο ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπαιτεῖ ἐν ὄντος τοῦ Σεύθου νὰ μὴ λεηλατοῦν αὐτὰς καὶ ν' ἀπέλθουν ἐκ τῆς χώρας του.

Ο Ξενοφῶν διμιεῖ πρόσωπα τὸν Μηδοσάδην μετὰ πολλῆς πικρίας, διότι οὗτος λέγει εἰς τοὺς Ἑλληνας νὰ ἐγκαταλείψουν χώραν, τὴν δούλιαν ἀνευ αὐτῶν δὲν θὰ εἴχειν δ Σεύθης· τὸν παραπέμπει δὲ εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, τοὺς ἀρχοντας τοῦ στρατεύματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπήγισαν ἀπειλητικῶς νὰ δοθῇ εἰς τὸ στράτευμα δ δφειλόμενος μισθός, δ Μηδοσάδης προστείνει νὰ ἀναθέσουν τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸν Σεύθην.

Ο Ξενοφῶν ἐλθὼν εἰς τὸν Σεύθην ἀποδεικνύει δι^τ ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων, διι καὶ τὸ δίκαιον καὶ ἡ τιμὴ καὶ τὸ συμφέδον του καὶ ἡ εὐημερία τοῦ κράτους του ὑπαγορεύουν εἰς αὐτὸν νὰ ἐκτιληρώσῃ τὰς πρόσωπα τὸν Ἑλληνας ὑποχρεώσεις του. Ο Σεύθης πεισθεὶς εἰς τοὺς λόγους τοῦ Ξενοφῶντος ἀποδίδει τὰ δφειλόμενα, τὰ δούλια οἱ Λακεδαιμόνιοι διανέμονται εἰς τὸ στράτευμα.

Μετὰ ταῦτα δ Ξενοφῶν ἥτοι μάζετο ν' ἀναχωρήσῃ εἰς τὴν πατρίδα του· ἀλλὰ φίλοι του προσελθόντες τὸν καταπείθουν νὰ παραμείνῃ, ἔως διον παραδώσῃ τὸν στρατὸν εἰς τὸν Θίβρωνα.]

Γ'. Ἐπιστροφὴ εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύματος εἰς τὸν Θίβρωνα.

(8, 1-8, 24)

Ἐντεῦθεν διέπλευσαν εἰς Λάμψακον, καὶ ἀπαντῷ τῷ Ξε- § 1-4 νοφῶντι Εὔκλείδης, μάντις Φλειάσιος, δ Κλεαγόρου υἱός· οὗτος συνήδετο τῷ Ξενοφῶντι, διι ἐσέσφεστο, καὶ ἥρώτα αὐτόν, πόσον χρυσίον ἔχοι. Ο δ' αὐτῷ ἐπομόσας εἶπεν ἦ μὴν ἔξειν

μηδὲ ἐφόδιον, εἰ μὴ ἀπόδοιτο τὸν ἵππον καὶ ἂν αἱ αἱμφ' αὗτὸν εἴχεν. Ὁ δ' αὐτῷ οὐκ ἐπίστευεν. Ἐπεὶ δ' ἐπεμψαν Λαμψάκηνοι ξένια τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἔθυε τῷ Ἀτόλλωνι, παρεστήσατο τὸν Εὔκλειδην· ἴδων δὲ τὰ ιερὰ ὁ Εύκλειδης εἶπεν, ὅτι πειθοῖτο αὐτῷ μὴ εἶναι χορήματα. «Ἄλλ' οἶδα», ἔφη, «ὅτι, κανὸν μέλλῃ ποτὲ ἐσεσθαι, φαίνεται τι ἐμπόδιον, ἢν μηδὲν ἄλλο, σὺ σαυτῷ». Συνωμολόγει ταῦτα ὁ Ξενοφῶν. Ὁ δὲ εἶπεν· «Ἐμπόδιος γάρ σοι ὁ Ζεὺς ὃ μειλίχιός ἐστι», καὶ ἐπήρετο, εἰ ἦδη θύσειεν, «ῶσπερ οἶκοι», ἔφη, «εἰώθειν ἐγὼ θύμιν θύεοθαι καὶ δλοκαυτεῖν». Ὁ δ' οὐκ ἔφη, ἔξ διον ἀπεδήμησε, τεθυκέναι τούτῳ τῷ θεῷ Συνεβιούλευσεν οὖν αὐτῷ θύεοθαι, ὡσπερ εἰώθει, καὶ ἔφη συνοίσειν ἐπὶ τὸ βέλτιον.

§ 5-6 Τῇ δὲ θύσειαί τοι οὐκέτι προελθῶν εἰς Ὁφρύνιον ἔθυετο καὶ ὀλοκαύτει χοίρους τῷ πατρίῳ νόμῳ καὶ ἐκαλλιέργει. Καὶ ταύτῃ τῇ ήμέρᾳ ἀφικνεῖται Βίων καὶ Ναυσιπλείδης χορήματα δώσοντες τῷ στρατεύματι, καὶ ξενοῦνται τῷ Ξενοφῶντι καὶ ἵππον, δν ἐν Λαμψάκῳ ἀπέδοτο πεντήκοντα δαρεικῶν, ὑποπτεύοντες αὐτὸν δι' ἐνδειαν πεπρακέναι, ὅτι ἥκουν αὐτὸν ἦδεοθαι τῷ ἵππῳ, λυσάμενοι ἀπέδοσάν καὶ τὴν τιμὴν οὐκ ἥθελον ἀπολαβεῖν.

§ 7-8 Ἐντεῦθεν ἐπορεύοντο διὰ τῆς Τροφάδος καὶ ὑπερθάντες καὶ Ἰδην εἰς Ἀντανδρον ἀφικνοῦνται πρῶτον, εἴτα παρὰ θάλατταν πορευόμενοι τῆς Μυσίας εἰς Θήβης πεδίον. Ἐντεῦθεν δι' Ἀδραμυττίου καὶ Κυτωνίου εἰς Καΐκου πεδίον ἐλθόντες Πέργαμον καταλαμβάνουσι τῆς Μυσίας.

§ 24 Ἐν τούτῳ Θίβρων παραγενόμενος παρέλαβε τὸ στράτευμα καὶ συμμεῖξας αὐτὸν τῷ ἄλλῳ Ἑλληνικῷ ἐπολέμει πρὸς Τισσαφέρνην καὶ Φαρνάβαζον.

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 1-2. γίγνομαί τινος γεννῶμαι ἀπό τινα. — ὑποπτεύω τελευτὴν τοῦ βίου προαισθάνομαι τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου. — τῷ παῖδε ἀμφοτέρῳ = τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους. — παρεῖναι, ἀπρηφ. τοῦ πάρειμι (παρὰ + εἰμι) εἶμαι παρών, παρενοίσκομαι. — μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — ἀρχὴ ἡ χώρα, τὴν δποίαν διοικεῖ τις: ἡ σατραπεία. — σατράπης ἐλέγετο ὁ διοικητὴς μιᾶς ἐκ τῶν εἴκοσι μεγάλων διοικήσεων ἡ σατραπεῖν, εἰς τὰς δποίας ἥτο διηρημένον τὸ περσικὸν κράτος ἡ σατραπεία τοῦ Κύρου περιελάμβανε τὴν Λυδίαν, τὴν Μεγάλην Φρυγίαν καὶ τὴν Καππαδοκίαν (βλ. χωρογρ. πίν.). — ἀπέδειξε, ἀόρ. τοῦ ἀποδείκνυμι διορίζω. — Καστωλὸς πόλις τῆς Λυδίας, πιθανῆς πλησίον τῶν Σάρδεων ἡ πεδιάς τοῦ Καστωλοῦ (Καστωλοῦ πεδίον) ἥτο ὁ τόπος, ὅπου ἔγινοντο κατ' ἔτος αἱ ἐπιθεωρήσεις τῶν στρατευμάτων τῆς σατραπείας τοῦ Κύρου. — Τισσαφέρνης σατράπης τῆς Καρίας. — ὀπλίται ἐκαλοῦντο οἱ βαρέως ὠπλισμένοι πεζοὶ στρατιῶται οὐτοὶ ἔφερον κράνος, θώρακα, κνημῖδας, ξίφος, ἀσπίδα καὶ δόρυ (βλ. πίν. III ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — Παρράσιος ὁ ἐκ τῆς Παρρασίας, χώρας τῆς Ἀρκαδίας. — ἄρχων ἀρχηγός.

§ 3. κατέστη, ἀόρ. τοῦ καθίσταμαι· καθίσταμαι εἰς τὴν βασιλείσαν γίνομαι βασιλεύς. — ἐπιβουλεύω τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα, σχεδιάζω κακὸν ἐναντίον τινός. — ἀποκτενῶν, μέλλ. μτχ. τοῦ ἀποκτείνω· ὡς ἀποκτενῶν μὲ σκοπὸν νὰ (τὸν) φονεύσῃ. — ἔξαιτοῦμαι τινα ζητῶ ὡς ἴδικήν μου χάριν τὴν σωτηρίαν τινός: μὲ τὰς παρακλήσεις μου σφέω τινά. — ἀποπέμπω ἀποστέλλω.

§ 4-5. ἀτιμάζομαι προσβάλλομαι, ἐντροπιάζομαι. — βουλεύομαι σκέπτομαι. — ὅπως μήποτε ἔτι ἔσται ἐπὶ τῷ ἀδελφῷ

πῶς νὰ μὴ εἶναι ποτὲ πλέον εἰς τὴν ἔξουσίαν τοῦ ἀδελφοῦ του. — δὴ
ώς γνωστόν. — ὑπάρχω τινὶ εἶμαι ἐξ ἀρχῆς ὑπέρ τινος, ὑποστηρί-
ζω τινά. — φιλῷ ἀγαπῶ. — ἀφικνοῦμαι ἔχομαι. — ἀποπέμπομαι
κατευδώνω ἀπὸ πλησίον μου. — διατιθείς, μτχ. ἐνεστ. τοῦ δια-
τίθημι διαθέτω. — οἱ παρ' ἐσυτῷ βάρβαροι οἱ βάρβαροι τῆς
σατραπείας του. — ἐπιμελοῦμαι τινος φροντίζω διά τινα. — εὔνοϊ-
κῶς ἔχω τινὶ εὐνοϊκῶς διάκειμαι (εἶμαι ἀφωσιωμένος) πρός τινα.

§ 6-7. δύναμις στρατιωτική δύναμις, στράτευμα. — ως ἐδύ-
νατο μάλιστα ἐπικρυπτόμενος ὅσον ἡμποροῦσε περισσότερον
κρυφίως. — δτι ἀπαρασκευότατον ὅσον τὸ δυνατὸν ἀπαράσκευον. —
λαμβάνω καταλαμβάνω, εὑρίσκω. — συλλογή συνάθροισις στρα-
τοῦ, στρατολογία. — φυλακή φρουρά. — τοῖς φρουράρχοις ἐκά-
στοις = ἐκάστῳ τῶν φρουράρχων (τούτων, δηλ. τῶν φυ-
λακῶν). — λαμβάνω, ἐδῶ: στρατολογῶ, προσλαμβάνω ώς μισθο-
φόρους. — δτι πλείστους καὶ βελτίστους ὅσον τὸ δυνατὸν πε-
ρισσοτέρους καὶ γενναιοτέρους. — ως ἐπιβουλεύοντος Τισσ. ταῖς
πόλεσι διότι δηθεν ὁ Τισσ. ἐπεβουλεύετο (αὐτὰς) τὰς πόλεις. — καὶ
γάρ καθόσον μάλιστα. — τὸ ἀρχαῖον ἐξ ἀρχῆς, ἀρχικῶς. — ἀφει-
στήκεσσαν, ὑπερσυντλ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ. — προαισθό-
μενος, ἀδρ. τοῦ προαισθάνομαι. — ἐκβάλλω ἔξορίζω. — ὑπο-
λαμβάνω τοὺς φεύγοντας λαμβάνω ὑπὸ τὴν προστασίαν μου
τοὺς ἔξορίστους. — πειρῶμαι προσπαθῶ. — κατάγω τινὰ ἐπανα-
φέρω τινὰ (ἔξορίστον) εἰς τὴν πατρίδα του. — ἐκπεπτωκότας, ποκμ.
τοῦ ἐκπίπτω ἔξορίζομαι. — καὶ αὕτη καὶ τοῦτο (τὸ δτι δηλ. ἐπο-
λιόρκει τὴν Μίλητον). — αὖ πάλιν.

§ 8. ἀξιῶ προβάλλω τὴν ἀξίωσιν. — οἱ = αὐτῷ (τῷ Κύρῳ). —
συμπράττω τινὶ τι βοηθῶ τινα εἰς τι. — ἐπιβουλή πρός τινα
ἐχθρικὰ σχέδια ἐναντίον τινός. — ἀμφὶ τὰ στρατεύματα εἰς συν-
τήρησιν τῶν στρατευμάτων. — οὐδὲν ὄχθομαι διόλου δὲν δυσα-
ρεστοῦμαι. — οἱ γιγνόμενοι δασμοὶ οἱ εἰσπραττόμενοι φόροι. —
ἐκ τῶν πόλεων, ὃν = ἐκ τῶν πόλεων, ἄς.

§ 9. αὐτῷ χάριν αὐτοῦ (τοῦ Κύρου). — Χερρόνησος ἡ Θρα-
κικὴ Χερσόνησος ἡ παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον. — καταντιπέραν ἀπέ-

ναντι. — **Αβυδος** ἀρχαία πόλις τῆς Τοφάδος εἰς τὸ στενότατον μέρος τοῦ Ἐλλησπόντου. — **Φυγάς** ἔξοριστος. — **συγγενόμενος**, ἀρό. τοῦ συγγίγνομαι τινι σχετίζομαι μέ τινα. — **ἡγάσθη**, ἀρό. τοῦ ἄγαμαι ἐκτιμῶ πολύ. — **μύριοι** δέκα χιλιάδες. — **δαρεικὸς** περικὸν νόμισμα χρυσοῦν κοπὲν ἐπὶ τοῦ βασιλέως Δαρείου εἶχεν ἀξίαν 20 δραχμῶν ἀττικῶν (Ἡ ἀττικὴ δραχμὴ = 8 σημερινὰ χρυσᾶ). — **Χρυσίον** χρυσᾶ νομίσματα, χρήματα. — **δρυμῶμαι** ἐκ Χερρονήσου ἔχω τὴν Χερσόνησον ὡς δρυμητήριον. — **ὑπέρ** Ἐλλήσποντον ὑπεράνω τοῦ Ἐλλησπόντου. — **συμβάλλομαι** τινι εἰς τὴν τροφὴν συνεισφέρω εἰς τινα διὰ τὴν συντήρησιν. — **έκών**, **έκονσα**, ἐκὸν θέλων, ἔκουσιώς, θελήματικῶς. — **τὸ στράτευμα λανθάνει τρεφόμενον** τὸ στράτευμα συντηρεῖται κρυφίως (χωρὶς νὰ τὸ ἀντιλαμβάνεται κανείς).

§ 10. Ξένος φίλος (ἐκ ξένης χώρας). — **οἴκοι** ἐν τῇ πατρίδι. — **ἀντιστασιώτης** ἀντίπαλος πολιτικός. — **αἵτῳ τινα** ζητῷ παρά τινος. — **εἰς**, πρὸ τῶν ἀριθμητικῶν : ἔως. — **ξένος**, ἐδῶ : μισθοφόρος. — **τριῶν μηνῶν μισθὸν** χρήματα διὰ μισθοδοσίαν (τούτων, τῶν δισκηλίων περίπου μισθοφόρων) τριῶν μηνῶν. — **περιγίγνομαι τινος** ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά. — **δέομαι τινος** παρακαλῶ τινα. — **πρόσθεν πρότερον**. — **καταλύω πρός τινα** συμφιλιώνομαι μέ τινα. — **συμβουλεύομαι τινι ζητῷ τὴν συμβουλήν**, τὴν γνώμην τινός.

§ 11. κελεύω τινὰ παραγγέλλω εἰς τινα. — παραγίγνομαι προσέρχομαι, ἔρχομαι πλησίον (τινός). — ώς βουλόμενος διότι τάχα ἥθελε. — **Πισίδαι κάτοικοι τῆς ἀρχαίας Πισιδίας, χώρας εἰς τὰ νότια τῆς Μ. Ἀσίας. — **πράγματα παρέχω τινὶ** ἐνοχλήσεις παρέχω εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα. — **Στυμφάλιος** ὁ ἐκ τῆς Στυμφάλου, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας. — **ώς πολεμήσων** διότι δῆθεν ἐσκόπευε νὰ πολεμήσῃ.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1. δοκεῖ μοι φαίνεται εἰς ἔμε καλόν, ἀποφασίζω. — **ἡδη πλέον**. — **ἄνω** εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας. — **τὴν πρόφασιν ποιοῦμαι** προφασίζομαι. — **ώς βουλόμενος**, ἐδῶ : ὅτι

τάχα ἥθελε. — ώς ἐπὶ τούτους δῆθεν ἐναντίον τούτων. — ἡκειν
νὰ ἔλθῃ. — συναλλαγέντι, ἀδό. τοῦ συναλλάττομαι πρός τι-
να συμφιλιώνομαι μέ τινα. — οἱ οἴκοι (ἀντιστασιῶται) οἱ ἐν τῇ
πατρίδι πολιτικοὶ ἀντίπαλοι. — προειστήκει ἦτο ἀρχηγός· ὑπερσυντλ.
τοῦ προΐσταμαι. — ἐν ταῖς πόλεσι, δηλ. ταῖς Ἰωνικαῖς. — τὸ
ξενικὸν τὸ μισθοφορικὸν στράτευμα.

§ 2-3. καταπράττω φέρω εἰς καλὸν πέρας. — ἐφ' ᾧ ἔκεινα,
διὰ τὰ δποῖα. — παύομαι (τοῦ πολέμου) παύω τὸν πόλεμον. —
καταγάγοι, ἀδό. εὐκτ. τοῦ κατάγω (βλ. κεφ. 1, § 6-7, σελ. 126). —
οἴκαδε εἰς τὴν πατρίδα. — πιστεύω τινὶ ἔχω ἐμπιστοσύνην εἰς
τινα. — παρῆσαν εἰς Σάρδεις ἥλθον εἰς τὰς Σάρδεις. — παρα-
γίγνομαι, βλ. κεφ. 1, § 11. — γυμνῆς (ἢ γυμνήτης) ἐκαλεῖτο
ὅ ἔλαφος ὁ πλισμένος πεζὸς στρατιώτης, ὃ δποῖος ἔφερεν ἢ σφεν-
δόνην (σφενδονήτης) ἢ ἀκόντιον (ἀκοντιστής) ἢ τόξον (τοξό-
της). — πελταστῆς ἐκαλεῖτο ὃ φέρων δόρυ, ἔιφος καὶ μικρὸν ἡμι-
σεληνοειδῆ ἀσπίδα, τὴν πέλτην. — στρατεύομαι ἀμφὶ Μίλητον
πολιορκῷ τὴν Μίλητον.

§ 4. ἡγοῦμαι νομίζω. — ἢ ὡς ἐπὶ Πισίδας παρὰ δῃ θὰ ἐ-
χρειάζετο ἐναντίον τῶν Πισιδῶν. — ἢ ἐδύνατο = ὡς ἐδύνατο
(κεφ. 1, § 6). — στόλος ἢ ἐτοιμασία πρὸς ἐκστρατείαν. — ἀντιπα-
ρασκευάζομαι παρασκευάζομαι καὶ ἐγὼ ἐναντίον ἄλλου παρασκευ-
αζομένου.

§ 5-6. ὀρμῶμαι ἔκεινω. — ἔξελαύνω... ἐπὶ ἢ εἰς προχωρῶ...
καὶ φθάνω εἰς. — σταθμός, ἢ λ. σημαίνει ἀπόστασιν διανυομένην
ἐντὸς μιᾶς ἡμέρας. — παρασάγγης μονὰς μετρήσεως μῆκους παρὰ
τοῖς Πέρσαις· ἵσοδυνάμει πρὸς 5 % καὶ πλέον σημερινὰ χιλιόμετρα. —
εὔρος πλάτος. — πλέθρον μονὰς μῆκους τριάκοντα καὶ ἑνὸς μέτρων. —
ἔζευγμένη ἐπτὰ πλοίοις ἀποτελουμένη ἀπὸ ἐπτὰ συνεζευγμένα
πλοῖα. — Δόλοπες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον εἰς τὴν Πίνδον. — Αἰ-
νιάνες λαὸς θεσσαλικὸς πλησίον τῆς Οίτης καὶ τοῦ Σπερχειοῦ. —
Ολύνθιοι κάτοικοι τῆς Ὀλύνθου, ἀρχαίας πόλεως τῆς Χαλκιδικῆς
Χερσονήσου.

§ 7-8. βασίλεια ἀνάκτορα. — παράδεισος περιπεφραγμένος

πόπος ἀναψυχῆς καὶ διασκεδάσεως, κατάφυτος καὶ πλήρης ἀγρίων ζώων. — μέγας βασιλεὺς ἐκάλειτο δὲ βασιλεὺς τοῦ περσικοῦ κράτους. — ἔρυμνὸς ὄχυρός. — ἐμβάλλω, ἐπὶ ποταμοῦ: χύνομαι.

§ 9-10. ἔξετασις ἐπιθεωρησις. — ἀριθμὸς ἀριθμησις. — γίγνομαι, ἐπὶ ποσῶν καὶ ἀριθμῶν: συμποσοῦμαι εἰς, ἀνέρχομαι εἰς. — **Πέλται** πόλις τῆς Φρυγίας. — **τὰ Λύκαια** ἔορτὴ πρὸς τιμὴν τοῦ Λυκαίου Διός τελουμένη ἐπὶ τοῦ Λυκαίου ὅρους ἐν Ἀρκαδίᾳ θύω τὰ Λύκαια μὲν θυσίας ἔορτάζω τὰ Λύκαια. — **τίθημι** ἀγῶνα διοργανώνω (ἀθλητικὸν) ἀγῶνα. — **στλεγγίς** κόσμημα τῆς κεφαλῆς ἐν εἴδει κτενίου. — **θεωρῶ** τὸν ἀγῶνα παρίσταμαι ὡς θεατὴς εἰς τὸν ἀγῶνα.

§ 11-13. Καῦστρου πεδίον πόλις τῆς Φρυγίας. — **ἴόντες**, μιχ. τοῦ ἔρχομαι. — αἱ θύραι (Κύρου) ἡ σκηνὴ (τοῦ Κύρου). — **ἐλπίδας** λέγων διῆγε διαρκῶς ἔλεγεν (εἰς αὐτὸν) νὰ ἐλπίζουν. — **δῆλος** εἰμι μετὰ μιχ.: εἶναι φανερὸν διτεῖ ἐγώ. . . — **ἀνιώμαι** λυποῦμαι, στενοχωροῦμαι. — **πρὸς** τοῦ τρόπου (τοῦ) Κύρου σύμφωνον πρὸς τὸν χαρακτῆρα (ἴδιον τοῦ χαρακτῆρος) τοῦ Κ. — **ἀποδίδωμι** πληρώνω τὰ δφειλόμενα. — δ' οὖν δπωσδήποτε. — ή **Κιλισσα** ἡ βασίλισσα τῆς Κιλικίας. — **φυλακή** σωματοφυλακή. — **Ασπένδιος** δὲ ἐκ τῆς Ἀσπένδου, πόλεως τῆς Παμφυλίας εἰς τὴν Μ. Ασίαν.

§ 14-16. δεηθῆναι, ἀόρ. τοῦ δέομαί τινος (βλ. κεφ. 1, § 10, σελ. 127). — **νόμος** (ἔστι) τινι ὑπάρχει συνήθεια εἰς τινα, συνηθίζει τις. — **ἐπὶ τεττάρων** εἰς βάθος τεσσάρων ἀνδρῶν, εἰς τέσσαρας σειράς. — **θεωρῶ**, ἐδῶ: ἐπιθεωρῶ. — **παρελαύνω** περνῶ ἐμπροσθεν. — **ἴη** τιμῆμα ἱππικοῦ 64 ἀνδρῶν. — **τάξις** τιμῆμα πεζικοῦ 100 ἀνδρῶν. — **ἄρμα** πολεμικὸν ὅχημα μὲ δύο τροχούς, δπίσω μόνον ἀνοικτὸν καὶ ἀσκεπές. — **ἄρμάμαξα** ὅχημα μὲ τέσσαρας τροχούς, δπίσω καὶ ἐπάνω κλειστόν, εἰς δὲ τὰ πλάγια μόνον μὲ παραπτάσματα, χρησιμεῦνον εἰς τὰς ὄδοιπορίας πρὸς μεταφορὰν περιφανῶν προσώπων, ίδίως δὲ γυναικῶν. — **φοινικοῦς** κόκκινος. — **ἐκκαλύπτομαι** ξεσκεπάζομαι. — **ἀσπὶς** ἐκκεκαλυμμένη ἀσπὶς χωρὶς τὸ (συνήθως δερμάτινον) κάλυμμα τῆς.

§ 17-18. παρελαύνω τινὰ περνῶ ἔμπροσθέν τινος. — πρὸ τῆς φάλαγγος μέσης πρὸ τοῦ μέσου τῆς φάλαγγος. φάλαγξ δὲ ὁ ὅλος στρατὸς παρατεταγμένος πρὸς μάχην. — προβάλλομαι προτείνω. — τὰ δόπλα, δηλ. τὰ δόρατα (πρὸς ἐπίθεσιν) καὶ τὰς ἀσπίδας (πρὸς ἀμυναν). — ἐπιχωρῶ προχωρῶ ὡς εἰς ἐπίθεσιν. — προλέγω τί τινι ἀνακοινώνω τι εἰς τινα. — ἐπῆσαν, πρότι. τοῦ ἐπέρχομαι. — ἐκ τούτου μετὰ τοῦτο. — τῶν στρατιωτῶν θάττον προϊόντων ἐπειδὴ οἱ στρατιῶται ἐπροχώρουν ταχύτερον (παρόδοσον ἐπρεπε). — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου μόνοι των, χωρὶς καμίαν διαταγὴν. — δρόμος ἐγένετο αὐτοῖς = ἔτρεξαν αὐτοῖς: τροχάδη διηγήνυνθησαν αὐτοῖς. — οἱ ἐν τῇ ἀγορᾷ οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀγορᾶς, οἱ ἔμποροι. — τὰ ὕνια τὰ (πρὸς πώλησιν ἐν τῇ ἀγορᾷ) ἔμπορεύματα. — ἥσθη, ἀόρ. τοῦ ἥδομαι εὐχαριστοῦμαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

§ 1-3. πλήθω εἶμαι γεμάτος· ἦν ἀμφὶ ἀγοράν πλήθουσαν ἦτο ἡ ὕρα, κατὰ τὴν διποίαν ἡ ἀγορὰ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀνθρώπων (δηλ. ὁ χρόνος ἀπὸ 9 - 11 $\frac{1}{2}$ π. μ. περίπου). — σταθμὸς κατάλυμα, τόπος (πρὸς διαμονὴν στρατιωτῶν). — καταλύω σταθμεύω. — ἤνικα διπότε. — προφαίνομαι φαίνομαι μακρόθεν, προβάλλω. — ἐλαύνω τρέχω ἐφιππος. — ἀνὰ κράτος διλοταχῶς. — ἰδροῦντι τῷ ἵππῳ μὲν ἴδωμένον τὸν ἵππον του. — ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τινα. — τάραχος ταραχή. — δοκῶ νομίζω. — (βασιλέα) αὐτίκα ἐπιπεσεῖσθαι σφίσιν ἀτάκτοις (οὖσι) ὅτι ὁ βασιλεὺς ἀμέσως θὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτῶν εὐδισκομένων εἰς ἀταξίαν. — παλτὸν ἀκόντιον. — καθίσταμαι τοποθετοῦμαι.

§ 4-7. σπουδὴ βία. — ἔχόμενος (δηλ. τοῦ Κλεάρχου) πλησίον τοῦ Κλ. (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἔσχε, ἀόρ. τοῦ ἔχω καταλαμβάνω. — τὸ πελταστικὸν οἱ πελτασταί. — ὑπαρχος ὑπαρχηγός. — δσον περίπου. — παραμηρίδια μετάλλινα καλύμματα προφυλάσσοντα τοὺς μηρούς. — ψιλὴ ἀπροφύλακτος (ἄνευ δηλ. κράνους). — καθίσταμαι εἰς τὴν μάχην προσέρχομαι εἰς τὴν μάχην. — προμετωπίδια καὶ προστερνίδια ταῦτα ἥσαν μετάλλινα κα-

λύματα προφυλάσσοντα τὸ μέτωπον καὶ τὸ στέρον (τὸ στῆθος) τῶν πολεμικῶν ἵππων.—·Ελληνικὴ μάχαιρα αὕτη ἡτο ξίφος δὲ λίγον κυρτόν μὲ μίαν κόψιν.

§ 8-11. μέσον ἡμέρας μεσημβρία. — δεῖλη τὸ μετὰ μεσημβρίαν χρονικὸν διάστημα τῆς ἡμέρας, τὸ δοποῖον ἐχωρίζετο ἐξ ἡμισείας εἰς δεῖλην πρωίαν καὶ δεῖλην δψίαν. — χρόνῳ συχνῷ ὕστερον μετὰ πολὺν χρόνου. — μελανία μαυρίλα. — ἐπὶ πολὺ εἰς μεγάλην ἔκτασιν. — **τάχα** δὴ εὐθὺς πλέον. — **ἐχόμενοι** (δηλ. τούτων ἡσαν) κατόπιν τούτων ἡσαν. — γερροφόροι στρατιῶται φέροντες γέρρα τὰ γέρρα ἡσαν τετράγωνοι ἐπιμήκεις ἀσπίδες πλεκταὶ ἀπὸ κλάδους ἵτεις ἢ λύγους μερικὰ ἔθνη ἐπεκάλυπτον αὐτὰς μὲ ἀκατέργαστα δέρματα βιῶν. — ἀσπὶς ποδήρης ἀσπὶς μακρὰ ἔως εἰς τοὺς πόδας κάτω. — πλαίσιον παράταξις τοιαύτη, ὥστε νὰ σχηματίζεται τετράγωνον. — **διαλείπω** ἀπέχω. — **συχνὸν** (ἐπίση.) πολύ. — **ἀποτεταμένα**, πρκμ. τοῦ **ἀποτείνομαι** προεκτείνομαι. — **δίφρος** τὸ κύριον μέρος τοῦ ἀρματος, δπου ἐστέκετο δ δόηγῶν τὸ ἄρμα, δ ἡνίοχος βλ. εἰκ. δρεπανηφόρου ἀρματος (πίν. IV ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **βλέποντα** ἐστραμμένα. — **ώς διακόπτειν = ὥστε διακόπτειν** διακόπτω κόπτω εἰς δύο, κατακόπτω.

§ 12-13. παρελαύνω διέρχομαι (περνῶ) ἔφιππος. — πάντα ἡμῖν πεποίηται τὸ πᾶν ἔχομεν κατόρθωσει. — τὸ μέσον στῖφος τὸ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἐχθρικῆς παρατάξεως στῖφος (δηλ. τοὺς πρὸ τοῦ βασιλέως ὑπὸ τὸν Ἄρταγέροντην ἔξακισχιλίους ἱππεῖς). — περιῆν, πρτκ. τοῦ περίειμι εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω. — τοῦ Κύρου εὐώνυμου ἔξω ἦν, βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. — **ἀποσπῶ** ἀπομακύνω. — **ἔκατέρωθεν** καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη. — **μέλει μοι** φροντίζω. — **ὅπως καλῶς ἔχοι** (τὸ πρᾶγμα) πῶς τὸ πρᾶγμα (ἢ μάκη) ν' ἀποβῆ καλῶς.

§ 14-16. ὁμαλῶς μὲ κανονικὸν βάδισμα. — **προήει**, πρτκ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ. — **ἔτι** ἀκόμη. — **ἐν τῷ αὐτῷ (τόπῳ)** εἰς τὴν Ἰδίαν θέσιν. — **οὐ πάνυ πρός τινι** οὐχὶ πολὺ πλησίον τινός. — **καταθεῶμαι** παρατηρῶ καλῶς. — **ἔκατέρωσε** καὶ πρὸς τὸ ἐν μέρος καὶ πρὸς τὸ ἄλλο. — **ἀποβλέπω** κατευθύνω τὸ βλέμμα μου. —

ύπελάσσας, ἀδρ. τοῦ ὑπελαύνω προστρέχω πλαγίως ἔφιππος. — ὡς συναντῆσαι = ὥστε συναντῆσαι. — ἦρετο, ἀδρ. β' τοῦ ἐρωτῶ. — ἐπιστήσας, δηλ. τὸν ἵππον ἐφίστημι σταματῶ. — Ἱερά τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ φαινόμενα εἰς τὰ σπλάγχνα τῶν θυσιαζομένων ζώων. — σφάγια τὰ μαντικὰ σημεῖα τὰ παρατηρούμενα εἰς τὰ πρὸς θυσίαν ζῷα πρὸ τῆς σφαγῆς καὶ κατ' αὐτήν. — Ἰόντος νὰ διέρχεται (νὰ περνᾷ). — τὸ σύνθημα παρέρχεται δεύτερον τὸ σύνθημα διέρχεται (διὰ τῶν τάξεων) διὰ δευτέραν φροάν· τὸ σύνθημα ἐδίδετο ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ εἰς τοὺς ἴσταμένους πλησίον του ἄνδρας καὶ κατόπιν μετεδίδετο ἀπὸ τὸν ἕνα εἰς τὸν ἄλλον μέχρι τοῦ τελευταίου ἐν τῇ παρατάξει στρατιώτου ἀπὸ τοῦτον δὲ πάλιν μετεδίδετο κατὰ τὸν ἰδιον τρόπον ἀντιστρόφως μέχρι τοῦ ἀρχηγοῦ. — καὶ ὅς καὶ οὗτος. — θαυμάζω ἀπορῶ, παρακενεύομαι. — παραγγέλλω (τὸ σύνθημα) δίδω τὸ σύνθημα. — χώρα θέσις.

§ 17-20. στάδιον ἀρχαία μονάς μήκους· ίσοδυναμεῖ πρὸς 185 περίπου μέτρα. — τὸ φάλαγγε διειχέτην = αἱ δύο φάλαγγες διεῖχον· διέχω ἀπέχω, εὐρίσκομαι μαχόμενον. — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶν· παιάνι ἔσμα πολεμικόν, τὸ δποῖον ἔψαλλον οἱ Ἕλληνες πρὸ τῆς μάχης πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀρεως. — ἥρχοντο, προτκ. τοῦ ἀρχομαι ἀρχίζω, κάμνω ἀρχήν. — ἀντίος ἔρχομαι τινι ἐπέρχομαι ἀντιμετώπος κατά τινος. — ἔκκυμαίνει τι τῆς φάλαγγος μέρος τι τῆς παρατάξεως ἐξέρχεται πρὸς τὰ ἐμπρός ὡς κῦμα. — θέω τρέχω· δρόμῳ θέω προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — φθέγγομαι ἐκβάλλω κραυγήν. — οἶον ὅπως, καθώς. — τῷ Ἐνυαλίῳ ἐλελίζουσι ἀλαλάζοντα (φωνάζοντα ἀλαλά) ἐπικαλούμενοι τὸν Ἐνυαλίον· δὲ Ἐνυαλίος θεὸς τοῦ πολέμου. — τόξευμα ἔξικνεῖται οιπτόμενον βέλος φθάνει εἰς τὸν σκοπόν του. — ἔκκλινω στρέφω τὰ νῶτα. — ἔνταῦθα δὴ τότε πλέον. — κατὰ κράτος μὲ δλην των τὴν δύναμιν. — προΐδοιεν, ἀδρ. τοῦ προορῶ βλέπω ἐμπρός μου. — διίσταμαι διαχωρίζομαι, ἀφήνω διάστημα. — ἔστιν δοτις τίς, κάποιος. — κατελήφθη ὑπὸ ἀρματος· ἀδρ. τοῦ καταλαμβάνομαι προφθάνομαι. — ἵπποδρομος ἵπποδρόμιον. — ἐκπλαγείς, ἀδρ. τοῦ ἐκπλήττομαι τὰ χάνω.

§ 21-24. τὸ καθ' αὐτοὺς τὸ ἀπέναντί των στράτευμα (τῶν πο-

λεμίων). — οὐδ' ὡς οὐδὲ οὔτως, ἐν τούτοις δέν. — ἔξήχθη, ἀόρτου ἔξάγομαι παρασύρομαι. — συνεσπειραμένην, προκμ. τοῦ συσπειρῶματι συμπυκνοῦμαι. — ἐπιμελοῦμαι παρατηρῶ μὲ προσοχῆν. — γῆδει, προτκ. τοῦ οἰδα γνωρίζω. — ἥγοῦμαι διοικῶ. — ἴσχὺς δύναμις, στρατός. — χρήζω ἔχω ἀνάγκην. — αἰσθάνομαι λαμβάνω γνῶσιν. — γίγνομαι ἔξω τινὸς εὐρίσκομαι ἔξω τινός. — ἐκ τοῦ ἀντίου ἀπὸ τὸ ἀπέναντι μέρος. — τοῖς ἔμπροσθεν αὐτοῦ τεταγμένοις, ἐννοεῖ τοὺς ὑπὸ τὸν Ἀρταγέρον 6.000 ἵππεῖς. — ἐπικάμπτω κάμινω καμπήν, στροφήν. — ὡς εἰς κύκλωσιν ἵνα περικυλλώσῃ, καθὼς φαίνεται. — δείσας, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι. — γίγνομαι ὅπισθεν ἔρχομαι ἐκ τῶν ὅπισθεν. — ἐλαύνω ἀντίος (τινὶ) ἐπέρχομαι κατ' εὐθεῖαν ἐναντίον (τινός). — ἔμβάλλω ἔφορομῶ.

§ 25-27. δόμοτράπεζοι εὐγενεῖς Πέρσαι ἀποτελοῦντες τὴν ἀκολουθίαν τοῦ Κύρου. — ἡνέσχετο, ἀόρ. τοῦ ἀνέχομαι συγκρατοῦμαι. — λεμαι δρμῶ. — παίω κτυπῶ. — τιτρώσκω πληγώνω. — Κτησίας, οὗτος κατήγετο ἐκ τῆς Κνίδου, πόλεως τῆς Καρίας· αἰχμαλωτισθεὶς ὑπὸ τῶν Περσῶν ἔζησεν ἐπὶ 17 ἔτη (415 - 398 π. Χ.) ἐν τῇ περσικῇ αὐλῇ καὶ συνώδευσε τὸν βασιλέα Ἀρταξέρξην εἰς τὴν παρὰ τὰ Κούναξι μάχην· συνέγραψε τὰ Περσικά, δηλ. περσικὴν ἴστορίαν, τῆς δόποιας ἀποσπάσματα μόνον σφέζονται. — λωμαι θεραπεύω. — ὀκοντίζω παλτῷ ρίπτω ἀκόντιον καὶ μὲ αὐτὸ κτυπῶ. — βιαίως μὲ δύναμιν, δυνατά. — κείμαι κείμαι νεκρός.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ

§ 1-4. ἐνταῦθα δὴ τότε λοιπὸν (δηλ. μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου). — ὄρμηντο, ὑπερσυντλ. τοῦ ὄρμῶματι ξεκινῶ. — διέσχον, ἀόρ. τοῦ διέχω (βλ. κεφ. 8, § 17). — οἱ μέν, δηλ. οἱ Ἕλληνες. — τοὺς καθ' αὐτούς, βλ. κεφ. 8, § 21 «τὸ καθ' αὐτούς». — ὡς πάντα νικῶντες μὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι καθ' ὅλην τὴν παράταξιν ἦσαν νικηταί.

§ 5. τὰ σκευοφόρα, κυρίως: τὰ ὑποζύγια τὰ μεταφέροντα τὰς ἀποσκευάς· ἔπειτα, ὅπως ἔδω: αἱ ἀποσκευαί. — εἰς τὸ πρόσθεν

οἰχοματι πηγαίνω (προχωρῶ) πρὸς τὰ ἐμπρός. — Ίοιεν, εὐκτ. τοῦ
ἔρχομαι. — ἀρήγω βοηθῶ.

§ 6-8. τάυτη προσιόντα ἔὰν θὰ προσήρχετο ἀπὸ τούτου τοῦ
μέρους (δηλ. δπισθεν). — ἄγω (ἀμιτβ.) προσέρχομαι, πορεύομαι. — ὥ (ἀπὸ ἔκει) ὅπου. — **παρέρχομαι** προσπερνῶ. — **ἀπάγω** ἀποχωρῶ,
ἀπέρχομαι. — **ἀναλαμβάνω** λαμβάνω μαζί μου. — **σύνοδος** συμ-
πλοκή. — **διήλασε** (τοῦ διελαύνω) κατὰ τοὺς "Ελλήνας πελ-
ταστᾶς μὲ τὸ ἴππικόν του διῆλθε διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων πελτα-
στῶν (βλ. πίν. VII ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **κατέκανε**, ἀρό. τοῦ
κατακαίνω φονεύω. — **διαστάντες** (τοῦ διίσταμαι) διανοίξαντες
τὰς τάξεις των. — **Ἀμφιπολίτης** κάτοικος τῆς Ἀμφιπόλεως, ἀπο-
κίας τῶν Ἀθηναίων παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Στρυμόνος ἐν τῇ ἀνατο-
λικῇ Μακεδονίᾳ. — **φρόνιμος** γίγνομαι ἐνεργῶ μετὰ περισκέψε-
ως. — **δ' οὖν** δπωδήποτε. — **μείον** ἔχω μειονεκτῶ. — **ἀπαλλάτ-
τομαι** ἀπομακρύνομαι, ἀποχωρῶ. — **πάλιν** εἰς τὰ δπίσω. — **ἀνα-
στρέφω** ἐπιστρέφω. — **δὴ** πλέον.

§ 9-10. προσάγω πρός τι ἐπέρχομαι κατά τινος. — **περι-
πύσσω** περικυκλώνω. — **ἀναπτύσσειν** τὸ κέρας νὰ ἀναπτύξουν
τὸ κέρας (νὰ δώσουν εἰς τὸ κέρας μεγαλυτέραν ἔκτασιν βλ. πίν. IX
ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **ποιοῦμαι** δπισθεν τὸν ποταμὸν παρα-
τάσσομαι οὕτως, ὥστε νὰ ἔχω τὸν ποταμὸν δπισθέν μου. — **καὶ δὴ**
τότε πλέον. — **παρελθών**, δηλ. τὸ εὐώνυμον κέρας τῶν Ἑλλήνων. —
καθίστημι ἀντίαν τὴν φάλαγγα ἀντιπαρατάσσω τὴν φάλαγγα.

§ 11-15. τὸ πρόσθεν πρότερον: — **δέχομαι** ύπομένω τὴν
ἔφοδον, ἀνθίσταμαι. — **ἔκ πλείονος** ἀπὸ μεγαλυτέραν ἀπόστασιν. —
ἐπιδιώκω καταδιώκω. — **κώμης τινός**, ἡ κώμη αὐτὴ ἡσαν τὰ
Κούναξα. — **ἀναστρέφομαι**, ἐπὶ στρατιωτῶν: κάμνω στροφὴν καὶ
στέκομαι ἀντιμέτωπος τοῦ ἔκθροῦ. — **ἐνεπλήσθη**, ἀρό. τοῦ ἐμπί-
μπλαμαι πληροῦμαι, γεμίζω. — **τὸ βασίλειον σημεῖον** ἡ βασιλικὴ
σημαία. — **ἀνατεταμένος** ἀνυψωμένος. — **πέλτη**, ἑδῶ: δόρυ. —
Ψιλῶ ἀπογυμνώνω, κενώνω. — **τὰ ὑπὲρ τὰ πέραν**. — **ἔλαύνω** τρέχω
ἐφιππος. — **ἀνὰ κράτος** δλοταχῶς.

§ 16-19. τίθεμαι τὰ σπλα θέτω κάτω (καταθέτω) τὰ σπλα

μου. — ἄμα μέν... ἄμα δὲ ἀφ' ἐνὸς μέν... ἀφ' ἐτέρου δέ. — Θαυμάζω ἐκπλήσσομαι. — ὥδεσαν, πρτκ. τοῦ οἶδα. — παρήει ἥρχετο (πρὸς αὐτούς). — εἰκάζω συμπεραίνω. — οἴχομαι ἔχω ἀπομακρυνθῆ. — τι κάποιαν θέσιν. — ἄγομαι μεταφέρω. — καταλαμβάνω εὑρίσκω. — χρήματα πράγματα. — σιτίον τρόφιμον. — σφοδρὰ ἔνδεια μεγάλη ἔλλειψις. — διαδίδωμι διαμοιράζω. — ἀνάριστοι ἀγενμάτιστοι. — δὴ ὡς γνωστόν. — ἄριστον γεῦμα. — διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 2-3. ἄμα τῇ ἡμέρᾳ μαζὶ μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῆς ἡμέρας, κατὰ τὰ ἔμμερά ματα. — σημανοῦντα, μέλλ. τοῦ σημαίνω παραγγέλλω. — χρὴ πρέπει. — συσκευάζομαι ἐτοιμάζω τὰ πράγματά μου, τὰς ἀποσκευάς μου. — προϊέναι, ἀπομφ. τοῦ προέρχομαι προσχωρῶ. — εἰς τὸ πρόσθεν πρὸς τὰ ἐμπρός. — συμμείξειαν, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμί τινι συναντῶμαι μέ τινα. — ἐν δρμῇ εἰμι εἰμαι ἔτοιμος νὰ ἔκεινήσω. — δῆλος ἀνέχει δῆλος ἀνατέλλει. — Τευθρανία χώρα τῆς Μ. Ἄσιας ἐν τῇ Μυσίᾳ. — Ταμῶς Αἰγύπτιος ἀκολουθήσας τὸν Κῦρον εἰς τὴν ἐκστρατείαν του κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου. — ὕρμηντο, ὑπερσυντλκ. τοῦ δρμῶμαι ἔκεινῶ. — ἐπὶ Ἰωνίας διὰ τὴν Ἰωνίαν. — δθενπερ δπόθεν ἀκριβῶς.

§ 4-5. βαρέως φέρω πολὺ λυποῦμαι. — ὕφελε Κῦρος ζῆν εἴθε νὰ ἔζη δῆλος. — ἐπαγγέλλομαι ὑπόσχομαι. — καθιεῖν, μέλλ. τοῦ καθίζω. — τῶν νικώντων ἔστι εἰς τοὺς νικητὰς ἀνήκει. — τὸ ἄρχειν ἥ ἔξουσία.

§ 6. οἴχομαι ἔχω ἀπέλθει δῆλος. — σῖτος τρόφιμα. — κόπτω σφάζω. — ξύλα καύσιμα ξύλα. — μικρὸν διλίγον. — οδηγεῖν τὸν τόπον, δπον. — οἰστός βέλος. — ἐκβάλλω ρίπτω ἔχω ἀπὸ τὴν φαρέτραν (τὴν βελοθήκην). — γέρρα, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 131). — πέλτη

μικρὰ ἀσπὶς πλεκτὴ ἀπὸ κλάδους δένδρων. — φέρεσθαι διὰ νὰ φέρωνται : εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θελόντων νὰ λάβουν αὐτάς. — ἔψω βράζω-

§ 7-8. ἀμφὶ πλήθουσαν ἀγοράν, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 1-3 (σελ. 130). — κήρυκες ἄνδρες ἀποστελλόμενοι πρὸς τοὺς πολεμίους, διὰ νὰ διαπραγματεύονται εἰρήνην· ἐθεωροῦντο πρόσωπα ἵερα καὶ ἀπαραβίαστα, ὡς σημεῖον δὲ τοῦ ἀξιώματός των ἔφερον ράβδον ἰδίου σχήματος, ἢ ὅποια ἐκαλεῖτο κηρύκειον. — ἐντίμως ἔχω τιμῶμαι. — προσποιοῦμαι ισχνοίζομαι. — ἐπιστήμων γνώστης. — τὰ ἀμφὶ τάξεις τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν τακτικήν, εἰς τὴν τέχνην δηλ. τοῦ παρατάσσειν στρατόν. — ὅπλομαχία, κυρίως : μάχη δι' ὅπλων ἔπειτα, ὅπως ἔδω : τέχνη τοῦ πολέμου. — ἀπέκτονε, προκμ. τοῦ ἀποκτείνω. — αἱ βασιλέως θύραι τὰ ἀνάκτορα (ἢ αὐλὴ) τοῦ βασιλέως. — εὔρισκεσθαι νὰ προσπαθοῦν νὰ εῦρουν (νὰ ἐπιτύχουν) διὰ τὸν ἑαυτόν των.

§ 9-11. βαρέως μὲν ἀγανάκτησιν. — οὐ τῶν νικώντων ἐστὶ δὲν εἶναι ἴδιον τῶν νικητῶν. — κάλλιστον ἀξιοπρεπέστατον. — αὐτίκα ἀμέσως. — ἥξω θὰ ἐπανέλθω. — τὰ ἱερὰ τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων. — ἔξηρημένα βγαλμένα (ἀπὸ τὴν κοιλίαν) προκμ. τοῦ ἔξαιροῦμαι. — θαυμάζω δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — πότερα διὰ ποῖον ἐκ τῶν δύο λόγων. — ὡς κρατῶν ὡς νικητής. — τί δεῖ τις ἀνάγκη εἶναι. — ἐὰν αὐτῷ ταῦτα χαρίσωνται ἐὰν τοῦ κάμουν αὐτὴν τὴν χάριν. — ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς διαμφισθῆται πρός τινα τὴν ἀρχὴν (τὴν βασιλείαν). — παρέχω παραδίδω.

§ 12-14. εἰ μὴ (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — τὸ σῶμα ἡ ζωὴ. — οἴου, προστκτ. τοῦ οἴομαι. — ἔοικα δμοιάζω. — οὐκ ἄχαρις=χαρίεις χαριτωμένος, νόστιμος. — ἔσθι προστκτ. τοῦ οἶδα. — περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός, καταβάλλω τινά.

§ 15-18. ὑπολαμβάνω λαμβάνω τὸν λόγον. — σε ἄσμενος ἔόρακα μὲν χαράν μου σὲ εἶδα. — ἐν τοιούτοις πράγμασι εἰς τοιαύτας περιστάσεις. — συμβουλεύομαι τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος. — πρὸς θεῶν δι' ὄνομα τῶν θεῶν. — δοκεῖ φαίνεται. — οἴσει, μέλλ. τοῦ φέρω. — οἰσθα γνωρίζεις. — ταῦτα ὑπήγετο (αὐτόν,

δηλ. τὸν Φαλίνον) μὲ τὰ μέσα αὐτὰ προσεπάθει νὰ ἔξαπατήσῃ τὸν Φ. — δι παρὰ βασιλέως πρεσβεύων ὁ ἀπεσταλμένος ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως.

§ 19. ὑποστρέφω ἐπιτηδείως ξεφεύγω. — **δόξα** προσδοκία. — μυρίαι ἐλπίδες ἄπειροι ἐλπίδες. — **ἄκοντος** βασιλέως ἀνευ τῆς θελήσεως τοῦ βασιλέως. — **ὅπη** μὲ ὅποιον τρόπον.

§ 20 - 23. δέοι, εὑκτ. τοῦ δεῖ εἶναι ἀνάγκη. — **πλείονος** ἀξιός είμι εἴμαι χρησιμώτερος. — **σπονδαὶ** ἀνακωχή, εἰρήνη. — **διασημαίνω** δηλώνω καθαρά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1 - 2. ἔφοδος προσέλευσις. — **τῷδε** ἀπὸ τὸ ἔξῆ. — **ἡ** πρόσθεν ἡμέρα **ἡ** προηγούμενη ἡμέρα. — **προφύλακες** φρουροί. — **ἐπισκοπῶ** ἐπιθεωρῶ. — **σχολάζω** εὐκαιροῦ.

§ 3 - 5. καθίστημι παρατάσσω. — **πάντη** καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. — **προέρχομαι** προχωρῶ, παρουσιάζομαι. — **εὔοπλος** ὁ ἔχων ὀραῖα ὅπλα. — **φράζω** λέγω, παραγγέλλω. — **εἰμὶ** πρός τινι ενρίσκομαι πλησίον τινός. — **ἀνερωτῶ** ἐρωτῶ. — **μάχης** δεῖ εἶναι ἀνάγκη μάχης: πρέπει νὰ γίνῃ μάχη. — **πορίζω** παρέχω, χορηγῶ.

§ 6 - 7. ἀπελαύνω ἀπέρχομαι ἔφιππος. — **ῆκον** ἐπέστρεψαν. — **ῷ** **ἐπετέτακτο** εἰς τὸν δρόποιν εἶχε δομῇ διαταγή. — **πάττω** τι διαπραγματεύομαι τι. — **εἰκότα** λογικά. — **δοκῶ** φαίνομαι. — **ἡγεμῶν** δύηγός. — **ἔνθεν** (εἰς μέρη) ἀπὸ τὰ δρόπια.

§ 8 - 9. μεθίσταμαι τινα ἀπομακρύνω τινά. — **καθ'** ἡσυχίαν ἀνενοχλήτως, εἰρηνικῶς. — **ἔρχομαι** ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια πηγαίνω εἰς μέρη, ὅπου ὑπάρχουν τὰ τρόφιμα. — **διατρίβω** ἀργοπορῶ. — **ὄκνῳ** μὴ φοβοῦμαι μήπως. — **ἀποδόξῃ**, ἀσφ. τοῦ **ἀποδοκεῖ**: **ἀποδοκεῖ μοι** (μετ' ἀπομφ.) ἀποφασίζω νὰ μή. — **σπένδομαι** δέχομαι τὰς σπονδὰς (τὴν ἀνακωχήν). — **ἡγοῦμαι** δύηγῶ.

§ 10 - 14. ἐντυγχάνω τινὶ συναντῶ τι. — **αὐλῶν** αὐλάκι. — **ώς = ὥστε**. — **διάβασις** πρόχειρος γέφυρα. — **ἐκπεπτωκότες** ξερ-

οιζωμένοι καὶ πεσμένοι κατὰ γῆς.—ἀποδείκνυμι δεικνύω, ὁρίζω.—**ἔψητὸς** βρασμένος.

§ 17-20. πίπτω εἰς πολλὰ καὶ ἀμήχανα περιπίπτω εἰς πολλὰς καὶ ἀνυπερβλήτους δυσχερείας.—εὔρημα ποιοῦμαι θεωρῶ εὐτύχημα μου.—αἴτοῦμαί τινα δοῦναί μοι ζητῶ ἀπό τινα νὰ μοῦ ἐπιτρέψῃ.—ἀποσώζω τινὰ ἐπαναφέρω τινὰ σῷον.—ἀχαριστία μοί ἔστι πρός τινος εὑρίσκω ἀχαριστίαν ἐκ μέρους τινός.—γνούς, ἀόρ. τοῦ γιγνώσκω· ταῦτα γιγνώσκω σχηματίζο ταύτην τὴν γνώμην.—αἴτοῦμαι βασιλέα παρακαλῶ τὸν βασιλέα.—χαρίζομαι τινι κάμινω χάριν εἰς τινα.—ἐπιστρατεύω ἐκστρατεύω.—κατὰ τοὺς "Ἐλληνας ἀπέναντι τῶν Ἐλλήνων.—διήλασσα, τοῦ διελαύνω διέρχομαι μὲ τὸ ἱππικόν μου διὰ μέσου τινός.—συνέμειδα, ἀόρ. τοῦ συμμείγνυμι τινι συναντῶμαι μὲ τινα.—ἐρέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἔρωτῷ.—μετρίως μὲ μετριοπάθειαν.—εὔπρακτος εὐκατόρθωτος· εὔπρακτότερόν μοί ἔστι εὐκολώτερον κατορθώνω.—διαπράττομαι κατορθώνω, ἐπιτυγχάνω.

§ 21-23. μεταστάντες, ἀόρ. τοῦ μεθίσταμαι ἀπομακρύνομαι.—ἐπορεύομεθα = ἐβούλομεθα πορεύεσθαι.—λαμβάνω προλαμβάνω.—ἐν δεινῷ εἰμι εὑρίσκομαι εἰς δεινὴν (πολὺ δύσκολον) θέσιν.—παρέχοντες αὐτῷ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνῷ παρείχομεν τοὺς ἑαυτούς μας εἰς αὐτόν: ἐνῷ ἐδεχόμεθα παῖδας αὐτοῦ.—εὖ ποιῶ εὐεργετῶ.—ἀντιποιοῦμαι τινι τῆς ἀρχῆς, βλ. κεφ. 1, § 9-11 (σελ. 136).—οὕτε ἔστι (τι), ὅτου ἔνεκα οὕτε ὑπάρχει κανεὶς λόγος, διὰ τὸν δοποῖον.—λυπῶ ἐνοχλῶ.—ἀδικῶ βλάπτω.—ἀμύνομαι ἀποκρούω.—ὑπάρχω εὖ ποιῶν τινα κάμιν ωρχὴν νὰ εὐεργετῶ τινα.—ἡττῶμαι τινος εὖ ποιῶν φαίνομαι κατέτερος τινος εἰς τὰς εὐεργεσίας.—εἴς γε δύναμιν κατὰ τὴν δύναμίν μας τοῦλάζιστον.

§ 24-27. ἀγοράν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν.—φροντίζω ἀνησυχῶ.—**ἄξιον** ἀξιοπρεπές.—**ἔξεστι** εἶναι δυνατόν.—πιστὰ λαμβάνω λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους).—**ῇ μὴν** τῷ ὅντι, ἀληθῶς.—ἀπάγω ὀδηγῶ.—**ἔξῆ**, ὑποτακτ. τοῦ **ἔξεστι**.—πρίασθαι, ἀόρ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω.—δεήσει, μέλλ. τοῦ δεῖ.—

ώς διὰ φιλίας (χώρας) ὅπως διὰ μέσου φιλικῆς χώρας.— ἀστινῶς ἀβλαβῶς: χωρὶς νὰ προξενῆτε βλάβην.— σῖτα τροφαί.

§ 28-29. ἄπειμι, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι. — διαπράττομαι
& δέομαι τελειώνω τὰς ὑποθέσεις μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 1-2. Ζαπάτας παραπόταμος τοῦ Τίγρητος. — ἐπιβουλὴ ἔχθρική ἐνέργεια.— συγγίγνομαι τινι συναντῶμαι μέ τινα.— παύω διαλύω.— ἔροῦντα, μέλλ. τοῦ λέγω. — χρήζω ἐπιθυμῶ. — ἐτοίμως προθύμιως.

§ 3-6. δεξιαὶ (χειρεῖς) δίδονται ἀνταλλάσσονται χειραψίαι μὲ διαβεβαιώσεις. — φυλάττομαι τινα προφυλάσσομαι ἀπὸ τινα.— ἀντιφυλαττόμεθα (ύμᾶς) ἐπίσης προφυλασσόμεθα ἀπὸ σᾶς.— σκοπῶ ἔξετάζω, παρατηρῶ (τὰ συμβαίνοντα).— αἰσθέσθαι, ἀόρ. τοῦ αἰσθάνομαι ἀντιλαμβάνομαι. — ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν.— ἔρχομαι εἰς λόγους τινὶ ἔρχομαι εἰς συνομιλίαν μετά τινος. — ἔξελοιμεν, ἀόρ. τοῦ ἔξαιρω ἐκβάλλω. — ἀπιστία δυσπιστία.— φθάνω προλαμβάνω. — κακόν (τι) ποιῶ τινα κάμνω κακὸν εἰς τινα — ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — μέλλω ἔχω κατὰ νοῦν, σκοπεύω. — ἀγνωμοσύναι παρανοήσεις, παρεξηγήσεις.— συνουσία συνομιλία. — ἥκω ἔχω ἔλθει. — διδάσκω τινά, ώς ἀποδεικνύω (ἔξηγω) εἰς τινα, ὅτι.

§ 7. σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι. — τὸν θεῶν πόλεμον ώς πρὸς τὸν πόλεμον μὲ τοὺς θεούς. — ἀπὸ ποίου τάχους μὲ ποίαν ταχύτητα. — ἀποφεύγω ξεφεύγω. — ἀποδραίη, ἀόρ. τοῦ ἀποδιδράσκω καταφεύγω, κρύπτομαι. — ὅπως πῶς. — ἔχυρὸν χωρίον δχυδὸς τόπος. — ἀποσταίη, ἀόρ. τοῦ ἀφίσταμαι ἀπομακρύνομαι. — πάντῃ πανταχοῦ. — ἵσον ἔξι ἵσου. — κρατῶ τινος ἔξουσιάζω τι.

§ 8-11. οὕτω γιγνώσκω ταῦτα φρονῶ. — συντίθεμαι φιλίαν συνάπτω φιλίαν. — κατατίθεμαι ἐμπιστεύομαι.— πᾶσα δόδος

κάθε δόδος.—**εὔπορος** εὐκολοδιάβατος.—**ἀπορία** ἔλλειψις.—**πᾶσα** ἡ δόδος δόλοκληρος ἢ δόδος (τὴν δούλην πρέπει νῦν διανύσωμεν).—**διὰ σκότους** σκοτεινή, ἄγνωστος.—**ἐπίσταμαι** γνωρίζω.—**δύσπορος** δυσκολοδιάβατος.—**ծχλος** πλήθος ἀνθρώπων.—**ἔρημία** ἀπομόνωσις.—**μεστὸς** πλήρης.—**ἀπορία,** ἐδῶ: ἀμηχανία, δυσκολία.—**μανέντες,** ἀόρ. τοῦ μαίνομαι τρελαίνομαι.—**ἔφεδρος** ἀντίπαλος.—**σώζω** διατηρῶ.

§ 12-14. Μυσοὶ κάτοικοι τῆς Μυσίας χώρας εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Μ. Ασίας ἀπέναντι τῆς Λέσβου. — λυπηρὸς ἐνοχλητικός.—**ταπεινὸν παρέχω** τινὰ ταπεινώνω, ὑποτάσσω τινά.—**Πισίδαι,** βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11 (σελ. 127).—**τεθυμωμένους,** ποκμ. τοῦ θυμοῦμαί τινι ἔξοργίζομαι κατά τινος.—**μᾶλλον** εὐκολώτερον.—**κολάζομαί τινα** τιμωρῶ τινα.—**ἀλλὰ μήν,** ἐδῶ: πρὸς δὲ τούτοις.—**ἐν τοῖς μεταξὺ τῶν.** — λυπῶ ἐνοχλῶ.—**δεσπότης** κυρίαρχος.—**ἀναστρέφομαι** (συμπεριφέρομαι).—**ύπηρέτης** βοηθός.—**χάριν** ἔχω τινὶ χρεωστῷ εὐγνωμοσύνῃ εἰς τινα.

§ 15. ἐνθυμοῦμαί βάλλω εἰς τὸν νοῦν μου, ἀναλογίζομαι.—**οὕτω** θαυμαστὸν τόσον παράδοξον.—**καὶ** (ἐπιτατ.) **ἡδιστα** μὲ πολὺ μεγάλην εὐχαρίστησιν.—**δεινὸς** λέγειν ἴκανὸς εἰς τὸ λέγειν, ἴκανὸς οὗτωρ.

§ 16-19. ταῦτα γιγνώσκω = οὕτω γιγνώσκω (§ 8).—**βουλεύω** κακόν τινι σκέπτομαι κακὸν κατά τινος.—**κακόνους εἰμί τινι**=**βουλεύω** κακόν τινι.—**ἀντακούω** ἀκούω καὶ ἔγω.—**ἀπολέσαι,** ἀόρ. τοῦ **ἀπόλλυμι** καταστρέφω.—**ἀπορῶ** στεροῦμαι.—**δπλισις** ἔξπλισις, δπλισμός.—**ἐν οἷς** μὲ τὰ δοποῖα.—**ἀντιπάσχω** πάσχω ἔνεκα τῶν πρᾶξεών μου.—**χωρία** ἐπιτήδεια θέσεις κατάλληλοι.—**διαπορεύομαι** διέρχομαι.—**ἔξεστιν** ἥμιν δυνάμεθα ἥμεῖς.—**ἀπορος** ἀδιάβατος.—**ταμιεύομαι** ἀποχωρίζω.—**δπόσοις** ὅμῶν=**τοσούτους** ὅμῶν, δπόσοις.—**διαπορεύω** τινὰ διαβιβάζω τινά, διευκολύνω εἰς τινα τὴν διάβασιν.—**ἀλλὰ** τό γέτοι πῦρ... ἐστι ἀλλὰ τοῦλάχιστον τὸ πῦρ εἶναι βεβαίως...—**κρείττων** ίσχυρότερος.—**λιμὸς** πεῖνα.—**ἄγαθὸς** ἀνδρεῖος.

§ 20-21. πόρος μέσον.—**ἔξελοίμεθα,** ἀόρ. τοῦ **ἔξαιρος**

μαι ἐκλέγω, προτιμῶ. — πρὸς θεῶν ἐνώπιον τῶν θεῶν. — ἀπόρος καὶ ἀμήχανος ὁ εὐρισκόμενος εἰς ἀποφύαν καὶ ἀμηχανίαν. — ἐν ἀνάγκῃ ἔχομαι ὑπὸ ἀνάγκης πιέζομαι. — καὶ τούτων πονηρῶν καὶ μάλιστα πυνθῶν. — ἀπιστία ἀθέτησις ὑποσχέσεως. — ἀλόγιστος ἀπερίσκεπτος.

§ 24-26. τοιαῦτα ἡμῖν εἰς φιλίαν ὑπάρχει ὑπάρχουν εἰς ἡμᾶς τοιοῦτοι (δηλ. ἴσχυροι) λόγοι, διὰ νὰ εἰμεθα φίλοι. — **πάσχω** τὰ ἔσχατα ὑφίσταμαι τὴν ἐσχάτην ποινήν, θανατώνομαι. — **ἐν τῷ ἔμφανεῖ** φανερά. — **φιλοφρονοῦμαι** δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων. — **σύνδειπνον ποιοῦμαί τινα** συνδειπνῷ μετά τινος.

§ 27-30. ἐλέγχομαι (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — **συγγίγνομαι τινι**, βλ. ἀνωτέρῳ § 1 (σελ. 139). — **στασιάζω** τινὶ ἀντιπολιτεύομαι τινα. — **τὸ στράτευμα** λαμβάνω πρὸς ἔμπατὸν λαμβάνω μὲ τὸ μέρος μου τὸ στράτευμα. — **ἔχω τὴν γνώμην πρός τινα** εἶμαι προστηλωμένος πρός τινα — παραλυπῶ παρενοχλῶ, παρεμβάλλω προσκόμματα. — **ἐκποδών εἴμι** ἐκβάλλομαι ἐκ τοῦ μέσου, ἐκλείπω. — **ἴσχυρῶς κατατείνω** πολὺ ἐπιμένω. — **ώς εἰς ἀγοράν** (δηλ. ἴόντες) ὡς νὰ ἐπορεύοντο, διὰ νὰ ἀγοράσουν τροφὰς (ἐπομένως ἀοπλοί).

§ 31-34. ἐπὶ ταῖς θύραις πρὸ τῆς σκηνῆς. — **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **εἰσω** μέσα. — **ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ σημείου** κατόπιν τοῦ αὐτοῦ σημείου' τὸ σημεῖον ἣτο σημαία ἐρυθρὰ ἀνυψωθεῖσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Τισσ. — **ἡ ἵππασία** τὸ τρέξιμον τῶν ἵππεων. — **θαυμάζω τι** ἐκπλήσσομαι μέ τι. — **ἀμφιγνοῶ** ἀμφιβάλλω, δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **πρὸν ἔως δτου.** — **Νίκαρχος**, εἰς τῶν λοχαγῶν. — **τετρωμένος**, πρκμ. τοῦ **τιτρώσκομαι** πληγώνομαι.

§ 35-37. ἐπισιτίζομαι προμηθεύομαι τροφάς.

§ 38. ἔστησαν, ἀόρ. τοῦ **ἴσταμαι** **ἴσταμαι εἰς ἐπήκοον** ίσταμαι εἰς ἀπόστασιν τοσαύτην, ὥστε νὰ ἀκούεται ἡ ὁμιλία. — **φαίνομαι** (μετὰ μτχ.) ἀποδεικνύομαι, ὅτι. — **ἔχει τὴν δίκην** ἔλαβε τὴν τιμωρίαν του, ἐτιμωρήθη.

§ 39-42. δύμόσαντες, ἀόρ. τοῦ δύμνυμι δρκίζομαι. — νομίζω τινὰ φίλον θεωρῶ τινα ὡς φίλον. — ἄθεος ἀσεβής. — ἀπολωλέκατε, προκμ. τοῦ ἀπόλλυμι καταστρέψω, φονεύω. — Ὁρόντας γαμβρὸς τοῦ Ἀρταξέρξου, σατράπης τῆς Ἀρμενίας. — δεῦρο ἔδω.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 2. συνεπισπόμενοι, ἀόρ. τοῦ συνεφέπομαι συνακολουθῶ. — ἀπωλώλεσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ ἀπόλλυματι. — ἐννοοῦμαι σκέπτομαι. — ἐπὶ ταῖς θύραις πλησίον τῆς πρωτευούσης. — πάντῃ πανταχοῦ. — ἀγοράν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — μεῖον δλιγάτερον. — ἡγεμῶν τῆς ὁδοῦ ὁδηγός. — διείργω ἐν μέσῳ κεῖμαι ἐν μέσῳ καὶ διαχωρίζω. — καταλελειμμένοι ἥσαν, ὑπερσυντλκ. τοῦ καταλείποματι. — εὔδηλος δλοφάνερος. — κατακάνοιεν, ἀόρ. τοῦ κατακαίνω φονεύω. — λειφθείη, ἀόρ. τοῦ λείπομαι ἀπομένω, μένω ἐν τῇ ζωῇ.

§ 3. ἀθύμως ἔχω ἀθυμῶ, στενοχωροῦμαι. — σίτου γεύομαι λαμβάνω τροφῆν. — ἀνακαίω ἀνάπτω. — ἐπὶ τὰ ὅπλα εἰς τὸ στρατόπεδον. — ἀναπαύομαι κατακλίνομαι, πλαγιάζω. — ὅψεσθαι, μέλλ. τοῦ δρῶ. — οὕτω διάκειμαι εἰς τοιαύτην (ψυχικῆν) κατάστασιν ενθίσκομαι.

§ 4-5. μεταπέμπομαι προσκαλῶ. — οἴκοθεν ἐκ τῆς πατρίδος. — κρείττων ὠφελιμώτερος. — ἀνακοινοῦμαί τινι συσκέπτομαι μετά τινος. — ὑποπτεύω φοβοῦμαι. — μὴ εἴη (Ξενοφῶντι) ὑπαίτιόν τι πρὸς τῆς πόλεως μήπως δώσῃ κάποιαν ἀφοριὴν κατηγορίας κατὰ τοῦ Ξεν. ἐκ μέρους τῶν συμπολιτῶν του. — ἀνακοινῶ τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος, ἐρωτῶ τινα.

§ 6-7. ἐπήρετο, ἀόρ. τοῦ ἐπερωτῶ ἐρωτῶ. — ἔρχομαι τὴν ὁδὸν διανύω τὴν διδόν, κάμνω τὸ ταξίδι. — ἐπινοῶ ἔχω κατὰ νοῦν. — καλῶς πράττω ἐπιτυγχάνω τὸν σκοπόν μου. — ἀνεῖλε, ἀόρ. τοῦ ἀναιρῶ χρησμοδοτῶ. — πάλιν ἔρχομαι ἐπανέρχομαι. — μαντεία χρησμός. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — λῶν καλύτερον, συμφερώτε-

ρον. — ἵτεον εἶναι δτι ἔπρεπε νὰ ταξιδεύσῃ. — πυνθάνομαί τι ἐρωτῶ τι. — ἥρου, ἀόρ. τοῦ ἐρωτῶ.

§ 8-10. καταλαμβάνω εὑρίσκω, συναντῶ. — ὁρμῶ τὴν ἄνω δόδον πορεύομαι πρὸς τὰ ἄνω (πρὸς τὰ μεσόγεια). — προθυμοῦμαι (μετ' ἀπομφ.) προτρέπω νά. — ἐπειδὴν τάχιστα εὐθὺς ὡς. — στόλος ἐκστρατεία. — ἥδει, παρτι. τοῦ οἶδα. — ὁρμή πορεία, ἐκστρατεία. — τὴν δόδον τὰς δυσχερείας τῆς δόδοιπορίας.

§ 11-12. μικρὸν ὀλίγον. — λαχών, ἀόρ. τοῦ λαγχάνω· λαγχάνω ὑπουρού κοιμῶμαι. — ἔδοξεν αὐτῷ τοῦ ἐφάνη. — σκηπτὸς κεραυνός. — τῇ μέν... τῇ δὲ ἀφ' ἐνὸς μέν... ἀφ' ἕτερον δέ. — πόνος ταλαιπωρία. — (ἐφοβεῖτο) μὴ οὐ δύναιτο μῆπως δὲν θὰ δύναται. — εἴργω ἐμποδίζω. — πάντοθεν ἀπὸ δὲν τὰ μέρη. — ἀπορίαι δυσκολίαι, προσκόμματα.

§ 13-14. δποῖόν τι ἔστι ποίαν περίπου σημασίαν ἔχει. — ἔξεστι εἶναι δυνατόν. — σκοπῶ ἐννοῶ, κρίνω. — ἔννοια ἐμπίπτει τινὶ σκέψις ἐπέρχεται εἰς τινα. — τί κατάκειμαι διατί εἴμαι πλαγιασμένος. — γίγνομαι ἐπί τινι περιέρχομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός. — τί ἐμποδών (ἔστι)... μὴ ούχι ὑβριζομένους ἀποθανεῖν τί ἐμποδίζει νὰ φονευθῶμεν μὲν ὀνειδισμούς (ἔξευτελισμούς). — τὰ χαλεπώτατα τὰ τρομερώτατα. — ἐπιδόντας ἀφοῦ λύωμεν. — ὅπως πῶς. — ἀμυνούμεθα, μέλλ. τοῦ ἀμύνομαι ὑπερασπίζω τὸν ἔαυτόν μου. — ὕσπερ ἔξδον=ὕσπερ εἰ ἔξῆν ὡς νὰ ἐπετρέπετο. — προσδοκῶ (ὑποτκ.) νὰ περιμένω; — ποίαν ἡλικίαν ἔλθεῖν ἔμαυτῷ, δτε συνέβαινον ταῦτα δὲ Ξεν. ἦτο τριάκοντα περίπου ἐτῶν. — τήμερον σήμερον. — προδίδωμι παραδίδω.

§ 15-18. ἐν οἷοις πράγμασι εἰς ποίαν κατάστασιν. — ἔξε-
Φηναν, ἀόρ. τοῦ ἐκφαίνω· ἐκφαίνω πόλεμον φανερὰ ἀρχίζω,
κηρύττω πόλεμον. — οὐδέν, ἐπίρρ. — ἀντεπιμελοῦμαι φροντίζω
ἐπίστης. — ὑφησόμεθα, μέλλ. τοῦ ὑφίεμαι παραμελῶ τὸν ἔαυτόν
μου. — πείσεσθαι, μέλλ. τοῦ πάσχω. — ἀνασταυρῶ καρφώνω
ἐπάνω εἰς μαρρὸν ἔύλον. — κηδεμῶν προστάτης. — ἐπὶ πᾶν ἔρχο-
μαι καταβάλλω κάθε δυνατὴν προσπάθειαν, κάμνω δὲ τι ἡμπορῶ. —

αἰκίζομαι τινα τὰ αἴσχιστα βασανίζω τινὰ σκληρότατα. — τοι
βεβαίως. — ποιητέον (ἡμῖν ἔστι) πρέπει νὰ πράξωμεν.

§ 19 - 20. διατθεῶμαι ἀκριβῶς παρατηρῶ. — ὡς πόσον. — ἔσθής
(περιληπτικ.) ἐνδύματα. — ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι. — πριαίμεθα,
ἄρδ. τοῦ ὠνοῦμαι ἀγοράζω. — ὅν τὸν ὠνησόμεθα μὲ τὰ ὅποια νὰ
ἀγοράσωμεν.

§ 21 - 23. ὕβρις αὐθαιρεσία. — ἀσάφεια ἀβεβαιότης. — ἀθλα
ῶς βραβεῖα. — δόπτεροι ἡμῶν διὰ τούτους ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, οἱ
ὅποιοι. — ἀμείνων ἀνδρείτερος. — ἀγωνισθέτης διοργανωτὴς ἀγῶ-
νος, βραβευτής. — στερρῶς σταθερῶς. — ἔξειναί μοι δοκεῖ=
δοκεῖ μοι ἔξειναι (ἡμῖν). — φρόνημα θάρρος. — θάλπος ζέστη. —
τρωτὸς δ δινάμενος νὰ πληγωθῇ. — θηντὸς δ δυνάμενος νὰ φο-
νευθῇ. — μᾶλλον εὐκολώτερον.

§ 24 - 25. ἀλλ' ἵσως γάρ ἀλλ' ἐπειδὴ ἵσως. — ἐφ' ἡμᾶς πρὸς
ἡμᾶς. — παρακαλοῦντας, μέλλ. τοῦ παρακαλῶ παρακινῶ. —
ἔξορμῶ παρακινῶ. — ἀρετὴ ἀνδρεία. — ἀξιοστράτηγος ἄξιος
στρατηγός. — βούλομαι εἶμαι πρόθυμος. — τάττω διατάσσω. —
ἡγεῖσθαι νὰ τεθῶ ἐπὶ κεφαλῆς σας (ν^ο ἀναλάβω δηλ. ἐγὼ τὴν παρό-
μησιν τοῦ στρατοῦ πρὸς λῆψιν τῶν ἀναγκαίων ἀποφάσεων). — οὐ-
δέν, ἐπίρρο. — τὴν ἥλικιαν, τὴν σχετικῶς μικρὰν (§ 14) ἀπέναντι
τῆς ἥλικίας τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου. — ἥ-
γοῦμαι, ἐδῶ: νομίζω. — ἀκμάζω (μετ' ἀπομφ.) ἔχω ἀρκετὰς δυ-
νάμεις, ὕστε νά. — τὰ κακὰ οἱ κίνδυνοι.

§ 32. παρακαλῶ προσκαλῶ. — δόπθεν ἀπὸ ὅποιαν τάξιν (σῶμα
στρατοῦ). — οἴχομαι ἔχω ἔξιφανισθῇ, ἔχω φονευθῇ.

§ 33 - 34. εἰς τὸ πρόσθεν τῶν ὅπλων ἔμποροσθεν τοῦ στρα-
τοπέδου.

§ 35 - 36. ἐπίσταμαι γνωρίζω. — ἡμῖν πάντα ποιητέα (ἔστι)
τὰ πάντα πρέπει νὰ πράξωμεν. — μέγιστον καιρὸν σπουδαιοτάτην
εὐκαιρίαν (νὰ φανῆτε ὡφέλιμοι εἰς τὸ στράτευμα). — βλέπω πρός
τινα ἔχω ἐστραμμένα τὰ βλέμματά μου πρός τινα. — κακὸς δειλός. —
ἴστε, προστκτ. τοῦ οίδα.

§ 37-38. διαφέρω τί τινος ὑπερέχω κατά τι ἀπό τινα. — **ταξίαρχος**, οὗτος ἡτο ἀξιωματικὸς τῶν ἐλαφρῶς ὠπλισμένων στρατιώτῶν (πελταστῶν, τοξοτῶν, σφενδονητῶν) ἀντιστοιχῶν πρὸς τὸν λοχαγόν, δῆτις ἡτο ἀξιωματικὸς τῶν διπλιτῶν. — **χρήματα** μισθός· ὁ μισθὸς τοῦ λοχαγοῦ ἡτο διπλάσιος, ὁ δὲ τοῦ στρατηγοῦ τετραπλάσιος τοῦ μισθοῦ τοῦ στρατιώτου, δῆτις ἐλάμβανε κατὰ μῆνα ἕνα δαρείκὸν (= 20 ἀττ. δρχμ.). — **πλεονεκτῷ τινός τι** ἔχω (ἀπολαμβάνω) περισσότερον ἀπό τινα τι. — **ἀξιώ κρίνω ἄξιον** (δίκαιον). — **προβουλεύω τινὸς** προνοῶ διὰ τὸ καλόν τινος. — **προπονῶ τινος** κοιπιάζω ὑπέρ τινος. — **μέγα ωφελῶ πολὺ ωφελῶ**. — **ώς συνέλοντι εἰπεῖν** διὰ νὰ εἴπω συντόμως. — **εύταξία** πειθαρχία.

§ 39-42. καταστήσθε, ἀδρ. τοῦ **καθίσταμαι** ἐκλέγω διὰ τὸν ἔαυτόν μου. — **παραθαρρύνω** ἐνθαρρύνω. — **πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ** πολὺ ἐπίκαιρον πρᾶγμα κάμνω, πολὺ ωφελῶ. — **ἐπὶ τὰ ὅπλα**, βλ. § 3 (σελ. 142). — **φυλακή** φρόνορά. — **οὕτῳ ἔχω** εὐρίσκομαι εἰς τοιαύτην (ψυχικὴν) κατάστασιν. — **χρῶμαί τινί τι** χρησιμοποιῶ τινα εἰς τι. — **νυκτὸς** ἐν καιρῷ νυκτός. — **τρέπω τὴν γνώμην τινὸς** μεταβάλλω τὴν σκέψιν τινός. — **ἔννοοῦμαι σκέπτομαι**. — **πείσονται**, μέλλ. τοῦ **πάσχω**. — **έρρωμένος** θαρραλέος, τολμηρός. — **οἱ ἀντίοι=οἱ πολέμιοι**. — **δέχομαι** ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι.

§ 43-44. **ἐντεθύμημαι** ἔχω παρατηρήσει. — **ζῶ, ἔδω**: φυλάττω (σφέζω) τὴν ζωὴν μου. — **ἐκ παντὸς τρόπου** μὲ κάθε τρόπον. — **ἔγνωκασι** ἔχουν τὴν γνώμην, φρονοῦν. — **ἀναγκαῖος** ἀναπόφευκτος. — **καλῶς** ἐνδόξως. — **διάγω (τὸν βίον) ζῶ**. — **ἀγαθὸς** ἀνδρεῖος.

§ 45-47. **μέλλω**, ἀναβάλλω, βραδύνω. — **ἡδη εὐθύνς**. — **αἱροῦμαι** ἐκλέγω. — **δέομαι** στεροῦμαι. — **συγκαλοῦμεν**, μέλλ. — **περαίνω** φέρω εἰς πέρας, τελειώνω, ἐκτελῶ. — **Δαρδανεὺς** ὁ ἐκ τῆς Δαρδάνου, πόλεως τῆς Τρφάδος παρὰ τὸν Ἐλλήσποντον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1-3. **ἥρηντο** ὑπερσυντλκ. τοῦ **αἱροῦμαι** ἐκλέγομαι. — **ἡμέρα** ὑποφαίνει ἀρχίζει νὰ ξημερώνῃ. — **προφύλακες** φρονοῦσι. — **χαλεπὸς** δύσκολος. — **τὰ παρόντα** ἡ παροῦσα κατάστασις. — **δόπτε,**

ἔδω αἰτλγκ.: ἐπειδή. — ύφίεμαι ἀποδειλιῶ. — καλῶς ἐνδόξως. — ύποχείριος γίγνομαι τινι περιέχομαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.

§ 4-6. περὶ πλείστου ποιοῦμαι τὰ μέγιστα ἐνδιαφέρομαι. — ξένιον, δὲ Ζεὺς καλεῖται ξένιος ὡς προστάτης τῶν ξένων. — ἥδεσθη, ἀδό. τοῦ αἰδοῦμαι σέβομαι. — δμοτράπεζος γίγνομαι τινι τρώγω ἐπὶ τῆς Ἰδίας τραπέζης μετά τινος. — αὐτοῖς τούτοις δι' αὐτῶν τούτων (τῶν λόγων, τῶν νποσχέσεων καὶ τῶν φιλοφρονήσεων). — λαμβάνω πιστὰ λαμβάνω διαβεβαιώσεις (ἐνόρκους). — δείσας, ἀδό. τοῦ δέδοικα ἢ δέδια φοβοῦμαι. — μάλιστα ἔξαιρετικῶς, ὅλως Ἰδιαιτέρως. — οἱ ἔχθιστοι ἔκείνου οἱ μισητότατοι ἔχθροι ἔκείνου. — ἀποστάς, ἀδό. τοῦ ἀφίσταμαι ἀποστατῶ, πηγαίνω μὲ τὸ μέρος τινός. — ἀποτείσαιντο, ἀδό. τοῦ ἀποτίνομαι τιμωρῶ. — κράτιστα γενναιιότατα.

§ 7. στέλλομαι ἐπὶ πόλεμον ἔξοπλίζομαι πρὸς μάχην: ἐνδύομαι τὴν πολεμικὴν στολὴν μου. — κόσμος στολισμός. — πρέπει ἀρμόζει. — δεῖ τελευτᾶν εἶναι πεπρωμένον ν^τ. ἀποθάνῃ. — τῶν καλλίστων = τοῦ καλλίστου κόσμου. — ἄρχομαι τοῦ λόγου ἀρχῆς νὰ ὅμιλῶ.

§ 8. φιλικῶς χρῶμαι τινι ἔχω φιλικὴν διάθεσιν πρός τινα. — διὰ πίστεως ἔξι ἐμπιστοσύνης. — ἔγχειρίζω ἐμπαυτόν τινι παραδίδω τὸν ἑαυτόν μου εἰς τινα. — δίκην ἐπιτίθημι τινί τινος τιμωρῶ τινα διὰ τι. — τὸ λοιπὸν εἰς τὸ ἔξης.

§ 9. μιᾷ δόρμῃ μὲ μίαν κίνησιν, συγχρόνως. — οἰωνὸς σημεῖον (προδηλοῦν τὸ μέλλον). — εὔχομαι τάξω. — θύω σωτήρια (ἱερὰ) προσφέρω θυσίαν διὰ τὴν σωτηρίαν. — συνεπέχομαι τάξω προσέτι. — δτῷ δοκεῖ δστις ἔγκρινει, ἐπιδοκιμάζει. — ἀνατείνω σηκώνω, ψύψωνω. — παιανίζω ψάλλω τὸν παιᾶνα· παιάνιν ἔδω: εὐχαριστήριος ὕμνος.

§ 10. τὰ τῶν θεῶν καλῶς ἔχει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς (θρησκευτικὰ) καθήκοντα ἐκτελοῦνται. — ἐμπεδῶ φυλάττω, τηρῶ. — δεινὰ κίνδυνοι. — εύπετῶς εἰκόλως.

§ 11-13. ἀναμνήσω, μέλλ. τοῦ ἀναμιμνήσκω τινά τι ἀνα-

καλῶ εἰς τὴν μνήμην τινός τι.—προσήκει τινὶ ἀρμόζει εἰς τινα.—πάνυ δεινὰ μεγάλοι κίνδυνοι.—στόλος στρατός.—κατακάνοιεν, ἀρό. τοῦ κατακαίνω φονεύω.—χίμαιρα αἴξ, κατσίκα.—καταθύω θυσιάζω.—ἔχω (μετ' ἀπόμφ.) δύναμαι.—ψηφίζομαι ἀποφασίζω.—ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν δποίαν ἔταξα.—ἀγείρω συναθροίζω.—ἔστι εἶναι δυνατόν.—τεκμήριον ἀπόδειξις.—τρόπαιον σημεῖον νίκης· ἀπετελεῖτο ἀπὸ ὅπλα τῶν πολεμίων, τὰ δποία ἀνηρτῶντο εἰς δένδρον ἢ συνηθέστερον ἐστήνοντο ἐπὶ ξυλίνου στύλου.—μαρτύριον=τεκμήριον.—γίγνομαι γεννῶμαι.—δεσπότην ὡς κυρίαυχον.

§ 14-16. ἔρω θέλω νὰ εἴπω.—ἀφ' οὐδὲν ἀφ' ὅτου.—ἔκγονος ἀπόγονος.—ἄμετρος ἀμέτρητος.—πάτριον φρόνημα γενναιοψυχία κληρονομηθεῖσα παρὰ τῶν προγόνων.—πείραν ἔχω τινὸς ἐκ πείρας γνωρίζω περὶ τινος.—δέχομαι, βλ. κεφ. 1, § 39-42 (σελ. 145).

§ 17. μεῖον ἔχω τι μειονεκτῷ εἰς τι.—ἀφεστήκασι, προμτοῦ ἀφίσταμαι.—κακός δειλός.—γοῦν τούλαχιστον.—ἄρχω κάμνω ἀρχῆν.

§ 18-19. πώποτε ποτὲ ἔως τώρα.—δηχθείς, ἀρό. τοῦ δάκνομαι δαγκάνομαι.—ὅχημα πᾶν ὃ, τι φέρει ἢ ὑποστηρίζει τι: βάσις, στήριγμα.—βέβηκα ἵσταμαι, πατῶ.—παίω κτυπῶ.—προσῆγ, τοῦ προσέρχομαι.—μᾶλλον εὔκολώτερον.—τευξόμεθα, μέλλ. τοῦ τυγχάνω (τινὸς) ἐπιτυγχάνω (τι), κατορθώνω (τι).—προέχω τινὶ ὑπερέχω εἰς τι.

§ 20-21. θαρρῶ τι δὲν φοβοῦμαι τι.—ἀχθομαι τοῦτο στενοχωροῦμαι διὰ τοῦτο.—εἴσονται, μέλλ. τοῦ οἶδα.—ἀμαρτάνω τι περὶ τινα κάμνω σφάλμα τι πρὸς βλάβην τινός, ἀπατῶ, βλάπτω τινά.—ψυχὴ ζωῆ.—ἐκ τῆς ἀγορᾶς, ἥς =; (πρβλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 8, σελ. 126: ἐκ τῶν πόλεων, ὅν).—μέτρον ποσότης.—ἀργύριον χρήματα.—κρατῶ νικῶ.

§ 22. ἄπορον δυσκολία, ἐμπόδιον.—εἰ ἄρα ἂν τυχὸν δέν.—πρόσω μακράν.

§ 23-24. διήσουσι, μέλλ. τοῦ διίημι ἐπιτρέπω τὴν διάβασιν. — **ἡμῖν ἀθυμητέον (ἐστί) = δεῖ ἡμᾶς ἀθυμεῖν.** — **βελτίων ἀνδρειότερος.** — **Λυκάονες,** κάτοικοι τῆς Λυκαονίας, μεσογείου χώρας τῆς Μ. Ἀσίας ΒΔ. τῆς Κιλικίας. — **τὰ ἔρυμνὰ αἱ ὁχυραὶ θέσεις.** — **καρπούμαι τὴν χώραν διαφράζω, λεηλατῶ τὴν χώραν.** — **δρυμῶμαι οἰκαδε** ξεινῶ διὰ τὴν πατρίδα. — **κατασκευάζομαι τακτοποιοῦμαι, προετοιμάζομαι.** — **ώς οἰκήσοντας** ώς ἐὰν ἔμέλλομεν νὰ κατοικήσωμεν. — **δύμήρους τοῦ ἀδόλως ἐκπέμψειν** δύμήρους διὰ τὴν ἄνευ δόλου ἀποχώρησίν των (ἐκ τῆς χώρας του). — **δύμηρος** δὲ ὁ ἀνθρωπος, ὁ δρόποιος κρατεῖται ώς ἐγγύησις. — **δόδοποιῶ τινι κατασκευάζω** (ἔτοιμάζω) δόδὸν διά τινα. — **τέθριππον** ἄμαξα συρομένη ὑπὸ τεσσάρων ἵππων. — **τρισάσμενος** μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως.

§ 25-26. ἀλλὰ γάρ ἐν τούτοις, ἀλλ᾽ ὅμως. — **ἐν ἀφθόνοις βιοτεύω** ζῶ ἐν ἀφθονίᾳ, ζῶ ἔχων ἀφθονα τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. — **ἐπιλαθώμεθα, ἀδρ.** τοῦ **ἐπιλανθάνομαί τινος** λησμονῶ τι. — **ἐκῶν πένομαι** θέλω καὶ εἶμαι πιστός. — **ἔξδὸν αὐτοῖς = εἰ καὶ** **ἔξεστιν αὐτοῖς** ἐνῷ αὐτοὶ δύνανται. — **σκληρῶς βιοτεύω** ζῶ μὲ στερήσεις.

§ 27-28. ἀλλὰ γάρ ἀλλὰ βεβαίως. — **οἱ κρατοῦντες** οἱ νικηταί. — **ὅπως πῶς.** — **κράτιστα** γενναιότατα. — **ζεῦγος** ὑποζύγιον. — **στρατηγῶ τινος** κανονίζω τὴν πορείαν τινός. — **ὅπῃ ὅπου.** — **δχλος δυσκολία.** — **ἀπαλλάττω** ἔξαφανίζω. — **ἀλλότριος ἀνήκων εἰς ἄλλον, ξένος.**

§ 29-31. λοιπόν (ἐστί) μοι εἰπεῖν ὑπολείπεται εἰς ἐμὲ νὰ εἴπω. — **ἔξενεγκεῖν, ἀδρ.** τοῦ **ἔκφέρω.** — **ἔκφέρω πόλεμον =** **ἔκφαίνω πόλεμον** (κεφ. 1, § 15-18, σελ. 143). — **περιγίγνομαι τῷ πολέμῳ** ἐπικρατῶ, νικῶ ἐν τῷ πολέμῳ. — **ἀταξία ἔλλειψις πειθαρχίας.** — **οἱ ἀρχόμενοι** οἱ κατώτεροι, οἱ στρατιῶται. — **μᾶλλον πειθόμενοι** εὐπειθέστεροι. — **ἀεὶ ἔκάστοτε.** — **κολάζω** τιμωρῶ. — **σὺν τῷ ἀρχοντι** μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ ἀρχοντος. — **ἔψευσμένοι** **ἔσονται, τετελεσμ.** μέλλων τοῦ **ψεύδομαι** ἀπατῶμαι. — **κακός,** βλ. ἀνωτέρω § 17.

§ 32. περαίνω τελειώνω. — **ῶρα** καιρός. — **αὐτίκα** εὐθύνς. —

παρέσονται, μέλλ. τοῦ πάρειμι ἐμφανίζομαι. — ὅτῳ δοκεῖ ὅστις φρονεῖ. — ἔργῳ περαίνεται τι ἐκτελεῖται τι. — Ἰδιώτης ἀπλοῦς στρατιώτης. — διδάσκω συμβουλεύω.

§ 33. δεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη. — καὶ αὐτίκα καὶ εὐθὺς κατόπιν. — σκοπῷ ἔξετάζω. — ὅτῳ δοκεῖ, βλ. ἀνωτέρῳ § 9.

§ 34-36. ὃν προσδεῖν δοκεῖ μοι ὅσα νομίζω, ὅτι χρειάζονται ἀκόμη. — οἱ παριόντες οἱ παρερχόμενοι, οἱ διαβάται. — Ἐπακολουθῶ καταδιώκω. — πλαίσιον ἡ παράταξις, κατὰ τὴν ὅποιαν οἱ δπλῖται κατέχουν καὶ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πορευομένης φάλαγγος, περικλείοντες ἐντὸς τοῦ τετραπλεύρου τὰ σκευοφόρα καὶ τὸν ὄχλον (τοὺς μὴ μαχίμους). βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου ποιοῦμαι πλαίσιον τῶν δπλιτῶν παρατάσσω τοὺς δπλῖτας ἐν τετραγώνῳ. — εἰ ἀποδειχθείη ἐὰν ἥθελεν δρισθῇ. — ἡγοῦμαι προηγοῦμαι. — τὰ πρόσθεν τὰ ἔμπροσθεν, τὸ μέτωπον τῆς παρατάξεως. — κοσμῷ διοικῶ.

§ 37-38. Ἄλλως ἔχέτω κατ' ἄλλον τρόπον ἂς γίνῃ. — τὸ νῦν ἔχον ὅσο γιὰ τώρα. — τὸ λοιπόν, βλ. § 8. — πειρῶμαί τινος δοκιμάζω τι. — ταύτης τῆς τάξεως, δηλ. τοῦ πλαισίου. — ἀεί, βλ. § 31.

§ 39. τὰ δεδογμένα τὰ ἀποφασισθέντα. — μέμνημαι (μετ' ἀπόμφ.) ἐνθυμοῦμαι νά, προσπαθῶ νά. — ἔστιν, βλ. § 11-13.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 1-3. ἢ ὅπου. — τὸ ἄκρον ἡ κορυφή. — ἀποτρέπομαι Ἄλλην ὁδὸν στρέφομαι πρὸς ἄλλην ὁδόν. — οἱ ἐσκεδασμένοι οἱ διεσκορπισμένοι. — νομάὶ ἀγέλαι, κοπάδια.

§ 4-6. παρελαύνω τινὰ περγῶ ἔμπροσθέν τινος. — ὅτε ἐ-
στένδοντο, περὶ τοῦ πράγμ. βλ. ^πβιβλ. II, κεφ. 3, § 27 (σελ. κειμ. 34). — διαπράττομαι ὁμοιογῶ, ὁρίζω. — οὔκουν οὐδαμῶς.

§ 7. περὶ τὰ ἐπιτήδειά εἰμι ἀσχολοῦμαι εἰς τὴν προμήθειαν

τῶν τροφίμων. — ἔνθεν μέν... ἔνθεν δὲ ἀφ' ἐνὸς μέν... ἀφ' ἔ-
τέρου δέ. — ὅρη, τὰ Καρδούχεια. — ποταμός, ὁ Τίγρης. — πειρῶ-
μαί τινος δοκιμάζω τι.

§ 8-11. δέομαι τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — **τάλαντον** ποσὸν χρημάτων — ὅχι νόμισμα — 6.000 ἀττικῶν δρα-
χμῶν. — ἀποδαρέντα καὶ φυσηθέντα ἀφοῦ ἐκδαροῦν καὶ τὰ δέο-
ματα αὐτῶν φουσκωθοῦν. — παρέχω ῥαδίως τὴν διάβασιν δι-
ευκολύνω τὴν διάβασιν. — **δεσμοὶ σχοινία** (τριχιές). — ζεύγνυμι
δένω. — δρμίζω στερεώνω. — **ἀρτῶ (-άω)** κρεμῶ. — ἀφείς, ἀόρ.
τοῦ ἀφίημι ἀφήνω, οἴπτω. — διάγω φέρω ἀπὸ τὴν μίαν δχθην
εἰς τὴν ἄλλην. — ἀμφοτέρωθεν καὶ ἀπὸ τὰς δύο δχθας. — δήσας,
ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω) δένω. — ἐπιβάλλω θέτω ἐπάνω. — ὅλη χαμό-
κλαδα, θάμνοι. — γῆ χῶμα. — ἐπιφορῶ ἐπισωρεύω. — καταδύο-
μαι καταβυθίζομαι. — **αὐτίκα** μάλα τώρα ἀμέσως. — εἰσεσθε,
μέll. τοῦ οἶδα. — **ἔξει τοῦ μὴ καταδῦναι** (βαστάζων) θὰ ἔμπο-
δίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ καταβυθισθοῦν. — **σχήσει = κωλύσει**.

§ 12. ἔνθυμημα ἐπινόησις. — **χαρίεις** εὐφυής. — **τὸ ἔργον**
ἡ ἐκτέλεσις.

§ 13-14. ἐπαναχωρῶ εἰς τοῦμπαλιν (=τὸ ἔμπαλιν) ἐ-
πιστρέψω δπίσω. — **ἔνθεν = ταύτας**, **ἔξ ὕν.** — θαυμάζω ἀπορῶ,
δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω. — **ὅποι ποτὲ** εἰς ποῖον μέρος ἀραγε. — **οἱ**
ἐκλωκότες οἱ αἰχμάλωτοι ἐννοοῦνται οἱ ἐγχώριοι αἰχμάλωτοι, οἱ
δποῖοι εἰχον συλληφθῆ ὑπὸ τῶν Ἐλλήνων κατὰ τὴν πορείαν των. —
ἔλεγχω τὴν χώραν ζητῶ πληροφορίας περὶ τῆς χώρας.

§ 15-16. ή πρὸς ἔω (δδός) ή πρὸς ἀνατολὰς δδός. — **θερίζω**
διέρχομαι τὸ θέρος. — **πρὸς ἐσπέραν** πρὸς δυσμάς. — **πειθαρχῶ**
νπακούω. — **ἀπονοστῶ** ἐπιστρέψω εἰς τὴν πατρίδα μου. — **δυσχω-
ρία** κακὴ φύσις τοῦ τόπου, κακοτοπιά.

§ 17-18. χωρὶς χωριστά. — **φάσκων**, ἐνεστ. μιχ. τοῦ **φημί**. —
ἡ **ἐκασταχόσε** δδός ή πρὸς ἐκάστην χώραν δδός. — **εὔπορον** εὐ-
κολον. — **ἐπὶ τούτοις** σχετικῶς μὲ τοῦτο (ἄν δηλ. πρέπει νὰ εἰσβάλουν
εἰς τὴν χώραν τῶν Καρδούχων). — **δπηνίκα δοκοίη** καθ' δποίαν
ῶραν ἥθελε φανῆ καλόν. — **ὑπερβολὴ** διάβασις (ὑπεράνω δρέων).

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 5-7. ἦν ἀμφὶ τὴν τελευταίαν φυλακήν ἵτο περίπου ὥρᾳ τῆς τελευταίας (νυκτερινῆς) φρουρᾶς· οἱ Ἕλληνες διήρθρουν τὴν νύκτα εἰς τρεῖς φυλακάς· ἡ τρίτη φυλακή, ἡ δποίᾳ καὶ τελευταία λέγεται, κατὰ τὸν μῆνα τοῦτον τῆς εἰσβολῆς (περὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου) ἔχοντες περὶ τὴν 2αν μετὰ τὸ μεσονύκτιον. — **λείπομαι** ὑπολείπομαι. — **ὅσον=τοσοῦτον** (χρονικὸν διάστημα) ὥστε. — **σκοταῖος** μὲ τὸ σκότος. — **τὸ πεδίον**, τὸ μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ στρατοπέδου καὶ τοῦ ὅρους. — **τηνικαῦτα** τότε. — ἀπὸ παραγγέλσεως κατόπιν διαταγῆς προφορικῆς. — **ἄμα** τῇ ἡμέρᾳ, βλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 2 3 σελ. 135). — **τὸ ἄμφ’ αὐτὸν** (**στράτευμα**) οἱ στρατιῶται τον. — **ἐπισποιτο**, ἀόρ. τοῦ ἐφέπομαι ἀκολουθῶ. — **τὸ ἄκρον** ἡ κορυφή. — **ὑφηγοῦμαι** προπορεύομαι βραδέως. — **τὸ ἀεὶ ὑπερβάλλον** τοῦ στρατεύματος τὸ μέρος τοῦ στρατεύματος, τὸ δποῖον ἐκάστοτε διέβαινε (τὸ ὅρος). — **τὸ ἄγκος** ἡ κοιλάς. — **ὁ μυχὸς** ἡ χαράδρα.

§ 8-9. χαλκώματα χαλκᾶ σκεύη. — **κατασκευάζω** ἐφοδιάζω. — **φέρω τι λαμβάνω** καὶ φέρω τι μετ’ ἔμοι, ἀρπάζω. — **ὑποφείδομαι** φείδομαι κάπως, δεικνύομαι ὀλίγον φειδωλὸς (ἐπιεικῆς). — **ώς φιλίας** ώς φιλικῆς. — **διιέναι**, τοῦ διίημι τινα ἀφήνω τινὰ νὰ διέλθῃ. — **ἐπιτυγχάνω** ενδίσκω. — **καλούντων**, δηλ. τῶν Ἑλλήνων αὐτούς. — **ὑπακούω** δίδω ἀπάντησιν, προσοχήν.

§ 10-11. ἐγένετο διήρκεσε. — **τόξευμα** βέλος. — **κατατιτρώσκω** πληγώνω θανασίμως. — **ἔξ ἀπροσδοκήτου** ἀπροσδοκήτως, αἰλφνιδίως. — **ἐπιπίπτω τινὶ εἰσβάλλω** εἰς τὴν χώραν τινός. — **τὸ Ἑλληνικὸν** (**στράτευμα**) οἱ Ἕλληνες. — **αὐλίζομαι** διανυκτερεύω. — **συνορῶ**, κυρίως: βλέπω διμοῦ ἢ συγχρόνως¹ ἐδῶ: συνεννοοῦμαι (μὲ πιρά).

§ 12-14. **νεωστὶ πρὸ ὀλίγου**. — **ἀνδράποδον** δοῦλος. — **ἀφεῖναι**, ἀόρ. τοῦ **ἀφίημι** ἀφήνω. — **σχολαῖος** βραδύς. — **τὰ αἰχμάλωτα** οἱ αἰχμάλωτοι. — **οἱ ἐπὶ τούτοις ὅντες** οἱ ἐπιβλέποντες, φυλάσσοντες ταῦτα. — **ἀπόμαχος** ὁ μὴ λαμβάνων μέρος εἰς τὴν μά-

χην.—φέρομαι φέρω μαζί μου.—ταῦτα ἔδοξε ἀπεφασίσθησαν ταῦτα.—ἀριστῶ γευματίζω.—ύποστήσαντες, ἀόρ. τοῦ ύφίστημι τοποθετῶ κρυφίως.—τὸ στενὸν ἡ στενὴ δίοδος.—τὰ μέν... τὰ δὲ ἄλλοτε μέν... ἄλλοτε δέ.

§ 15-18. χειμών κακοκαιρία.—χωρίον τόπος.—ἐπιδιώκω καταδιώκω.—ἀναχάζω διπισθυρωδῶ.—σχολῆ βραδέως.—θαμινὰ συχνά.—ύπομένω σταματῶ, περιμένω.—παρεγγυῶτο, εὐκτκ. τοῦ παρεγγυῶμαι παρεγγυῶ (-άω) παραγγέλω, διατάσσω.—ἄγω προχωρῶ.—πρᾶγμα δυσκολία.—σχολή τινι ἔστι ἔχει τις καιρόν.—παρέρχομαι προχωρῶ.—σπολάς δερμάτινος θώραξ.—διαμπερές (ἐπίρρ.) πέρα πέρα.

§ 19-22. ὕσπερ εἶχε ὅπως ἦτο (χωρὶς δηλ. ν' ἀποθέσῃ τὴν πανοπλίαν του).—αἰτιῶμαι κατηγορῶ.—καλώ τε καὶ ἀγαθῶ ἄνδρε τέθνατον=καλοί τε καὶ ἀγαθοὶ ἄνδρες τεθνᾶσι.—καλὸς καὶ ἀγαθὸς εὐπατοίδης, εὐγενής.—ἀνελέσθαι, ἀόρ. τοῦ ἀναιροῦμαι σηκώνω νεκρὰ σώματα (ἐκ τοῦ πεδίου τῆς μάχης).—βλέπω στρέψω τὸ βλέμμα μου.—ἄβατος ἀδιάβατος.—ὅρθιος ἀπότομος, ἀπόκρημνος.—ὄχλος πλῆθος.—ἔκβασις ἔξοδος, πέρασμα.—φθάνω προφθάνω, προλαμβάνω.—ύπερβολὴ ἔξοδος, πέρασμα.—ἡγεμών ὁδηγός.—πράγματα παρέχω τινὶ παρέχω ἐνοχλήσεις εἰς τινα, ἐνοχλῶ τινα.—λαβεῖν=συλλαβεῖν.

§ 23-25. ἐλέγχω ἀνακρίνω, ἐρωτῶ.—διαλαμβάνω λαμβάνω χωριστά.—ἢ τὴν φανεράν, ὅδὸς φανερά ἐννοεῖται ἢ ὁρθία ὅδος, τὴν ὅποιαν οἱ "Ελληνες εἶχον ἔμπροσθέν των.—φόβοι μέσα πρὸς ἐκφόβισιν.—ἐκδίδωμι θυγατέρα δίδω εἰς γάμον (ὑπανδρεύω) τὴν θυγατέρα μου.—ἡγοῦμαι δόδον ὁδηγῶ δι' ὅδοῦ.—δυσπάριτος δυσκολοδιάβατος.—χωρίον, βλ. ἀνωτέρω § 15.—παρέρχομαι διέρχομαι.

§ 26-28. ταξίαρχος, βλ. βιβλ. III, κεφ. 1, § 37-38 (σελ. 145).—τὰ παρόντα ἡ παροῦσα κατάστασις.—ύποστάς, ἀόρ. τοῦ ύφίσταμαι ἀναλαμβάνω.—Μεθυδριεύς, ἐκ τοῦ Μεθυδρίου, πόλεως τῆς Ἀρκαδίας.—Στυμφάλιος, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 11 (σελ. 127).—ἀντιστασιάζω παρουσιάζομαι ὡς ἀνταγωνιστής.—Παρρά-

σιος, βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 1-2 (σελ. 125). — **ἔψονται**, μέλλ. τοῦ **ἔπομαι**. — πολλαχοῦ πολλάκις. — πολλοῦ **ἄξιος** γίγνομαι τινι **σπουδαίας** ὑπηρεσίας προσφέρω εἰς τινα. — εἰς τὰ **τοιαῦτα** εἰς παρομοίας περιστάσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

§ 1-2. ἔμφαγόντας ἀφοῦ φάγουν ἐν σπουδῇ. — **δήσαντες**, ἀόρ. τοῦ **δῶ** δένω. — **συντίθεμαι** συμφωνῶ. — **σημαίνω** τῇ **σάλπιγγι** δίδω σημεῖον διὰ τῆς σάλπιγγος. — **ἄνω** **ὄντας** ὅταν εἶναι (πλέον) ἐπάνω (δηλ. εἰς τὴν κορυφήν). — **φανερὰ** **ἔκβασις** τὸ ἐπὶ τῆς φανερᾶς ὁδοῦ πέρασμα (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — **αὐτοί**, δηλ. ὁ Ξενοφῶν καὶ ὁ Χειρίσοφος. — **συμβοηθῶ** συγχρόνως σπεύδω πρὸς βοήθειαν. — **ὕδωρ** βροχή. — **προσέχω** τὸν νοῦν **τινι** ἔχω τὴν προσοχήν μου ἐστραμμένην εἰς τι. — **ώς** μάλιστα ὅσον ἡδύναντο περισσότερον. — **λανθάνω** **τινὰ** διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος. — **οἱ περιιόντες** οἱ κύκλῳ πορευόμενοι (δισχίλιοι ἔθελονται).

§ 3-4. τὸ ὄρθιον ὁ ἀνωφερῆς τόπος, ὁ ἀνήφορος. — **κυλινδῶ** (-έω) κυλίω. — **δλοίτροχος** στρογγύλος λίθος. — **ἀμαξιαῖος** ἀρκετὰ μεγάλος (ῶστε νὰ πληρώσῃ δλόκληρον ἄμαξαν). — **φέρομαι** κατακυλοῦμαι. — **πταίω** προσκρούω (σκοντάπτω). — **πέτρα** βράχος. — **διασφενδονῶμαι** ἐκτινάσσομαι εἰς τεμάχια. — **οἴόν** τέ **ἔστι** εἶναι δυνατόν. — **πελάζω** πλησιάζω. — **ταύτῃ...** ἄλλῃ εἰς τοῦτο τὸ μέρος... εἰς ἄλλο μέρος. — **ἀνάριστοι** ἀγευμάτιστοι. — **τεκμαίρομαι** **τινι** συμπεραίνω ἔχ τινος. — **ψόφος** κρότος.

§ 5-6. κύκλῳ περιιόντες, διὰ τῆς στενῆς καὶ δμαλῆς ὁδοῦ, τῆς βατῆς καὶ εἰς ὑποζύγια (κεφ. 1, § 25). βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου. — **καταλαμβάνω** εὑρίσκω, συναντῶ. — **κατακανόντες**, ἀόρ. τοῦ **κατακαίνω** φονεύω. — **μαστὸς** λόφος. — **ἔφοδος** ἐπὶ **τοὺς** πολεμίους ὁδὸς φέρουσα κατὰ τῶν πολεμίων. — **αύτόθεν** ἀπὸ αὐτοῦ (δηλ. ἀπὸ τοῦ τόπου, δπου ἐκάθηντο οἱ φύλακες). — **οἱ ἐπὶ τῇ φανερῷ ὁδῷ**, βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.

§ 7-8. ήμέρα ύποφαίνει ἀρχίζει νὰ ἔημερώνῃ. — ἔλαθον ἔγγυς προσιόντες ἐπλησίασαν, χωρὶς νὰ ἔννοηθοῦν. — ἡ σάλπιγξ φθέγγεται ἡ σάλπιγξ ἥχετ. — Τεμαῖ δρμῶ. — δέχομαι ὑπομένω τὴν ἔφοδον, ἀνθίσταμαι. — εὕζωνος δ ἔλαφος ὥπλισμένος (καὶ ὡς τοιοῦτος δυνάμενος νὰ τρέχῃ εὐκολώτερον). — ἄτριβῆς ἀπάτητος. — ἦ δπον. — ἀνέλκω ἀνασύρω, τραβῶ ἐπάνω. — συμμείγνυμί τινι συνενώνομαι μέ τινα.

§ 9-12. εὔδος εὔκολος πρὸς διάβασιν. — ἀποκόπτω ἔκδιώκω. — διεζεῦχθαι (τοῦ διαζεύγνυμα) (αὐτοὶ) νὰ μένουν διεζευγμένοι (κεχωρισμένοι). — ἦπερ οἱ ἄλλοι, δηλ. οἱ ἀμφὶ Χειρίσσοφον, διὰ τῆς φανερᾶς. — παρακελεύονται ἄλλήλοις ἐνθαρρύνοντας δ εἰς τὸν ἄλλον (διὰ φωνῶν). — προσβάλλω πρός τινα ἔφορμῶ κατὰ τινος. — ὅρθιοις τοῖς λόχοις, τὸ στράτευμα κατὰ τὴν πορείαν ἐτάσσετο ὡς ἔξῆς: ὅχι μόνον αἱ ἐνωμοτίαι ἐβάδιζον ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης, ἄλλὰ καὶ δ εἰς λόχος ὅπισθεν τοῦ ἄλλου (πορεία κατὰ κέρας· βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου): δισάκις δμως ἦτο ἀνάγκη τὸ στράτευμα νὰ ἐπιτεθῇ (ὅπως ἐδῶ) κατὰ πολεμίων κατεχόντων ὑψωμά τι, τότε ἐσχηματίζοντο οἱ καλούμενοι ὅρθιοι λόχοι κατὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦτον αἱ ἐνωμοτίαι ἵσταντο ἡ μία ὅπισθεν τῆς ἄλλης, οἱ δὲ λόχοι ἐτοποθετοῦντο δ εἰς παραπλεύρως τοῦ ἄλλου ἀφήνοντες ἐν τῷ μεταξὺ μικρὰ κενὰ διαστήματα (βλ. πίν. X ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ὄφοδος μέρος ἀνοικτὸν πρὸς ὑποχώρησιν. — ὅπη ἀπ' ὅποιον μέρος. — ἔτερον λόφον, τὸν δεύτερον (βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου).

§ 13. ἔαλωκώς, πρκμ. τοῦ ἀλίσκοματι κυριεύομαι. — παριοῦσι καθ' ἦν στιγμὴν (αὐτὰ) θὰ διηρχοντο: κατὰ τὴν διάβασιν των. — ἐπὶ πολὺ ἦν ἔπιαναν (τὰ ὑποζύγια) μεγάλην ἔκτασιν. — ἄτε πορευόμενα διότι ἐπορεύοντο. — αἱρῶ κυριεύω.

§ 14-16. λοιπὸς ἦν ὑπελείπετο. — ὅρθιος ἀπότομος. — ὀμαχητὶ χωρὶς μάχην. — δείσαντες, ἀόρ. τοῦ δέδοικα ἦ δέδια. — ὄρα ὅπως ἐφάνη κατόπιν. — τὸ ὄκρον = δ μαστός. — ἐπὶ τοὺς δπισθοφύλακας, τοὺς κατέχοντας τὸν πρῶτον λόφον. — ὑπάγω βραδέως προχωρῶ. — προσμείξειαν, ἀόρ. τοῦ προσμείγνυμι

πλησιάζω, προσέρχομαι. — οἱ τελευταῖοι λόχοι, δηλ. οἱ ὑπὸ τοῦ Ξεν. καταλειφθέντες ἐπὶ τοῦ πρώτου λόφου (§ 13). — προέρχομαι προχωρῶ. — τὸ δμαλὸν ἡ πεδιὰς (εἰς τὴν ὅποιαν ἔφερον καὶ αἱ δύο ὅδοι, ἡ φανερὰ [§ 8] καὶ ἡ στενή· βλ. πίν. V ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — τίθεμαι τὰ δπλα ἵσταμαι (παρατεταγμένος καὶ ἀναμένων διαταγάς).

§ 17-18. ἀλάμενοι, ἀόρ. τοῦ ἄλλομαι πηδῶ. — κατὰ τῆς πέτρας ἀπὸ τὸν βράχον (δηλ. ἀπὸ τὸν πρῶτον λόφον) κάτω. — πρὸς τοὺς δπισθοφύλακας, τοὺς ἡμίσεις τοὺς τεταγμένους δπισθεν τῶν ὑποζυγίων (§ 9). — ἀντίπορός τινι ἀπέναντί τινος κείμενος. — ἐφ' ὁ (μετ' ἀπομφ.) ἐπὶ τῷ δρῷ νά. — συνομολογῶ τι συναινῶ νὰ πράξω τι, ὑπόσχομαι τι.

§ 19-21. συνερρύσαν συνέρρευσαν ἀόρ. τοῦ συρρέω. — ἐνταῦθα, δηλ. εἰς τὸν ἀντίποδον λόφον. — ἐνθα τὰ δπλα ἔκειτο ἐκεῖ, δποι εἴχον σταθῆ ἐν παρατάξει (δηλ. ἐν τῷ δμαλῷ § 16). — γίγνομαι ἐπὶ τῆς κορυφῆς φθάνω εἰς τὴν κορυφήν. — πέτρος λίθος. — κατέαξαν, ἀόρ. τοῦ κατάγνυμι σπάζω. — Λουσιεὺς δ ἐκ τῶν Λουσῶν, πόλεως τῆς βορείου Ἀρκαδίας (παρὰ τὰ σημερινὰ Σουδενά). — πρὸς ἀμφοῖν προβεβλημένος τὴν ἀσπίδα προστατεύων μὲ τὴν ἀσπίδα του καὶ τοὺς δύο.

§ 22-23. δμοῦ γίγνομαι συνενώνομαι. — σκηνῶ (-έω) καταλύω. — δαψιλῆς ἄφυνονος. — κονιατὸς ἀσθεστωμένος. — ἀποδίδωμι δίδω δπίσω. — πάντα ποιῶ τοῖς ἀποθανοῦσι ἀπονέμω πάσας τὰς τιμὰς εἰς τοὺς φονευθέντας. — ἐκ τῶν δυνατῶν κατὰ τὸ δυνατόν. — νομίζεται συνήθεια εἶναι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-2. αὐλίζομαι στρατοπεδεύω. — δρίζω χωρίζω. — ἀναπνέω αἰσθάνομαι ἀνακούφισιν, ἀναλαμβάνω θάρρος. — ἀσμενος μὲ χαράν. — ἥδεως εὐχαρίστως. — μνημονεύω ἀνακαλῶ εἰς τὴν μνήμην μου. — διατελῶ μαχόμενος διαρκῶς μάχομαι. — τὰ σύμπαντα δλα δμοῦ, ἐν συνόλῳ. — ώς ἀπηλλαγμένοι ἐπειδή, ὃς ἐνόμιζον, εἴχον ἀπαλλαγῇ.

§ 3-5. που κάπου, εἰς κάποιο μέρος.— ὅχθαι, ἐδῶ : ὑψώματα (εἰς μικρὰν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ).— πεζούς... ἄνω τῶν ἵππεων, βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— Ὁρόντας, -α, βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 39 - 42 (σελ. 142).— Ἀρτούχας, -α, ἀρχηγὸς τῶν Μάρδων, ἔθνους ὁρεινοῦ καὶ ληστρικοῦ.— Χαλδαῖοι φυλὴ Ἀρμενική.— Ἄλκιμος ἀνδρεῖος.— γέρρα, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8 - 11 (σελ. 131).— πλέθρον, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5 - 6 (σελ. 128).— ὀδός δὲ μία..., βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου.— χειροποίητος διὰ χειρῶν κατεσκευασμένη, τεχνητὴ (ὅχι φυσική).— ταύτη εἰς αὐτὸ τὸ μέρος (ἀπένναντι τοῦ ὅποιου ἔκειτο ἢ ὀδός ἢ ἄγουστα πρὸς τὰ ἄνω).

§ 6-7. ἔφαίνετο, κατ' ἔννοιαν : ἔφθανεν.— **τραχὺς** ἀνώμαλος.— ὁ ποταμὸς ἡ κοίτη τοῦ ποταμοῦ.— γυμνοὶ ἀποφύλακτοι, ἐκτεθειμένοι εἰς.— ἀναχωρῶ ἐπιστρέφω.— ἔνθα ἔκει, ὅπου.— ἐν τοῖς ὅπλοις ἐνόπλους, ὥπλισμένους.— δυσπορία τὸ δυσκολοδιάβατον.— ἐπικεισομένους, μέλλ. μτχ. τοῦ ἐπίκειμαι ἐπιτίθεμαι.

§ 8-9. ἔδοξεν (αὐτῷ) τοῦ ἐφάνη.— **πέδαι (αἱ)** δεσμά, ποδόδεσμα.— δεδέσθαι (τοῦ δοῦμα) ὅτι ἡτο δεμένος.— **σύται** δέ, δηλ. ἔδοξαν.— αὐτόδιμαται μόναι των.— περιρρυῆναι (ἀόρ. τοῦ περιρρέω) ὅτι ἔπεσαν γύρω.— διαβαίνω, ἐδῶ : ἀνοίγω τὰ σκέλη μου.— ὅρθρος ὁ ὀλίγον πρὸ τῆς αὐγῆς χρόνος : τὰ (γλυκο)χαράγματα.— καλῶς ἔσεσθαι ὅτι τὰ πράγματα θὰ λάβουν καλὴν ἔκβασιν (θὰ πᾶνε καλά).— ὡς τάχιστα εὐθὺς ὡς.— ἔως ὑποφαίνει ἡ αὐγὴ ἀρχίζει νὰ φαίνεται: ἀρχίζει νὰ ἡμερώνῃ.— τὰ ιερὰ ἡ θυσία.— τὸ ιερεῖον τὸ θῦμα, τὸ θυσιασθὲν ζῆν.— **ἀριστοποιοῦμαται=ἀριστῶ** γευματίζω.

§ 10-12. **ἥδεσαν**, παρατκ. τοῦ οἶδα.— **ἔξείη**, εὐκτκ. τοῦ **ἔξεστι** ἐπιτρέπεται.— **ἔπεγείρω** σηκωνών ἐκ τοῦ ὕπνου.— **τι τῶν πρὸς τὸν πόλεμον** σχετικόν τι μὲ τὸν πόλεμον.— **Φρύγανα** ἔηροὶ κλάδοι θάμνων (κατάλληλοι διὰ καῦσιν).— ὡς ἐπὶ τὸ πῦρ διὰ νὰ ἀνάψουν φωτιάν.— **κατίδοιεν**, ἀόρ. τοῦ καθορῶ διακρίνω καλῶς.— τὸ **πέραν** τὸ ἀπένναντι μέρος.— **πέτρα** βράχος.— **καθήκω** ἐκτείνομαι.— **παιδίσκη** νεαρὰ κόρη.— **μάρσιπος** μικρὸς σάκος.— **κατατίθεμαι** τοποθετῶ.— **ἀντρώδης** σπηλαιώδης, πλήρης σπηλαιών.— **δόξαι** (ἔλεγον) ὅτι ἐφάνη.— **προσβατόν** ἔστι τοῖς ἴππεῦσι εἶναι δυνατὸν νὰ

πλησιάσουν οἵ ἵππεῖς. — κατὰ τοῦτο εἰς τοῦτο τὸ μέρος. — ἐκδύντες, ἀδόρ. τοῦ ἐκδύομαι. — ἔγχειρίδιον μάχαιρα. — νεύσομαι, μέλλ. τοῦ νέω κοιλυμβῶ· ὡς νευσόμενοι διότι ἐνόμιζον, ὅτι θὰ (ἀναγκασθοῦν) νὰ κοιλυμβήσουν. — διαβαίνειν ὅτι προσεπάθουν νὰ διαβαίνουν. — πρόσθεν πρὶν βρέξαι χωρὶς νὰ βρέξουν.

§ 13 - 15. σπένδω κάμνω σπονδὴν (διὰ νὰ εὐχαριστήσω τὸν θεὸν ἢ ζητήσω τι παρ' αὐτοῦ). **σπονδὴ** δὲ ἡ προσφορὰ ποτοῦ, δηλ. διοῖνος, τὸν διοῖνον χάριν τῶν θεῶν ἔχουν ἐκ τοῦ ποτηρίου. — **τοῖς νεανίσκοις** ἔγχεῖν νὰ κύσουν (οἶνον) εἰς τὰ ποτήρια τῶν (δύο) νεανίσκων (διὰ νὰ κάμουν καὶ αὐτοὶ σπονδὴν). — φήνασι, ἀδόρ. τοῦ φαίνω φανερώνω. — **πόρος** διάβασις, πέρασμα. — καὶ τὰ λοιπὰ ἀγαθά, δηλ. αἰσίαν εἰς τὴν πατρίδα ἐπιστροφήν. — **σπονδὰς ἐποίει = σπενδεῖ.** — ὑπομένω μένω δπίσω. — **ὅχλος** οἱ μὴ μάχιμοι.

§ 16 - 19. ταῦτα καλῶς εἶχε ταῦτα ἐτακτοποιήθησαν. — **δόδος** ἀπόστασις. — **ἐπὶ τὴν διάβασιν** μέχρι τοῦ μέρους τῆς διαβάσεως. — **ἀντιπαρῆσαν** (τοῦ ἀντιπαρέρχομαι) παραλλήλως ἐπορεύοντο (εἰς τὴν ἀπέναντι ὅχθην τοῦ ποταμοῦ). — αἱ τάξεις τῶν ἵππεων αἱ Ἰλαι τῶν (πολεμίων) ἵππεων. — **τίθεμαι τὰ δπλα σταματῶ.** — **στεφανωσάμενος**, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν Λακεδαιμονίων. — **ἀποδὺς** (δηλ. τὸ ἴματιον) ἀφοῦ ἔβγαλε τὸ ἴματιόν του (τὸ δόποιον ήτὰ ἐφόρει ἔνεκα τοῦ χειμῶνος). — **τοὺς λόχους δρθίους**, βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 9 - 12 (σελ. 154). — **σφαγιάζομαι** προσφέρω θυσίαν. — **εἰς τὸν ποταμόν**, ἐπίστευον οἱ παλαιοί, ὅτι ἐν ἐκάστῳ ποταμῷ κατώκει θεός τις καὶ εἰς τοῦτον προσέφερον θυσίαν, ὁσάκις ἥθελον νὰ διαβοῦν αὐτὸν εὐκόλως καὶ ἀκινδύνως. — **ἔξικνοῦντο**, δηλ. τῶν Ἐλλήνων ἔξικνοῦμαί τινος φθάνω, κτυπῶ τινα. — **τὰ σφάγια**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 14 - 16 (σελ. 132). — **παιανίζω**, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 17 - 20 (σελ. 132). — **ἀναλαλάζω** ἰσχυρῶς ἀλαλάζω, φωνᾶζω.

§ 20 - 22. **εὔζωνος**, βλ. βιβλ. IV, κεφ. 2, § 7 - 8 (σελ. 154). — **ἀνά κράτος** δρομαίως, τροχάδην. — **πάλιν** δπίσω. — **ἐπὶ τὸν πόρον**, ἐννοεῖ τὸ δύσκολον πέρασμα (§ 5 καὶ § 6). — **τὸν κατὰ τὴν δόδον τὴν εἰς τὸ δποῖον** (πέρασμα) εὐρίσκετο ἀπέναντι τῆς ὁδοῦ, ἥ

ὅποία ἔφερεν εἰς. — οἱ πολέμιοι, δηλ. ἵππεῖς. — εὐπετῶς εὐκόλως. — εἰς τοῦμπαλιν (= τὸ ἔμπαλιν) πρὸς τὰ δπίσω. — τείνω σπεύδω. — ἔπομαι, ἔδω: καταδιώκω. — οἱ δὲ στρατιῶται, δηλ. οἱ ὄπλιται τοῦ Χειρισόφου. — ἀπολείπομαι μένω δπίσω. — συνανθαβαίνειν, δηλ. τοῖς πολεμίοις ἵππεῦσι· συνανθαβαίνω τινὶ συγχρόνως μετά τινα ἀναβαίνω.

§ 23. καθήκουσαι ὅχθαι = καθήκουσαι πέτραι. — ἐπὶ τοὺς ἄνω πολεμίους ἐννοοῦνται οἱ πεζοὶ οἱ παρατεταγμένοι ἄνω τῶν ἵππων (§ 3· βλ. πίν. VI ἐν τέλει τοῦ βιβλίου). — ἄκρα ὑψώματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

§ 1-3. συνταξάμενοι συνταχθέντες εἰς τάξιν μάχης. — πεδίον ἀπαν δόλο πεδιάδα. — λεῖος δμαλός, ὅχι πετρώδης. — παρασάγγης, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128). — βασίλειον ἀνάκτορον. — τῷ σατράπῃ, δηλ. τῷ Ὀρόντᾳ (βλ. σελ. 156). — τύρσιεως καὶ -ιος, ἡ, πύργος. — σταθμός, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128). — ὑπερῆλθον ὑπερέβησαν. — Τηλεβόας παραπόταμος τοῦ Εὐφράτου.

§ 4-6. ἡ πρὸς ἐσπέραν ἡ πρὸς δυσμάς, ἡ δυτική. — ὅπαρχος ὑποδιοικητής. — ὀπότε παρείη (βασιλεῖ) ὁσάκις ἦτο πλησίον τοῦ βασιλέως. — ἀναβάλλω ἐπὶ τὸν ἵππον ἀναβιβάζω, βοηθῶ νὰ ἀναβῇ εἰς τὸν ἵππον. — προσελαύνω προσέρχομαι ἔφιππος. — εἰς ἐπήκοον, βλ. βιβλ. II, κεφ. 5, § 38 (σελ. 141). — σπείσασθαι, ἀδρ. τοῦ σπένδομαι. — ἐφ' Ὡ (μετ' ἀπαριφ.) ἐπὶ τῷ ὅρῳ νά. — ἀδικῶ βλάπτω. — δέομαι τινος ἔχω ἀνάγκην τινός, χρειάζομαι τι. — ἐπὶ τούτοις μὲ τούτους τοὺς ὅρους, μὲ αὐτὰς τὰς συμφωνίας.

§ 7-9. δύναμις στρατός. — γίγνεται χιῶν πίπτει χιών. — ἔωθεν ἀπὸ πρωίας: πρωὶ πρωΐ. — διασκηνῶ (-έω) κατασκηνῶ χωριστά. — ιερεῖον ζῶν πρὸς σφαγήν. — παντοδαπός παντὸς εἴδους. — ἀποσκεδάννυμαι διασκορπίζομαι, ἀπομακρύνομαι. — νύκτωρ, ἐπίρρο: (κατὰ) τὴν νύκτα. — φαίνω φέγγω.

§ 10-14. διασκηνῶ (-ώ) = διασκηνῶ (-έω). — ἔντεῦθεν χρνκ.: μετὰ ταῦτα. — διαιθριάζει ξαστερόνει, καλυτεύσει ὁ καιρός. — νυκτερεύω διανυκτερεύω. — ἀπλετος ἀφθονος. — ἀποκρύπτω σκεπάζω. — κατακειμένους ἐφόσον ἥσαν ἔξηπλωμένοι κατὰ γῆς. — συμποδίζω δένω τὰ πόδια. — ὄκνος ὀκνηρία, ἀπροθυμία. — ἀλε-εινὸς θερμαιντικός ἀλεεινὸν ἥν παρεῖχε θερμότητα. — εἰ μὴ πα-ραρρυείη (τοῦ παραρρέω) ἐὰν δὲν ἥθελε καταρρεύσει (καταπέσει) ἀπὸ τὰ πλάγια. — γυμνὸς χωρὶς ἱμάτιον μὲ κιτῶνα μόνον. — τάχα εὐθύς. — ἀφαιροῦμαί τινός τι ἀφαιρῶ (ἀρπάζω) ἀπό τινος τι. — Χρίματι ἀλείφομαι. — χρήμα χρῖσμα, ἀλειμμα. — σύειον ἀπὸ πά-χος χοίρου. — σησάμινον ἀπὸ σουσάμι. — ἀμυγδάλινον ἀπὸ (πί-κρα) ἀμύγδαλα. — τερμίνθινον ἀπὸ τρεμεντίνα (ποὺ στάζει ὡς φη-τίνη ἀπὸ τὸν τέρμινθον — δένδρον φητινῶδες). — μύρον ἔλαιον εὐθ-δες. — ἐνέπρησαν, ἀόρ. τοῦ ἐμπίμπρημι καίω. — ἀτασθαλία ἀπερισκεψία. — δίκην δίδωμι τιμωροῦμαι.

§ 15-18. Τημνίτης ὁ ἐκ τῆς Τήμνου, πόλεως αἰολικῆς. — ἀλη-θεύω δίδω ἀληθεῖς πληροφορίας. — ἥκει ἐπανηλθε. — σάγαρις δί-στομος πέλεκυς. — Ἀμαζόνες, νοοῦνται ἐδῶ εἰκόνες (γλυπταὶ) Ἀ-μαζόνων, τὰς δοπίας ὁ Ζεν. ἔβλεπεν ἐν Ἀθήναις ὅν. — ποδαπὸς ἀπὸ ποιὸν τόπον. — ἐπὶ τίνι πρὸς τίνα σκοπόν. — Χάλυβες - Τά-οχοι, λαοὶ αὐτόνομοι παρὰ τὴν Ἀρμενίαν. — ὑπερβολὴ διάβασις. — ἥπερ μοναχῇ εἴη πορεία ἀπὸ δπον μόνον ἡμποροῦσε νὰ πε-ράσῃ κανείς.

§ 19-22. ἐπὶ τοῖς μένουσι ἐπὶ κεφαλῆς ἐκείνων, οἱ δποῖοι ἔ-μενον. — ἀλόντα (ἐάλων), ἀόρ. τοῦ ἀλίσκομαι κυριεύομαι, λα-φυσαγωγῦμαι, συλλαμβάνομαι. — μένω περιμένω. — ἀνακραγόν-τες, ἀόρ. τοῦ ἀνακράζω δυνατὰ φωνάζω. — ὑπομένω ἀνθίστα-μαι. — ἔκπωμα ποτῆριον. — ἀρτοκόπος ἀρτοποιός. — τὴν ταχί-στην (օδὸν) τάχιστα. — ἀνακαλοῦμαι τῇ σάλπιγγι διατάσσω νὰ δοθῇ διὰ τῆς σάλπιγγος τὸ σημεῖον τῆς ὑποχωρήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 1-2. ὅπῃ δύναιντο ὅσον ἥδύναντο. — πρὸς τὸν δμφαλὸν σχεδὸν μέχρι τοῦ δμφαλοῦ. — πρόσω μακράν.

§ 3-6. χαλεπός πλήρης κακουχιῶν. — ἀποκαίω, ἐπὶ ὑπερβολικοῦ ψύχους: παγώνω, καίω. — πήγνυμι παγώνω. — σφαγιάζομαι προσφέρω θυσίαν. — περιφανῶς δλοφάνερα. — λήγω παύω, κοπάζω. — τὸ χαλεπὸν ἡ σφοδρότης. — πνεῦμα ἄνεμος. — δρυγιά μέτρὸν μήκους 6 ποδῶν ἢ 1 μέτρ. καὶ 85 ἔκατοστ. — διαγίγνομαι διέρχομαι, περνῶ. — ὅψε ἀργά. — πάλαι πρότερον, πρὸ πολλῆς ὥρας. — προσίεσαν, πρτκ. τοῦ προσίημι τινα ἀφήνω τινὰ νὰ πλησιάσῃ. — δψίζω ἔρχομαι ἀργά. — μεταδίδωμι (μετὰ γν. ἢ μετ' αἰτ.) δίδω μέρος ἐκ τινος. — δ πυρὸς δ σῖτος. — βρωτὸν φαγώσιμον. — ἔνθα δὲ ἔκει δὲ δπον. — διατήκομαι διαλύμαι (λιώνω). — βόθρος λάκκος. — δάπεδον ἔδαφος.

§ 7-8. βουλιμιῶ παθαίνω βουλιμίαν, δηλ. ὑπερβολικὴν πεῖναν καὶ ἔξαντλησιν τῶν δυνάμεων ἔξ ἀστιάς. — καταλαμβάνω εὐρίσκω, συναντῶ. — τὸ πάθος ἡ ἀσθένεια. — σαφῶς προφανῶς, ἀναμφιβόλως. — περιιών, μτχ. τοῦ περιέρχομαι. — διαδίδωμι διαμοιράζω.

§ 9-11. ἀμφὶ κνέφας περὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ σκότους (τῆς νυκτός): δτε ἐσκοτείνιαζε. — ἔρυμα τεῦχος. — δσον περίπου. — κωμάρχης δ προεστώς, δ ἀρχων τῆς κώμης. — διατελὼ τὴν δδὸν διανύω ὅλην τὴν δδόν.

§ 12-14. λείπομαι ὑπολείπομαι. — διαφθείρομαι τοὺς δφθαλμοὺς βιάπτομαι εἰς τοὺς δφθαλμούς. — ἀποσεσηπότες, πρκμ. τοῦ ἀποσήπομαι σαπίζω. οἱ ἀποσεσηπότες τοὺς δακτύλους ἔκεινοι, τῶν δποίων οἱ δάκτυλοι είχον σαπίσει (είχον πάθει κρυοπαγήματα). — ἐπικούρημα τῆς χιόνος βοήθημα, μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς χιόνος. — ὑπολύομαι λύω, ἐκβάλλω τὰ ὑποδήματά μου. — ὑποδοῦμαι (-έομαι) φορῶ τὰ ὑποδήματά μου. — εἰσδύομαι εἰσχωρῶ, χώνομαι μέσα. — περιεπήγνυντο ἐπάγωναν περὶ τοὺς πόδας. — ἐπιλείπει δὲν ὑπάρχει πλέον. — καρβάτιναι τσαρούχια. — νεόδαρτος βοῦς δέρμα βοὸς νεογδάρτου.

§ 15-16. ἀνάγκαι ταλαιπωρίαι, κακουχίαι. — εἰκάζω συμπεραιώνω. — τετηκέναι, πρκμ. τοῦ τήκομαι διαλύμαι (λιώνω). — ἀτμίζω ἀναδίδω ἀτμούς. — νάπη κοιλάς δασώδης. — ἐκτρέπομαι

τρέπομαι ἔξω τῆς πορείας μου πρὸς ἄλλο μέρος : λοξοδρομῶ . — πάσῃ τέχνῃ καὶ μηχανῇ μὲ κάθε τρόπον καὶ μέσον . — τελευτῶν τελευταῖον . — χαλεπάίνω δργίζομαι .

§ 17-18. ἐπίοιεν , εὐκτ. τοῦ ἐπέρχομαι . — οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς . — διαφέρομαι περὶ τινος φιλονικῶ διὰ τι . — ἥρπασαν , περὶ τοῦ πράγμα . βλ. § 12-14 (σελ. κειμ. 79) . — ἔξανίσταμαι σηκώνομαι . — ἥκαν , ἀόρ. τοῦ ἵημι οίπτω . — κατὰ τῆς χιόνος κάτω διὰ τῆς χιόνος .

§ 19-20. ἐπ' αὐτούς πρὸς παραλαβὴν αὐτῶν . — ἔγκαλύπτομαι σκεπάζομαι . — φυλακὴ φρονδά . — καθειστήκει , ὑπερσυντλκ. τοῦ καθίσταμαι τοποθετοῦμαι . — προῖοιεν , εὐκτ. τοῦ προέρχομαι προχωρῶ . — παριών , μτχ. τοῦ παρέρχομαι προχωρῶ . — παραπέμπω ἀποστέλλω . — σκέψασθαι , ἀόρ. τοῦ σκοποῦμαι ἔξετάζω , παρατηρῶ . — δόλον τὸ στράτευμα , ἐκτὸς τῆς ὑπὸ τὸν Χειρίσιοφιν ἐμπροσθιμοφυλικῆς , ἡ ὅποια ἐστρατοπέδευεν ἐν τινι κώμῃ . — αὐλίζομαι στρατοπεδεύω .

§ 21-22. πρὸς ἡμέραν ἦν ἐπλησίας νὰ ξημερώσῃ . — ἄσμενοι μὲ χαράν .

§ 23-24. συνεγένοντο ἀλλήλοις συνηνῶθησαν . — σκηνῶ (-όω) κατασκηνῶ , καταλύω . — διαλαχόντες , ἀόρ. τοῦ διαλαγχάνω διαιμοιράζω μὲ κλῆρον . — κελεύω , ἔδω : παρακαλῶ . — εὔζωνος , βλ. κεφ. 2 , § 7-8 (σελ. 154) . — εἰλήχει , ὑπερσυντλκ. τοῦ λαγχάνω λαμβάνω μὲ κλῆρον . — κωμήτης κάτοικος τῆς κώμης . — πῶλος ἵππος ἀδάμαστος , πούλαρι . — ἐνάτην ἡμέραν πρὸ δικτὼ ἥμερῶν . — ἐκδίδωμι θυγατέρα , βλ. κεφ. 1 , § 23-25 (σελ. 152) .

§ 25-27. κατάγειος ὑπόγειος . — τὸ στόμα (ἡσαν αἱ οἰκίαι) ὕσπερ (στόμα) φρέατος τὴν εἴσοδον είχον ὁμοίαν πρὸς στόμιον φρέατος . — δρυκτὸς ἐσκαμμένος . — οἰς (γνκ. οἰδες) πρόβατον . — τὰ ἔκγονα τὰ νεογνά , τὰ μικρά . — χιλὸς χλωρὸν χόρτον . — οἶνος κρίθινος ζῦθος . — κρατήρ ἀγγεῖον . — ίσοχειλής ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐπιφανείας μὲ τὰ χείλη ἀγγείου κριθαὶ ίσοχειλεῖς κόκκοι κριθῆς ἐπιπλέοντες ἐπάνω . — ἐνέκειντο , τοῦ ἔγκειμαι κεῖμαι (εὐφίσκομαι) ἐντός . — γόνυς κόμβος (τοῦ καλάμου) . — μύζω βιζάνω , φουφῶ . — ἀκρατος κυρίως : ὁ οἶνος , ὁ δρποῖος δὲν εἶναι ἀναμεμειγμέ-

νος μὲν ὑδωρ· ἔπειτα, δπως ἐδῶ: δυνατός.—**συμμανθάνω** συνηθίζω.

§ 28-29. σύνδειπνον ποιοῦμαι τινα συνδειπνῷ μετά τινος.—**ἀντεμπλήσαντες**, ἀόρ. τοῦ ἀντεμπίμπλημι εἰς ἀνταμοιβὴν γεμίζω.—**ἀπίσασιν**, μέλλ. τοῦ ἀπέρχομαι.—**ἔξηγοῦμαι** ἀγαθόν τι παρέχω ὥφελιμόν τινα ὑπηρεσίαν ὡς ὁδηγός.—**γίγνομαι** ἐν τινὶ φθάνω εἰς τι.—**φιλοφρονοῦμαι** δίδω ἀπόδειξιν τῶν φιλικῶν μου αἰσθημάτων.—**ἔφρασε**, ἀόρ. τοῦ φράξω δεικνύω, φανερώνω.—**κατορωρυγμένος** (**κατορύττομαι**) καταχωμένος (κρυμμένος μέσα εἰς τὴν γῆν).—**διασκηνῶ** (-έω) κατασκηνῶ χωριστά.—**ἐν πᾶσιν ἀφθόνοις** ἔχοντες τὰ πάντα ἀφθονα.—**ἐν φυλακῇ** ὑπὸ φρούρησιν, αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν.—**ἐν δοθαλμοῖς** πρὸ τῶν δοθαλμῶν, ἐνώπιόν των.

§ 30-32. δπου παρίοι (τοῦ παρέρχομαι) κώμην ἀπ' ὅποιαν κώμην ἐπερνοῦσε.—**τρέπομαι** πρός τινα ἐπισκέπτομαι τινα.—**εύωχοῦμαι** τρώγω καὶ πίνω καλῶς.—**εύθυμοῦμαι** εἶμαι εἰς εὐθυμίαν.—**πύρινος** (**ἄρτος**) (ἄρτος) σιταρένιος.—**τῷ = τινὶ**.—**προπίνω** τινὶ πίνω εἰς ὑγείαν τινός.—**ἐπικύπτω** σκύπτω ἐπάνω.

§ 33-34. **σκηνῶ**, ἐδῶ = **εύωχοῦμαι** (§ 30).—**ξηρὸς χιλὸς** ξηρὸν χορτάρι, σανός· οἱ ἀρχαῖοι συνήθιζον κατὰ τὰ συμπόσια νὰ φοροῦν στεφάνους ἀνθέων ἐδῶ τὰ ἄνθη ἀντικατέστησεν δ **ξηρὸς χιλός**.—**διακονῶ** ὑπηρετῶ.—**ἐνεδός** κωφάλαλος.—**φιλοφρονοῦμαι** τινα μὲ φιλόφρονας λόγους χαιρετίζω τινά.—**κοινῇ** ἀπὸ κοινοῦ, καὶ οἱ δύο μαζί.—**περσίζω** διμιλῶ τὴν περσικὴν γλῶσσαν.—**ῇ ποῦ**.

§ 35-36. **έσωτοῦ**, δηλ. τοῦ κωμάρχου.—**οἰκέται** οἰκογένεια, μέλη τῆς οἰκογενείας (τέκνα καὶ γυνή).—**παλαίτερος** δλίγον παλαιός, γεροντικός.—**ἀνατρέφω** ἵππον τρέφω ἵππον καὶ τὸν δυναμώνω πάλιν (παχύνω).—**καταθύω** θυσιάζω.—**ἱερὸς τοῦ Ἡλίου** ἀφιερωμένος εἰς τὸν "Ἡλιον" οἱ Πέρσαι ἐλάτερενον ὡς θεὸν (Μίθραν) καὶ εἰς αὐτὸν ἐθυσίαζον ἵππους.—**ἔκεκάκωτο**, ὑπεροσυντλ. τοῦ **κακοῦμαι** κακοπαθαίνω, ταλαιπωροῦμαι.—**οἱ ταύτῃ** ἵπποι οἱ ἐν ταύτῃ τῇ χώρᾳ ἵπποι.—**μείων** μικρότερος.—**θυμοειδῆς** ζωηρός.—**σακίον** μικρὸς σάκος (ἀπὸ χονδρὸν ὑφασματίῳ ἀπὸ δέρμα).—**καταδύομαι** βυθίζομαι.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

§ 19-20. διὰ τῆς χώρας, δηλ. τῶν Σκυθηνῶν. — τεθνάναι ἐπηγγείλατο ἐδήλωσεν, ὅτι προσφέρεται νὰ θανατωθῇ. — ἐμβάλλω εἰσβάλλω. — παρακελεύομαι προτρέπω. — Ὡς καὶ ἐκ τούτου δὲ ἀκριβῶς.

§ 21-24. γίγνομαι ἐπὶ τοῦ ὅρους φθάνω εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὅρους. — ζωγρῶ (-έω) συλλαμβάνω ζῶντα. — γέρρα, βλ. βιβλ. I, κεφ. 8, § 8-11 (σελ. 131). — ὡμοβόειος ὁ ἔξι ἀκατεργάστου δέρματος βοός. — οἱ ἀεὶ ἐπιόντες οἱ ἑκάστοτε προσερχόμενοι (στρατιῶται). — θέω δρόμῳ προχωρῶ μὲ ταχὺν βηματισμὸν (τροχάδην). — οἱ ἀεὶ βιώντες οἱ ἀκαταπαύστως κραυγᾶζοντες. — ὅσῳ δὴ ὅσον βέβαια. — ἀναλαμβάνω λαμβάνω μαζὶ μου. — παραβοηθῶ τρέχω εἰς βοήθειαν. — τάχα δὴ εὐθὺς πλέον. — παρεγγυῶ (-άω) προτρέπω. — ἐλαύνω κτυπῶ (ζῆσθαι), διὰ νὰ βαδίζῃ ταχέως.

§ 25-27. τὸ ἄκρον ἡ κορυφή. — περιβάλλω ἐναγκαλίζομαι. — κολωνὸς ὑψωμα, λόφος. — δέρματα ὡμοβόεια ἀκατέργαστα δέρματα βιῶν. — ἀνατίθημι ἐπιμέτω, ἐπισωρεύω. — αἰχμάλωτα λαφυραγωγημένα. — κατέτεμνε τὰ γέρρα, ἵνα καταστήσῃ αὐτὰ ἄχοηστα. — διακελεύομαι προτρέπω. — ἀποπέμπω ἀπολύτῳ. — ἀπὸ κοινοῦ ἀπὸ τοῦ κοινοῦ ταμείου: ἀπὸ τῶν χρημάτων καὶ τῶν λαφύρων τῶν ἀνηκόντων εἰς ὅλους. — φιάλη πλατὺ καὶ ἀβαθὲς ποτήριον. — σκευὴ ἐνδυμασία. — ὥχετο ἀπιών ἀμέσως ἀπῆλθε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

§ 22-24. λήζομαι λεηλατῶ. — ἀγορὰν παρέχω παρέχω τρόφιμα πρὸς ἀγοράν. — ξένια δῶρα φιλοξενίας. — ἄλφιτα κρίθινα ἄλευρα. — συνδιαπράττομαι διαπραγματεύομαι συγχρόνως.

§ 25-26. ἦν ηὕδαντο, ἐδῶ ὁ ἀρρ. μὲ σημασ. ὑπερσυντλκ. περὶ τοῦ πράγμ. βλ. βιβλ. III, κεφ. 2, § 9 (σελ. κειμ. 53). — ἀποθύω προσφέρω τὴν θυσίαν, τὴν ὁποίαν ἔταξα. — σωτήρια (ἱερά) θυσία διὰ τὴν σωτηρίαν. — ἡγεμόδουνα (ἱερά) (θυσία) διὰ τὴν (ἀσφαλῆ καὶ εὐτυχῆ) ὁδηγίαν. — δρόμος, ἐδῶ: στάδιον. — προστατῶ εἶμαι προϊστάμενος, διευθύνω. — τὰ δέρματα τῶν θυσιασθέντων ζῆσθαι (ὅς

ἀθλα διὰ τοὺς νικητάς). — κάλλιστος καταλληλότατος. — δασύς (τόπος) θαμνώδης (τόπος). — ἀνιδμαι πονῶ.

§ 27-28. ἀγωνίζομαι στάδιον ἀγωνίζομαι εἰς τὸν ἀπλοῦν δρόμον (ἀπὸ τῆς ἀφετηρίας μέχρι τοῦ τέρματος). — δόλιχος μακρὸς δρόμος, ἐπταπλάσιος τοῦ σταδίου. — παγκράτιον ἀγών πάλης καὶ πυγμῆς συγχρόνως. — καλὴ θέα ὠδαῖον θέαμα. — καταβαίνω κατέρχομαι εἰς τὸ στάδιον: λαμβάνω μέρος εἰς τὸν ἀγῶνας. — οἱ ἔταιροι οἱ συστρατιῶται. — φιλονικία ἄμιλλα. — ἔθεον ἵπποι ἐγίνετο ἵπποδρομία. — τὸ πράνες ἡ κατωφέρεια, δικαίηφορος. — ἐλαύνω τρέχω μὲ τὸν ἵππον μου. — ύποστρέφω (ἀμτβτ.) στρέφομαι διπίσω. — πρὸς τὸν βωμόν, οὗτος δι βωμός, ἐπὶ τοῦ δποίου εἰχον γίνει αἱ θυσίαι, εἶχεν δρισθῆ ὡς ἀφετηρία καὶ τέρμα τοῦ ἀγῶνος. — κάτω εἰς τὴν κάθιδον, εἰς τὸν κατήφορον. — κυλινδοῦμαι κυλίομαι. — τὸ Ισχυρῶς ὅρθιον ἡ λίαν ἀνωφερῆς θέσις, δι πολὺς ἀνήφορος. — παρακέλευσις παρόρμησις, ἐνθάρρυνσις.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-3. ἀπιτέον εἶναι = ὅτι ἔδει ἀπιέναι. — ὁδοποιοῦμαι, ἐπὶ ὁδῶν: κατασκευάζομαι καταλλήλως πρὸς χρῆσιν. — τριταῖοι τὴν τριτην ἥμεραν. — ἔξετασις σὺν τοῖς ὅπλοις ἐπιθεώρησις τῶν στρατιωτῶν μετὰ τῶν ὅπλων των. — ἐγένεντο συνεποσώθησαν, ἀνηλθον εἰς. — καὶ εἴ τις (ἀπώλετο) νόσω καὶ μερικοὶ ἐκ νόσου.

§ 4-6. διαλαμβάνουσι μοιράζουν μεταξύ των. — τὰ αἰχμάλωτα ἡ λεία, τὰ λάφυρα (αἰχμάλωτοι, ζῷα, σκεύη κ.ἄ.). ἀπὸ τῶν αἰχμαλώτων ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν λαφύρων. — ἀργύριον χοήματα. — γίγνομαι, ἐπὶ χρημάτων: εἰσπράττομαι. — ἡ δεκάτη (μερίς) τὸ δέκατον μέρος. — ἔξειλον, ἀδρ. τοῦ ἔξαιρω (ξε)χωρίζω. — τὸ μέρος ἔκαστος φυλάττειν διὰ νὰ φυλάττῃ ἔκαστος τὸ ἀναλογοῦν εἰς αὐτὸν μέρος. — Ἀσιναῖος ὁ ἐκ τῆς Ἀσίνης, πόλεως τῆς Λακωνικῆς. — τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος μέρος τὸ δρισθὲν διὰ τὸν Ἀπόλλωνα μέρος (τῶν χρημάτων). — ἀνάθημα ἀφιέρωμα. — ἀνατίθημι ἀφιερώνω. — δέ ἐν Δελφοῖς Ἀθηναίων θησαυρὸς ἦτο οὐκοδό-

μημα, εἰς τὸ δποῖον ἐφυλάσσοντο τὰ προσφερόμενα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Δελφοὺς ἀφιερώματα· τοιούτους θήσαυροὺς εἶχον ἐν Ὁλυμπίᾳ καὶ Δελφοῖς πολλαὶ πόλεις.—**ἀπῆγει εἰς Β.**, τὸ 394 π. Χ. (βλ. εἰσαγ.).—**νεωκόρος** ἐπιμελητὴς καὶ φύλαξ τοῦ ναοῦ.—**ἐπιστέλλω** παραγγέλλω.—**χαριεῖσθαι**, μέλλ. τοῦ **χαρίζομαι** τινι εἴμαι ἀρεστὸς εἰς τινα.

§ 7-8. φεύγω εἴμαι εἴσόριστος.—**θεωρῶ** (τοὺς ἀγῶνας) παρίσταμαι ώς θεατὴς εἰς τοὺς ἀγῶνας.—**παρακαταθήκη** τὸ ἐμπιστευθὲν χρῆμα.—**χωρίον** κτῆμα.—**ώνοῦμαι** ἀγοράζω.—**ἀνεῖλε**, ἀνό. τοῦ **ἀναιρῶ** χρησμοδοτῶ.—**ὁ θεός**, ὃ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλων.—**κόγχη** κογχύλιον.—**ἀγρευόμενα** θηράσιμα (τὰ δποῖα κυνηγῶν δύναται τις νὰ συλλάβῃ).

§ 9-10. ἀπὸ τοῦ ιεροῦ ἀργυρίου μὲ τὰ ἰερὰ χρήματα.—**δεκατεύω** τι λαμβάνω τὸ δέκατον μέρος ἐκ τινος.—**ώραῖος** ὁ παραγόμενος ἢ γινόμενος κατὰ τὴν κατάλληλον ὥραν (ἐποχὴν) τοῦ ἔτους: ὕριμος· **τὰ ἐκ τοῦ ἀγροῦ ὠραῖα** οἱ ὕριμοι καρποὶ τοῦ κτήματός του.—**οἱ πολῖται**, δηλ. οἱ Σκιλλούντιοι.—**πρόσχωρος** γείτων.—**οἱ σκηνοῦντες** οἱ συμποσιάζοντες.—**τραγήματα** Ἕροὶ καρποὶ (καρύδια, ἀμύγδαλα κ.τ.τ.).—**τὰ θυδμενα** ἀπὸ τῆς ιερᾶς νομῆς τὰ θυσιαζόμενα ζῷα, τὰ δποῖα ἔλαμβάνοντο ἐκ τῶν ἰερῶν βιοσκημάτων (δηλ. τῶν ζφων, τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἰερὸν τῆς Ἀρτέμιδος).—**λάχος** μερίδιον.—**Φοιλόη**, ὅρος μεταξὺ Ἡλιδος καὶ Ἀρκαδίας.—**σῦς** ἄγριος χοῖρος.—**δορκάς** ζαφκάδι.

§ 11-13. ἔστι κεῖται.—**ἢ** ἐπὶ τῆς ὁδοῦ, διὰ τῆς δποίας.—**ἔνι** =**ἔνεστι**.—**λειμῶν** λιβάδι.—**εύωχοῦμαι**, ἐπὶ ζφων: τρέφομαι ἀφθόνως.—**εἴκασμαι** εἴμαι δμοιος.—**ξόσονον** ξύλινον ἄγαλμα.—**ιερός** (ἔστι) τῆς Ἀρτέμιδος ἀφιερωμένος εἶναι εἰς τὴν Ἀρτέμιδα.—**τὸν ἔχοντα... καταθύειν=ό** **ἔχων... καταθυέτω**.—**ἔκάστου** ἔτους κάθε χρόνο.—**τὸ περιττὸν** τὸ περίσσευμα.—**τῇ θεῷ** μελήσει ἡ θεὰ θὰ φροντίσῃ, δηλ. ἡ θεὰ θὰ τιμωρήσῃ αὐτόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ

§ 7-9. φέρω πληρώνω. — **δηῶ** καταστέφω. — **προηγορῶ** ἀγορεύω **ἢ** δνόματός τινος. — **δεινὸς** λέγειν ίκανὸς ορήτωρ. — **συνησθησομένους**, μέλλ. τοῦ **συνήδομαι** συγχαίρω. — **πράγματα**

δυσχέρειαι, κίνδυνοι.—**σεσωσμένοι παρεγένεσθε σῶοι ἐφθάσατε ἐδῶ.**—**πάσχω ἀγαθόν τι ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν τι.**—**πώποτε ποτὲ ἔως τώρα.**—**ύπάρχω κάμνω ἀρχήν, πρῶτος ἀρχίζω.**

§ 10-12. ἀφαιροῦμαί τινά τι ἀφαιρῶ παρά τινός τι.—**βίᾳ... οὐ πείθοντας μὲ τὴν βίαν καὶ ὅχι μὲ τὸ καλό.**—**οὐκ ἀξιοῦμεν ἀποδοκιμάζομεν.**—**Κορύλας ἀρχων τῆς Παφλαγονίας.**

§ 13-15. ἀγαπῶντες εὐχαριστημένοι.—**χρήματα πράγματα, λάφυρα (ζῆτα, αἰχμάλωτοι, τρόφιμα κ.τ.τ.).**—**ἄγω καὶ φέρω ἀρπάζω (καὶ παίρω μαζί μου).**—**ἀνθ' ὧν ἐτίμησαν ἡμᾶς διὰ τὰς τιμάς, τὰς ὁποῖας μᾶς ἔκαμαν.**—**ἀντιτιμῶ τιμῶ καὶ ἔγω (τὸν τιμῶντά με).**—**ἀπέχομαι τῶν φίλων δὲν βλάπτω, δὲν πειράζω τοὺς φίλους.**—**δποίων τινῶν ἡμῶν ἔτυχον σὰν τί λογῆς ἀνθρώπους μᾶς ηὔραν (καλοὺς ή κακούς).**

§ 16-19. ὕβρει ἔξ ἀλαζονείας.—**τὰ ἐκείνων = τὰ πράγματα ἐκείνων.**—**αἰτιῶμαι κατηγορῶ.**—**ἀρμοστὴς διοικητής.**

§ 20-21. ισθι, προστεκτ. τοῦ οἴδα.—**οἱ κάμνοντες οἱ ἀσθενεῖς.**—**ἡ... ταύτῃ ὅπου... ἔκει.**—**ἡμᾶς ἐδέχετο αὐτὸ τὸ χωρίον αὐτὴ ἀφ' ἀευτῆς ἡ θέσις μᾶς ἐδέχετο (μᾶς ἐπέτρεπε νὰ εἰσέλθωμεν).**—**εἰμὶ ἐπί τινι εἴμαι εἰς τὴν ἔξουσίαν τινός.**—**κομίζομαι λαμβάνω μαζί μου.**—**εὖ ποιῶ εὐεργετῶ.**—**ἀντευποιῶ ἀνταποδίδω τὴν εὐεργεσίαν.**—**ἀλέξομαι ἀποκρούω.**

§ 22-23. δ Παφλαγῶν δ ἥγεμῶν τῶν Παφλαγόνων.—**συμπράττοντες αὐτῷ, δηλ. ταῦτα· συμπράττω τινί τι βοηθῶ τινα εἰς τι.**

§ 24-25. χαλεπαίνω τινὶ τοῖς εἰρημένοις ὁργίζομαι ἐναντίον τινός διὰ τοὺς λόγους του.—**παρέρχομαι λαμβάνω τὸν λόγον.**—**ξενίζω φιλοξενῶ.**—**τά τε ἄλλα καὶ μεταξὺ ἄλλων καί.**—**ἀναπυνθάνομαι ζητῶ πληροφορίας.**

BIBLION EKTON

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 1-3. ἐν τῇ διατριβῇ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαμονῆς των (ἐν Κοτυώδοις).—**ζῶ ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ζῶ ἀγοράζων τὰ τρόφιμα.**—

λήζομαι διαρπάζω. — **κλωπεύω** κλέπτω, ληστεύω. — **ἀποσκεδάνυμαι** διασκορπίζομαι μαραχάν ἀπό τινος μέρους, ἀπομαρύνομαι. — **πρόσω** μαραχάν. — **κακουργῶ** βλάπτω. — **πολεμικῶς** ἔχω ἐκθρικῶς διάκειμαι. — ἵππους καὶ στολάς καλάς, διὰ νὰ δώσουν αὐτὰ εἰς τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἑλλ. ὡς δῶρα. — **δέχομαι τινα ἐπὶ ξένια φιλοξενῶ** τινα. — **παρακαλῶ** προσκαλῶ. — **δοκῶ** νομίζω. — **δικαιοτάτους** εἶναι (**παρακαλεῖσθαι**)=δικαιότατον εἶναι (**παρακαλεῖν**).

§ 4-6. αἰχμάλωτοι (βόες) λαφυραγωγηθέντες (βόες). — **ἰερεῖον** ζῷον σφαζόμενον πρὸς θυσίαν, σφάγιον. — **εὐωχία** ἀρκοῦσα συμπόσιον πλούσιον. — **κατακείμενοι**, οἱ ἀρχαῖοι ἔτρωγον οὐχὶ καθήμενοι, ἀλλὰ κατακεκλιμένοι ἐπὶ χαμηλῶν κλινῶν καὶ στηριζόμενοι ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος. — **σκίμπους** χαμηλὴ κλίνη. — **κεράτινος** καμωμένος ἀπὸ κέρας (βόες). — **παιανίζω** ψάλλω τὸν παιᾶν· ἔδω παιᾶν ἄσμα ψαλλόμενον ἐν συμποσίοις πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. — **πρὸς αὐλὸν** κατὰ τὸν ἦχον τοῦ αὐλοῦ· ὁ αὐλὸς ἦτο σωλήν ὅμιοις πρὸς τὸ σημερινὸν κλαρινέτον· κατεσκευάζετο ἐκ καλάμου ἢ ἐκ μετάλλου καὶ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσαρας ὅπας· ἐνίστε ἀπετελεῖτο ἐκ δύο σωλήνων συνδεδεμένων ἀναμεταξύ των. — **δρυοῦμαι** χρεύω. — **ἄλλοιμαι** πηδῶ. — **κούφως** ἐλαφρῶς. — **παίω** κινπῶ. — **τεχνικῶς** πως μὲ κάποιαν τέχνην. — **ἀνέκραγον**, ἀόρ. τοῦ **ἀνακράζω** ἐκβάλλω δυνατὴν κραυγὴν (τρόμου). — **σκυλεύω** ἀφαιρῶ τὰ ὅπλα ἀπὸ τοῦ νεκροῦ. — **ἔξήει**, ἐκ τοῦ κύκλου τοῦ χοροῦ. — **τὸν Σιτάλκαν**, πολεμικὸν ἄσμα, τὸ ὅποιον ἔξειμνει τὸν βασιλέα τῶν Θρακῶν Σιτάλκαν.

§ 7-8. Αἰνιάνες, βλ. βιβλ. I, κεφ. 2, § 5-6 (σελ. 128). — **Μάγνητες** οἱ ἐκ τῆς θεσσαλικῆς χερσονήσου Μαγνησίας. — **καρπαία** (δηλ. **ὅρχησις**) εἴδος ἀγροτικοῦ χοροῦ. — **ὁ μὲν εἰς μὲν** (ἐκ τῶν χορευτῶν). — **παρατίθεμαι τὰ ὅπλα** θέτω τὰ ὅπλα μου πλησίον μου κατὰ γῆς. — **πυκνὰ συχνά**. — **ληστής** δὲ ἄλλος δὲ (χορευτὴς) προσποιούμενος, διτι εἶναι ληστής. — **προορῶ** βλέπω ἐμπρός μου. — **ἀπαντῶ** δριμῶ (κατά τινος). — **δήσας**, ἀόρ. τοῦ δῶ (-έω). — **τὰ χεῖρε = τὰς χεῖρας**. — **ἐλαύνω** ὁδηγῶ.

§ 9-11. πέλτη μικρὰ ἐλαφρὰ ἀσπίς. — **τοτὲ μέν...** τοτὲ δὲ ἀλλοτε μέν... ἄλλοτε δέ. — **ώς δύο** ἀντιταττομένων, μιμούμενος

μιμούμενος μάχην πρὸς δύο δῆθεν ἀντιπάλους. — **δινοῦμαι** περιστρέφομαι. — **ἐκκυβίστω** κάνω τοῦμπες. — **ὅψις** θέαμα. — **τὸ περιστικὸν ὁρχοῦμαι** χρεύω τὸν περσικὸν χορόν. — **δικλάζω** κάμπτω τὰ γόνατα. — **ἔξανίσταμαι** σηκώνομαι. — **ἥσαν ἐβάδιζον** τίνος οὗμ. ; — **ἐνόπλιος ῥυθμὸς** ουθμὸς τῆς ἐνόπλου ὁρχήσεως. — **αὐλοῦμαι** συνοδεύομαι ὑπὸ αὐλοῦ. — **οἱ θεοί**, ἔδω : οἱ ναοὶ τῶν Θεῶν. — **πρόσοδος** Ἱερὰ πομπὴ (εἰς ναὸν μὲ χοροὺς καὶ ἄσματα).

§ 12-13. **δεινὰ ποιοῦμαι** θεωρῶ ὡς φοβερά, ἐκπληκτικά : ἐκπλήττομαι. — **ὁρχηστρὶς** χρεύτρια. — **ἐνσκευάζω** ἐνδύω, στολίζω. — **πυρρίχη** ἐνόπλιος χορός. — **ἔλαφρῶς** μὲ εὐκινησίαν. — **κρότος (χειρῶν)** χειροκροτήματα.

§ 14-16. **προσάγω** παρουσιάζω. — **ἀναβαίνω** ἐπιβιβάζομαι. — **ἡμέραν καὶ νύκτα** μίαν ἡμέραν καὶ μίαν νύκτα. — **πνεῦμα καλὸν** ἀνεμος οὐριος. — **δρυμίζομαι** ἀγκυροβολῶ. — **Άρμήνη λιμὴν τῆς Σινώπης**. — **μέδιμνος** μέτρον χωρητικότητος στερεῶν = 38 περίπου δκ. (52 % λίτρ.). — **κεράμιον** μέτρον χωρητικότητος ὑγρῶν = 30 περίπου δκ. (39 λίτρ.). — **ῆλθε**, ἐκ Βιζαντίου, δπου εἶχεν ἀποσταλῆ, διὰ νὰ ζητήσῃ πλοῖα ἀπὸ τὸν ναύσοχον τῶν Λακεδ. ²Αναξίβιον. — **μισθοφορὰ** μισθός.

§ 17-18. **εἰσήγει αὐτοὺς** ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν τῶν. — **ὅπως ἂν ἀφίκοιντο** πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ φθάσουν. — **χρῶμαι τῷ στρατεύματι** διοικῶ, χορησιμοποιῶ τὸ στράτευμα. — **λανθάνω τι** μένω ἀπαρατήρητος ὡς πρός τι, κάμνω τι χωρὶς νὰ ἐννοηθῶ. — **μᾶλλον εὐκολώτερον**. — **φθάνω προλαμβάνω**. — **ύστερίζω** καθυστερῶ, βραδύνω. — **τὸ δόξαν τῷ ἐνὶ τὸ ὑπὸ τοῦ ἐνὸς ἀποφασισθέν, ἢ ἀποφασις τοῦ ἐνός**. — **περαίνομαι** ἐκτελοῦμαι. — **ἐκ τῆς νικώσης (δηλ. γνώμης)** κατὰ πλειονοψηφίαν.

§ 19-21. **τρέπομαι** ἐπί τινα στρέφομαι πρὸς τινα (διὰ νὰ τὸν παρακαλέσω). — **γιγνώσκω** φρονῶ. — **ἐνδείκνυμαι** δεικνύω, δίδω ἐνδείξεις. — **ἔπειθεν** προσεπάθει νὰ πείσῃ. — **ύποστηναι**, ἀόρ. τοῦ **ὑφίσταμαι** ἀναλαμβάνω. — **τῇ μὲν ἀφ' ἐνὸς μέν**. — **ἐνθύμημα σκέψις**. — **ἐπῆρεν**, παρτκ. τοῦ **ἐπαίρω** παρακινῶ. — **αὐτοκράτωρ ἀρχῶν** ἀπόλυτος, μόνος ἀρχων. — **ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι. — **ὅπως ἔξει πῶς** θ' ἀποβῆ. — **προειργασμένος** ἀποκτηθεὶς πρότερον. —

ἀποβάλλω χάνω. — **ἀποροῦμαι** εὑρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν, δὲν ἔχειρω, τί νὰ κάμω.

§ 22. 24. ἀνακοινῶ τινι ζητῶ τὴν συμβουλήν τινος, ἐρωτῶ τινα. — παρίσταμαι τι διατάσσω νὰ φέρουν τι πλησίον μου. — **δύο λερέῖα,** ἵνα εὐθὺς προσφέρῃ δευτέραν θυσίαν, ἐὰν ή πρώτη δὲν ἀποβῆ εὐνοϊκή. — **διαφανῶς** διοφάνερα. — **σημαίνω** δεικνύω διὰ σημείων, συμβουλεύω. — **προσδέομαι τινος** ἐπιζητῶ τι.

§ 25 - 28. προβάλλομαι προτείνω. — **ἐπιψηφίζω** θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν. — **εἴπερ** ἀφοῦ βέβαια. — **χάριν ἔχω ὑμῖν** σᾶς δοφείλω εὐγνωμοσύνην: σᾶς εὐχαριστῶ. — **δοῦναί μοι** νὰ μοῦ δώσουν τὴν εὐκαιρίαν. — **προκρίνω** προτιμῶ. — **ἡττον** δισκολώτερον. — **τυγχάνω** ἐπιτυγχάνω. — **δέομαί τι** ἔχω ἀνάγκην τινά, χρειάζομαι τι. — **οὐ πάνυ τι** οὐδόλως. — **πολεμοῦντες**, τὸν Πελοπόνν. πόλεμον. — **ώμοιλόγησαν**, κατὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 404 π. Χ. — **πέρα** μαρτύρεον. — **ἄκυρος** ἄνευ κύρους, ἀνίσχυρος, μικρός. — **ποιεῖν** ὅτι προσπάθω νὰ καταστήσω. — **σωφρονίζομαι** ἔρχομαι εἰς φρόνησιν, τιμωροῦμαι.

§ 29. ἐννοῶ σκέπτομαι. — **ἴστε, προστκ.** τοῦ οἶδα. — **ἄχθομαι** δυσαρεστοῦμαι.

§ 30 - 31. σύνδειπνος ὁ συνδειπνῶν, συνδαιτυμών. — **συμποσίαρχος** πρόεδρος τοῦ συμποσίου· οὗτος ἐκλεγόμενος ὑπὸ τῶν συμποτῶν διηγήθυνε τὰ τοῦ συμποσίου, ὥριζε δηλ., πόσον καὶ ποίου εἴδους οἶνον νὰ πίνουν, ποῖα παιγνίδια νὰ παίζουν, ποῖα ἔσματα νὰ ψάλλουν κ. τ. τ. — **λοχαγῶ** εἶμαι λοχαγός. — **ώς ξοικε** ὡς φαίνεται. — **ώς εὖ εἰπόντος τοῦ Ἀγασίου** ἐπειδή, κατὰ τὴν γνώμην των, καλῶς ὠμίλησεν ὁ Ἀγ. — **ἀναθορυβῶ** μὲ θορυβώδεις φωνάς ἐπιδοκιμάζω. — **πλείονος** ἐνδέον = ὅτι πλείονος ἐνδέοι· πλείονος ἐνδεῖ ὑπάρχει ἀνάγκη σπουδαιοτέρων ἐπιχειρημάτων. — **παρέρχομαι** λαμβάνω τὸν λόγον. — **ώς πάνυ εἰδῆτε** (τοῦ οἶδα) ἵνα βεβαιωθῆτε. — **διμνύω** ὑμῖν θεοὺς καὶ εἰς ὅλας τὰς θεάς. — **ῇ μὴν** βεβαίως. — **ἐπιτρέπω** ἀναθέτω. — **τὰς ιερὰς** ή θυσία. — **ἰδιώτης** ἀπειρος (τῆς μαντικῆς).

§ 32 - 33. ἐὰν πλοῦς ἦν εἶναι οὕριος ἀνεμος πρὸς πλοῦν. — **ἀνάγομαι** ἀποπλέω. — **Ἡράκλεια** παράλιος πόλις τῆς Βιθυνίας παρὰ τὸν Εὔξεινον. — **κατέχω** προσορμίζομαι.

ΒΙΒΑΙΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

§ 2-4. μισθοφορά μισθός. — ἀπαλλάστημαι ἀποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

§ 5-6. συμπροθυμοῦμαι προθυμώς ἐνεργῶ καὶ ἔγώ. — μεταμέλει μοι μετανοῶ. — τελῶ πληρώνω. — τελείτω, δι Σεύθης, δστις θὰ ὑπεσχέθη χρηματικὴν ἀμοιβὴν εἰς τὸν Ξεν., ἢν οὗτος συνήργει εἰς τὴν διάβασιν τοῦ στρατεύματος. — οἱ ἐπικαίριοι τὰ σπουδαιότερα πρόσωπα ἐν τῷ στρατῷ (δῆλ. οἱ στρατηγοὶ καὶ λοχαγοί). — προσφέρομαι (συμπερι)φέρομαι.

§ 7-10. κηρύττω διὰ κήρυκος παραγγέλλω. — ὡς ἀποπέμψων διότι δῆθεν εἴχε σκοπὸν νὰ στείλῃ αὐτὸὺς ὅπίσω (εἰς τὴν πατρίδα των). — ἀριθμὸν ποιῶ ἀριθμῶ. — ἄχθομαι δυσαρεστοῦμαι. — ἐπιστίξομαι εἰς τὴν πορείαν προμηθεύμεναι τρόφιμα διὰ τὴν πορείαν. — ἀσπάζομαι ἀποχαιρετίζω. — ὡς ἀποπλευσόμενος διότι εἴχε σκοπὸν νά... — αἰτίαν ἔχω κατηγοροῦμαι. — αἰτιῶμαι κατηγορῶ. — ἀθυμῶ πρὸς τὴν ἔξιδον δὲν ἔχω ὅρεξιν νὰ ἔξελθω. — ὡς συμπορευσόμενος προσποιούμενος διὰ... — ἔξω γίγνομαι ἔξερχομαι (ἔδω: ἐκ τοῦ Βυζαντίου). — διαπράττομαι τι κανονίζω τι.

§ 11-14. τὴν ταχίστην (όδον) τάχιστα. — προσανειπεῖν νὰ κηρύξουν προσέτει τοῦ φ. προσαναγορεύω. — ἐκυρώναι αἰτιάσεται θὰ ἔχῃ νὰ κατηγορῇ τὸν ἑαυτόν του (κατόπιν, δταν θὰ τιμωρηθῇ). — ἄρδην ἐντελῶς. — συγκλείω κλείω καλῶς. — μοχλὸς ἔνδον παχὺ τιμέμενον ὅπισθεν τῆς θύρας ἀπὸ τοῦ ἐνὸς παραστάτου μέχρι τοῦ ἄλλου (ἀμπάρα). — πυρὸς σιτάρι. — Κυνίσκος, Σπαρτιάτης ἀρμοστής ἐν Χερρονήσῳ. — ἐπακούω ἀκούω μακρόθεν. — διαγγέλλω δι ἀγγελιαφόρου γνωστοποιῶ. — πυνθάνομαι ζητῶ πληροφορίας. — Ιερὸν ὅρος, ὅρος τῆς Θράκης. — κύκλω (τοῦ ὅρους) περὶ τὸ ὅρος.

§ 15-17. κόπτω κρούω, κτυπῶ. — κατασχίζω σπῶ, κάνω κομμάτια. — χηλὴ λίθοι προβεβλημένοι ἔμπροσθεν τοῦ τείχους πρὸς προφύλαξιν αὐτοῦ ἀπὸ τῶν κυμάτων (μῶλος). — ἔνδον ἐν τῇ πόλει. — τὰ πράγματα τὰ συμβαίνοντα. — διακόπτω συντρίβω, θραύω. — ἀναπετάννυμι ἀνοίγω. — εἰσπίπτω εἰσοδιῶ.

§ 18-20. ἀνήκεστος ἀθεράπευτος, ἀνεπανόρθωτος. — **ὅχλος** πλῆθος (στρατιωτῶν). — **ἔνδον**, ἐδῶ: εἰς τὰ σπίτια των. — **καθέλκω** σύρω ἐκ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. — **Ἐτεόνικος**, Λακεδαιμόνιος, ὑποστράτηγος τοῦ Ἀναξιβίου. — **ἀποφεύγω** καταφεύγω. — **σχεῖν** (τοῦ **ἔχω**) νὰ ἀναχαιτίσουν, νὰ ἐμποδίσουν (ἀπὸ διαρπαγῶν κ. τ. τ.).

§ 21-24. προσπίπτω τινὶ προστρέχω, τροχάδην προσέρχομαι πρός τινα. — **ἔξεστί σοι** δύνασαι, ἔχεις εὐκαιρίαν. — **ἀνήρ γίγνομαι** φαίνομαι (σπουδαῖος) ἀνήρ. — **ὄνησταις**, ἀόρ. εὐκτικ. τοῦ **ὄνινημι** ὠφελῶ. — **τίθεμαι τὰ σπλαχνά** ἐν τάξει παρατάσσομαι. — **παρεγγυῶ** παραγγέλω, διατάσσω. — **εἰς δόκτω** ἐγένοντο παρετάχθησαν εἰς βάθος δόκτω ἀνδρῶν (εἰς δόκτω σειράς). — **ἐπὶ τὸ κέρας** ἐκάτερον καὶ εἰς τὴν μίαν πτέρυγα καὶ εἰς τὴν ἄλλην. — **παρεδεδραμήκεσσαν**, ὑπερουντλα. τοῦ **παρατρέχω** προστρέχω. — **τὸ χωρίον** ώς (ἐπιτατκ.) **κάλλιστον** ἐκτάξασθαί **ἔστι** τὸ μέρος (ὅπου παρετάχθησαν οἱ στρατιῶται) εἶναι κατ’ ἔξοχὴν κατάλληλον εἰς παράταξιν στρατεύματος.

§ 25. ἔκειτο τὰ σπλαχνά εἶχε γίνει ἡ παράταξις. — **κατηρεμίζω** κάμιν τινὰ ἐντελῶς ἥρεμον, καθησυχάζω, καταπραΐνω. — **θαυμάζω** παραξενεύομαι. — **χαρίζομαι τῷ θυμῷ** παρασύρομαι ὑπὸ τῆς δργῆς μου. — **τιμωροῦμαί τινα** τῆς **ἔξαπτής** ἐκδικοῦμαι τινὰ διὰ τὴν ἀπάτην. — **ἐντεῦθεν** μετὰ ταῦτα, κατόπιν.

§ 26-27. ἀποδεδειγμένοι κεκηρυγμένοι. — **εἰκάζω** συμπεράνω. — **νῦν δὴ** πρὸ δλίγουν, τώρα δά. — **ἔρχομαι εἰς τὸν πόλεμον** ἀρχίζω τὸν πόλεμον. — **νεώριον** τόπος ἐστεγασμένος παρὰ τὴν θάλασσαν, ὃπου ἐφυλάσσοντο τὰ πλοῖα καὶ πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀνήκοντα σκεύη κτλ.: ναύσταθμος. — **ἐν τῇ ἀκροπόλει**, τότε — κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Πελοπονν. πολέμου — ὑπῆρχον ἐν αὐτῇ 6.000 τάλαντα. — **πρόσοδος** εἰσόδημα. — **τὰ ἔνδημα** οἱ φόροι τοῦ ἐσωτερικοῦ (δηλ. τῆς Ἀττικῆς). — **ὑπερορία** (γῆ) ἡ **ἔξω** τῶν συνόρων (τῆς Ἀττικῆς) χώρα: ἡ χώρα τῶν συμμάχων. — **καταπολεμῶ** διὰ πολέμου καταβάλλω, δλοσχεψῶς νικῶ.

§ 28. τότε, δηλ. κατὰ τὸν Πελοπόνν. πόλεμον. — **προσγίγνομαι τινὶ** προστίθεμαι εἰς τινα. — **πολεμιώτατος** μέγιστος ἔχθρος. — **ὁ ἄνω βασιλεὺς** ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν. — **ὸν ἥλθομεν ἀφαι-**

ρησόμενοι κατὰ τοῦ ὁποίου ἔξεστρατεύσαμεν, διὰ νὰ ἀφαιρέσωμεν παρ' αὐτοῦ. — **τούτων δὴ πάντων ὅμοῦ ὄντων** ὅταν λοιπὸν ὅλοι αὐτοὶ εἶναι ἡνωμένοι (συμμαχοῦν) καθ' ἡμῶν. — **περιγίγνομαι** ὑπερισχύω.

§ 29-31. **μαίνομαι** εἶμαι τρελός. — **εἰ** ἀφοῦ. — **καὶ ταῦτα** καὶ μάλιστα. — **κρατῶ** εἶμαι νικητής. — **ἐκπορθῶ** λεηλατῶ, διαρπάζω. — **πρὶν** ἐπιδεῖν προτοῦ ζήσω καὶ ίδω. — **μυρίαι** ἀναρίθμητοι, ἀπειροι. — **κάτα τῆς γῆς γίγνομαι** χώνομαι μέσα εἰς τὴν γῆν ὑποκάτω. — **τῶν δικαίων τυγχάνω** εὑρίσκω τὸ δίκαιόν μου. — **γοῦν** τοὐλάχιστον. — **οὐδὲν βίαιον ποιήσοντες** ὅχι διὰ νὰ διαπράξωμεν βίαια ἔργα. — **εὑρίσκομαι** εὑρίσκω (ἐπιτυγχάνω) διὰ τὸν ἑαυτόν μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

§ 1-2. **δεξιάς δόντες καὶ λαβόντες** ἀφοῦ ἀντήλλαξαν χειραψίαν: ἀφοῦ συνῆψαν συνθήκην. — **γίγνομαι** ἐπὶ στρατοπέδῳ φθάνω εἰς τὸ στρατόπεδον. — **πλὴν οἱ Νέωνος,** ὃ Νέων μαζὶ μὲ δικτακοσίους περίπου ἄνδρας εἶχεν ἀποσυρθῆ ἀπὸ τὸ στράτευμα καὶ εἶχε στρατοπεδεύσει χωριστά.

§ 3-6. **αύτὸς=ό αύτός.** — **κρατῶ τινος** γίνομαι κίριος τινός. — **ἔξαπατήσεσθαι = ἔξαπατηθήσεσθαι.** — **περιορῶ** παραβλέπω, ἀνέχομαι. — **νυνὶ τώρα δά.** — **τοῦτο βουλεύεσσεσθε** θ' ἀποφασίσετε περὶ τούτου (ἄν δηλ. πρέπει νὰ ὑπακούσετε εἰς τὸν Ἀοίσταροχον ἢ νὰ μεταβῆτε εἰς τὸν Σεύθην). — **εἰς τὰ ἐπιτήδεια ἐκεῖ,** ὅπου ὑπάρχουν τρόφιμα (δηλ. εἰς τὸ παρὰ τὸ Βυζάντιον κώμας). — **οἱ ήττους οἱ** ἀσθενέστεροι, οἵ μη δυνάμενοι νὰ ἀντεπεξέλθοντ (κάτοικοι τῶν κωμῶν). — **ὅτι τις ήμῶν δεῖται** εἰς τί μᾶς χρειάζεται καθένας (ἀπὸ τοὺς δύο). — **ὅτω δοκεῖ** ὅστις ἐγκρίνει, ἐπιδοκιμάζει. — **ἀράτω,** προστεκ. ἀρ. τοῦ αἴρω ὑψώνω. — **τὸ ήγούμενον** τὸ προπορευόμενον τιμῆμα (τοῦ στρατοῦ): ἢ πρωτοπορία (τοῦ στρατοῦ).

§ 7-9. **ἔπειθον = ἔπειρῶντο πείθειν (αύτούς).** — **ἀποτρέπομαι** ἐπιστρέφω. — **ὅσον** περίπου. — **προσελαύνω** πλησιάζω. — **ὅτι πλείστων ἀκουόντων** ἐνώπιον ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων ἀκροατῶν. — **κῶμαι ἀθρόαι** κῶμαι (κείμεναι) ὅχι μακρὰν ἢ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην.

§ 10-12. δέομαι ύμῶν, πρβλ. § 6 «ὅτι ήμῶν δεῖται». — **κυζικηνὸς** νόμισμα ἵσης ἀξίας μὲ τὸν δαρεικόν. — **τὰ νομιζόμενα** τὸν συνήθη μισθὸν (δηλ. εἰς ἔκαστον μὲν λοχαγὸν δύο κυζικηνοὺς κατὰ μῆνα, εἰς ἔκαστον δὲ στρατηγὸν τέσσαρας). — **ἔξω** ἐκτός, πλήν. — **τιμῷ** ἀνταμείβω. — **διατίθεμαι** πωλῶ. — **χειροῦμαι**, καταβάλλω, ὑποτάσσω. — **ἀπὸ θαλάττης**, δηλ. τῆς Προποντίδος. — **οὐδαμῇ** εἰς κανὲν μέρος. — **πολλαχῆ** εἰς πολλὰ μέρη.

§ 13-14. δίδωμι τινι λέγειν ἐπιτρέπω εἰς τινα νὰ διμιλήσῃ. — **κατὰ ταύτᾳ** κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, δμοίως. — **παντὸς ἄξια** παντὸς λόγου ἀξία, ἀξιόλογα. — **διαγίγνομαι** ἐν φιλίᾳ (χώρᾳ) διαμένω εἰς φιλικὴν χώραν. — **προσλαμβάνω** λαμβάνω προσέτι, ἐπὶ πλέον. — **εὔρημα** κέρδος ἀνέπιστον. — **ἀντιλέγω** ἔχω ἄλλην γνώμην. — **ἐπιψηφίζω** ταῦτα θέτω τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς ψηφοφορίαν.

§ 15-17. σκηνῶ, ἐδῶ=εύωχοῦμαι τρώγω καὶ πίνω καλῶς. — **πλησίον,** δηλ. τῶν κωμῶν, εἰς τὰς δοποίας κατεσκήνουν οἱ "Ελλ. — **ἐπὶ θύραις** παρὰ τὰς θύρας (τῆς ἐν τῇ κώμῃ κατοικίας τοῦ Σεύθου). — **ώς** ἐπὶ δεῖπνον παριόντες ἐτοιμαζόμενοι νὰ εἰσέλθουν διὰ τὸ δεῖπνον. — **Μαρωνείτης,** δὲ τῆς Μαρωνείας, πόλεως τῆς Θράκης. — **Παριανοί,** κάτοικοι τοῦ Παρίου, πόλεως ἐπὶ τῆς ἀσιατικῆς παραλίας τῆς Προποντίδος. — **διαπράττομαι** φιλίαν πρός τινα συνάπτω φιλίαν μετά τινος. — **'Οδρύσαι** λαὸς θρακικός. — **ἄνω** εἰς τὰ μεσόγεια, εἰς τὰ ἐνδότερα (τῆς Θράκης). — **ἄμεινον διακείσεται** (ἀπορόσ.) ὅμιν θὰ εἶναι καλύτερα διὰ σᾶς. — **πρόσω** μακράν.

§ 18-20. αὗθις δὲ ἔπειτα δέ. — **ἔκπωμα** ποτήριον. — **τάπις,** -ιδος τάπης. — **νομίζεται** συνήθεια εἶναι. — **δωροῦμαι** κάμνω (προσφέρω) δῶρα. — **καταγαγεῖν**, δ Τιμιτίων ἦτο ἔξόριστος· περὶ τοῦ ο. **κατάγω** βλ. βιβλ. I, κεφ. 1, § 6-7 (σελ. 126). — **τείχη** ὁχυρωμένοι τόποι, φρούρια. — **ώσπερ καὶ ἄλλοι τῶν ὑμετέρων,** δ 'Ηρακλείδης ὑπονοεῖ τὸν Ἀλκιβιάδην. — **χώρα** γῆ, κτῆμα. — **ἄξιόν (ἐστι)=πρέπον (ἐστὶ)** ἀριδόζει. — **πείσει,** μέλλ. τοῦ **πάσχω** πάσχω ἀγαθὸν ἀπολαύω, λαμβάνω καλόν. — **εἰ μὴ** (κατόπιν ἀρνήσεως) παρὰ μόνον. — **παῖς** δοῦλος, ὑπηρέτης. — **ἔφόδιον** τὰ ἀναγκαιοῦντα διοιπορικὰ ἔξιδα.

§ 21-22. οἱ κράτιστοι οἱ πρώτιστοι, οἱ διαπρεπέστατοι. —

τρίπους, - δος τραπέζι μὲ τρεῖς πόδας. — **κρέα** νενεμημένα κρέατα κομιματιασμένα. — **ζυμίτης** ἔνζυμος. — **προσπεπερονημένοι** (τοῦ προσπερονῶματος) πρὸς τοῖς κρέασι καρφωμένοι (περασμένοι) μαζὶ μὲ τὰ κρέατα εἰς ὅβελούς. — **αἱ τράπεζαι**, δηλ. οἱ τρίποδες. — **κατὰ τοὺς ξένους** πρὸ τῶν ξένων. — **νόμος** συνήθεια. — **ἀναιροῦματι** σηκώνω, λαμβάνω. — **διακλῶ** (- ὄω) κόπτω. — **κατὰ μικρὸν** εἰς μικρὰ τεμάχια. — **ρίπτω** (- ἐω) = **ρίπτω**. — **κατὰ ταύτα**, βλ. § 13. — **καθ' οὓς**, προβλ. «**κατὰ τοὺς ξένους**».

§ 23-25. φαγεῖν δεινὸς φοβερὸς φαγάς. — **διαρριπτῶ** ρίπτω ἐδῶ καὶ ἔκει, διανέμω. — **ἔω τι χαίρειν** ἀφήνω τι νὰ πάῃ στὸ καλό, ἀδιαφορῶ περὶ τινος. — **ὅσον τριχοίνικον ἄρτον** ἄρτον περίπου τριῶν χοινίκων· ἡ χοινὶξ μέτρον χωροτικότητος στερεῶν = 315 δράματα σημερινά· ἡ μία χοινὶξ σίτου ἥτο τὸ καθημερινὸν σιτηρέσιον ἀνδρός. — **κέρας** ποτήριον ἐκ κέρατος. — **σχολάζω** κάθημαι ἀργός, δὲν κάμνω τίποτε. — **οὐδέπω** (**σχολάζω**) δὲν εὐκαιρῶ ἀκόμη.

§ 26-28. αἱρῶ συλλαμβάνω. — **φιάλη** πλατὺ καὶ ἀβαθὲς ποτήριον.

§ 29-31. **ἀποροῦματι** εὐρίσκομαι εἰς ἀμηχανίαν, δὲν ἡξεύρω, τί νὰ κάμω. — **δίφρος** κάθισμα ἀνευ ἔρεισινώτου, «σκαμνί». — **ὄρέγω** προτείνω, προσφέρω. — **ἐταῖρος** σύντροφος. — **οὐδέν σε προσαιτῶ** οὐδὲν ζητῶ ἐπὶ πλέον παρὰ σοῦ. — **προΐεμαι** προσφέρω τὸν ἔαυτόν μου, ἀφοσιοῦμαι. — **προκινδυνεύω** ὑπέρ τινος ὑπομένω κινδύνους ὑπέρ τινος. — **ἀπολαμβάνω** λαμβάνω δπίσω, ἀνακτῶ. — **κτήσει,** μέλλ. τοῦ **κτῶματι**. — **κατακτῶματι** ἀποκτῶ διὰ τὸν ἔαυτόν μου ἐντελῶς: ἔχω ὑπὸ τὴν πλήρη κατοχήν μου. — **παρέσονται πρὸς σὲ** θὰ ἐλθουν πρὸς σέ. — **συνεκπίνω τινὶ** πίνω συγχρόνως μὲ τινα δλον (τὸ ποτόν).

§ 32-33. **κέρασι...** οἵοις σημαίνουσι μὲ τοιαῦτα κέρατα, μὲ τὰ δίποια δίδονται ἐν τῷ στρατοπέδῳ σημεῖα. — **σάλπιγγες ὠμοβόειαι** σάλπιγγες καμωμέναι ἀπὸ ἀκατέργαστον βόειον δέρμα· αὗται ἦσαν εἶδος τι ἀσκαύλους ἡ γάιδας. — **οίον μαγάδιδι** δπως μὲ τὴν μάγαδιν· ἡ μάγαδις ἥτο μουσικὸν ὅργανον μὲ εἴκοσι χορδάς, εἶδος ἄρπας. — **ἀνακράζω** πολεμικὸν ἐκβάλλω πολεμικὴν κραυγὴν. — **ἔξαλλομαι** ἀναπηδῶ. — **ἔλαφρῶς** μὲ εὐκινησίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΟΓΔΟΟΝ

§ 1-4. Λάμψακος πόλις τῆς Τρῳάδος παρὰ τὸν Ἑλλήσποντον.—**Φλειάσιος** ὁ ἐκ τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως τῆς βορείου Πελοποννήσου.—**συνήδομαι τινι** συγχαίρω τινά.—**χρυσίον** χρήματα.—**ἐπομόσας εἶπε ἐβεβαίωσε μεθ'** ὅρκου.—**ἢ μὴν τῷ ὅντι, ἀληθῶς — ἔφόδιον,** βλ. κεφ. 3, § 18-20 (σελ. 173).—**ἀπόδοιτο,** ἀόρ. τοῦ ἀποδίδομαι πωλῶ.—**ἄ ἀμφ'** αὐτὸν εἰχε, δηλ. τὰ περιττὰ ἐνδύματα, σκεύη, ὅπλα.—**παρίσταμαι τινα** προσκαλῶ τινα, ὅπως παραστῇ.—**τὰ ἱερὰ** τὰ σπλάγχνα τῶν σφαγίων.—**σὺ σαυτῷ,** ὑπονοεῖ τὸν ἀφιλοχρήματον χαρακτῆρα τοῦ Ξεν. — **μειλίχιος** πρᾶος, εὑμενῆς. — **οἴκοι,** δηλ. ἐν Ἀθήναις. — **δλοκαυτῷ** προσφέρω θυσίαν διὰ τοῦ πυρὸς ἀπὸ θύματα δλόκληρα. — **συνοίσειν,** μέll. τοῦ **συμφέρει· συμφέρει** ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀποβαίνει εἰς καλόν.

§ 5-6. Ὁφρύνιον πόλις τῆς Τρῳάδος. — **πάτριος νόμος** συνήθεια τῆς πατρίδος.—**καλλιερῷ** ἔχω εὐνοϊκὰ σημεῖα ἐν τῇ θυσίᾳ.—**Βίων καὶ Ναυσικλείδης** ἀποσταλέντες ὑπὸ τοῦ Θίβρωνος. — **ξενοῦμαί τινι** φιλοξενοῦμαι ὑπό τινος. — **πεπρακέναι,** προκμ. τοῦ πωλῶ. — **λύομαι** ἔξαγορδῶ.

§ 7-8. "Ιδη ὅρος τῆς Τρῳάδος. — **"Αντανδρος** πόλις τῆς Τρῳάδος. — **'Αδραμύττιον** πόλις τῆς Μυσίας. — **Κυτώνιον** αἱ σημειναὶ Κυδωνίαι (τουρκ. Ἀϊβαλί). — **Κάικος** ποταμὸς τῆς Μυσίας καὶ Λυδίας. — **καταλαχμβάνω** Πέργαμον φθάνω εἰς τὴν Π.

§ 24. συμμείξας, ἀόρ. τοῦ **συμμείγνυμί τι τινι** συνενώνω τι μέ τι.

τρίποντος. Βασικό ιδεαλό φέρεται νευρημένο από την πολιτική της στην εποχή της Ελληνικής Επανάστασης. Το θέμα της περιεχομένου των περιεχομένων της περιοχής ήταν η μετατροπή της σε έναν περιοχή που θα ήταν διαθέσιμη για την ανάπτυξη της οικονομίας και την ανάπτυξη της πόλης.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Είσαγωγή**Σελ.**

1. Βίος Ξενοφῶντος	5
2. Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις.....	6

Βιβλίον πρῶτον

A'. Αἰτία τῆς ἐκστρατείας τοῦ Κύρου κατὰ τοῦ Ἀρταξέρξου καὶ προπαρασκευαὶ διὸ αὐτὴν (1, 1-11)	9
B'. Συγκέντρωσις τῶν Ἑλλήνων μισθοφόρων εἰς τὰς Σάρδεις. Ἀναχώρησις τοῦ στρατεύματος ἐκ τῶν Σάρδεων καὶ πορεία αὐτοῦ διὰ τῆς Λυδίας καὶ Φρυγίας (2, 1-18)	11
Περιλήψις τῶν κεφ. 2 (§ 19-27), 3, 4, 5 (§ 1-10) καὶ 7	15
Γ'. Ἡ παρὰ τὰ Κούνακα μάχη. Νίκη τῶν Ἑλλήνων καὶ θάνατος τοῦ Κύρου (8, 1-27)	17
Περιλήψις τοῦ κεφ. 9	21
Δ'. Συνέχεια τῆς μάχης. Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων (10, 1-19)	21

Βιβλίον δεύτερον

A'. Διαπραγματεύσεις τῶν Ἑλλήνων μετὰ τοῦ Ἀριαίου καὶ τοῦ Ἀρταξέρξου (1, 2-23)	27
Περιλήψις τοῦ κεφ. 2	30
B'. Σπονδαὶ μεταξὺ βασιλέως καὶ Ἑλλήνων (3, 1-14, 17-29)	31
Περιλήψις τοῦ κεφ. 4	34
I''-α'. Συνέντευξις Κλεάρχου καὶ Τισσαφέροντος (5, 1-21, 24-26)	35

Σελ.

Γ' - β'. Προσέλευσις εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Τισσαφέρονος πέντε στρατηγῶν καὶ εἴκοσι λοχαγῶν. Σύλληψις καὶ θυνάτωσις αὐτῶν (5, 27 - 42)	39
Περίληψις τοῦ κεφ. 6	41

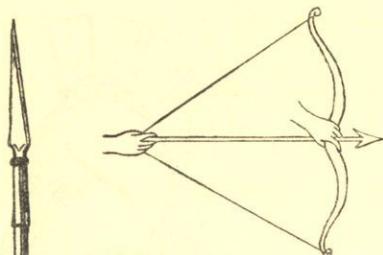
Βιβλίον τρίτον

Α' - α'. Ἀθυμία τῶν Ἑλλήνων. Ἐνθάρρουνσις τῶν λοχαγῶν τοῦ Προξένου ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (1, 2 - 25)	45
Α' - β'. Συνέλευσις τῶν διασωθέντων στρατηγῶν καὶ λοχαγῶν τῶν Ἑλλήνων. Λόγος τοῦ Ξενοφῶντος καὶ ἐκλογὴ νέων στρατηγῶν (1, 32 - 47)	49
Β'. Γενικὴ συνέλευσις τοῦ στρατεύματος. Λόγοι ἐν αὐτῇ καὶ ἀποφάσεις (2, 1 - 39)	52
Περίληψις τῶν κεφ. 3 καὶ 4	59
Γ'. Διαμονὴ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ πεδιάδι τῇ μεταξὺ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ καὶ τῶν Καρδουχείων ὁρέων. Ἀπόφασις αὐτῶν περὶ τῆς περαιτέρῳ πορείας (5, 1 - 18)	60

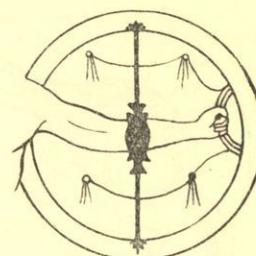
Βιβλίον τέταρτον

Α'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων (1, 5 - 28)	65
Β'. Περικύλωσις τῆς ὑπὸ τῶν Καρδούχων κατεχομένης διόδου καὶ ἄλωσις αὐτῆς. Ἄγωνες τῶν ὑπὸ τὸν Ξενοφῶντα ὀπισθοφυλάκων (2, 1 - 23)	68
Γ'. Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ (3, 1 - 23)	71
Περίληψις τῶν λοιπῶν παραγράφων (25 - 34) τοῦ 3 κεφ.	75
Δ'. Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς δυτικῆς Ἀρμενίας. Εἰρηνικὴ καὶ ἔχθρικὴ συνάντησις αὐτῶν μετὰ τοῦ ὑποδιοικητοῦ τῆς Ἀρμενίας Τιριβάζου (4, 1 - 22)	75
Ε' - α'. Κακουχίαι τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν διὰ τῆς Ἀρμενίας (5, 1 - 22)	78
Ε' - β'. Αἱ μετὰ τὰς κακουχίας ἡμέραι ἀναψυχῆς τῶν Ἑλλήνων εἰς τὰς κώμας τῆς Ἀρμενίας (5, 23 - 36)	81
	12

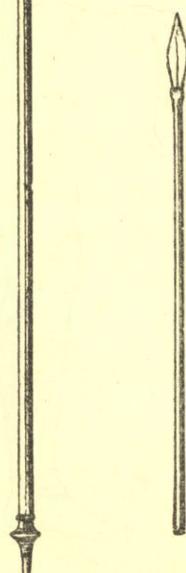
	Σελ.
Περίληψις τῶν κεφ. 6 καὶ 7 (§ 1-18)	83
Γ'. Ἀφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸ ὅρος Θήχην καὶ ἡ ἔξι αὐτοῦ θέα τῆς θαλάσσης (7, 19-27)	84
Περίληψις τοῦ κεφ. 8 (§ 1-21)	86
Ζ'. Ἀφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Τραπεζοῦντα (8, 22-28)...	87
 Βιβλίον πέμπτον	
Περίληψις τῶν κεφ. 1 καὶ 2	91
Α'. Ἀφιξις τῶν Ἑλλήνων εἰς Κερασοῦντα. Διανομὴ τῶν ἐκ τῶν λαφύρων χρημάτων καὶ χρησιμοποίησις ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος τῶν διὰ τοὺς θεοὺς παραδοθέντων εἰς αὐ- τὸν χρημάτων (3, 1-13).	91
Περίληψις τῶν κεφ. 4 καὶ 5 (§ 1-6)	94
Β'. Αἱ ἐν Κοτυώροις διαπραγματεύσεις τῶν Σινωπέων πρέ- σβεων μετὰ τῶν Ἑλλήνων (5, 7-25)	94
Περίληψις τῶν κεφ. 7 (§ 1-14) καὶ 8	97
 Βιβλίον ἕκτον	
Συνθῆκαι τῶν Ἑλλήνων μετὰ τῶν Παφλαγόνων. Ἀφι- ξις εἰς τὴν Σινώπην καὶ ἔκλογὴ ἐνὸς ἀρχοντος (1, 1-33) Περίληψις τῶν κεφ. 2, 3, 4, 5 καὶ 6	101 105
 Βιβλίον ἔβδομον	
A'. Οἱ Ἑλληνες ἐν Βυζαντίῳ (1, 2-32)	111
Περίληψις τῶν κεφ. 1 (§ 33-40) καὶ 2	115
B'. Προσχώσησις τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν Σεύθην καὶ τὸ παρ' αὐτῷ δεῖπνον (3, 1-33)	117
Περίληψις τῶν κεφ. 3 (§ 34-48), 4, 5, 6 καὶ 7	121
Γ'. Ἔπιστροφὴ εἰς τὴν Ἀσίαν. Παράδοσις τοῦ στρατεύ- ματος εἰς τὸν Θίβρωνα (8, 1-8, 24)	123
Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	125

Τόξον

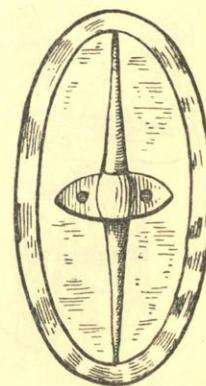

Ἀσπὶς στρογγύλη

Δόρυ

Ἀκόντιον

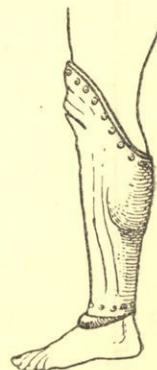
Ἀσπὶς ὁοειδὴς

Κράνη

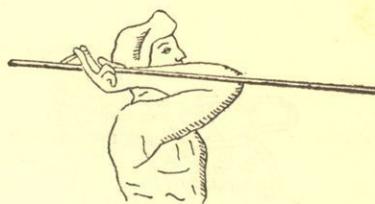
Θώραξ

Κνημὶς

Πελταστής

Ἀκοντιστής

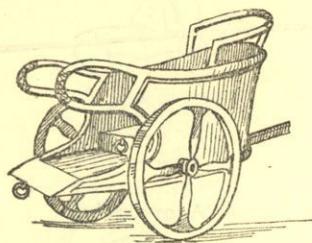
Σφενδονήτης

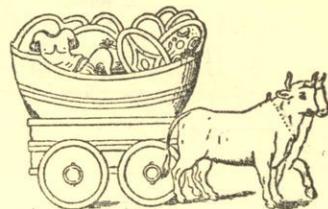
Τοξότης

Ὀπλίτης

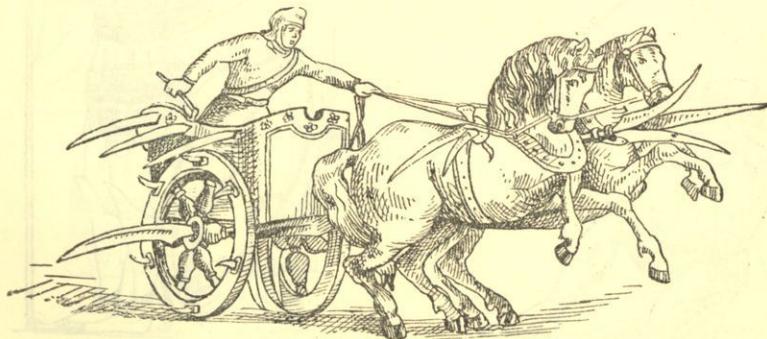
"Αρμα"

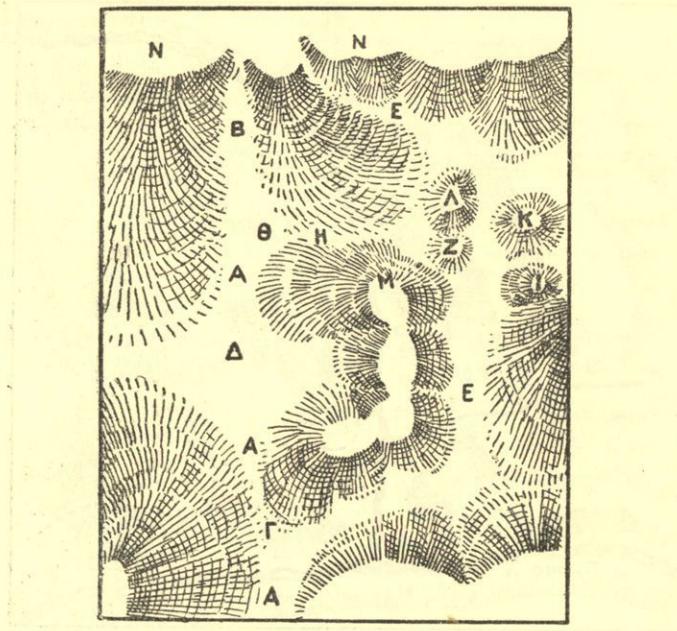
"Αμαξα"

Δαρεικός

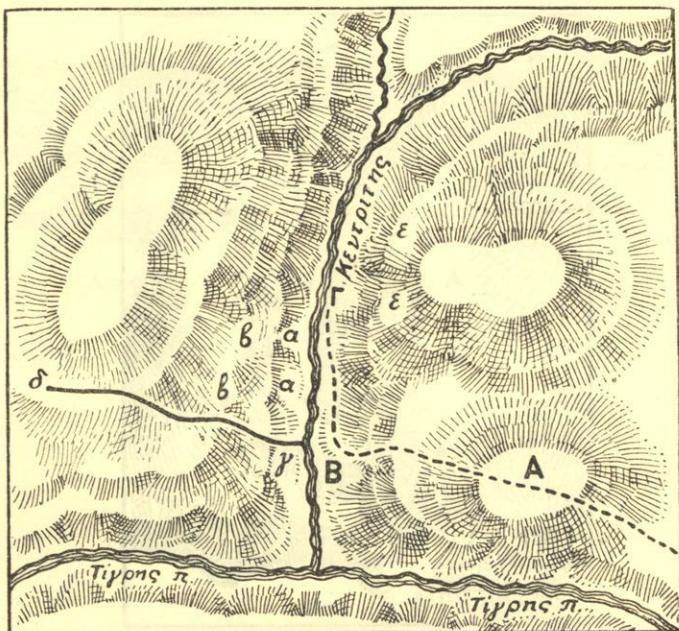

"Αρμα δρεπανηφόρον"

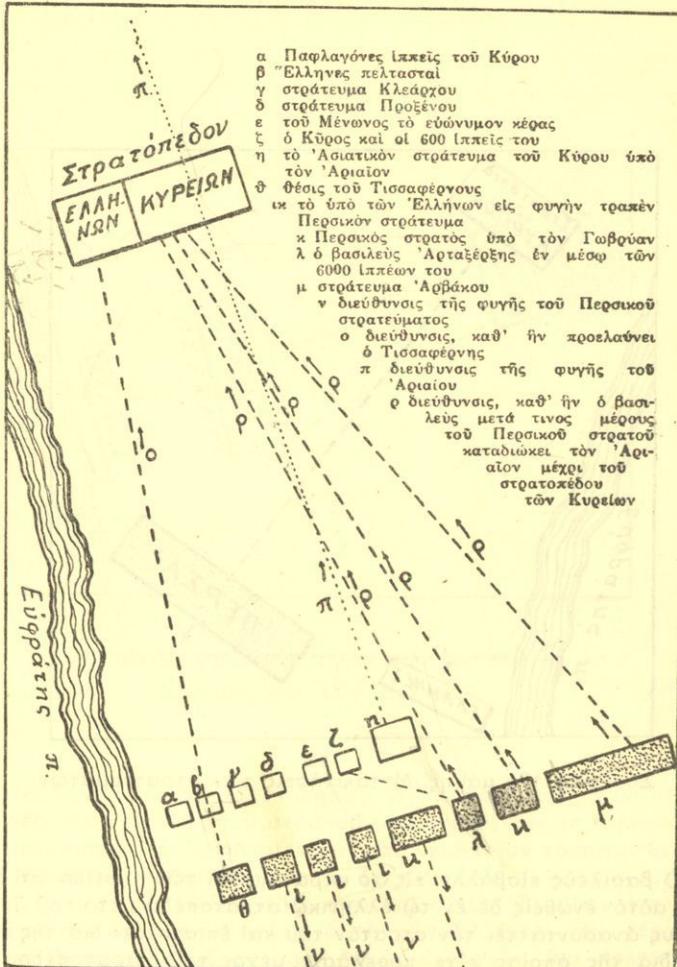
Πορεία τῶν Ἑλλήνων διὰ τῶν Καρδουχείων ὁρέων

A ἡ φανερὰ ὁδὸς	H ἡ ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἔφοδος
B ἡ ὁρθία ὁδὸς ἢ ἡ φανερὰ ἔκ- βασις	Θ οἱ ἐπὶ τῇ φανερῷ ὁδῷ πολέμιοι
Γ δ σταθμὸς	I δ πρῶτος λόφος
Δ ἡ χαράδρα	K δ δεύτερος λόφος
E ἡ στενὴ ὁδὸς (εὔοδωτάτη τοῖς ὑποζυγίοις)	L δ τρίτος μαστός πολὺ ὁρθιώ- τατος
Z οἱ φύλακες	M δ ἀντίπορος λόφος
	N τὸ δμαλὸν

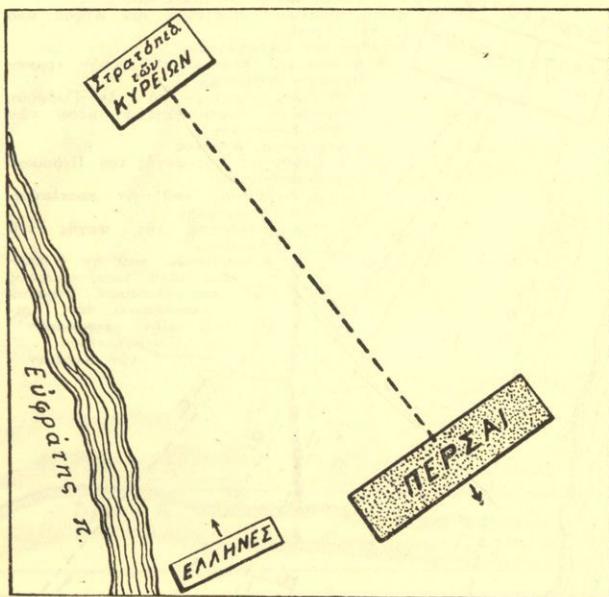
Διάβασις τοῦ Κεντρίτου ποταμοῦ

- A Αἱ ὑπεράνω τῆς πεδιάδος κῶμαι, εἰς τὰς ὁποίας εἶχον καταλύσει οἱ "Ἐλληνες"
- B Θέσις, εἰς τὴν ὁποίαν ἐστρατοπέδευσαν οἱ "Ἐλληνες" μετὰ τὴν ματαιωθέσαν προσπάθειάν των νὰ διαβοῦν τὸν Κεντρίτην. Ἀπέναντι ἔκειτο ἡ ὁδὸς γδ, ἡ ἄγουσσα πρὸς τὰ ἀνω
- Γ Τὸ εὔκολοδιάβατον πέρασμα τοῦ Κεντρίτου τὸ ἀνακαλυφθὲν ὑπὸ τῶν δύο νεανίσκων
- αα Οἱ βάρβαροι ἵππεῖς εἰς τὴν ἀπέναντι ὅχθην
- ββ Οἱ βάρβαροι πεζοὶ τεταγμένοι ἀνωθεν τῶν ἵππεων
- εε Οἱ Καρδοῦχοι

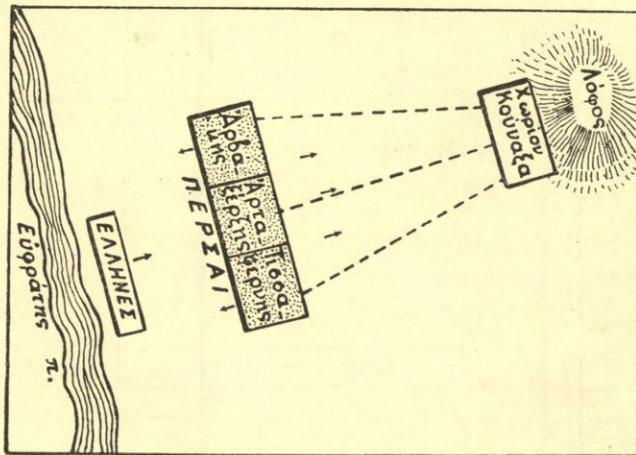
Ἡ παρὰ τὰ Κούναξα μάχη

Εὖθύς ὡς δ ἔλληνικός στρατὸς (α - ε) ἥρχισε τὴν προσβολήν, οἱ
 ἀπέναντι ἴστάμενοι Πέρσαι (ι - κ) τρέπονται εἰς φυγὴν καταδιώκομενοι
 ὑπὸ τῶν Ἐλλ. κατὰ τὴν διεύθυνσιν ν, ἐνῷ συγχρόνως δ Τισσαφέροντος
 μετὰ μέρους τινὸς τοῦ στρατοῦ του (θ) διέρχεται ἔφιππος διὰ μέσου
 τῶν Ἐλλ. πελταστῶν (β) κατὰ τὴν διεύθυνσιν ο πρὸς τὸ ἔλλ. στρα-
 τόπεδον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐφορμῇ δ Κύρος (ζ) κατὰ τὸν βασιλέως Ἀρτα-
 ξέρχου (λ), ἀλλὰ φονεύεται. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Κύρου δ Ἀριαῖος
 (η), καταδιώκομενος ὑπὸ τοῦ βασιλέως κατὰ τὴν διεύθυνσιν ρ, φεύγει
 κατὰ τὴν διεύθυνσιν π πέραν τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων.

Συνέχεια τῆς μάχης. Μετακινήσεις τῶν στρατευμάτων

Ο βασιλεὺς εἰσβάλλει εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Κυρείων καὶ διαρπάζει αὐτό· ἔνωθεις δὲ ἐν τῷ ἑλληνικῷ στρατοπέδῳ μετὰ τοῦ Τισσαφέρνους ἀνασυντάττει τὸν στρατόν του καὶ ἐπιστρέφει διὰ τῆς αὐτῆς δόδοι, διὰ τῆς ὁποίας εἶχε προελάσσει μέχρι τοῦ στρατοπέδου τῶν Κυρείων. Οἱ νικηταὶ Ἐλληνες ἔπαινσαν ἐν τῷ μεταξὺ τὴν καταδίωξιν τῶν καὶ κάμνουν στροφήν, δτε εἰδον τούς ἔχθρούς προχωροῦντας.

Μεταβολὴ τῆς παρατάξεως τῶν ἀντιπάλων.

Δευτέρα νίκη τῶν Ἑλλήνων

Οι "Ἑλληνες, ἐπειδὴ παρετήρησαν, δτι ἐπερχόμενος δ βασιλεὺς ἔβαδίζεν ἔξω τοῦ κέρατος τοῦ στρατοῦ των, φοβηθέντες μὴ περικυκλωθοῦν, ἀναπτύσσουν τὴν παράταξιν των καὶ λαμβάνουν τοιαύτην θέσιν, ὥστε νὰ ἔχουν τὸν ποταμὸν Εὐφράτην δχι πλέον εἰς τὰ πλάγια, ἀλλ' δπισθέν των. Ἡ μεταβληθεῖσα αὕτη παράταξις τῶν Ἑλλήνων ἀναγκάζει τὸν βασιλέα νὰ ἀντιπαρατάξῃ κατὰ τῶν Ἑλλήνων τὸν στρατὸν του εἰς τὸ ἰδιον σχῆμα, δπως κατ' ἀρχὰς ἐπήρχετο, ίνα πολεμήσῃ. "Αλλ' οἱ Πέρσαι φεύγουν ἐκ νέου καταδιωκόμενοι ύπὸ τῶν Ἑλλήνων μέχρι κώμης τινὸς (τῶν Κουνάξων) κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας λόφου τινός.

1 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

2 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

3 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

4 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

κτλ.

Σχηματισμός δρθίων λόχων

1 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
2 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
3 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.
4 λόχος	1 ἐνωμ.
	2 ἐνωμ.
	3 ἐνωμ.
	4 ἐνωμ.

τὰ πρόσθεν, τὸ ἡγούμενον

πλευρά

τὰ σκευοφόρα καὶ
δοπολὺς
οὐλος

πλευρά

τὰ διπισθεν, ή οὐρά

Πλαίσιον ἐν τῷ στρατῷ

τῶν Μυρίων

Πορεία κατὰ κέρας

'Εκτύπωσις - Βιβλιοδεσία:
«ΠΥΡΣΟΣ» Α. Ε. ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΚΩΝ ΤΕΧΝΩΝ, ΙΕΡΑ ΟΔΟΣ 61

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΧΩΡΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΣΙΝ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

024000025375

500

5

2

2.